

T.C.

ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK ANA BİLİM DALI

**PSİKOLOJİK DANIŞMANLAR İÇİN ÇOKKÜLTÜRLÜ TUTUM ÖLÇEĞİNİN
GELİŞTİRİLMESİ VE UYGULANMASI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Selenay LÜLECİ

BURSA, 2014

T.C.

ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK ANA BİLİM DALI

**PSİKOLOJİK DANIŞMANLAR İÇİN ÇOKKÜLTÜRLÜ TUTUM ÖLÇEĞİNİN
GELİŞTİRİLMESİ VE UYGULANMASI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Selenay LÜLECI

Danışman

Prof. Dr. Şermin KÜLAHOĞLU

BURSA, 2014

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK

Bu çalışmadaki tüm bilgilerin akademik ve etik kurallara uygun bir şekilde elde edildiğini beyan ederim.

Selenay LÜLECİ

09.10.2014

YÖNERGEYE UYGUNLUK ONAYI

“Psikolojik Danışmanlar İçin Çokkültürlü Tutum Ölçeğinin Geliştirilmesi ve Uygulanması” adlı yüksek lisans tezi, Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırlanmıştır.

Tezi Hazırlayan

Danışman

Ad Soyad İmza

Ad Soyad İmza

Selenay LÜLECİ

Prof. Dr. Şermin KÜLAHOĞLU

Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık ABD Başkanı

Ad Soyad İmza

Prof. Dr. Murat Altun

T C
ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı'nda 8011211004 numaralı Selenay Lülecı'nin hazırladığı "Psikolojik Danışmanlar İçin Çokkültürlü Tutum Ölçeğinin Geliştirilmesi ve Uygulanması" konulu Yüksek Lisans çalışması ile ilgili tez savunma sınavı, 09.10.2014 günü saat 9.30-12.00 arasında yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin **(başarılı/başarısız)** olduğuna **(oybirliği/oy çokluğu)** ile karar verilmiştir.

Üye (Tez Danışmanı ve Sınav Komisyonu Başkanı)

Prof. Dr. Şermin KÜLAHOĞLU

Uludağ Üniversitesi

Üye

Prof. Dr. Asude BİLGİN

Uludağ Üniversitesi

Üye

Doç. Dr. İbrahim KEKLİK

Hacettepe Üniversitesi

ÖZET

Yazar: Selenay LÜLECI

Üniversite: Uludağ Üniversitesi

Anabilim Dalı: Rehberlik Ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı

Tezin Niteliği: Yüksek Lisans

Sayfa Sayısı: IX+189

Mezuniyet Tarihi: 09.10.2014

Tez: Psikolojik Danışmanlar İçin Çokkültürlü Tutum Ölçeğinin Geliştirilmesi ve Uygulanması

Danışmanı: Prof. Dr. Şermin KÜLAHOĞLU

Psikolojik Danışmanlar İçin Çokkültürlü Tutum Ölçeğinin Geliştirilmesi ve Uygulanması

Bu tez ile Türkiye’de çalışan psikolojik danışmanlar ve rehber öğretmenler için bir çokkültürlü tutum ölçeği geliştirilmiştir. Geçerli ve güvenilir sonuçlar alabilmek için, ölçek deneme ve ana uygulama adı altında iki kez uygulanmıştır. Deneme uygulaması 121 kişilik örneklem grubu ile uygulanmış, ana uygulama ise 258 kişilik örneklem grubu ile yapılmıştır. Farklı kültürlerle çalışan psikolojik danışmanların, çokkültürlülük konusundaki tutumlarını ölçebilecek bir ölçek geliştirmek ve bu tutumları farklı değişkenler açısından değerlendirmek amaçlanmıştır.

Ölçeğin geçerliği ve güvenilirliğini sağlamak amacıyla, ölçek maddeleri toplantı, sosyal medya gibi farklı ortamlarda uygulanmıştır. Maddelerin korelasyon ve faktör analizleri sonucunda, .965 KMO katsayısına ulaşılmış, binişik maddeler elenerek yapı geçerliği sağlanmıştır. Tek faktörlü bir yapıya ulaşılmıştır. Ölçeğin nihai güvenilirlik katsayısı .95 olarak hesaplanmıştır. Çalışmanın sonucunda, psikolojik danışmanlar için geçerli ve güvenilir bir çokkültürlü tutum ölçeği elde edilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Çokkültürlülük, Çokkültürlü Psikolojik Danışma, Tutum

ABSTRACT

Author: Selenay Luleci

University: Uludag University

Field: Psychological Counseling and Guidance

Degree Awarded: Master's Degree

Page Number: IX+189

Degree Date: 09.10.2014

Thesis: Development and Implementation of Multicultural Attitudes Scale For Psychological Counselors

Supervisor: Prof. Dr. Şermin KÜLAHOĞLU

**Development and Implementation of Multicultural Attitudes Scale For
Psychological Counselors**

In this thesis, a multicultural attitudes scale was developed for psychological counselors in Turkey. The study utilized two samples one (n=121) for the trial (pilot) study and one as the scale development sample (n=258). Participants were adult-psychological counselors who were already employed. The purpose of the study was to develop a scale measuring psychological counselors' attitudes toward multiculturalism. An additional purpose of the study was to examine psychological counselors' attitudes according to a set of variables.

The samples of the study were recruited through e-mail and social media (i.e., facebook). In order to ensure the reliability and validity of the scale, a survey was carried out at various platforms such as meetings and social media. According to item - correlations and item analysis results; KMO degree was.965 and structural validity was ensured by elimination of the overlapping items. Factor analysis resulted in a single factor structure. The final form of the scale had a reliability coefficient of calculated .95. Psychometric testing of the scale revealed satisfactory measures of reliable and validity for assessing multicultural attitudes of psychological counselors.

Key words: Attitude, Multiculturalism, Multicultural Counseling

İÇİNDEKİLER

BÖLÜM I.....	1
1. GİRİŞ	1
1.1. Problem	4
1.2. Alt Problemler.....	4
1.3. Önem.....	5
1.4. Varsayımlar	6
1.5. Sınırlılıklar	6
1.6. Tanımlar	6
BÖLÜM II	8
2. KURAMSAL ÇERÇEVE.....	8
2.1. Psikolojik Danışmanlık, Kültür ve Kimlik.....	8
2.2. Çokkültürlülük	10
2.3. Kültüre Duyarlı Psikolojik Danışma Yaklaşımı (Çokkültürlü Psikolojik Danışma)	15
2.4. Çokkültürlü Psikolojik Danışman Yeterlikleri.....	20
2.5. Etik Ve Çokkültürlü Psikolojik Danışma.....	28
2.6. Çokkültürlü Kariyer Danışması	32
2.7. Sosyal Adalet Bağlamında Çokkültürlü Psikolojik Danışmanlık ve Hak Savunuculuk.....	33
BÖLÜM III.....	36
3. YÖNTEM	36
3.1. Araştırma Modeli	36
3.2. Evren ve Örneklem	36
3.3. Veri Toplama Aracı.....	40
3.3.1. Odak Grup Görüşmesi	45
3.3.2. Odak Grup Görüşmesi Yapılandırma	46
3.4. Verilerin Toplanması	47
3.5. Verilerin Çözümlemesi	48
BÖLÜM IV	51
4. BULGULAR VE YORUM.....	51

4.1. Ölçeğin Geliştirilmesine İlişkin Bulgular	51
4.1.1. Geliştirilen Ölçeğin Kapsam Geçerliğine İlişkin Bulgular	51
4.1.2. Geliştirilen Ölçeğin Yapı Geçerliğine İlişkin Bulgular	60
4.1.3. Geliştirilen Ölçeğin Güvenirliğine İlişkin Bulgular	66
4.1.4. Geliştirilen Ölçeğin Faktör Analizine İlişkin Bulgular	72
4.2. Psikolojik Danışmanların Çokkültürlü Tutumlarının Belirlenmesine İlişkin Bulgular	93
4.3. Psikolojik Danışmanların Çokkültürlü Tutumlarının Cinsiyet Açısından Değerlendirilmesine İlişkin Bulgular	98
4.4. Psikolojik Danışmanların Çokkültürlü Tutumlarının Meslek Yılı Açısından Değerlendirilmesine İlişkin Bulgular	100
4.5 Psikolojik Danışmanların Çokkültürlü Tutumlarının Mezun Olunan Üniversite Açısından Değerlendirilmesine İlişkin Bulgular	102
BÖLÜM V	105
5. TARTIŞMA VE ÖNERİLER	105
5.1. Tartışma	105
5.2. Öneriler	107
KAYNAKÇA	111
EKLER	118
Ek 1 : Taslak Ölçek	118
Ek 2 : Psikolojik Danışmanlar İçin Çokkültürlü Tutum Ölçeği	123
Ek 3 : Taslak Ölçek Analizleri	124
Ek 4 : Ana Ölçek Analizleri	175
Ek 5 : Cinsiyet, Meslek Yılı, Mezun Olunan Üniversite Analizleri	181
Ek 6 : Özgeçmiş	188
Ek 7 : Tez Çoğaltma ve Elektronik Yayımlama İzin Formu	189

TABLO LİSTESİ

	Sayfa No
Tablo 1. <i>İlk Örneklemin Cinsiyete Göre Dağılımı</i>	37
Tablo 2. <i>İlk Örneklemin Meslek Yılına Göre Dağılımı</i>	37
Tablo 3. <i>İlk Örneklemin Mezun Olunan Üniversiteye Göre Dağılımı</i>	37
Tablo 4. <i>Son Örneklemin Cinsiyete Göre Dağılımı</i>	38
Tablo 5. <i>Son Örneklemin Meslek Yılına Göre Dağılımı</i>	39
Tablo 6. <i>Son Örneklemin Mezun Olunan Üniversiteye Göre Dağılımı</i>	39
Tablo 7. <i>Bölgelere Göre Son Örneklem Dağılım Tablosu</i>	39
Tablo 8. <i>Pearson Korelasyon Katsayısı Sonuçları</i>	61
Tablo 9. <i>Güvenirlilik İstatistiği</i>	67
Tablo 10. <i>Cronbach Alfa Katsayısı Sonuçları</i>	67
Tablo 11. <i>Güvenirlilik İstatistiği</i>	68
Tablo 12. <i>KMO ve Bartlett Testi Sonucu</i>	73
Tablo 13. <i>Faktör Analizi Sonuçları</i>	73
Tablo 14. <i>Değişken Matrisi Sonuçları</i>	76
Tablo 15. <i>KMO ve Bartlett Testi Sonucu</i>	78
Tablo 16. <i>Faktör Analizi Sonuçları</i>	79
Tablo 17. <i>Değişken Matrisi Sonuçları</i>	80
Tablo 18. <i>Güvenirlilik İstatistiği</i>	81
Tablo 19. <i>Cronbach Alfa Katsayısı Sonuçları</i>	82

Tablo 20. <i>Ana Ölçek Pearson Korelasyon Katsayısı Sonuçları</i>	84
Tablo 21. <i>Ana Ölçek Güvenirlilik İstatistiği</i>	85
Tablo 22. <i>Ana Ölçek Cronbach Alfa Katsayısı Sonuçları</i>	86
Tablo 23. <i>Ana Ölçek KMO ve Bartlett Testi Sonucu</i>	88
Tablo 24. <i>Ana Ölçek Faktör Analizi Sonuçları</i>	88
Tablo 25. <i>Ana Ölçek Değişken Matrisi Sonuçları</i>	90
Tablo 26. <i>Toplam Varyans Oranı Açıklama Tablosu</i>	91
Tablo 27. <i>Çokkültürlü Tutum Ölçeği Puanları Betimsel İstatistik Sonuçları</i>	93
Tablo 28. <i>Çokkültürlü Tutum Ölçeği Madde Puan Ortalamaları</i>	94
Tablo 29. <i>Cinsiyet Değişkenine Göre Normallik Testi Sonuçları</i>	98
Tablo 30. <i>Cinsiyet Değişkenine Göre Ölçek Puanlarının Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney U Testi Sonuçları</i>	98
Tablo 31. <i>Meslek Yılı Değişkenine Göre Normallik Testi Sonuçları</i>	100
Tablo 32. <i>Meslek Yılı Değişkenine Göre Ölçek Puanlarının Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları</i>	100
Tablo 33. <i>Meslek Yılı Değişkenleri Karşılaştırması İçin Mann Whitney U Testi Sonuçları</i>	101
Tablo 34. <i>Mezun Olunan Üniversite Değişkenine Göre Normallik Testi Sonuçları</i>	102
Tablo 35. <i>Mezun Olunan Üniversite Değişkenine Göre Ölçek Puanlarının Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları</i>	103
Tablo 36. <i>Mezun Olunan Üniversite Değişkenine Göre Mann-Whitney U Testi Sonuçları</i>	103

BÖLÜM I

1. GİRİŞ

Kültür; sosyal bilimlerde önemli yer tutan kavramlardan biridir. İnsanın söz konusu olduğu her yerde kültür kavramı doğal olarak ortaya çıkar. Güvenç (1984), kültür için kapsamlı bir tanım yaparak, kültürü “bir toplumun ya da toplumların birikimli uygarlığı” şeklinde açıklamıştır (Akt. Tekinalp, 2005, 76). Bu tanımdan anlaşıldığı gibi, kültür kalıtımsal, doğuştan gelen bir özellik olmaktan ziyade, yaşam süresince edindiğimiz ya da öğrendiğimiz inançlar ve değerler sistemidir. Bu inanç ve değerler sistemi, bireyleri tüm sosyal, psikolojik, davranışsal, duygusal açılardan etkiler. Bu yüzden, tüm insanların kültürel varlıklar olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Dolayısıyla, bireyi anlamak ve tanımak için kültürün göz önünde bulundurulması kaçınılmaz bir gerekliliktir.

Kültürün farklı boyutları vardır: Tek kişi düzeyinde kültür, edinilen, özneye bağlı, bireysel özelliktedir, ulus düzeyinde ise tarihselliğin damgasını taşıyan, kuşaktan kuşağa aktarılan, insanlar arası ortaklaşa bir varlık olarak görülür (Çelik, 2008). Yani kültür, bireysel kimliği ve toplumsal kimliği oluşturan temel öğelerden biridir. Kimlik denildiğinde ise; inançlar, töre, alışkanlıklar, davranışlar, algılar, tutumlar, gelenekler, bilgiler...vb. akla gelmektedir. Tüm bunlar, geçmişin mirası şeklinde aktarılarak, bireylerin ve toplumların kimliklerini oluşturmada önemli rol oynarlar. Kültürel miras, aktarılırken aynı kalmaz; bireysel, tarihsel, sosyal, politik, ekolojik ve ekonomik değişimlerden etkilenerek gelişir ya da farklılaşır.

Günümüzde ortaya çıkan kültürel gelişmeler, siyasi değişimler ve toplumsal ihtiyaçlarla buluşarak, yeni tartışmalar ve yeni açılımlara yol açmıştır. Bu yeni açılımlardan biri de çok kültürlülük kavramıdır. American Psychological Association [APA] (2002), çok kültürlülüğü, dil, din, cinsiyet, yaş, sosyal sınıf, etnik köken, engelli olma ve farklı değerlere duyarlı olmak şeklinde, kültürel değerlerin farkında olmak olarak tanımlamaktadır. Çok kültürlülük, bireyin kendi kültürel kimliğini kaybetmeden, diğer kültürler hakkında da yetkinlik kazanmasıyla ortaya çıkan bir durumdur (Gül ve

Kolb, 2009 akt; Ergin, Ermeğan, 2011). Tarım toplumundan sanayi toplumuna, ardından bilgi toplumuna geçiş ve yaşanan göç olayları, ülkeler arasında ekonomik, sosyal... vb amaçlarla oluşturulan birliklerin varoluşu, çok kültürlülük kavramına olan ilgiyi arttırmıştır (Ergin, Ermeğan, 2011). Farklı kültürler, birbirleriyle karşılaştıkça ve tanıştıkça, kendinden farklı olanı anlamlandırmaya çalışmıştır. Her kültürün, kendine özgü yaşayışında, gelenek, değer, düşünce, siyasal uygulamalarında farklılıklar olabileceğinden, tüm bunların eşit şartlar altında yaşanabilmesi için, yeni anlayışlar ve düzenlemelere ihtiyaç duyulmuştur. Toplumların hemen hepsi, nüfus bileşimi açısından çoğulluk gösterir. Bu yüzden çoğulluk, çağdaş bir toplum için kaçınılmaz bir zorunluluktur (Tunçay, 2003). Günümüz dünyasında, kültürel çoğulluğun olmadığı bir ülke düşünmek güçtür. Özellikle Türkiye’de, 50’ye yakın ayrı etnik ve emik grup saptanmıştır (Andrews, 1989 akt; Tunçay, 2003). Türkiye gibi kültürel açıdan zengin bir ülkede, çok kültürlü bakış açısına sahip olmamak, tüm bu farklı kültürlerin görmezden gelinmesine ve bireyin kendi coğrafyasındaki kültürlere yabancılaşmasına yol açacaktır. Farklı kültürler hakkında da yetkinlik kazanmak, yani çokkültürlü bir birey olabilmek, bireylerin birlikte yaşamasını kolaylaştıran bir etkidir.

Çokkültürlülük ve çeşitlilik kavramları, cinsiyet, cinsel yönelim, engellilik, sosyo-ekonomik statü, yaş, etnik köken, dini inanış, gibi kimlikten doğan farklı kültürel boyutları içerir (APA, 2002). Her kültürel kimliğin kendine özgü farklı meseleleri ve konuları vardır (APA, 2002). Bireyler bu kültürel boyutların birkaçına birden sahip olabilir. Kişinin bu farklı kimlikleri, birbirleriyle etkileşim halinde bulunabilir.

İnsandaki bu değişim ve gelişime paralel olarak, psikolojik danışma yaklaşımları da gelişip değişmiştir (Köknel 1986 akt; Koç 2003). Yirmibirinci Yüzyılın başlarında psikolojik danışmanların, farklı kültürlere mensup bireylerle çalışırken daha duyarlı olma gerekliliği ortaya çıkmıştır (Bektaş, 2006). 1960’lı yıllarda Amerika’daki Sivil Haklar Hareketi’nin gücüne bağlı olarak, başta Amerika, Kanada ve Batı Avrupa ülkeleri olmak üzere kültürel çoğulcuğun yükselişinin, danışmanlık mesleği üzerinde de önemli etkileri olmuştur (Koç, 2003). Bu değişen toplumsal yapıyla birlikte, bireylerin içinde yaşadığı toplumun ve kültürünün dinamiklerine önem veren, kültüre duyarlı psikolojik danışma yaklaşımı geliştirilmiştir. Bu yeni “çokkültürlü” yaklaşım, psikolojik danışmanlık ve rehberlik alanında gözde konulardan biri haline gelmiştir (Sue, Arredondo ve Mcdavis, 1992).

Birçok psikolojik danışma kuramı, bireyin dünya görüşünü anlamak için kültürüne, kültürel kimliğine, fenomenolojik dünyasına vurgu yapmaktadır. Bu açıdan bakıldığında; birçok kuram, kültüre duyarlı bir bakış açısına sahiptir, denebilir. Çokkültürlü psikolojik danışma veya Türkiye’de kullanıldığı gibi, kültüre duyarlı psikolojik danışma ile sözü edilen; farklı kültürlerin bir arada yaşaması sonucu ki; (kültür geniş kapsamında tanımlandığında, bir ailede bile farklı kültürlerden söz etmek mümkündür) psikolojik danışmanların bu çokkültürlülüğün farkında olması, bilgi ve beceri konusunda donanımlı olmasıdır (Bektaş, 2006). Yani psikolojik danışmanlardan sadece kültürel farklılıkları bilmeleri değil, danışanı ile kültürler arası bir ilişki kurarak, danışanın dünya görüşünü anlayıp, ona uygun psikolojik danışmanlık becerileri göstermesi beklenmektedir. Bu da psikolojik danışma sürecinin etkililiğini arttıracak, ve daha nitelikli hizmet vermelerine katkı sağlayacaktır.

Psikolojik danışma sürecinin etkinliğini değerlendiren çalışmaların bir kısmında, danışmanla ilgili değişkenler incelenmiş, psikolojik danışmanın yetkinliği ve ustalığı, psikolojik danışma sürecinin etkili olmasında en önemli faktör olarak görülmüştür (Lambert, 1989 akt; Kararımak, 2008). Kültüre duyarlı psikolojik danışma yetkinliği, farklı kültürlerin bir arada yaşadığı bir toplumda çalışan psikolojik danışmanlar için önemli bir anahtardır.

Türkiye’de çalışan psikolojik danışmanların bu ülkede yaşayan farklı kültürlere ve kültüre duyarlı psikolojik danışma yaklaşımına karşı gösterdikleri tutum, farklı kültürlerle çalışmadaki yetkinlikleri ile ilgili ipucu vermektedir. Farklı kültürlere ve kültüre duyarlı psikolojik danışma yaklaşımına mesafeli duran, yani olumsuz tutum gösteren psikolojik danışmanların, danışma sürecinde başarısız olma, hatta danışanlarına zarar verme ihtimali söz konusudur. Bunun farkında olmak ve bu konuda gelişme göstermek; psikolojik danışmanların, topluma ve danışanlarına karşı sorumluluğudur. Tüm bu farkındalıkların ve gelişmelerin olabilmesi için öncelikle kültürel kimlikler, çok kültürlülük, kültüre duyarlı psikolojik danışma kavramlarına karşı olumlu bir tutum sergilemek gereklidir.

Çokkültürlü psikolojik danışmanlık üzerine yapılacak çalışmalar, psikolojik danışmanların kültüre duyarlı bir yaklaşım için gerekli farkındalık kazanmaları, çokkültürlü danışmanlık yeterliklerini sorgulamaları ve geliştirmek yönünde olumlu bir

tutuma sahip olmaları gibi rollerinde, dönüşüm ve değişmeye yol açacak açılımlar sağlayabilir.

Buradan hareketle, bu araştırma kapsamında, Türkiye’de çalışan psikolojik danışmanlara, kültüre duyarlı psikolojik danışma açısından kendilerini değerlendirme olanağı sunacak ve psikolojik danışma hizmetlerinin, toplumun bu yöndeki ihtiyaçlarına cevap verebilecek şekilde dönüşmesine katkıda bulunabilecek bir çalışma olarak; “Psikolojik Danışmanlar İçin Çokkültürlü Tutum Ölçeği” geliştirilmesi ve geliştirilen bu ölçekle psikolojik danışmanların çokkültürlü tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi amaçlanmıştır.

1.1. Problem

Bu çalışmanın 2 temel problemi bulunmaktadır;

1. Psikolojik danışmanların çokkültürlülük konusundaki tutumlarını belirlemekte kullanılacak, geçerli ve güvenilir bir tutum ölçeği geliştirmek.

2. Geliştirilen “Çokkültürlü Tutum Ölçeği” ile psikolojik danışmanların çokkültürlü tutumlarını ölçmek ve bu tutumları çeşitli değişkenler açısından incelemek.

Bu iki ana problem çerçevesinde, aşağıdaki soruların yanıtları araştırılacaktır:

1.2. Alt Problemler

Geliştirilen ölçeğin;

1.1 Uzman görüşleri sonucunda kapsam geçerliği sağlanmış mıdır?

1.2 Madde analizleri sonucunda yapı geçerliği ne ölçüdedir?

1.3 Güvenirliliği ne ölçüdedir?

Geliştirilen ölçeğin uygulanması sonucunda elde edilen verilere göre;

2.1 Psikolojik danışmanların çokkültürlü tutumları nasıldır?

2.2 Psikolojik danışmanların çokkültürlü tutumları; cinsiyet, meslek yılı, mezun olunan üniversiteye göre farklılaşmakta mıdır?

1.3. Önem

Bu çalışma;

1. Türkiye'deki psikolojik danışmanlık ve rehberlik alanına özgün ve kültüre özgü bir ölçme aracı kazandırması açısından önemlidir.
2. Bireysel anlamda Türkiye'de çalışan psikolojik danışmanların, kültüre duyarlı psikolojik danışma yaklaşımı üzerine kendilerini değerlendirme olanağı sunarak; çokkültürlülük bağlamında inançlar, bilgi ve beceriler açısından farkındalık ve içgörü kazanmalarını sağlayacaktır.
3. Kültüre duyarlı psikolojik danışman tutumları açısından olumlu ve olumsuz tutum gösteren psikolojik danışmanların bazı değişkenler açısından değerlendirilmesini sağlayacaktır.
4. Psikolojik danışma hizmeti uygulamalarında kültürün rolünü vurgulama açısından önemlidir.
5. Psikolojik danışmanların, mesleki kimliklerinin sorgulandığı ve eğitim sistemi içinde etkinliklerini arttırmakta zorlandığı şartlarda, psikolojik danışman ve rehber öğretmenler açısından yeni bir vizyon sunması ve etkinliklerini arttırmayı amaçlaması açısından önemlidir.
6. Yeni dünya değerleri ve ihtiyaçları çerçevesinde, Türkiye'deki psikolojik danışma hizmetlerinin de gelişmesini ve gözden geçirilmesini sağlayacaktır.
7. Çok kültürlü bir toplum olmasına rağmen Türkiye'de kültüre duyarlı psikolojik danışma açısından yapılmış araştırma ve çalışmaların yeterli olmaması dolayısıyla literatürde oluşan boşluğun doldurulmasına katkı sağlayacaktır.

8. Türkiye’de psikolojik danışma hizmetlerinin sunulmasında, etkililiği arttırmak ve verimli hale getirmek için yapılacak çalışmalara katkı sağlayacaktır.
9. Psikolojik danışmanların rolü ve sorumlulukları açısından tartışılan ve ortaya çıkan yeni eğilimlerin Türkiye’de çalışan psikolojik danışmanlar için de tartışılır olmasını sağlayacak, günün koşul ve ihtiyaçlarına uygun bir şekilde psikolojik danışma hizmetleri vurgulanmış ve bunun etik bir gereklilik olduğunun anlaşılmasına katkı sunacaktır.

1.4. Varsayımlar

1. Psikolojik danışmanların ölçek sorularına doğru ve samimi olarak cevap verdikleri varsayılmaktadır.

1.5. Sınırlılıklar

Bu araştırma;

1. Türkiye’de Milli Eğitim Bakanlığı bünyesindeki devlet okullarında görev yapan psikolojik danışmanlardan araştırmaya katılanlar,
2. Katılımcıların özbildirimi,
3. İlk örneklem grubu 121 katılımcı, son örneklem grubu 258 katılımcı,

İle sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Araştırmada sıklıkla kullanılan bazı terim ve kısaltmaların bu çalışma kapsamındaki tanımlamaları aşağıda verilmiştir.

Kültür(Culture): Kültür, öğrenilen ya da aktarılan inanç, değer, davranış, geleneklerin şekillenmesiyle oluşan dünya görüşü olarak tanımlanır. Bu aynı zamanda bir grubun, tarihi, ekonomik, politik, ekolojik dengelerin etkisi ile oluşturduğu yaşam biçimini de kapsar (APA, 2002).

Özcülük (Essentialism): İnsanların, kendilerinden farklı birey ve grupları “bir türün üyesi” gibi algıladığı, örtük yaklaşımları ifade eder ve sosyal dünyanın sabit, değişmez bir şekilde anlaşılıp algılanmasına yol açar (Göregenli, 2012).

Çokkültürlülük (Multiculturalism): Çokkültürlülük; etnisite, dil, cinsiyet, dini inanış, sosyo-ekonomik durum, engellilik, cinsel yönelim, yaş, eğitim gibi kültürel faktörlerin tüm boyutlarına dair mutlak bir anlayışa sahip olmaya karşılık gelmektedir (APA, 2002).

Çokkültürlü Psikolojik Danışma (Multicultural Psychological Counseling): Bir diğer adıyla kültüre duyarlı psikolojik danışma; danışan ve danışmanın kültürel özelliklerini dikkate alarak, evrensel ve kültürler arası duyarlılığa önem verilmesi gerekliliğine vurgu yapan bir yaklaşımdır (Koç, 2003).

Çokkültürlü Psikolojik Danışma Yeterliği (Multicultural Counseling Competence): Yazarlar, çalışmalarında psikolojik danışmanın taşınması gerektiğine inandıkları üç nitelik üzerinde durmuşlardır: (a) psikolojik danışmanın kendi değerleri ve önyargılarının farkında olması, (b) danışmanın kültürel olarak farklı danışanın dünya görüşü hakkında bilgi sahibi olması ve (c) kültüre uygun müdahale yöntemlerinin geliştirilmesi ve kullanılması (Kararırmak, 2008).

BÖLÜM II

2. KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Psikolojik Danışmanlık, Kültür ve Kimlik

19. yüzyılın sonlarında Amerika Birleşik Devletleri'nde bir Mesleki Rehberlik Hareketi olarak doğan, 20. Yüzyılın ilk çeyreğinde, ülkenin eğitim sisteminde yerini alan psikolojik danışmanlık ve rehberlik (PDR) hizmetleri Türk eğitim sistemine 1950'li yıllarda girmiştir.

Amerikan Psikolojik Danışma Derneği tarafından 1997'de kabul edilen tanımıyla psikolojik danışma; ruh sağlığı, psikoloji ve gelişim ilkelerinin; bilişsel, duyuşsal, davranışsal ve etkileşimsel müdahale stratejileri aracılığıyla, bireyin iyi oluş, kişisel ve meslek gelişimi ile patoloji konularını ele alacak şekilde uygulanmasıdır.

Psikolojik danışma, kişilerarası ve kişisel sorunların daha iyi tanımlanması sürecinde ortaya çıkmıştır. Psikolojik danışma kavramı, danışanın hem kendi iç dünyasına, hem çevresindeki kişilerle ilişkileri üzerine kaygılarını içerir (Hackney, Cormier, 2008). Psikolojik danışma hizmetlerinin kültürle ilişkisi de bu içerikten kaynaklanmaktadır. Kültürlerarası ilişkilerde kültürün karmaşık bir rolü vardır. Pederson (2002), kültürden bahsederken ırk, uyruk, etnik köken, dil ve din gibi etnografik değişkenlerin yanısıra, demografik değişkenler (yaş, cinsiyet, yaşanan yer), statüye ilişkin değişkenler (sosyal, eğitim, ekonomik) ve ilişkileri (resmi, gayriresmi) göz önünde bulundurmaktadır (Akt; Hackney, Cormier, 2008). Danışan ve danışmanın; ilişkiler, otorite, başarı, doğru ve yanlış... vb gibi değer yargılarına ilişkin davranış ve düşünceleri de kendi anlam dünyalarında farklı şekillenecektir. Bu düşünce ve davranışları şekillendiren ise Pederson'un yukarıda kültür tanımında belirttiği demografik, etnografik, statüye dayalı ve ilişkiyel etkenlerdir. Dolayısıyla bu düşünce ve davranışları şekillendiren ortamları iyi anlamak gerekmektedir.

En genel anlamıyla değerler bütünü olarak ele alınan kültür, psikoloji biliminin oluşmasının temelinde yatar. İnsanın doğasını, yaşayışını ve bunun gibi birçok konuyu

ele alan psikoloji bilimi, kültürel bilgilerden faydalanır. Ancak, kültürün bu tanımı, sosyal bilim çevreleri tarafından bir kenara bırakılmış ve kültür, esasen anlamla ilgili yani, “yeryüzüne anlam kazandırmak, mana vermekle ilgili bir şey” olarak tanımlanmıştır. Kültür dünyası, “ben kimim, nereden geldim, nereye gidiyorum, öteki kim?” sorularının yanıtından üreyen bir dünyadır. Kültür, anlamın değiş tokuş edildiği bir dünyadır. Bireylerin toplumdaki anlamları ürettikleri, değiş tokuş ettikleri, bütün etkileşim alanları ve süreçleri, bunlardan oluşan düşünsel mekan, kültür diyebileceğimiz yerdir. Esasen kültür, bireyler arası bir alışveriştir (Uğur, 2004). Örneğin, önceki tanımlara göre değerlendirdiğimizde; Japon kültürü denildiğinde akla gelen; gurur, çalışkanlık, dövüş sanatları, harakiri, aileye sadakat ve saygı... vb. kavramlardır. Ancak bugün bu kavramlar üzerinden yorum yapılırsa, bugünün dünyasında, Japon halkının yaşayışında, artık bunlardan kaçının karşılığı bulunabilir? Aynı şeyi diğer kültürler için de söyleyebiliriz. Yani kültür dediğimiz zaman toplumun değerlerinden ziyade, artık içinde yaşadıkları anlam dünyasını görmek gerecektir.

Kültürün gözlenebildiği ve izlenebildiği yer ise kimliklerdir (Uğur, 2004). Psikoloji bilimi kendi içinde kimlik-kişilik ayrımı üzerine uzun tartışmalar yapmıştır. Uğur (2004)’e göre, kimlik bir aidiyet beyanıdır. Öz denilen şey tarihe dayanmamaktadır.. Özcülüğü tartışan yazarlar, insanların, sosyal kategorileri doğal türlermiş gibi görme eğilimde olduklarını savunurlar. Bu sosyal kategoriler (gruplar, ırklar, cinsiyetler, cinsel yönelimler vb.) altında belli bir özün (essence) yattığını düşünmek, bir kategorinin üyeleri hakkında çıkarsama yapabilmek için sonuca hızla götüren zengin bir çerçeve sağlamaktadır. Birçok sosyal bilimci, özcü yaklaşımların ırkçılığa kaynak oluşturduğu konusunda hemfikirdir (Göregenli, 2012). İnsanı değişmez, sabit bir tür gibi görme yanılısı, tam olarak kültürün alış veriş ile değişen ve yeni anlamlar yaratan varlığıyla da çelişmektedir. Buradan yola çıkarak bakılırsa, Uğur’un (2004), önerdiği kimlik tanımına göre, kişilerin öze ya da sosyal bir kimliğe ait olmaktan çok, oluşan “biz”e katıldıkları söylenebilir. Ve bu “biz”, bir ötekinin varlığıyla ortaya çıkmıştır. Kişinin bir gruba aidiyeti ile kendini tanımlaması, sosyal kimliğine karşılık gelir.

Sosyal kimlik; ‘biz’liği ve ait olmayı içeren psikolojik bir kavramdır. Örneğin, Türkiye’de nüfus cüzdanında müslüman yazan bir birey, eğer kendisini müslüman olarak değerlendiriyor ve bunu önemsiyor, bu kimliğe değer veriyorsa; o gruba aittir ve ancak bu durumda, bu yönde bir sosyal kimliğe sahip olduğundan söz edilebilir. Sosyal

kimlik o denli başattır ki; insanlardan, kendilerini akıllarına gelen ilk 10 kelime ile tanımlamaları istendiğinde, tanımlamalarının çoğunun bireysel niteliklerle ilişkili değil de, bir gruba üyelikle ilişki oldukları görülür (Madran, 2012).

Kişisel kimlik; kendimizi, genel davranışsal eğilimlerimizi, kişiliğimizi, düşüncelerimizi, beğenilerimizi ve becerilerimizi temel alarak, bizi diğerlerinden ayıran niteliklerimizle tanımladığımızda ifade ettiklerimizdir (Madran, 2012). Örneğin; “Ben sevecenim.” kişisel kimliğimizi ifade ederken, “Ben kadınıam.” sosyal kimliğimizi ifade eder.

Psikolojik danışma hizmetinin temeli olan psikolojik kuramlara, fazlaca birey odaklı olduklarına ve yaşanılan toplumun etkilerinin yeterince üzerinde durulmadığına dair eleştiriler getirilmiştir (Hackney, Cormier, 2008). Psikolojik danışma, aydınlanma çağından başlayarak bir ‘iyileşme’ ihtiyacından, bugüne kadar bir yardım hizmetine evrilmiştir. Psikolojik danışma bir nevi değişim, önleme ya da yaşamın daha yaşanılır kılınması ve yaşamı zenginleştirme aracı olarak görülebilir (Hackney, Cormier, 2008). Psikolojik danışma hizmetinin değişim, önleme ya da zengin ve yaşanılır bir yaşam iddiasını, bireyi kültürden bağımsız düşünerek gerçekleştirilmesi çok gerçekçi görünmemektedir ki; sıkça eleştirildiği nokta da tam olarak budur. Bireylerin kültürel içerikten bağımsız olmadığı, tam tersine kültürel kimliklerin başatlığı göz önüne alındığında, sunulan psikolojik danışma hizmetlerinin kültürel yeterliği önemli bir değişken olacaktır.

2.2. Çokkültürlülük

1980’lerden itibaren dünyadaki genel siyasi ve kültürel değişimler yerel dinamiklerle buluşarak, çözümü zor durumlar ortaya çıkarmıştır. Bu dönem politik mücadelelerin hiç olmadığı kadar kültürel alan üzerinden yapıldığı, tarihsel olayların hiç olmadığı kadar güncellik kazandığı, toplumsal gerilimlerin neredeyse tümüyle kültürel kodlarla ifade bulduğu bir dönemdir (Çelik, 2008). Çokkültürlülüğün ortaya çıkmasında, modern dünyanın eleştirisi olarak değerlendirilen postmodernizmin de etkisi büyüktür. Yeni kültürlerin ortaya çıkışıyla kendini gösteren postmodernizm; tüm farklılıkları bir potada eriten ve yeni alışımlar ortaya çıkaran pratiklerle yapay bir

dünyanın yaratılması olarak da kabul edilebilir (Tekinalp, 2005). Seksenli yıllar, giderek artan küresel Batı hegemonyasının dünya ülkeleri arasında yarattığı siyasal ve ekonomik dengesizlikler, zengin ve fakir ülkeler arasında açılan uçurum ile modernizmin en çok eleştiriye açıldığı içimde çokkültürlülüğü de barındıran postmodernist kuramların serpiştiği yıllardır (Tekinalp, 2005).

Küreselleşme, kimlik sorgulamaları, ulus devletlerin geleceği gibi konular, insanların kültürel değerlendirmeler yapmalarına sebep olmuştur. Tüm hayatı boyunca kim olduğu ile ilgili varsayımlar, aidiyetler ve tanımlar geliştirmeye çalışan bireyler, bilgiye ulaşmanın kolaylaştığı dünyanın farklı kültürel esintileri içinde kendi ile ilgili ve içinde yaşadığı toplumla ilgili yeni bilgiler ve yeni farkındalıklar kazanmıştır. Demokrasi ve insan hakları kavramlarının popülerleşmesi, ‘öteki’ ya da ‘biz’ olmak üzerinden kimlik geliştiren bireyler için yeni bir umut olarak, çokkültürlülük kavramını da beraberinde getirmiştir. Çünkü bireylerin, yaşadıkları toplumda oldukları gibi kabul edilme ihtiyaçları doğmuştur.

Türkiye’de çokkültürlülük açısından görünümü bakarsak, Türkiye’de de bu konuda tartışmalar yapılmaktadır. Çokkültürlülük, birçok entelektüel tarafından, toplumların ayrışması ve bölünmesi olarak değil, demokrasinin geliştirilmesinin araçlarından biri olarak ele alınmıştır. Ekinci (1999), Türkiye’nin iç ve dış politik nedenlerin yanı sıra, tarihsel nedenlerden dolayı çokkültürlülüğü benimsemesinin zorunluluk olduğu saptamasını yapar (Akt; Çelik, 2008). Türkiye kendi içinde son yıllarda kimliğini ve bütünlüğünü sorgulamakta, daha demokratik bir ülke ihtiyacı her alanda kendini hissettiren, diğer taraftan geleneksel algılar, bireylerin ülke bütünlüğü ile ilgili kaygılar yaşamasına sebep olabilmektedir. Andrews (1992), Türkiye’deki etnik grupları araştırdığı çalışmasında, 47 farklı etnik grup tespit etmiştir. Bu sayının farklı çalışmalara göre değiştiğini görülmektedir. Örneğin; Vikipedi (2013), Türkiye’de yaşayan alt etnik kültürleri 23 gruba ayırmıştır ve bu grupların da kendi içinde alt kültürleri olduğu görülmektedir. Sonuç olarak, Türkiye’nin kendi içinde çok farklı kültürleri bir arada barındırdığı görülmektedir.

Türkiye’de de çok farklı kültürlerin bir arada olduğu bir yapı söz konusudur. Ancak bireylerin farklı kültürlerle zenginleşmeye ne kadar açık olduğu tartışılabilir. Türkiye, kültüründe hoşgörü ve kabule işaret eden “ne olursan ol yine gel” gibi deyişler barındırır da, acaba bu deyişlerin günlük hayatta karşılığı var mıdır? Değerler ve aile

kavramı, Türkiye’de sıkça konu edilen kavramlardır. Çoğu zaman farklı kültürel özelliklerin aile ya da değerlere birer tehdit olarak düşünülmesi, hoşgörü ve kabulün yani toplumsal barışın önünde engel olmaktadır. Artan terör olayları nedeniyle, Kürt kökenli bireylere tepkili olmak, alevilerin evlerini işaretlemek, Ermeni bireylere yönelik saldırgan davranışlar, politik görüş ayrılığı dolayısıyla bireyler arasında aşırı kutuplaşma, bir seri katilin cinayetine kurban giden travestinin haber bültenlerinde sayısal veri olarak bile yer almaması, son yıllarda medyaya yansıyan haberler arasındadır (Kağnıcı, 2013). Önyargı, kalıpyargı ve özcü yaklaşımların Türkiye’de baskın olduğu ve hatta çoğu zaman aileye ve değerlere tehdit olma üzerinden meşrulaştırma aracı olarak kullanıldığı açıktır.

Her toplumun sahip olduğu değerlerin bir başkası ile kıyaslanmadan, bizzat kendi başına bir değer olarak kabul edilmesi, çokkültürlülüğün en büyük felsefi dayanağıdır (Özensel, 2012). Sosyal bilimlerde geliştirilen çağdaş yaklaşım ve tartışmalarda da çokkültürlülük bahsi yine merkezde yer almaktadır, birçok düşünür ona bir değer olarak ya da bir yöntem olarak hem günümüz toplumlarının anlaşılmasında hem de tarihin yeniden okunmasında önem atfetmektedirler (Çelik, 2012). Çokkültürlülük, farklılıkların varolma durumunu meşrulaştıran bir olgu olarak değil, daha çok tanımlama ve anlama ekseninde ele alınmalıdır (Özensel, 2012).

Çokkültürlülük, farklı kültürlerin aynı anda yan yana oldukları anlamına gelir. Ancak bu kadar basit değildir. Bu farklı kültürlerin birlikte yaşayabilmesi için çokkültürlü anlayış gerekir. Kültürün bir alış veriş ve anlam olduğundan ve bireylerin bu alış verişin de etkisiyle sosyal kimlik oluşturdukları gerçeğine dayanarak; kültürlerin yan yana olmaları kaçınılmaz olarak karşılıklı alış verişi getirecektir. Yıllarca çatışma içinde olan toplumlar arasından dahi kültürel bir alış veriş olabileceği söylenebilir. Bireyler, içinde buldukları ya da temasta bulunduğu farklı kültürle etkileşime geçerek, sosyal kimliğini bu yönde geliştirebilirler. Bireyler birlikte yaşadıkları kültürlerle zenginleştikçe, çokkültürlü bir kimlikten bahsedilebilir. Böylece, bireyler farklı kültürlerine rağmen kolektif bir kimlik oluşturabilirler. Örneğin, Avrupa Komisyonu Eğitim, Görsel-İşitsel ve Kültür Genel Müdürlüğü’nün (2012), yaptığı “Perceptions and Behaviours of Young People” (Gençlerin Algıları ve Davranışları) adlı çalışmada, farklı milletlerden Avrupa’da yaşayan gençlerin %50’den fazlasının kendi milliyetleri yanı sıra Avrupalı olduklarını söyledikleri, bunların %5 kadarının ise

önce Avrupalı olduğunu bildirdikleri görülmektedir. Burada bahsedilen Avrupalılığın, bir “kolektif kimlik” olduğunu söylenebilir.

İnsanlar, karşılıklı olarak birbirini özne olarak kabul ettiğinde, birlikte ve farklılıklarıyla yaşayabilir. Bu noktada çokkültürlülük, demokrasinin temelini oluşturan bir etken olarak görülür (Çelik, 2008). Bireylerin birbirini kabul etmediği, kültürlerin çatıştığı yerde, demokrasiden söz etmek de zor olacaktır. Bugünün dünyasında, içinde tek bir kültürün yaşadığı bir toplumdaki söz etmek imkânsızdır. Küreselleşen dünya, kültürleri bir araya getirmiştir. Ancak bu bir araya gelme her zaman karşılıklı olumlu alış veriş ve çokkültürlü anlayış sonuçlarını doğurmamaktadır. Bireyler, kültürel miras olarak ya da kişisel sebeplerle, çeşitli önyargı ve kalıpyargılara sahip olabilirler. Günlük yaşamda önyargı (prejudice) kavramını sıradan, iyi ya da kötü bir yargı içermeyen, kanıtı ya da hiç değilse herhangi bir bilgi veya deneyime dayanmayan her türlü “önfikir” olarak kullanılır (Göregenli, 2012). Önyargıya benzeyen, onu tamamlayan ama farklı olan diğer kavram da kalıpyargıdır. Kalıpyargı (stereotype), belirli bir objeye ya da gruba ilişkin bilgi boşluklarını dolduran, böylece onlar hakkında karar vermeyi kolaylaştıran, önceden oluşturulmuş bir takım izlenimler, atıflar bütünü olarak zihnimize oluşturduğumuz imgelerdir (Göregenli, 2012). Önyargı ve kalıpyargılar, kültürel paylaşım ve çokkültürlü anlayışın önündeki önemli engellerdendir. Önyargı ve kalıp yargılar, davranışa dönüştüğü zaman ise ayrımcılık (discrimination) söz konusu olur. Örneğin; kadınların mekanik işlerden anlamayacağı önyargısı üzerinden, iş başvurusuna gelen kadın adayları elemek ve erkekleri değerlendirmeye almak.

Çokkültürlü birey denildiği zaman, farklı kültürleri tamamen ve ya kısmen içselleştirmiş bireyler akla gelmektedir. Tek kültürlü ortamlarda yaşamaya zorlanan ya da baskılanan çokkültürlü kişiler, yaşamları boyunca nereye ait olduklarını anlamaya çalışırlar. Ait oldukları kültürlerin hiçbirine tekil halleriyle uymadıklarını fark ederler ki; bu doğrudur (Çelik, 2012). Bireyler çok farklı kültürleri benliklerine sentezleyebilir ve bu sentez tek başına hiçbir gruba tam olarak ait olmayan, psikolojik danışma hizmetinin bireylere atfettiği “biricik”liğe karşılık gelmektedir.

Çokkültürlülük, bireyin kişisel gelişimi ile de yakından ilişkilidir. Bireyin sosyal hayatı gibi okul hayatını da etkilemektedir. Çokkültürlülük uygulaması eğitimde fırsat eşitliğini de beraberinde getirmektedir (Cırık, 2008 akt; Ergin, Ermeğan, 2011). Ergin ve Ermeğan’ın 2011’de çokkültürlülük ve sosyal uyum arasındaki ilişkiyi saptamak için

113 ilköğretim öğrencisi ile yaptığı çalışmada; içe dönük bir kültürel yapıda yaşayan öğrencilerin, sosyal uyum konusunda daha fazla sorunla karşılaştıkları, sosyal uyumu düşük olan öğrencilerin ders başarılarının da düşük olduğu görülmüştür. Bunun yanı sıra Taylı (2008)'nin, "Okulu Bırakmanın Önlenmesi ve Önlemeye Yönelik Uygulamalar" adlı çalışmasında, öğrencilerin okulu terk etmesindeki kültürel faktörlerden bahsedilmiştir. Eğitim tüm öğrencilere açık, fırsat eşitliği ilkesi ile sunulması gereken bir hizmettir. Eğitsel basamaklarda ilerlerken, akademik başarısızlık probleminin ya da okul terki oranının yüksek olması, belli bir kesimin bu hizmetten yeterince yararlanamadığı ya da bu hizmetin dışında kaldığı anlamına gelmektedir (Taylı, 2008). Bu durum, öğrencilerin yetişkin hayatında hem kendilerinin hem de toplumun önemli bedeller ödemesine sebep olacaktır.

Bekerman (2004), tarafından yapılan bir araştırmada, İsrail'de aynı okula giden Filistinli ve yahudi öğrenciler ile çokkültürlü eğitimin etkileri incelenmiştir. Aileler, çocuklarının birbirini daha iyi tanımaları, birbirlerinin değerlerine saygı duymaları ve gelecekte barış içinde yaşamaları için çocuklarını bu okula gönderdiklerini, bu okullarda çocuklarının daha başarılı olduklarını belirtmişlerdir (Cırık, 2008). Diğer bir araştırmada Abbas (2002), İngiltere'de Güney Asyalı aileler ve öğretmenlerin, öğrencilerin akademik başarısına etkisini incelemiştir. Bangladeşli ve Pakistanlı ailelerin, düşük sosyo-ekonomik düzeyde olmalarının, evde dini-kültürel etkilerin fazla olmasının ve toplumun büyük bir kesimi tarafından olumsuz algılanmalarının, öğrencilerin akademik başarılarını olumsuz yönde etkilediği; Hindistanlıların eğitime daha olumlu bakmalarının, okulla ilgilenmelerinin, evde dini-kültürel etkilerin az olmasının ve toplumda olumlu algılanmalarının, eğitimi olumlu yönde etkilediği bulgulanmıştır (Cırık,2008).

Tutkun ve Aksoyalp'ın (2010), 21. Yüzyılın öğretmeninde bulunması gereken niteliklerin ortaya konulması amacıyla yaptıkları çalışmalarında önemli bulgular elde etmişlerdir. Ulaşılan sonuçlara göre; (a) 21. yüzyılda öğretmenlik mesleği bir uzmanlık mesleği olarak görülecektir, (b) öğretmen yetiştirme eğitimi uluslararası düzeyde verilmez, (c) öğretmenler, kültürlerarası bir eğitim ve demokratik bir toplum inşa etme anlayışında yetiştirilmelidir, (d) "Öğrenme-öğretme süreçlerinde en merkezi materyal, öğretmenin kendisidir." anlayışı öne çıkmaktadır, (e) öğretmen yetiştirme programlarının hazırlanmasında, toplumun tüm kesimlerinin katılımı sağlanmalıdır, (f) öğretmenlerin mesleki eğitimleri, okul merkezli ve sürekli olmalı ve bunun

öğretmenlerce yaşam tarzı olarak algılanması sağlanmalıdır, (g) öğretmen bir aktör gibi çok boyutlu ve her duruma göre pozisyon alabilen bir şekilde yetiştirilmelidir, (h) öğretmen, insan ve toplumla ilgili fikir ve duruşu olan bir nitelikte yetiştirilmelidir.

Görüldüğü gibi, çokkültürlülüğün eğitimde de yadsınamaz bir yeri vardır. Eğitimde önemli bir rolü olan psikolojik danışma hizmetlerinin, bu gibi sorunların kültürel örüntülerini görebilmek, anlayabilmek ve çözüm getirebilmek için çokkültürlü yaklaşım geliştirmesi gerekmektedir.

2.3. Kültüre Duyarlı Psikolojik Danışma Yaklaşımı (Çokkültürlü Psikolojik Danışma)

Psikolojik danışmada kültürü odak almak, Kelly (1995)'nin Kişisel Yapı Kuramı ile başlamıştır (Pedersen ve Ivey, 1993 akt; Bektaş, 2006). Kişisel yapı kuramına göre, insanlar deneyimlerine dayanarak kişisel yapılar oluşturmaktadırlar. Bu yapılar daha sonraki deneyimlerinde, bireylerin yorum yapmasına, tahminlerde ve tepkilerde bulunmasına olanak sağlamaktadır (Bektaş, 2006).

1970'li yılların başından itibaren, giderek hem alanyazında hem de lisans eğitim programlarında çokkültürlü farkındalık, bilgi ve beceri geliştirme ihtiyacı artarak ortaya çıkmıştır (Sue, Arredondo ve McDavis, 1992). Çokkültürlü psikolojik danışmanın ortaya çıkmasında etkili olan faktörlerin başında: a) toplumların giderek çokkültürlü olmasının sonucunda, azınlıkların ihtiyaçlarının daha çok farkına varılması, b) özellikle psikolojik ve psikolojik danışma kuramlarının bireylerin ve toplumların ihtiyaçlarını karşılamada yetersiz kalması gösterilebilir (Bektaş, 2006).

Çokkültürlü danışmanlık hizmetleri, önceleri etnik köken ve azınlıklar ile ilgili hizmetler üzerinden Amerika'da tartışılmaya başlamıştır. Derald Wing Sue ve David Sue'nun 1982'de yayınladığı "Counseling the Culturally Different" kitabıyla Amerika'da yaşayan azınlık grupların ruh sağlığı hizmetlerinden yararlanmaları konusundaki çalışmaların öncülüğünü yapmıştır, denebilir (Sue ve Sue, 1999). Bu konudaki ilk gözlemler; genel olarak azınlık grupların daha yüksek oranlarda yoksulluk ve sosyal stresörlere maruz kalmalarına rağmen, ruh sağlığı alanında yüksek kaliteli hizmetlerden daha az faydalandıklarıdır (Wu, Windel, 1980; akt. Patterson, 1996).

Çokkültürlülük genişleyerek yaş grupları, cinsiyet grupları, yoksulluğun içinde olduğu ekonomik grupları da kapsamıştır (Goldstein, 1973; akt. Patterson, 1996). Pedersen, Lonner ve Draguns (1976), “Counseling Across Culture”, kitabıyla bu grupları içeren konuları ele almışlardır (Patterson, 1996). Derald Wing Sue ve David Sue (1999), “Counseling The Culturally Different” kitaplarının 3. Basımında yeni bir bölüm açarak, “Gay/Lezbiyenler, Kadınlar, Yaşlılar, Engelliler İle Danışma” başlıklarını eklemiştir. Kitabın önsöz kısmında, tüm bu grupları tek bir bölümde ele almalarının, bu grupları daha az önemli bulmalarından değil, etnik kökene dayalı sorunlarla büyük benzerlikler göstermelerinden kaynaklandığını belirtmişlerdir.

Amerika ve diğer Batı ülkelerinden gelişen psikolojik danışma yaklaşımları, kendi içinde geliştiği toplumların farklı kesimleri için bile uygun bulunmama başlanmıştır. Avrupa kökenli olup, Amerikan kültürü içerisinde ortaya çıkan psiko-analitik, davranışçı, bilişsel-davranışsal ve varoluşçu yaklaşımlar başta olmak üzere mevcut psikolojik danışma yaklaşımlarının birçoğunun ise Avrupa-Amerikan kültürü üzerine kurgulanmış oldukları görülmektedir (Corey, 1996; akt. Koç 2003). Örneğin, bireyselliğin vurgulandığı çoğu çağdaş psikolojik danışma yaklaşımlarında, karar verme ve sorumluluk alma konusundaki uygulamalar, bireyler arası karşılıklı bağlılığa önem veren Asyalı kültürler için anlamlı olabilir miydi sorusu sorulmaktadır. Sonuç olarak; kültüre duyarlı psikolojik danışma a) tüm öğrenmelerin ve kimlik oluşumlarının kültürel ortamlarda gerçekleştiği, b) var olan kurumların kültürel farklılıkları tanımlanada, açıklamada ve tahmin etmede yetersiz olduğu, c) psikolojik danışmada bireyseliğin dominant olduğu, d) psikolojik danışmanların artan bir şekilde farklı kültürden danışanlarla karşılaşacakları, ancak birçoğunun kültüre duyarlı uygulamalarda yetersiz oldukları varsayımına dayanarak ortaya çıkmıştır (Bektaş, 2006).

Çağdaş psikolojik danışmanın farklı kültürlere uygunluğunun yanında, çokkültürlü yaklaşımla tartışılan diğer bir konu ise; psikolojik danışmanların kendilerinden farklı alt kültüre sundukları psikolojik danışma hizmetinin anlamlı olup olmadığıdır. Ulusal Ruh Sağlığı Konseyi'nin (National Advisory Mental Health Council), 1996'da yayınladığı rapora göre;

- Antropolojik ve kültürlerarası araştırmalar ile kültürel inançların, ruh sağlığı hizmetlerinde tanı ve tedavileri etkilediği kanıtlanmıştır.
- Ruh sağlığı alanındaki tanılar kültürlere göre değişim göstermektedir.

- Tanı koymak için gereken belirtiler her birey için aynı iken, bireylerin yaşadıkları kültürel ortamlar birbirinden farklı farklıdır.
- Kültürel olarak yanlı tanılar, genel olarak çoğunluk olan kültürle ilişkili olarak çeşitlenmektedir.
- Genel olarak hizmet sağlayıcılar çoğunluğu oluşturan kültüre aitken, danışanların çoğu azınlık gruplara aittir (Akt; Pedersen, 2002).

Amerika’da yapılan araştırmalarla kültürel yanlılıklar açıkça ortaya konmuş olsa da, uygulayıcılar kasıtsızdır, kendilerini ahlaklı, tarafsız profesyoneller olarak görürler (Pedersen, 2002). Ancak davranışların kasıtsız olmaları, sonuçları değiştirmemekte, danışanın danışma sürecinden faydalanamaması ya da zarar görmesi durumunu engellememektedir. Ridley (1995) bu konuda; kasıtsız davranışın ırkçılığın en sinsi şekli olduğunu, görüntüde iyi niyetler olduğunu, ancak verilen zararın farkında olunmadığını ve psikolojik danışmanların önce bunun üstesinden gelmesi gerektiğini belirtir. Bu kasıtlı ya da kasıtsız yanlı yaklaşımlar sonucu görülüyor ki; azınlık gruplara mensup bireyler, psikolojik danışma almaya hakim gruptan daha istekli olmasına rağmen, psikolojik danışma hizmetlerini almaya başladıktan sonra süreci terk etme oranları, hakim gruptan daha yüksektir (Akt; Sue ve Sue, 1999).

Psikolojik danışmanların danışanı anlamada, danışanın problemini kavramsallaştırmada ve danışan ile hedefler belirlemede, kültürel inançlarının etkisinde olduğu görülmektedir. Danışanların en başından genel olarak bir anlaşılma ve çözüme ulaşma amacıyla, psikolojik danışma hizmeti almaya yöneldiğini düşünürsek, psikolojik danışmanın süreçteki yorum, algı ve tutumlarının hayati önemi olduğu daha iyi görülebilir. Tüm bu kaygılardan yola çıkan kültüre duyarlı (çokkültürlü) psikolojik danışma yaklaşımı, kültürü merkeze alan bir model sunar.

Kültüre duyarlı psikolojik danışma; danışan ve danışmanın kültürel izlenimlerine, danışma kuram ve uygulamasını eşit biçimde vurgulayan psikolojik yardım sürecidir (Koç, 2003). Kültüre duyarlı psikolojik danışmanın temel felsefesi; danışmanlar kültüre duyarlı bakış açısına sahip olarak, önce danışanın hayata bakışını anlamaya çalışmalıdır. Bunu yaparken danışanın iletişim biçimi, sosyal sınıfı, kültürel farklılıklarını göz önünde bulundurmalıdır. Çünkü bu farklılıklar etkili danışmanlık müdahaleleri için potansiyel engeller olabilirler (Lee ve Richardson, 1991; akt. Koç, 2003). Çokkültürlü psikolojik danışma ifadesinden bu yaklaşımın, kültürün etkisiyle

şekillenmiş ve yeni ortaya çıkmış bir psikolojik danışma kuramı olduğu düşünülebilir. Ancak bu yaklaşım, psikolojik danışma alanında entegrasyonlara ve uyarlamalara izin veren bir meta-kuram ya da bütünleştirici bir güç olarak değerlendirilmelidir (Ivey, 1993; akt. Kararımak, 2008). Çokkültürlü psikolojik danışma yaklaşımının felsefesi, Repetto (2002) tarafından şu şekilde özetlenmiştir;

- Bireylerin farklı görüşleri vardır ve bu görüşlerin hiç biri iyi-kötü ya da doğru-yanlış olarak kabul edilemez.
- Bireyler, kültürel, tarihsel ve deneyimsel yollarla, kendi dünyalarını yapılandırır ve bu dünya kültürel semboller ve metaforlar içerirler.
- Davranışlar, yalnızca içinde yer aldığı kültürel bağlamda anlaşılabilir. Bu durum, farklı bir kültürel bağlamdan çıkan psikolojik danışma ve psikoloji kuramlarını zorlamaktadır.
- Çokkültürlü yaklaşım, dünyaya farklı bir yaklaşım sunar çünkü her bakış açısı farklı ve geçerli bir yaklaşım içerir.
- Çokkültürlü psikolojik danışma, dili; ifade etme yanı sıra ilişkisel anlamda savunur, çünkü dilin, kültür ve gerçeklik algısı ile yüksek oranda korelasyonu vardır. Bu ilişkisel yaklaşım, batılı bilim geleneğinin ötesindeki gerçekleri ve doğruları görmeyi sağlar.

Sue'ya (1998) göre, çokkültürlü psikolojik danışma özellikleri;

- Kültürel çeşitliliğe değer verir ve bu değeri öğretir.
- Bu bir sosyal adalet, kültürel demokrasi ve eşitlik meselesidir.
- Bireylerin demokratik ve çoğulcu bir toplumda ve farklı kültürel geçmişe sahip bireylerle iletişim kurabilmede etkin olabilmeleri için gereken bilgi, beceri ve tutumları kazanmasına yardımcı olur.
- Cinsiyet, etnisite, ırk, sınıfın ötesinde, içeriğinde dinsel inanış, cinsel yönelim, engellilik...vb vardır.
- Kendi kültürümüzün yanı sıra diğer kültürlerin de kazanım ve katkılarını kabul eder.
- Analitik düşünceye önem verir.
- Diğer yaklaşımlara değer verir ve saygı gösterir.
- Bireysel, organizasyonel ve sosyal seviyelerde değişim getirir.

Kültüre duyarlı psikolojik danışma yaklaşımının önerdiği müdahale yöntemlerini; aile etkileri, cinsiyet rolünü de içeren toplumsallaşma süreci, dinsel ve manevi inanışlar ve göç deneyimine sahip olup olmamak üzerinden ele alınır. Çünkü sıralanan bu değişkenler danışanlar arasında kültürel farklılıklar yaratabilecek, kişilik gelişiminde ve şimdiki yaşamında etkili olabilecek önemli etkenlerdir. Kültüre duyarlı psikolojik danışma yaklaşımı, kişilerin sorun çözme becerilerinde aile etkisinin önemli olduğunu, aile desteği işlediği zaman, kişilerin farklı yardım arama yollarına ihtiyaç duymayacağına inanır. Aile etkisi konusunda olumlu bir yaklaşım gösteren kültüre duyarlı psikolojik danışma yaklaşımı, uygulamalarında bu etkiyi gözardı etmez.

Kültüre duyarlı psikolojik danışma yaklaşımı, uygulamalarında cinsiyet rollerini de göz önünde bulundurur. Belirli bir toplum ya da gruba mensup bireylerin kadın ve erkek rolünü farklı algılamaları, aslında gelişim olarak normal olduğu düşünülen beklentileri etkileyebilir. Bu gibi toplumsal beklentiler, kadın ve erkeğin kişilik gelişimlerindeki temel farklılıkları da açıklayabilir (Koç, 2003). Baskın kültürden olan, ancak cinsiyet rolü olarak baskın kültürün güç yapısına uymayan (gay erkekler, lezbiyenler, kadınlar...vb) danışanların da problemlerinde bu durumu dikkate almak önemlidir.

Kişinin kendini ve dünyayı yorumladığı diğer bir yol, dinsel ve manevi inanışlardır. Kültüre duyarlı psikolojik danışma bunları görmezden gelmek yerine, kişiyi anlamada dinsel ve manevi etkileri de dikkate alır. Dini değerlerin bireylerin sorun çözme ve karar verme süreçlerine alt düzeyde kalarak etki ettiği düşünülmektedir. Bu değerler temelde yer aldığı için danışanlar her zaman psikolojik danışma sürecine dini değerleri getirmemektedirler. Danışmanların bu durumu göz ardı etmesi, danışanlarıyla ileri düzeyde empati kurmasını etkileyecektir. Bergin ve Jensen (1990)'in danışmanların önemli buldukları değerleri ortaya çıkarmak için 425 danışmanla yaptığı çalışmada, danışmanların %80 kendini dindar olarak nitelendirmesine rağmen, %28'i dinsel değerlerin psikolojik danışma sürecinde önemli bir etken olduğunu belirtmiştir (Bigbee, 2008). Danışanlar ve danışmanların, kültürlerinin bir parçası olarak dini inanışlarını sürece getirmeleri sonucunda, danışmanların bunu ele almamaları, danışanın anlaşılmasına yol açacaktır.

Kültüre duyarlı psikolojik danışma yaklaşımının önemsedığı diğer bir konu da göç deneyimidir. İnsanların iş, eğitim, savaş...vb gibi sebeplerle farklı yaşam alanlarına göç etmek zorunda kalabileceği bir dünyada yaşıyoruz. Bu kişiler kendi anlam dünyalarından çıkıp, yabancı oldukları ya da çok iyi bilmedikleri başka bir hayatta var olmaya çalışmaktadırlar. Bu da her seferinde farklı uyum sorunlarıyla başedildiği anlamına geliyor. Bu süreçte psikolojik danışma yardımı almak, sosyal hizmetlerle topluma tekrar uyum sağlayabilmek gerekir. Ergen ruh sağlığı ve göç konusunda yapılan bir çalışmada; doğdukları topraktan başka bölgelere göç etmiş ergenlerin, okul durumları, yaşam doyumları, çalışma süreleri, kültürlenme düzeyleri ve evde kullandıkları dil; benlik saygıları ile de genelde kullandıkları dil; hem kültürlenme (acculturation) düzeyleri ile hem benlik saygılarıyla hem de yaşam doyumlarıyla ilişkili bulunmuştur (Gün 2002; akt. Koç, 2003).

Kültüre duyarlı psikolojik danışma yaklaşımı, ayrı müdahale yöntem ve teknikleri sunmaktan ziyade, bir meta-kuram olarak, diğer tüm kuramlarda önerilen tekniklerin yukarıda belirtilen etkenler göz önünde bulundurularak uyarlanmasını vurgular. Aynı teknik ve yöntemlerin, tüm bireyler için standart bir uygulama olmasından daha çok, bireyin biricikliği ve kültürel örüntülerini görmezden gelmeden, bu yöntem ve teknikleri danışanlar için daha uygun ve etkili hale getirmeyi amaçlamaktadır. Bu uyarılma ve daha etkili psikolojik danışma sürecini gerçekleştirebilmek için psikolojik danışmana önemli bir rol düşer.

2.4. Çokkültürlü Psikolojik Danışman Yeterlikleri

Egemen kültür, çoğu zaman alt kültürleri “doğru olan kültüre sahip olmamak” algısıyla, daha problemlili ve patolojik bulur. Bu olgu, psikolojik danışmanların sistemdeki eşitsizlik durumlarını düzeltmek için harekete geçmemelerinin en önemli bahanelerinden biridir. Böylece yanlış uygulama ve araştırmalar yıllarca sürüp gitmiştir. Bugün alan yazına bakıldığında, Türkiye’de yaşayan alt kültürlerin psikolojik danışma sürecinden doyumunu ya da psikolojik danışma sürecinin etkililiğini araştıran çalışma bulmakta zorlanılmaktadır. Örneğin; çoğu zaman aile değerlerine tehdit olarak görülen homoseksüelitede konusunda, “lisede efemine tavırları dolayısıyla zorbaca davranışlara maruz kalan bir erkek öğrenci, psikolojik danışma hizmetinden faydalanmayı düşünür

mü, ya da psikolojik danışma görüşmelerinde anlaşılmiş ve kabul edilmiş hisseder mi?” sorusu, psikolojik danışmanların düşüncesini pek meşgul etmemektedir. Oysa, toplumun daha bireysel ve daha açık olduğu bu yıllarda, içinde yaşanılan toplumun, zannedilen kadar homojen olmadığı, bireylerin kendilerini gizlemek yerine, daha açık ifade etmelerinden anlaşılabilir. Psikolojik danışma hizmetleri, gün geçtikçe daha fazla alt kültürden danışanla karşılaşacak gibi görünüyor. Psikolojik danışmanların farkına varmaları gereken birinci unsur şudur: Hem danışan hem de danışmanlar, ülkenin tarihsel hafızası ve hali hazırda devam eden toplumsal olaylarıyla bağlantılıdır. İkincisi; psikolojik danışma, toplumdan soyutlanmış bir alanda gerçekleşmez. Sadece kişisel hayatımızı değil, mesleğimizi dahi etkileyen politik güçlerin ve olayların farkında olmak, psikolojik danışmanların sorumluluğudur. Örneğin; nüfus istatistiklerinin değişmesinin eğitim, ekonomi, sosyal, yasal ve kültürel sistemlere büyük etkisi olmuştur (Sue, 1991 akt; Sue, Arredondo, Mcdavis, 1992). Ancak psikolojik danışma alanında yapılan araştırmalara bakıldığında zaman, apolitik olma çabasını açıkça görmek mümkündür. Son yıllarda belki en çok araştırılan konuların başında, akran zorbalığı ve psikolojik sağlık gelmektedir. Oysa bu gibi çalışmalarda toplumsal, kültürel ve siyasi etmenlerin, zorbalık ve ya psikolojik sağlamlığa etkileri üzerinde yeterli derecede durulmamaktadır (Keklik, 2010). Gerçekçi ve derin kültürel araştırmalar, toplumda “hassas konularla” uğraşmak bağlamında ele alındığı için sonuçta, etkisiz ve sığ bir psikolojik danışma süreci ya da alan araştırması ortaya çıkmaktadır. Oysa , psikolojik danışma sürecinin gerektirdiği beceriler ve özellikler, bu gibi sığ değerlendirme ve araştırmaların ötesindedir ve daha fazlasını gerektirir.

Hackney ve Cormier (2008), etkili bir psikolojik danışmanın özelliklerini; “kişisel farkındalık ve kavrayış, iyi bir ruh sağlığı, ırksal, etnik ve kültürel öğelerin bireyin kendisi ve başkaları üzerindeki etkilerini anlama ve duyarlılık, açık fikirlilik, nesnellik, yetkinlik, güvenilirlik, kişilerarası çekicilik” şeklinde sıralamıştır. Sıralanan özelliklere bakıldığında zaman, bir psikolojik danışmanın etkili olabilmesi için önerilen özelliklerin, aslında çokkültürlü yaklaşımla paralellik gösterdiğini görüyoruz. Bu özelliklerin psikolojik danışmanların süreçte gereken becerileri göstermelerinde rolü çok büyüktür. Alanyazında, psikolojik danışmanın niteliklerinin, psikolojik danışma sürecinin etkililiğine büyük ölçüde etki ettiği belirtilmektedir (Hackney, Cormier, 2008). Bu özellikler, psikolojik danışmanın aynı zamanda çokkültürlülüğe karşı olumlu bir tutum içerisinde olması ve çokkültürlü beceriler göstermesini sağlayacaktır. Çokkültürlü

beceriler, hem toplumsal anlamda hem de psikolojik danışmanlar için en önemli becerilerdendir. Bu becerilerin gelişimi, her birey için toplumsal anlamda ve kültürel anlamda demokrasinin inşasına hizmet edecektir. Çokkültürlü beceriler sergilemeyen psikolojik danışmanlar, empati, açık fikirlilik...vb gibi konularda tutarsızlık ve samimiyetsizlik yaratarak, danışma sürecinin güvene dayalı olmasını engelleyecektir.

Kültüre duyarlı psikolojik danışma yeterliği (multicultural counseling competence) özellikle yardım hizmeti sunan meslekler için oldukça önemli ve yoğun bir şekilde tartışılan konuların başında gelmektedir (Bektaş, 2006). Buna göre psikolojik danışmanlarda olması beklenen; Sue ve diğerleri (1992), tarafından belirlenen ve Çokkültürlü Psikolojik Danışma ve Gelişim Derneği (Association for Multicultural Counseling&Development) (2012), tarafından kabul edilip, güncel olarak hala yayınlanmakta olan çokkültürlü özellikler, şu şekildedir (Akt. Bektaş, 2006):

1- Kendi Değerleri, Varsayımları ve Önyargılarının Farkında Olmak

Psikolojik danışman, kendi değer varsayım ve kültürünün farkındadır. Değer, varsayım ve kültürünün psikolojik danışma sürecine yansımaları olduğunu anlar.

İnanç ve Tutumlar

- a. Kendi kültürünün farkında olma, kültürel geçmişine duyarlı olmak, farklılıklara değer vermek ve saygı göstermek.
- b. Kendi kültürel yaşantılarının, geçmişinin, tutumlarının ve değerlerinin psikolojik danışma sürecine etkilerinin farkında olmak.
- c. Kendi yeterliklerini ve sınırlarını fark edebilmek.
- d. Danışanla yaşayabilecekleri farklılıklar konusunda rahat hissetmek.

Bilgi

- a. Kendi kültürel geçmişini ve kültürel geçmişinin kişisel ve profesyonel anlamda normal/anormallik tanımına ve psikolojik danışma sürecine etkilerini bilmek.
- b. Irkçılığın, önyargıcılığın, ayrımcılığın ve baskının kendisini ve psikolojik danışma sürecini nasıl etkilediğini bilmek.
- c. İletişim stillerini ve kendi iletişim stiline psikolojik danışma sürecine etkisini bilmek.

Beceriler

- a. Farklı kültürel ortamlarda etkili olabilmek ve kendini geliştirmek için eğitim ve konsültasyon olanaklarını araştırma; yeterliği konusunda sınırlı olduğunda eğitim veya konsültasyon yardımı alma veya danışanı yeterliği olan başka bir danışmana yönlendirmek.
- b. Kendini kültürel bir varlık olarak görmek.

2- Farklı Kültüre Mensup Danışanların Dünya Görüşünü Anlamak

Psikolojik danışmanın, kendinden farklı bir dünyayı anlayabilmesi, danışanın farklı bakış açısını değerli görmesi ve kabul edebilmesini ifade eder.

İnanç ve Tutumlar

- a. Danışanları psikolojik danışma sürecinde etkileyebilecek farklı kültürlere karşı olumsuz duygularının farkında olmak, kendi inançları ve tutumlarını farklı kültürlere mensup danışanlarla önyargısız bir tutum için karşılaştırmak için istekli olmak.

- b. Farklı etnik kökene sahip kişilere karşı basmakalıp görüşlerinin farkında olmak.

Bilgi

- a. Çalıştığı grup ya da kültür hakkında spesifik bilgiye sahip olmak; farklı kültürlere mensup danışanın yaşam deneyimlerinin, kültürel mirasının ve geçmişinin farkında olmak.
- b. Irkın, kültürün, etnik kökenin kişilik oluşumunu, mesleki tercihleri, psikolojik bozuklukları, yardım arama davranışını ve psikolojik danışma yaklaşımlarının danışana uygunluğunu nasıl etkileyebileceğini anlamak.

Beceriler

- a. Farklı etnik gruplarda ruh sağlığı ve ruhsal bozukluklar hakkında yapılan araştırmaları takip etmek, çeşitli eğitimsel deneyimlerle farkındalığını, bilgisini, kültürlerarası becerilerini geliştirmek.
- b. Psikolojik danışma süreci dışında da farklı kültürel ortamlarda aktif olarak yer almak.

3- Farklı Müdahale Yöntem ve Teknikleri Uygulamak

Psikolojik danışmanlar, danışanlarının kültürüne duyarlı ve uygun müdahale yöntem ve teknikler kullanmalıdır.

İnanç ve Tutumlar

- a. Danışanların dini veya tinsel değer ve inançlarına saygı duymak.
- b. Danışanların yerel yardım uygulamalarını ve içsel yardım sunma ağlarına saygı duymak.

- c. Farklı dilleri psikolojik danışma sürecini engelleyici bir etmen olarak düşünmemek.

Bilgi

- a. Psikolojik danışma ve terapinin genel özelliklerinin farklı kültürlerin değerleriyle çatışabileceğini bilmek.
- b. Farklı kültürlere mensup danışanların sağlık hizmetlerini kullanmada karşılaşılabilecekleri engellerin farkında olmak.
- c. Değerlendirme ölçeklerinin ve puanlamasının yanlı olabileceğini bilmek ve sonuçları danışanın kültürel veya dil özelliklerini akılda bulundurarak yorumlamak.
- d. Farklı kültürlere mensup danışanların aile yapılarını, hiyerarşilerini, değer ve inançlarını, toplumun özelliklerini ve toplumdaki, ailedeki destek kaynaklarını bilmek.

Beceriler

- a. Çeşitli sözel ve sözel olmayan yardım tepkilerini kullanabilmek, uygun şekilde sözel ve sözel olmayan mesajları almak ve iletebilmek.
- b. Gerektiğinde geleneksel şifa verici kişilerden veya dini ve tinsel liderlerden ve farklı kültüre mensup danışanlarla çalışan uygulayıcılardan konsültasyon yardımı almak.
- c. Dil problemi yaşandığında dış kaynaklardan yardım almak.
- d. Test teknikleri ve değerlendirme konusunda eğitim almak, kültürel sınırlılıklarının farkında olmak.

- e. Önyargılı, yanlı ve ayrımcı uygulamaları engellemek için çalışmak.
- f. Amaç belirleme, kanuni haklar, psikolojik danışmanın yönelimleri gibi konularda danışanı bilgilendirme sorumluluğunu almak.

Psikolojik danışmanların çokkültürlü yeterlikleri gösterebilmeleri için öncelikle ele alınan konu; bu konudaki inanç ve tutumlarıdır. Psikolojik danışmanın birinci adımda, bu alandaki farkındalık, bilgi, beceri ihtiyacını değerlendirmesi gerekmektedir (Pedersen, 2002). Değerlendirilmesi gereken ikinci adım ise, psikolojik danışmanın bilgisidir. Farkındalık bireyin doğru sorular sormasını sağladığına göre, anlamlı bilgi, bu soruların doğru cevaplar bulabilmesini sağlayacaktır (Pedersen, 2002). Üçüncü adımda ise; becerilerin değerlendirilmesi gelmektedir. Eğer farkındalık ve bilgi eksikse, becerikli olmak konusunda zorlanılacak demektir (Pedersen, 2002).

Çokkültürlü psikolojik danışma yeterliği, kişilerarası ve içsel harmoni yaratmanın yanı sıra, ortak bir zemin oluşturmayı da içermektedir. Çünkü, kişiler güven, adalet, etkililik, yararlılık ve güvenlik gibi pozitif beklentilerinde ve davranışlarında farklılaşabilirler. Çokkültürlü psikolojik danışmanın bu beklentileri belirlemede, danışan söylediklerine değil, düşündüklerine odaklanarak, gizli mesajlara ulaşması gerekmektedir (Pedersen, 2002).

Türkiye’de farklı alt kültürden danışanlara sıkça rastlanılmasına ve kültürel bir dönüşüm geçirilmesine rağmen, psikolojik danışman yeterlikleri açısından bir ihtiyaç hissedilmemesi ve psikolojik danışmanların yeterliklerini arttırmaya yönelik çalışma ve kapasite arttırımı üzerine bir gündem oluşmaması, gerçekten çelişkilidir. Çokkültürlü yaklaşıma olumlu tutum gösteren çalışmalarda ise hak temelli olmaktan, çok çağdaş psikolojik danışma kuramları için “bize uygun değil” ya da “Türk kültürüne uygunluk” üzerinden değerlendirmeler göze çarpmaktadır. Halbuki bir yeterlik ihtiyacı, izleyen örneklerde de görüleceği gibi, bir çok araştırmada açıkça ortaya konmuştur. Külahoğlu’na (2002) göre; Türkiye üniversitelerinde, Avrupa ülkelerinin çokkültürlü yapısı gözlenmemektedir, ve yükseköğretimde rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin gelişimine verilen önemin henüz yeterli düzeyde olduğu söylenemez. Meslek elemanlarının yetiştirildiği yükseköğretim seviyesinde bile bir yeterlik sorunu görülmektedir. Tatlılıoğlu (1999), hem öğretmenlerin hem de öğrencilerin okullardaki rehberlik servislerinden beklentilerini ortaya çıkarmayı amaçlamış ve yaptığı

araştırmada; öğrencilerin henüz psikolojik danışmanlık hizmetlerini çok iyi tanımadığı, beklentilerin psikolojik danışman rolü ile örtüşmediği ya da akademik alanla sınırlı kaldığı görülmüştür. Psikolojik danışmanlar, hizmet verdikleri danışanlarına, kendi rollerini tanıtmada konusunda yeterli olamamışlardır. Arı'nın (2005), 110 psikolojik danışman ile yaptığı çalışmada ise; psikolojik danışmanların kendilerini fiziksel dinleme becerisi açısından değerlendirmelerinin iyi düzeyde olduğu, psikolojik dinleme becerileri açısından zayıf düzeyde oldukları bulunmuştur. Cinsiyet ve kıdeme göre de fiziksel ve psikolojik dinleme becerilerinin değişmediği görülmüştür. Nazlı'nın (2007), 11 devlet okulunda görev yapan 11 psikolojik danışmandan görüşme formu yöntemi ile yaptığı araştırmada; psikolojik danışmanların eğitim sistemini bir bütün olarak değerlendirme ve yeni paradigmaları algılamada güçlük çektikleri; rehberlikteki değişime rağmen kendi rollerinde bir değişim algılamadıkları; görüşme tekniğinde ve müşavirlik rollerinden kendilerini yeterli bulurken, psikolojik danışma, sınıf rehberliği ve program yönetiminde yetersiz buldukları; değişen sisteme uyum sağlamak için mesleki gelişimlerini artırmak istedikleri belirlenmiştir. Psikolojik danışmanların temel becerilerde yeterli olamamaları, çokkültürlü yeterlik göstermelerini de engelleyecektir.

Psikolojik danışmanların yeterlikleri üzerinde; gereken özellikleri ve becerileri içselleştirememeleri, kendi kültürlerine hapsolmuş olmaları, üniversitelerin lisans ve lisansüstü programlarının yeni yaklaşımlar ve temel becerileri kazandırma konusunda yetersiz kalması, Türkiye'de psikolojik danışmanların çalışma koşulları...vb gibi etkili birçok sebep sıralanabilir. Tüm bu engeller, meslek elemanlarının kendi meslekleri ile ilgili olumsuz tutum geliştirmelerine de sebep olabilmektedir. Çokkültürlü bilgi, beceri ve farkındalık için gerekli eğitim olanakları lisans eğitime entegre edildiğinde ise olumlu gelişmeler ortaya çıkmaktadır. Örneğin; Kağnıcı (2011a), tarafından yürütülen araştırmada Kültüre Duyarlı Psikolojik Danışma dersini alan psikolojik danışman adaylarının dersin daha etkili olabilmesi için sunduğu en çarpıcı öneri, yerleşmeye önem verilmesi olmuştur. Bu önerinin dikkate alınması sonucunda yeniden yapılandırılan dersin içeriğine “Türkiye'deki Kültürel Çeşitlilik” konusu eklenerek öğrencilerin farklı kültürel gruplar hakkında sunum yapmalarına olanak sağlanması neticesinde, psikolojik danışman adaylarının gerek farkındalık, gerekse bilgi boyutunda daha fazla gelişim kaydettikleri sonucuna ulaşılmıştır (Kağnıcı, 2011b; akt. Kağnıcı, 2013).

Temel yeterliklerin kazanımı ile ilgili sıkıntılar yaşanırken, çokkültürlü psikolojik danışma yeterliği kazanma konusunda engeller olmamasını beklemek çok gerçekçi olmayacaktır. Psikolojik danışmanların alanda verimli olabilmeleri için öncelikle kendi alanları ile ilgili algılarını ve tutumlarını, meslek rollerine bakışlarını değerlendirmeleri gerekiyorsa, etkili ve kültüre duyarlı bir psikolojik danışman olabilmek için de öncelikle çoğulculuğa ait olumlu görüş açısı geliştirmeyi engelleyen kültürel değerlerin, önyargıların ve davranışların farkında olunması gerekir (Corey, 2008). Başbay ve Kağnıcı (2011), psikolojik danışmanların çokkültürlü yeterlik algılarını ölçmek üzere bir ölçek geliştirme çalışması yapmışlardır. Kim, Cartwright, Asay ve D'Andrea (2011), Çokkültürlü Farkındalık, Bilgi ve Beceriler (Multicultural Awareness, Knowledge and Skills), adlı ölçek ile çokkültürlü tutumları, bilgi ve becerileri ölçeyi amaçlayan 33 maddelik bir ölçme aracı geliştirmişlerdir. Gamst, Liang ve Der-Karabetian (2011), yurtdışında çokkültürlülük üzerine geliştirilmiş ölçme araçlarını bir el kitabında toplamışlardır. Farkındalık geliştirme açısından, bu gibi ölçme araçları, sonuçları üzerinde yapılacak çalışma ve değerlendirmeler açısından çok önemlidir. Bunun ötesinde de, psikolojik danışmanlar, yukarıda belirtilen yeterlik ve standartlara ait kavramsal çerçeveyi hayata geçirmelidirler. Kültüre duyarlı bir yaklaşımın temeli olan farkındalık ve yeterlikleri kazanmak için psikolojik danışmanların bu konuya eğilmelerini sağlayacak olumlu bir tutuma sahip olmaları gerekmektedir. Constantine (2002)'in 112 üniversite öğrencisi ile yaptığı araştırmada, psikolojik danışmanların genel ve çokkültürlü yeterlikleri ile öğrencilerin danışmadan tatmin olma durumları arasında çok bariz ve anlamlı bir ilişki olduğu ortaya konmuştur. Çokkültürlülük kavramına karşı olumsuz tutum takınan bireylerin bu yeterlikleri kazanma, becerileri gösterme, tatmin edici ve etkili psikolojik danışma hizmeti sunmasının önünde önemli bir engel var demektir ve bu durum aynı zamanda da etik bir sorun teşkil eder.

2.5. Etik Ve Çokkültürlü Psikolojik Danışma

Felsefi anlamda etik, ahlaklı ve doğru eylemler üzerinde sistematik olarak geliştirilmiş olan düşüncelerle bağlantılıdır. Aynı zamanda sosyal ve kültürel olarak kabul edilebilir olanın analizini yapar (Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneği, 2010). Ahlak ve etik kavramlarının birbiri yerine kullanılır olması karışıklığa sebep

olmaktadır. Corey ve arkadaşları (2008), bu konudaki karışıklığa en açık ayrımı yapmışlardır; “ Etik, bir grup ya da birey tarafından doğru davranışı sağlamak için oluşturulan kuralları içeren ahlaki prensiplerdir. Ahlak ise, kültürel içerik ve dinsel standartlar sınırında davranışları değerlendirme ile ve doğru, uygun davranış perspektifleri ile ilgilenir.” (Ridley, Liddle, Hill ve Li, 2001;akt. Dana, 2005).

Aydın (2003)’e göre etik ilkelerin işlevi bazı kaynaklara göre şu şekilde sıralanmıştır,

- Mesleğinde yetersiz ve ilkesiz olan üyeleri ayırmak
- Meslek içi rekabeti düzenlemek
- Hizmet ideallerini korumak
- Meslek üyelerinin grubun diğer üyeleri ve toplum ile ilişkilerini düzenlemek

Yukarıda belirtilen işlevleri yerine getirmesi açısından meslek örgütleri, kendi meslek elemanları için etik kodlar oluşturarak, kabul edilebilir davranışları belirlerken, üyelerin yaşanan ikilem durumlarında uygun davranışları seçebilmeleri için bir klavuz oluşturmuşlardır. Türkiye’de Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneği, en son 2006 yılında “Psikolojik Danışma ve Rehberlik Alanında Çalışanlar İçin Etik Kurallar” kitapçığını düzenleyerek yayınlamıştır. Bu konudaki en kapsamlı kaynak ise, American Counseling Association [ACA] tarafından oluşturulan “Code Of Ethics” kitapçığıdır. Code Of Ethics, 2005 yılında çeşitlilik, çoğulculuk ve çokkültürlülük bağlamında genişletilerek revize edilmiştir.

Etik kodların altında yatan temel ilkeler; yeterlilik, dürüstlük, duyarlılık ve hoşgörü, bireysel ve kültürel farklılıklara duyarlılık, toplumsal sorumluluk, mesleki ve bilimsel sorumluluk olarak sıralanmıştır. Meslek etiğinin dayandığı temel ilkelere bakıldığında zaman çokkültürlü psikolojik danışma yaklaşımının işaret ettiği tüm önemli noktaları açık ve net görebiliyoruz. Psikolojik danışmanın en üst düzeyde yeterlik göstermeyi amaçlaması, kendi sınırlılıkları, tutum ve değerlerinin farkında olması ve bu konuda dürüst olması, danışanların kültürel özelliklerine duyarlı olması, toplumsal konularda sorumluluk alması, mesleğin gerektirdiği sorumlulukların farkında olması gibi özellikler çokkültürlülüğe olumlu bir tutum gösteren psikolojik danışmanlarda bulunabilir. Bu açıdan bakıldığında çokkültürlü yaklaşım göstermeyen ve bu konuya

olumsuz tutum gösteren meslek elemanlarının meslek etiğine uygun davranmadığı söylenebilir. Çokkültürlülük ve çeşitliliğe duyarlı olmak hem psikolojik danışmanlar hem de süpervizörler için önemli bir yeterlilik ve etik bir sorumluluktur (Çetinkaya ve Kararımak, 2012).

Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneği'nin (2010); meslek etiği kitapçığında "Psikolojik danışma süreci içerisinde, psikolojik danışman danışanın kültürel bütünlüğüne saygı göstererek onun iyiliği ve huzuru için çalışmaktan sorumludur." kısmı yer almaktadır (s.3). Aynı zamanda "Psikolojik danışmanlar süreçte danışanları sosyo-ekonomik düzeyde küçümsemekten kaçınırlar." ifadesi de bulunmaktadır (Umucu ve Acar, 2011).

Amerika Psikologlar Derneği (APA), psikologların psikolojik yardım sürecinde ırk, etnik köken, kültür ve diğer faktörlere bağlı olarak haksız ayırım yapmalarını etik olarak yasaklamaktadır (Akt; Umucu ve Acar, 2011).

ACA (2005) etik kodlarında psikolojik danışmanların çokkültürlü yaklaşım göstermeleri gerekliliğinin altını çizen maddeler:

A.4.b. Kişisel Değerler: Psikolojik danışmanlar kendi değer, tutum, inanç, davranışlarının farkındadır ve danışma hedefleriyle tutarsız olan değerlerini empoze etmekten kaçınır. Danışanlarının farklılıklarına saygı duyar.

C.2.a Yeterlik Sınırları: Psikolojik danışmanlar yeterlik alanlarında aldıkları eğitimler, süpervizyon, profesyonel deneyimleri doğrultusunda hizmet verirler. Çeşitli danışan popülasyonları ile çalışabilmek için bilgi edinir, kişisel farkındalık sağlar, duyarlılık ve beceri geliştirir.

E.5.b. Kültürel Duyarlılık: Psikolojik danışman, danışanların problemlerinin ne anlama geldiği konusunda kültürel etmenlerin etkisinin farkındadır.

E.6.c Kültürel Açından Farklı Popülasyonlar: Psikolojik danışmanlar değerlendirme aracı seçerken danışanın kültürel özelliklerine uygunluğu açısından dikkatli davranır.

E.8 Çokkültürlü Konular/ Değerlendirmede Çeşitlilik: Psikolojik danışmanlar, yaş, cinsiyet, etnik köken, kültür, engellilik, dil, din, inanış, cinsel

yönelim, sosyo-ekonomik durum gibi özelliklerin, test sonuçlarına ve değerlendirmeye etkisinin farkındadır.

F.2.b Çokkültürlü Konular/Süpervizyonda Çeşitlilik : Danışman süpervizörler süpervizyon ilişkisinde çokkültürlülüğün etkisinin farkındadır.

F.6.b Eğitim Programlarına Çokkültürlü Konuları Eklemek: Psikolojik danışman eğitmenleri, psikolojik danışmanların gelişmesini sağlamak için, çokkültürlülük ve çeşitlilik ile ilgili materyalleri tüm atölye, eğitimlerine eklerler.

F.11.a Öğretim Elemanı Çeşitliliği: Psikolojik danışman eğitmenleri, kültürel çeşitliliğe açık bir fakülte ortamı yaratmak için kendini adar.

F.11.b Öğrenci Çeşitliliği: Psikolojik danışman eğitmenleri, kültürel açıdan çeşitli öğrenciler toplamak ve tutmak için kendini adar.

F.11.c Çokkültürlü Yeterlik: Psikolojik danışman eğitmenleri, tüm eğitim ve süpervizyon uygulamalarına çokkültürlü materyalleri eklerler. Öğrencilerinin çokkültürlü psikolojik danışma becerileri için gereken farkındalık, bilgi ve becerileri kazanması için aktif eğitim verirler. Farklı kültürel perspektifleri gösteren vaka analizleri, rol oynama, tartışma soruları ve diğer sınıf aktivitelerini kullanırlar.

Psikolojik danışmanların çokkültürlü tutumlara sahip olması ile doğrudan ilişkili olan maddelerin dışında etik kodlar, genel anlamıyla tüm danışanlar için eşit ve etkili bir danışmanlık hizmeti verilebilmesini garanti etmeye çalışır. Danışanların, hangi kültürden olursa olsun, merkeze alınması ve danışanın iyiliğinin gözetilmesini vurgular. Ridley, Liddly, Hill ve Li'ye (2001) göre; etik kodlar psikolojik danışmanlar için uygun davranış çerçevesini belirlerken, etik problemleri çözmek ve analiz etmek için “düşünme araçları” sağlamamaktadır (Akt; Esquivel, Lopez ve Nahari, 2007). Bu yüzden bazen etik davranışta bulunma amacındaki psikolojik danışmanlar da kasıtsız ayrımcılığa sebep olabilirler. Örneğin; belli bir kültür grubu ile daha önce çalışmadığı için danışanını başka bir uzmana yönlendiren psikolojik danışman etik sorumluluğunun bu olduğunu düşünürken, danışanı kültürü dolayısıyla kabul edilmediğini düşünebilir. Gerekli eğitim ya da süpervizyonla, farklı kültürlerle çalışabilme becerilerini kazanması gerekliliğini ve etik sorumluluğunu psikolojik danışman görmezlikten gelmiş olur.

Çokkültürlü psikolojik danışmada etik karar verme konusunda Ridley ve diğerleri (2001), çokkültürlü karar verme modeli geliştirmişlerdir. Bu modele göre; etik bir karar vermek, çokkültürlü bir sorumluluktur. Uygulayıcının kişisel ve profesyonel bağlılığının birleşimidir. Bu model iki boyutludur: kritik yansıtma ve yaratıcı problem çözme. Modelin iki aşaması ise; etik düşünme ve kültürel çatışmalara etik çözümlerdir. Böylece yaşanan ikilem durumlarına iki boyutta sayısız çözüm olasılığı ve seçim şansı getirmek amaçlanmıştır. Psikolojik danışmanlar karar verme sürecinde etik kodlardan etkilendiği kadar, soyut düşünme, ilişkisellik ve evrensellik çerçevesinde de düşünebilmelidir. Problem, kuram ve tekniklerin çokkültürlü ortamda uygun olmadığını söylemekten ibaret değildir. Asıl problem, çokkültürlü duyarlılığa sahip olmayan ve tekniklerin kullanımında yeterli beceriye sahip olmayan psikolojik danışmanların uygulamalarıdır (Akt; Corey, 2008).

2.6. Çokkültürlü Kariyer Danışması

Psikolojik danışmanların okullardaki uygulama alanlarından biri olan kariyer danışmanlığı alanı da hem etik açıdan hem de çokkültürlülük açısından değerlendirilmelidir. Çünkü kariyer danışmanlığı uygulamalarında, psikolojik danışmanların, danışanların kültürlerini dikkate alırken nasıl eğilimler gösterdikleri ve kültürel değişkenleri nasıl ele aldıkları ayrıca bir problem durumunu ifade etmektedir. Okullarda yapılan mesleki rehberlik uygulamaları, psikolojik danışmanların çokkültürlü eğilimlerinden etkilenmektedir.

Bakıldığı zaman çokkültürlülük kavramı yalnızca 1960'larda verilen ekonomik, yasal ve insan hakları çabalarının sonucu olarak değil, daha yakın zamanda değişen nüfus demografikleriyle de ivme kazanmıştır (Lee, Richardson, 1991; akt. Niles, 2013). Ülkemizin son yıllarda yaşadığı demografik değişimlere bakıldığı zaman örnek olarak Suriye savaşı, mülteciler ve etkileri söylenebilir. Suriye'de yaşanan bir iç savaş, yüzbinlerce insanın Türkiye'ye sığınmasına sebep olmuştur. Suriyeli bu göçmenlerin barınma, eğitim...vb gibi temel insani hakları bulunmaktadır. Suriyeli çocuklar, bir çok farklı devlet okulunda eğitime başlamış, böylece psikolojik danışmanların sorumluluk alanlarına girmişlerdir.

Demografik özelliklerin değişmesi, farklı dünya görüşleri ve çokkültürlülük, kariyer gelişimi müdahale sürecini de etkilemektedir. Ancak değişen demografik özelliklere rağmen kadınların, azınlık grupların, engelli bireylerin, LGBTT bireylerin kariyer gelişimleri boyunca çok büyük engellerle karşılaştıklarına dair önemli araştırma ve veriler bulunmaktadır (Niles, 2013). Kadınlar ve erkekler arasında gelir dağılımı uçurumları, LGBTT bireylerin iş hayatına girememeleri, engelli bireyler için yeterli fiziksel ve ulaşım imkanlarının sağlanamaması, anadilde eğitim konuları hali hazırda hala çözüm bekleyen sorunlar olarak önümüzde durmaktadır.

Kariyer psikolojik danışmanları, danışanlarına sadece evrensel düzeyde yaklaşır ve grup, kültür ve bireysel boyutları göz ardı ederlerse, onları adeta bir kapsüle koyarak hareket etmiş olurlar (Wrenn, 1962; akt. Niles, 2013). Fischer ve arkadaşları (1991), “iyileşmenin bütün kültürlerde geçerli olan unsurları” olarak dört faktör belirlemiştir. Bu faktörler; (1) psikolojik danışman-danışan ilişkisi, (2) ortak dünya görüşü, (3) danışanın beklentileri, (4) ritüel ve müdahale. Psikolojik danışman ve danışanın birbirlerinin dünyasını anlamalarının ilişkiyi güçlendirdiği ve psikolojik danışma süreciyle ilgili olumlu beklentiler geliştirdiğini ileri sürerler. Böylece psikolojik danışmanların, danışanlarına aynıymış, aynı kültüre sahipmiş gibi davranmaları en aza indirilmelidir. Bu anlayışı geliştirmek, etkili bir biçimde kültüre duyarlı kariyer müdahalelerini sunabilmek için kritik önem taşır ve psikolojik danışmanın, danışanın kültürü ile ilgili yeterli bilgisinin, becerilerinin, ve farkındalığının olmasını gerektirir. Ayrıca bu süreçte, psikolojik danışmanların da kendi kültürel önyargılarının ve varsayımlarının farkında olmaları gerekir (Akt; Niles, 2013). Örneğin; bir psikolojik danışman, farkında olarak ya da olmayarak, okul tercihlerinde öğrencilerin cinsiyetlerini baz alarak yönlendirmeler yapıyorsa, bu öğrenciler ait yetenekleri, değerleri, ilgileri, kültürel anlam dünyası gibi önemli değişkenleri göz ardı etme tehlikesi doğacaktır.

2.7. Sosyal Adalet Bağlamında Çokkültürlü Psikolojik Danışmanlık ve Hak Savunuculuk

Psikolojik danışmanlık alanı çokkültürlü yaklaşımlara bağlılık gösterecekse; şüphesiz ki aynı şekilde sosyal adalet konusuna da bağlılık göstermek zorundadır. Sosyal adalet perspektifi, eşitlik, özgür irade, dayanışma, sosyal sorumluluk gibi

toplumsal sorunlara vurgu yapar (Bell, 1997; akt. Vera ve Speight, 2003). Sosyal adalet, toplumda imtiyaz ve dezavantajların toplumdaki bireylere nasıl dağıldığı ile ilgilidir. Bu imtiyaz ve dezavantajların danışanların yaşam kaliteleri ile doğrudan ilişkisi vardır ve bu ilişki psikolojik danışma sürecinde sıkça ortaya çıkar. Ancak bu gerçeğe rağmen; psikolojik danışmanlar değiştirilemeyecek sayılan bu etmenler yerine bireye odaklanarak, danışanın içsel süreçleri üzerinden psikolojik danışma hizmetini yürütürler. Türkiye’de başından beri psikolojik danışmanların yapmaya çalıştığı budur. Ancak Türkiye, gündeminden bağımsız yaşanacak, toplumsal olayların bireylere dokunmadığı ya da bireyselliğin ön planda olduğu profilde bir ülke değildir. Türkiye, geçiş süreci yaşayan, toplumun işleyişindeki aksaklıklardan ötürü bireylerin iyi oluşlarının çevresel bağlamda son derece etkilendiği bir ülkedir. Dolayısıyla özellikle yurttaşların toplumsal konularda, yasa yapım süreçlerinde ve politikada katılımının arttığı ya da artması gerekliliğinin ortaya çıktığı bu yıllarda, psikolojik danışmanların da rolleri dönüşmeye ve değişmeye başlamalıdır. Çokkültürlülük ile ortaya çıkan sosyal adalet konusunun psikolojik danışmanlar için gerektirdiği yeni rol; hak savunuculuğudur. Çokkültürlülük düşüncesi ve hak savunuculuk konularının psikolojik danışma alanında yeterli ilgiyi görmemesi, politik bulunması sebebiyle olabilir. Psikolojik danışma ve rehberlik, Türkiye’de ortaya çıktığı ilk yıllardan itibaren, mensuplarının içtenlikle verdikleri zor mücadelelerle var olabilmıştır. Bu anlamda, Türkiye’de psikolojik danışma alanının mensupları, bu alan için önemli derecelerde hak savunuculuğunda bulunmuştur (Keklik, 2010, ss. 90). Danışanların kültürel sebeplerle yaşadığı problemlerle sıkça yüzleşen psikolojik danışmanların, danışanların yaşadığı hak ihlallerine rağmen bu kadar apolitik kalmış olmaları dikkat çekicidir. Ancak Katz (1995), söz konusu politik olmaktan kaçınma çabasının var olan durumu (statükoyu) korumaya yaradığını, dolayısıyla da sanıldığı gibi aksine, politik olduğunu vurgulamıştır (Akt; Keklik, 2010).

Lewis ve Bradley’e (2000) göre hak savunuculuğu, eğer doğrudan bir grup danışan adına yapılıyorsa, danışan savunuculuğu (client advocacy), eğer psikolojik danışmanların bulunduğu etkinlikler siyasi, ekonomik ve sosyal sistemde değişimleri hedefliyorsa, politik savunuculuk (political advocacy) olarak isimlendirilir (Keklik, 2010). Psikolojik danışma alanında hak savunuculuğu; psikolojik danışmanların danışanın iyi oluşu önünde engel teşkil eden kurumsal ve dışsal koşulları ortadan

kaldırmaya da azaltmaya katkıda bulunmak üzere yaptıkları mesleki etkinlikler olarak tanımlanır (Toporek, Liu, 2001; akt. Keklik, 2010).

Ayrımcılık, önyargı, kalıpyargılar ile mücadele eden çokkültürlü yaklaşımda, sosyal adalet ve hak savunuculuk konusunun ele alınması gerekmektedir. Çokkültürlü psikolojik danışman yeterlikleri üzerine verilen eğitim, atölye ve araştırmalarda sosyal adalet ve hak savunuculuğu konularının vurgulanması psikolojik danışmanların eğitimlerinin daha sağlam bir temele oturmasını sağlayacaktır. Aksi takdirde, psikolojik danışmanlar, alanın gerektirdiği ilke ve özelliklerden fazlasını bulamayacaklardır.

Kültürel konuları psikolojik danışmanların yeterliklerinde vurgulayan ve yeterlik standartlarını revize eden ACA, 2010 yılında yazarlığını Ratts, Toporek ve Lewis'in yaptığı yeni bir klavuzda, psikolojik danışmanlar için hak savunuculuk yeterlikleri standartları belirlenerek yayınlamıştır. Böylece psikolojik danışmanlar için hak savunuculuğu, yeterlik olarak ortaya koymuştur. Bunun yanı sıra Amerika'da Okul Psikolojik Danışmanlığını Dönüştürme Girişimi (Transforming School Counselors Initiative) ve Sosyal Adalet için Psikolojik Danışmanlar (Counselors for Social Justice) gibi sivil oluşumlar alandaki gelişmeleri hızlandıran ve mümkün kılan önemli oluşumlardır.

Psikolojik danışma hizmetinde sosyal adalet konusuna bağlılığı sağlamanın bir yolu, yeni nesil psikolojik danışmanların eğitimleridir (Vera, Speight, 2003). Türkiye'de çokkültürlü psikolojik danışma yaklaşımının akademik programlarda yer bulabilmesi, bu konuda çalışan öğretmenlerin ve araştırmacıların artması psikolojik danışma alanının sosyal adalet konusuna eğilmesini ve psikolojik danışma hizmetlerinin toplumun ihtiyaçlarına cevap verebilecek şekilde dönüşmesini sağlayacaktır. Bundan en büyük faydayı psikolojik danışma hizmetini alan danışanlar, buna ihtiyacı olan dezavantajlı gruplar yani toplumun kendisi elde edecektir. Bu kesimlerin iyi oluşlarını olumsuz yönde etkileyen toplumsal etmenlere karşı yapılacak hak savunuculuğu etkinlikleri bu grupları psikolojik danışmaya yakınlaştıracığı gibi bu tür çalışmalar aynı zamanda psikolojik danışmanları da bu bireylere yakınlaştıracaktır (Keklik, 2010).

BÖLÜM III

3. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örneklem, bilgi toplama yöntemi, veri toplama aracının geliştirilmesi, verilerin toplanması, analizi ve işlem yoluna ilişkin bilgiler yer almaktadır.

3.1. Araştırma Modeli

Araştırmada “5’li likert tipi tutum ölçeği” geliştirmeye yönelik yöntem ve istatistikler uygulanmaktadır. Alan yazında, “5’li likert tipi tutum ölçeği” geliştirme yöntemleri, bu çalışmada model olarak alınmıştır (Tezbaşaran,2008).

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırma evrenini, Türkiye’de, Milli Eğitim Bakanlığı bünyesindeki devlet okullarında çalışan, psikolojik danışmanlar oluşturmaktadır. Araştırma evrenini oluşturan Türkiye’de çalışan psikolojik danışman sayısı, Milli Eğitim Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı (2011), 1971 sayılı yazısına göre, 11.735’tir.

Evrene ait örneklemin seçiminde ise gelişigüzel örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Türkiye’nin farklı bölgelerinde çalışan psikolojik danışmanlara elektronik posta, sosyal medya, birebir uygulama yöntemleri kullanılarak ulaşılmıştır. Birinci uygulama için doldurulan deneme ölçeğinden cevaplanmamış ya da eksik cevaplanmış olanlar elendiğinde, 121 kişilik örneklem grubuna ulaşılmaktadır. Örneklem büyüklüğü önemli olsa da, bu konuda alan yazında farklı görüşler ve çeşitli hesaplamalar vardır. Hair, Anderson, Tatham ve Black’a (1998) göre, örneklem büyüklüğünün 100 ve üzerinde olması yeterlidir. Comrey ve Lee’nin (1994), örneklem

büyüklüğü ile ilgili sıralamaya göre; 100 az, 200 orta, 300 iyi, 500 çok iyi, 1000 mükemmel olarak nitelendirilmiştir (Akt; Hair, Anderson, Tatham ve Black, 1998). Araştırma için seçilen ± 0.10 örnekleme hatasına göre, örneklem büyüklüğünün 95'ten büyük olması gerekmektedir (Yazıcıoğlu ve Erdoğan, 2004). Çokkültürlü tutum ölçeği geliştirme çalışmasında, 121 olan örneklem büyüklüğü ile alt sınır geçilmiş, böylece örneklem verileri üzerinde analizlerin yapılması uygun bulunmuştur.

Tablo 1'de örneklemin cinsiyet, Tablo 2'te meslek yılı ve Tablo 3'te mezun olunan üniversiteye göre dağılımı görülmektedir.

Tablo 1. İlk Örneklemin Cinsiyete Göre Dağılımı

Cinsiyet	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Kadın	65	53,7	53,7	53,7
Erkek	56	46,3	46,3	100,0
Toplam	121	100,0	100,0	

Tablo 2. İlk Örneklemin Meslek Yılına Göre Dağılımı

Meslek Yılı	Frekans	Yüzde	Yüzde	Kümülatif Yüzde
1-5 yıl	48	39,7	39,7	39,7
5-10 yıl	39	32,2	32,2	71,9
10-15 yıl	23	19,0	19,0	90,9
15-20 yıl	4	3,3	3,3	94,2
20 yıl - fzl	7	5,8	5,8	100,0
Toplam	121	100,0	100,0	

Tablo 3. İlk Örneklemin Mezun Olunan Üniversiteye Göre Dağılımı

Üniversite	Frekans	Yüzde	Yüzde	Kümülatif Yüzde
19 Mayıs	6	5,0	5,0	5,0
Anadolu	2	1,7	1,7	6,6
Ankara	11	9,1	9,1	15,7
Atatürk	5	4,1	4,1	19,8
Boğaziçi	1	,8	,8	20,7

Çukurova	10	8,3	8,3	28,9
Dokuz Eylül	4	3,3	3,3	32,2
Dumlupınar	1	,8	,8	33,1
Ege	24	19,8	19,8	52,9
Gazi	6	5,0	5,0	57,9
Gaziosman	2	1,7	1,7	59,5
Giresun	1	,8	,8	60,3
Hacettepe	4	3,3	3,3	63,6
İnönü	11	9,1	9,1	72,7
İstanbul	6	5,0	5,0	77,7
KTÜ	1	,8	,8	78,5
Marmara	3	2,5	2,5	81,0
Mersin	2	1,7	1,7	82,6
Pamukkale	2	1,7	1,7	84,3
Sakarya	3	2,5	2,5	86,8
Selçuk	1	,8	,8	87,6
Uludağ	15	12,4	12,4	100,0
Toplam	121	100,0	100,0	

Ölçeğin geliştirilebilmesi için gerekli geçerlik ve güvenirlik analizleri, 121 kişilik örneklem grubu verileri ile yapılmıştır.

Yapılan geçerlik ve güvenirlik analizleri sonucunda oluşan ana ölçek ise; farklı bir örneklem grubu ile, tekrar uygulamaya konulmuştur. Doldurulan ana ölçeğin, cevaplanmamış ya da eksik cevaplanmış olanları elendiğinde, 258 kişilik örneklem grubuna ulaşılmaktadır. Tablo 4’de son örneklemin cinsiyet, Tablo 5’te meslek yılı ve Tablo 6’da mezun olunan üniversiteye göre dağılımı görülmektedir.

Tablo 4. Son Örneklemin Cinsiyete Göre Dağılımı

Cinsiyet	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Kadın	165	64,0	64,0	64,0
Erkek	93	36,0	36,0	100,0
Toplam	258	100,0	100,0	

Tablo 5. Son Örneklemin Meslek Yılına Göre Dağılımı

Meslek Yılı	Frekans	Yüzde	Yüzde	Kümülatif Yüzde
1-5 yıl	124	48,1	48,1	48,1
5-10 yıl	70	27,1	27,1	75,2
10-15 yıl	40	15,5	15,5	90,7
15-20 yıl	11	4,3	4,3	95,0
20 yıl - fazlası	13	5,0	5,0	100,0
Toplam	258	100,0	100,0	

Tablo 6. Son Örneklemin Mezun Olunan Üniversiteye Göre Dağılımı

Üniversite	Frekans	Yüzde	Yüzde	Kümülatif Yüzde
Ege	42	16,3	16,3	16,3
Uludağ	60	23,3	23,3	39,5
Gazi	17	6,6	6,6	46,1
Ankara	19	7,4	7,4	53,5
diğerleri	120	46,5	46,5	100,0
Toplam	258	100,0	100,0	

Tablo 7. Bölgelere Göre Son Örneklem Dağılım Tablosu

Bölgeler	İller	N
Marmara Bölgesi	Bursa- Çanakkale- İstanbul-Sakarya	68
Akdeniz Bölgesi	Adana-Mersin-Isparta- Burdur	18
İç Anadolu Bölgesi	Kayseri-Konya-Ankara- Kırşehir	53
Karadeniz Bölgesi	Trabzon-Giresun-Tokat- Amasya-Samsun	22
Ege Bölgesi	İzmir-Kütahya-Denizli	51

Doğu Anadolu Bölgesi	Erzurum-Malatya	24
Güneydoğu Anadolu Bölgesi	Diyarbakır-Mardin	23
Toplam		258

Ana ölçeğin uygulandığı örneklem grubu üzerinde yapılacak genellemeler için, Tablo 7’de son örneklemin bölgelere göre katılım sayıları ve örneklemin katılım gösterdiği şehirler görülmektedir. Tablo 7’ye göre, tüm bölgelerden katılımcı psikolojik danışmanlara ulaşıldığı görülmektedir. psikolojik danışmanlar ile ilgili genelleme ve yorumlar bu örneklem üzerinden yapılmıştır.

3.3. Veri Toplama Aracı

Türkiye’deki psikolojik danışmanların çokkültürlü yaklaşımlarını değerlendirmek üzere, öncelikle bu konudaki tutumlarının değerlendirilmesine karar verilmiştir. Türkiye’de psikolojik danışmanlar için, genel, sistemli, programlı ve yaygın bir “çokkültürlü psikolojik danışma” eğitimi söz konusu olmadığı için, eğitimi olmayan bir yaklaşımın yeterliklerinin ölçülmesinin, çok da anlamlı olmadığı düşünülmektedir. Bu gibi mesleki yeterliklerin, ihtiyaç hissedilip, hissedilmediği ve bir yeterlik ya da eksiklik olarak görülüp görülmediği, araştırmacı için asıl problemdir. Çokkültürlü yaklaşımlar, hala Türkiye’de psikolojik danışmanlık ve rehberlik alanının gündemi olamıyor ve meslek elemanları, mesleki rollerini bu bağlamda zenginleştirmiyorlarsa; öncelikle araştırılması gereken buna sebep olan duygu, düşünce, inanç ve değer sistemlerini içeren tutumlardır.

Tutum (attitude); bireye atfedilen ve bireyin bir psikolojik obje ile ilgili düşünce, duygu ve davranışlarını düzenli bir biçimde oluşturan eğilimdir (Ege Üniversitesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı [EÜHSAD], 2003). Tutumlar; yaşantı yoluyla öğrenilir, devamlıdır, birey ve obje arasında düzenlilik vardır, yanlıdır, toplumsal tutumlarla ilişkilidir, bireyin tepki gösterme eğilimidir ve olumlu-olumsuz davranışları içerir (EÜHSAD, 2003). Davranışlar, tutumlar tarafından yönlendirilirler. Tutum; davranışlar

gibi aynı zamanda inanç ve düşünceleri de kapsamaktadır. İnanç (belief); bireyin kendi dünyasının herhangi bir yönüne ilişkin algı ve bilişlerinin, tek boyutlu olarak örgütlenmesi ya da bir savın olduğu gibi irdelenmeden, olduğu gibi kabul edilmesidir. İnançlar ise; değerleri kapsar. Değer (value); bir sosyal işleyiş ya da grubun kendi birlik ve varlığını sürdürebilmek için, üyelerinin çoğunluğu tarafından doğru ve gerekli olduğu kabul edilen, onların ortak duygu, düşünce ve amaçlarını yansıtan, genelleştirilmiş temel ahlaki ilke ve inançlardır (EÜHSAD, 2003). Tutumların bilgiyi, davranışı ve inançları kapsadığı tutum ile ilgili tanımlarda görülmektedir. Tutumların; inanç, bilgi ve davranışları kapsıyor olması dolayısıyla, taslak ölçek maddeleri yazılırken, çokkültürlü psikolojik danışma yaklaşımı kapsamında tutumlar inanç, bilgi, beceri alt boyutlarıyla ele alınmıştır. Maddelerin; inanç, bilgi, beceri boyutlarında sınıflandırılması, tutumların her boyutta değerlendirilmesini sağlamaktadır.

Bu araştırmada, oluşturulacak veri toplama aracı için belirlenen psikolojik obje; “çokkültürlü yaklaşım”dır. Türkiye’deki psikolojik danışmanların, çokkültürlü yaklaşımla ilgili ifadeler karşısında duygu, düşünce ve davranışlarını kapsayan, bir çokkültürlü tutum ölçeği geliştirilmesine karar verilmiştir. Buna göre, olumlu çokkültürlü tutum; duygu, düşünce, davranış bağlamında, psikolojik danışmanların, her kültür grubuna karşı, hak temelli, eşitlikçi ve ayrımcı olmayan inanç, bilgi ve becerilerden yana eğilim göstermesi olarak tanımlanmaktadır. Çokkültürlü tutum kapsamını ise; psikolojik danışmanların, çokkültürlü yaklaşım ile ilgili duygu, düşünce, inanç, değer ve davranışları oluşturmaktadır.

Tutumların ölçülmesinde bugüne kadar izlenen en popüler yaklaşım, söz konusu tutuma ilişkin bir ölçeğin hazırlanarak uygulanmasıdır. Tutumları ölçmek üzere hazırlanan ölçeklerin pek çoğu, her biri aynı tutumu ölçmek üzere hazırlanan madde havuzundan madde seçerek oluşturulan ölçeklerdir (Tezbaşaran, 2008).

Çokkültürlü tutum için, öncelikle Türkiye’de yaşayan kültürler üzerine yapılmış emik araştırmalar ve Türkiye’de yaşayan kültürel çeşitlilik incelenmiştir. Bu konudaki veriler, “İlgili Yayın ve Araştırmalar” bölümünde ele alınmıştır. Tüm bu kültür gruplarına karşı, toplumsal değer ve inanç sistemleri üzerine araştırma yapılmış, bireysel kültür hikayeleri dinlenmiştir. Bunun yanı sıra, İstanbul Bilgi Üniversitesi Sosyoloji ve Eğitim Çalışmaları Birimi (2012), tarafından düzenlenen; “Ayrımcılık: Anlamak, Çözümlenmek, Mücadele Etmek” sempozyumlarına katılmıştır. Sempozyum

kapsamında; “ayrımcılık üzerine sosyolojik ve eğitimsel perspektifler, birbirimizi tanımak ve geçmişimizle yüzleşmek ayrımcılığı azaltır mı?, ayrımcılığa disiplinlerarası yaklaşım, ayrımcılıkla ilgili sahadan deneyimler” konu başlıkları ele alınmıştır. Sempozyum sonrasında; İstanbul Bilgi Üniversitesi Sosyoloji ve Eğitim Çalışmaları Birimi (2012), tarafından hazırlanan “Ayrımcılık Sorunu Eğitim Ortamlarında Nasıl Ele Alınabilir? Eğitimcilere Yönelik Örnek Ders Uygulamaları ve Kaynak Destek Projesi”ne katılmıştır. Aynı anda alan yazın taraması, sempozyum ve proje çalışmaları ile, Türkiye’de yaşanan kültürel sorunlar, bu sorunların sonuçlarının, birey ve topluma etkileri ve eğitime yansımaları üzerine hem teorik bilgiler elde edilmiş, hem de sahadan ayrımcılık ve çokkültürlülük kapsamında farklı deneyim ve örnekler incelenmiştir.

İncelemeler sonucunda Türkiye’de yaşayan kültürler ve bu kültürlere yönelik toplumsal ve mesleki tutumlar üzerinden, tutum ifadeleri yazılmaya başlanmıştır. Tutum ifadeleri yazılırken; yapılan inceleme ve gerçek hikayelere dayanarak, ölçmek istenilen çokkültürlü yaklaşıma yönelik tepkileri uyaracak durumlar tasarlanarak, likert tipe uygun bir şekilde ifade edilmiştir. Bunun için alanyazın bölümünde de belirtilen, ilişkili ölçme araçları incelenmiştir. Başbay ve Kağnıcı (2011)’nın, öğretim görevlilerine yönelik geliştirdiği “Çokkültürlü Yeterlik Algıları Ölçeği” maddeleri ve ölçek düzeni açısından incelenmiştir. Kim, Cartwright, Asay ve D’Andrea (2003), tarafından geliştirilen, Çokkültürlü Farkındalık, Bilgi ve Beceriler Ölçeği – Psikolojik Danışmanlar Versiyonu (Multicultural Awareness, Knowledge, and Skills Survey – Counselor Edition– REVISED), ölçek maddeleri ve düzeni gibi birçok açıdan değerlendirilmiştir. Bunlar dışında çokkültürlülük ile ilgili ölçme araçları için; Gamst, Liang, Der-Karabetian (2011), tarafından hazırlanan “Çokkültürlü Ölçümler El Kitabı (Handbook Of Multicultural Measures), adlı el kitabında çokkültürlülük üzerine hazırlanmış ölçme araçlarının detaylarına ulaşılmıştır.

Maddeler yazılırken öncelikle alanyazında çokkültürlü çalışmalarda temel alınmış ve ilgili yayın ve araştırmalar bölümünde belirtilen; AMCD (2012), tarafından yayınlanan çokkültürlü yeterlik alt başlıkları esas alınmış, maddeler bu başlıklar altında düzenlenmiştir. Bu başlıklar ; “ (a). Kendi değerleri, varsayımları ve önyargılarının farkında olmak, (b). Farklı kültüre mensup danışmanların dünya görüşünü anlamak, (c). Farklı müdahale yöntem ve teknikleri uygulamak” adı altındadır. Her bir başlık kendi içinde inanç, bilgi ve beceri olmak üzere üç alt başlığa bölünmüştür. Böylece maddeler alanyazına uygun bir şekilde kategorize edilmiştir. Örneğin; (a) alt başlığının inanç ve

değerler kısmında; “Kendi kültürünün farkında olmak, kültürel geçmişine duyarlı olmak, farklılıklara değer vermek ve saygı göstermek.” olarak ifade edilen yeterlik; “Kendi kültürel geçmişimi önemsemiyorum.” şeklinde bir tutum ifadesine dönüştürülmüştür. Bu şekilde, AMCD (2012) çokkültürlü yeterlik listesindeki inanç ve tutum kapsamındaki maddelerin her birine ilişkin tutum ifadeleri oluşturulmuştur.

Psikolojik danışmanlara yöneltilecek olan tutum ifadelerinin hangi kültürel gruplar üzerinden yazılacağı, alanyazında belirtilen kültür grupları üzerinden belirlenmiştir. Bunlar; etnik köken (Türk, Kürt, Ermeni...vb), din (müslüman, hristiyan, yahudi, ateist, sunni, alevi...vb), cinsiyet (kadın ve erkek), cinsel yönelim (lezbiyen, gay, biseksüel, trans, travesti), yaş (genç, yaşlı), sosyoekonomik durum (düşük gelir, yüksek gelir, orta düzeyde gelir), engellilik (fiziksel, zihinsel, işitsel... vb). Her kültür grubundan Türkiye’de yaşayan farklı kültürler gözönüne alınmıştır. Farklı kültürlerle mensup bireylerin toplumda yaşadığı durumlar üzerinden psikolojik danışmanlara yönelik tutum ifadeleri eklenmiştir. Örneğin; Toplumda LGBTT bireylerin normal dışı oldukları üzerine algılar olduğu gerek televizyon haberleri, gerek LGBTT bireylerin yaşadıkları deneyimlerden öğrenilmiştir. Bu durumda, psikolojik danışmanların tutumlarının hangi eğilimde olduğunu görmek üzere, “LGBTT birey olmak, bir normalden sapma/ hastalık durumudur.” “LGBTT (lezbiyen, gay, biseksüel, trans, travesti) bir danışanı tedavi için mutlaka yönlendiririm.” maddeleri eklenmiştir. Farklı kültürlerle ilgili anlayış ve empatik tutumları görmek üzere ise; “Düşük sosyo-ekonomik düzeydeki bireylerin psikolojik danışma hizmetleri almasını, öncelikli ihtiyaçları dahilinde olmadığı için anlamlı bulmuyorum.” “Psikolojik danışma hizmeti sunarken, danışanların bazı sorunlarını ciddiye almak zordur. (Ör; Zengin bir bireyin hayattan zevk almadığı konusunda kendini açması)”. “Yaşlılar (55-emeklilik arası) iş hayatında üretken olamadıkları için onlarla çalışmaktan kaçınıyorum.”... gibi maddeler eklenmiştir. Maddelerden biri; yoksul bireyler için psikolojik danışmanların nerede durdukları ve ne kadar savunuculuk yapma yönünde eğilimde oldukları üzerine, diğeri ise; zengin bir birey için de aynı empatik anlayış ve hak temelli yaklaşımı gösterip göstermeme konusundaki tutumlarını ortaya çıkarmak üzere yazılmıştır. Yaşlılar ile ilgili maddede ise, yaşlılık durumu ayrımcılık boyutunda ele alınmıştır.

Maddeler yazılırken dikkat edilen bir diğer unsur ise; çokkültürlü psikolojik danışma alanyazınında ele alınan; ayrımcılık, özcülük, ırkçılık, kalıpyargı, önyargı, etik, çokkültürlülük kavramlarıdır. Bu kavramların psikolojik danışmanlar tarafından

bilinmesi, aynı zamanda bir yeterlik olarak çokkültürlü psikolojik danışman yeterlikleri içerisinde ele alınmaktadır. Psikoloji danışmanların bu kavramlara bugüne kadar olumlu tutumları olup olmadığı ve aynı zamanda bu kavramları davranışlarında uygulamaya koyup koymadıkları üzerine maddeler eklenmeye çalışılmıştır. Örneğin; “Ayrı kültürlerin ayrı bölgelerde ikamet etmesi, verilecek hizmetlerin (eğitim, sağlık...vb) daha verimli olmasını sağlayacaktır.”, “Psikolojik danışma hizmetleri, çoğunluğu oluşturan grubun ihtiyaçlarını gidermeye hizmet etmektedir.”, “İrkçılığın, önyargıların ve ayrımcılığın psikolojik danışma sürecindeki etkileri konusunda bilgi sahibi değilim.”, “Kalıp yargılar, ayrımcılık, basmakalıplılık, ırkçılık kavramları üzerine çok şey okumadım.”, “Çok kültürlülük ve etik kavramları arasındaki ilişki hakkında bilgim yok.”... gibi.

Psikolojik danışman yeterliklerinde belirtilen ve Türkiye’de yaşayan farklı kültür gruplarının ihtiyaçlarına karşılık gelen beceriler konusunda da psikolojik danışman tutumları ölçülmek istenmiştir. Bu bağlamda yazılan maddeler; “Çalıştığım kurumda engelli birey/öğrencilere yönelik fiziksel düzenlemeler için gerekli çalışmaları yapıyorum.”, “Çalıştığım kurumda LGBTT bir birey ayrımcılığa maruz kalırsa, tüm çalışanların bu konuda hak temelli bir yaklaşım göstermesi için çalışırım.”, “Geleneksel şifacıardan, dini ve tinsel liderlerden, farklı kültüre mensup danışmanlarla çalışan uygulayıcılardan, ihtiyaç duyduğumda destek alırım.”, ”Yapılacak müdahalenin daha uygun ve etkili olması için, danışanın kültürünü tanımaya çalışırım.”, “Daha etkili psikolojik danışma hizmeti sunabilmek için, kültüre duyarlı psikolojik danışma yaklaşımını kullanırım.”...vb.

Genel olarak bakıldığında maddelerin yazımında dayanak olarak öncelikle çokkültürlü psikolojik danışman yeterlikleri ele alınmıştır. Sonrasında bu yeterlikler, Türkiye’de yaşayan farklı kültürler ve bu kültürlerin içinde yaşadığı toplumsal durumlar ile somutlaştırılarak tutum maddelerine dönüştürülmüşlerdir. Tutum maddelerinin yazımında belirtilen durumların ve örneklerin dayanağını; Çayır’ın (2012) “Yaşlılık/Yaşaya Dayalı Ayrımcılık”, Bora’nın (2012) “Cinsiyete Dayalı Ayrımcılık”, Semerci’nin (2012), “Ayrımcılık Bağlamında Yoksulluk ve Sosyal Dışlanma”, Gül’ün (2012) “Ayrımcılığın Önlenmesi ve Eşitliğin Sağlanmasında Hukukun Rolü”, Parker’in (2012), “Önyargı ve Ayrımcılığa Psikanalitik Bir Bakış”, Çayır’ın (2012), “Gruplararası İlişkiler Bağlamında Ayrımcılık”, Akbulut’un (2012), “Gerçekten Eşit Miyiz? Acıma, Zayıf Görme ve Yok Sayma Ekseninde Engelli Ayrımcılığı” ve Ceyhan’ın (2012),

“Eğitimde Çokdillilik ve Ayrımcılık: Sosyolojik, Eğitimsel, Dilbilimsel Perspektifler” adlı çalışmaları oluşturmaktadır.

Hazırlanan madde havuzu, Ortadoğu Teknik Üniversitesi, Ege Üniversitesi, Uludağ Üniversitesi ve Ankara Üniversitesi’nden olmak üzere 4 farklı uzmana elektronik posta yoluyla gönderilmiş, uzmanların maddeler ile ilgili görüşleri alınmıştır. Uzmanlar, özellikle çokkültürlü psikolojik danışma alanında çalışmış olması, ölçek geliştirme konusunda deneyimli olması ve en az doçentlik ünvanına sahip olması ölçütlerine dayanarak belirlenmiştir. Alınan geribildirim ve görüşlerin paralellik gösteriği, uzmanların benzer noktalara değindikleri görülmüştür. Bu noktalar; maddelerin tümünün açık ve anlaşılır ifade edilmesi gerektiği, maddelerin ılımlı bir dilde yazılması gerektiği, bir maddenin tek bir ifade içermesi gerektiği, uzun maddeler katılımcılar için sıkıntı olabileceği için bunların sadeleştirilmesi gerektiği, maddelerin kapsam dışına çıkmaması gerekliliğidir. Uzmanların önerileri ve katkıları doğrultusunda düzenlenen maddeler tekrar uzman görüşüne sunulmuş, uzmanlardan olumlu geri bildirimler alınmıştır.

3.3.1. Odak Grup Görüşmesi

Uzman görüşüne ek olarak, “Odak Grup Görüşmesi” yapılmıştır. Odak grup görüşmeleri, son yıllarda sıklıkla kullanılan nitel bir veri toplama aracıdır. Sosyal bilimlerde birebir görüşmeler ve anketler ile birlikte kullanılsa da aslında en sistematik veri toplama yöntemlerinden biridir. Odak grup görüşmelerinden elde edilen detaylı veriler, birebir görüşmeler ve anketler için sağlam bir temel oluşturmaktadır (Çokluk, Yılmaz ve Oğuz, 2011). Bu anlamda odak grup görüşmeleri, grupların, alt grupların, bilinçli, yarı bilinçli ya da bilinçsiz olarak yaptıkları davranışlar ve psikolojik ve sosyo-kültürel özellikleri hakkında bilgi almayı, davranışların ardındaki nedenleri öğrenmeyi amaçlayan nitel bir yöntemdir (Akşit, 1992; Kroll, Barbour ve Haris, 2007; akt. Çokluk, Yılmaz ve Oğuz, 2011).

Anlaşılabilirlik ve ifadelerin netliği açısından değerlendirilmek istenen madde ve kavramlar dikkate alınarak, ve ölçülmek istenen çokkültürlü tutum kapsamında, bir “Odak Grup Görüşmesi” gündemi oluşturulmuştur.

3.3.2. Odak Grup Görüşmesi Yapılandırma

Gündem :

1. **Açılış:** Her katılımcı bir iki dakika gibi kısa bir sürede kendini tanıtır.
2. **Tanıtma Soruları:** Bu soruların amacı, katılımcıları tartışılacak konuya ısındırmaktır.
 - a. Kültür nedir?
 - b. Önyargı ve kalıp yargı kavramları hakkında ne düşünüyorsunuz?
3. **Geçiş Soruları:** Tanıtma soruları ve anahtar sorular arasında köprü görevindeki, daha derin sorulardır.
 - a. Kültüre duyarlı psikolojik danışma yaklaşımı hangi ihtiyaçtan doğmuştur? Gerekli midir?
4. **Anahtar Sorular:** Odak grubun temel sorularıdır. Bu araştırmada çok kültürlülük temelinde; katılımcıların kendi kültürleri, farklı kültürler ve yeni yöntemlere karşı tutumları üzerine sorular hazırlanmıştır.
 - a. Kendi kültürünüzün psikolojik danışma sürecine etkileri var mıdır?
 - b. Kendinizi en uzak/yabancı hissettiğiniz kültür grubu hangisidir?
 - c. Dezavantajlı bireyler dendiğinde sizde uyanan duygu nedir?
5. **Araştırma Soruları:**
 - a. Psikolojik danışma hizmeti sunduğunuz grubun kültürel özellikleri nelerdir?

6. Final Sorusu:

a. Türkiye’de çalışan bir psikolojik danışman olarak kültüre duyarlı psikolojik danışma yaklaşımı ihtiyacı hissediyor musunuz?

Böylece maddelerin anlaşılır olup olmadığı, kavramların ve madde içeriklerinin psikolojik danışmanlar için aynı anlamı ifade edip etmediği, yüz yüze görüşmede samimi bir şekilde çokkültürlülük konusunda kendilerini ifade edip edemeyecekleri, madde havuzuna eklemek üzere yeni maddeler akla getirmesi açısından, taslak ölçeğe katkı sağlamak amaçlanmıştır. Odak grup görüşmesinin, ölçeğin geçerlik ve güvenilirliğini destekleyeceği düşünülmüştür. 4 gönüllü psikolojik danışman, 1 raportör ve 1 moderatör katılımıyla odak grup görüşmesi gerçekleştirilmiş, görüşmenin içeriği ve taslak ölçeğe katkısı raporlaştırılmıştır (BKZ. ss.51)

“Psikolojik Danışmanlar İçin Çokkültürlü Tutum Ölçeği” geliştirme aşamasında alan yazın tarama, odak grup görüşmesi ve uzman görüşleri yöntemleri sonucunda, kapsam geçerliği sağlanarak, 92 maddelik 5li likert deneme ölçeği geliştirilmiştir. Deneme uygulaması için hazırlanan taslak ölçek “google drive” ile biçimlendirilmiş ve aynı zamanda fotokopi yöntemi ile çoğaltılarak uygulanmıştır (BKZ. Ek 1).

Geliştirilen deneme ölçeği ile ilk deneme uygulaması yapılarak, elde edilen veriler üzerinde güvenilirlik, geçerlik ve faktör analizleri yapılmıştır. Yapılan tüm analizler sonucunda 15 maddelik “Psikolojik Danışmanlar İçin Çokkültürlü Tutum Ölçeği” geliştirilmiştir. Ana ölçek uygulaması için geliştirilen ölçek “google drive” ile biçimlendirilmiş ve aynı zamanda fotokopi yöntemi ile çoğaltılarak uygulanmıştır (BKZ. Ek 2).

Veri toplama aracını geliştirme çalışmalarından elde edilen sonuçlar, bulgular bölümünde verilmiştir.

3.4. Verilerin Toplanması

Taslak ölçek, 2013 yılının Mayıs ayı ile 2014 yılı Ocak ayları arasında uygulanmıştır. Taslak ölçek, psikolojik danışmanların, kişisel sosyal medya hesaplarına

ve elektronik posta adreslerine, Türk PDR Dernekleri şubelerinin elektronik posta adreslerine, psikolojik danışmanların sosyal medya paylaşım gruplarına, elektronik posta gruplarına gönderilmiş, bunun yanı sıra psikolojik danışmanların katıldığı toplantılarda paylaşılmıştır. Bireylere taslak ölçeği doldurmaları için herhangi bir süre verilmemiştir, ancak ölçeğin amacı, içeriği ve doldururken dikkat edilmesi gereken noktalar hakkında bilgi verilmiştir. Taslak ölçeğin doldurulması konusunda, psikolojik danışmanların katılımını sağlamak açısından zorluklar yaşanmıştır. İlk uygulamada, 121 psikolojik danışmandan elde edilen veriler esas alınarak; taslak ölçek, üzerinde geçerlik, güvenilirlik ve madde analizi yapmaya hazır hale gelmiştir.

Yapılan geçerlik ve güvenilirlik analizleri sonucu ortaya çıkan 15 maddelik “Psikolojik Danışmanlar için Çokkültürlü Tutum Ölçeği”, asıl uygulamaya konmuştur. Ana ölçek, 2014 yılı Mart ayı ile 2014 yılı Haziran ayları arasında yine; psikolojik danışmanların kişisel sosyal medya hesaplarına ve elektronik posta adreslerine, Türk PDR Dernekleri şubelerinin elektronik posta adreslerine, psikolojik danışmanların sosyal medya paylaşım gruplarına, elektronik posta gruplarına gönderilmiş, bunun yanı sıra psikolojik danışmanların katıldığı toplantılarda paylaşılmıştır. Bireylere ölçeği doldurmaları için herhangi bir süre verilmemiştir, ancak ölçeğin amacı, içeriği ve doldururken dikkat edilmesi gereken noktalar hakkında bilgi verilmiştir. Madde sayılarının azalmış olması, psikolojik danışmanların katılımını arttırmış ve 258 psikolojik danışmanın ölçeği doldurması sağlanmıştır. Ana uygulamada, 258 psikolojik danışmandan elde edilen veriler, araştırmacı tarafından tekrar geçerlik ve güvenilirlik analizleri tabi tutulmuştur.

3.5. Verilerin Çözümlemesi

Bu bölümde araştırma kapsamında toplanan verilerin analiz çalışmalarına ilişkin süreç ve kullanılan istatistik yöntemleri açıklanmıştır.

121 kişilik örneklem grubu ile yapılan deneme uygulamasının, madde ayırdediciliği ve korelasyon analizi incelenmiş ve yapılan analiz sonuçlarına göre ölçekte kalan madde sayısı 46’ya düşmüştür. Kalan maddeler üzerinde yapılan güvenilirlik analizi sonucunda; ölçekten çıkarıldığında ölçek güvenilirliği artacağı görülen

maddeler ölçekten çıkarılmıştır. Cronbach Alfa katsayısı yeniden hesaplanmış ve .923'e yükseldiği görülmüştür.

Ölçülen KMO değeri ile (0.803), seçilen örneklem grubundan elde edilen değerlerin, faktör analizi işlemlerini yapmaya uygun, örneklem büyüklüğünün "iyi" seviyede olduğu anlaşılmıştır.

Yinelenen faktör analizinde; binişik bulunan ve yük değerleri arasında .10'dan az fark bulunan maddeler yapıyı bozdukları gerekçesiyle ölçekten çıkarılmış ve geriye kalan 15 madde için tekrar faktör analizi ve güvenilirlik analizi yapılmıştır.

Deneme uygulamasında elde edilen veriler üzerinde yapılan madde, geçerlik ve güvenilirlik analizleri sonucunda sağlam bir ölçek yapısına ulaşılmış, ölçeğin güvenilirliği sağlanmıştır. Böylece 15 maddelik ana ölçeğe ulaşılmıştır.

Analizler sonucu oluşan "çokkültürlü tutum ölçeği" 258 kişilik örneklem grubuna uygulanmıştır. Ana ölçek üzerinde madde ayırdediciliği ve korelasyon analizi ile güvenilirlik katsayısına bakılmış ve .950 değerine yükselmiş olduğu görülmüştür. Yapılan faktör analizinde de ana ölçeğin, tutarlı ve uygun bir yapı gösterdiği ve yapı geçerliğine sahip olduğu ortaya konmuştur.

Cinsiyet değişkenine göre verilerin normal dağılıma uygunluğu "Kolmogorov-Smirnov" ve "Shapiro-Wilk" testleri ile incelenmiştir. Shapiro-Wilk testi sig. değeri, .05'den küçük hesaplanmıştır. Yani grupların normal dağılım göstermediği söylenebilir. Normal dağılım göstermeyen iki grubun karşılaştırılmasında kullanılan parametrik olmayan "Mann Whitney U" testi uygulanmıştır.

Meslek yılı değişkenine göre, verilerin normal dağılım gösterip göstermediği Shapiro-Wilk testi ile ölçülmüştür. Grupların "20 yıl fazlası" dışında p değerleri .05'ten küçük çıkmıştır. Grupların bu şekilde farklılaşması ve genel itibariyle $p < .05$ bulunduğu için, normal dağılım göstermeyen birden fazla grup için kullanılan parametrik olmayan "Kruskal-Wallis H" testi uygulanmıştır. Meslek yılı değişkenlerinin kendi aralarında nasıl farklılaştığını görmek için normal dağılım göstermeyen ikili gruplarda uygulanan "Mann Whitney U Testi" uygulanmıştır.

Mezun olunan üniversite değişkenine göre, Shapiro-Wilk testi sig. değerleri Ege Üniversitesi, Uludağ Üniversitesi ve diğerleri grupları için, .05'ten

küçükken, Gazi Üniversitesi ve Ankara Üniversitesi için .05'ten büyüktür. Grupların bu şekilde farklılaşması ve genel itibariyle $p < .05$ bulunduğu için, normal dağılım göstermeyen birden fazla grup için kullanılan parametrik olmayan "Kruskal-Wallis H" testi uygulanmıştır. Normal dağılım göstermeyen iki grubu karşılaştırmak için kullanılan Mann Whitney U Testi ile, üniversite değişkeni ikili gruplar halinde incelenmiştir.

BÖLÜM IV

4. BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde, araştırmanın alt problemlerine ilişkin bulgular; anlatım ve tablolar ile ifade edilmiştir. Elde edilen bulgulara dayanarak yorumlara yer verilmiştir.

4.1. Ölçeğin Geliştirilmesine İlişkin Bulgular

4.1.1. Geliştirilen Ölçeğin Kapsam Geçerliğine İlişkin Bulgular

Ölçeğin kapsam geçerliliği, ölçülmek istenen tutumun gözlenebilir tüm işaretçilerini kapsamındaki maddelerle temsil edilip edilmediği ile ilgilidir. Ölçeğin kapsayıcılığını sınamak için genellikle ölçeğin konusu ile ilgili uzmanların görüşleri ile bu konudaki yapılmış kuramsal ve görgül çalışmalardan yararlanılmaktadır (Tezbaşaran, 2008). Kapsam geçerliği sağlamak amacıyla yapılan uzman görüşü çalışmaları, alan yazın tarama işlemleri ve odak grup görüşmesi, yöntem bölümünde araştırmacı tarafından açıklanmıştır.

Odak Grup Görüşmesi Bulguları

A. Kendi Değer, Varsayımları Ve Önyargılarının Farkında Olmak:

Katılımcıların kendi kültürleri, değerleri, varsayım ve önyargıları ile ilgili farkındalıklarına yönelik ve bu konudaki kişisel örüntülerini belirten konuşmaları değerlendirilmiştir. Buna göre, görüşme kayıtlarında ilgili kısımlar “A” ile kodlanarak sıralanmıştır.

Katılımcıların kendi kültürleri ile ilgili sorularda net cevap verdikleri, sorunun çok kültürlülük açısından anlaşıldığı, ilgili değerlendirmeler yaptıkları görülmüştür.

Kültür kavramının tanımı üzerine yapılan konuşmalarda farklı örüntüler ortaya çıkmıştır. Bu da ölçeği işaretleyen katılımcıların tutumları açısından ayırıştırıcı olacaktır.

Önyargı ve kalıpyargı kavramları üzerine yapılan konuşmalarda, kavramlara çok uzak, ilgisiz açıklamalar yapılmamıştır. Önyargı üzerine yazılan maddelerde psikolojik danışmanların, anlamlandırma konusunda sorun yaşamayacakları anlaşılmıştır. Katılımcıların kendi önyargıları konusunda açıklama yapabildikleri ve kendilerini ifade edebildikleri görülmüştür. Yüz yüze görüşmede açıkça önyargılarını konuşabilmeleri, ölçekteki varsayımlar ve önyargılar üzerine yazılan maddelerde işaretleme yaparken daha az çekince göstereceklerini düşündürmektedir.

Çok kültürlülük kavramının ve kültüre duyarlı psikolojik yaklaşımın doğuşu, bu konudaki ihtiyaç ya da eleştiriler konusunda katılımcıların kendi varsayımları olduğu, ölçeğin maddelerine paralel olarak sorulan soruları anlamlandırmakta zorlanmadıkları görülmüştür.

B. Farklı Kültürlere Mensup Danışanların Dünya Görüşlerini Anlamak:

Katılımcıların farklı kültüre mensup bireyler ile ilgili kişisel örüntülerini ve anlayışlarını belirten konuşmaları değerlendirilmiştir. Buna göre, görüşme kayıtlarında ilgili kısımlar “B” ile kodlanarak sıralanmıştır.

Katılımcılar, farklı kültür türler ve farklı kültürlere mensup danışanlar konusunda bilgi sahibi görünmektedir. Ölçek için yazılan maddelerde etnik köken, din, cinsiyet, cinsel yönelim, sosyo-ekonomik durum, yaş gibi kültürel değişkenleri tanıdıkları görülmüştür. Ancak bu kültür gruplarının dünya görüşü ile ilgili herhangi bir paylaşımda bulunulmamıştır. Daha ziyade bu kültür gruplarına karşı önyargı ya da algılamalara değinilmiştir.

Sosyo-ekonomik açıdan sıkıntı yaşayan danışanlara yapılan hizmetin hayır-işi ile ilişkilendirildiği soruda, katılımcılar hak temelli yaklaşmayarak, çoğunlukla bunu olumlu algılayıp mütevazılık çerçevesinde “hayır değildir” demişlerdir. Bununla ilgili yazılan maddenin ayırıştırıcı olup olamayacağı sorgulanacaktır.

C. Farklı Müdahale Yöntemleri Ve Teknikleri Uygulamak:

Katılımcıların farklı müdahale yöntem tekniklerine karşı kişisel örüntülerini ve anlayışlarını belirten konuşmalar değerlendirilmiştir. Buna göre, görüşme kayıtlarında ilgili kısımlar “C” ile kodlanarak sıralanmıştır.

Katılımcıların farklı müdahale yöntemleri ve kültüre duyarlı psikolojik danışma becerileri konusunda çok fazla fikir üretmedikleri ancak bunun farkında oldukları görüldü. Görüşme içinde çok kültürlülük konusunda en açık ve olumlu yaklaşan katılımcının eğitim almadığı halde beceri kazanmaya ihtiyacı olmadığını belirtmesi üzerine ölçekte bu tutumu açığa çıkarmaya yönelik madde konulmasına karar verilmiştir.

Genel olarak katılımcılar beceri kazanmaya açık ve istekli görünmektedir. Ancak bu becerilerin neler olduğu konusunda örüntüler oluşmamış görünmektedir.

Deneme Uygulaması Taslak Ölçek Maddeleri

Alanyazın tarama, uzman görüşleri ve odak grup görüşmesi raporunda belirtilen noktalar dikkate alınarak deneme uygulaması için oluşturulan taslak ölçek maddeleri şunlardır:

1) Kendi Değerleri, Varsayımları ve Önyargılarının Farkında Olmak

İnanç :

1. Kendi kültürel geçmişimi önemsemiyorum.
2. Farklı kültürleri değerlidir ancak farklı kültürlerin vurgulanması bölünmeye yol açabilir.
3. Toplumdaki farklı kültürlerle ilgili olumsuz yargılar o kültüre olan saygımı düşürür. (ör; Araplar pistir, Türkler barbardır, Kürtler cahildir...vb)
4. Danışanımla aramdaki dinsel inanç farkından rahatsızlık duyarım.
5. Çok kültürlülük, batının toplumları bölmek için ortaya attığı kavramlardan biridir.

6. Bugüne kadar farklı kùltürlere mensup kişiler için önyargılarım ya da kalıp yargılarım olup olmadığı konusunda kendimi değerlendirmedim.
7. Meslek seçimimin toplumsal cinsiyet rollerine uygun olarak yapılmalıdır.
8. Engelli bir danışana sunduğum psikolojik danışma hizmetinin hayır işi yönü de vardır.
9. Her insan kendi yaşam alanının ürünüdür, ve değişmezdir.
10. Ayrı kùltürlerin ayrı bölgelerde ikamet etmesi, verilecek hizmetlerin (eğitim, sağlık...vb) daha verimli olmasını sağlayacaktır.
11. Psikolojik danışma hizmetleri, çoğunluğu oluşturan grubun ihtiyaçlarını gidermeye hizmet etmektedir.
12. Çok kùltürlülük anlayışı, psikolojik danışmayı kùltürel sınırlarından kurtarmıştır.

Bilgi:

13. Kendi kùltürel geçmişimin mesleğime etkileri olduğunu biliyorum.
14. Kendi kùltürel geçmişimin kişisel ve profesyonel anlamda psikolojik danışma sürecine etkilerini biliyorum.
15. Psikolojik danışmanın inanç, tutum ve değerlerinin psikolojik danışma sürecine etkileri konusunda bilgim var.
16. İrkçılığın, önyargıların ve ayrımcılığın psikolojik danışma sürecindeki etkileri konusunda bilgi sahibi değilim.
17. İletişim stillerini (beden dili, sözlü-sözsüz mesajlar) ve kendi iletişim stilimin psikolojik danışma sürecine etkisini biliyorum.
18. Kalıp yargılar, ayrımcılık, basmakalıpcılık, ırkçılık kavramları üzerine çok şey okumadım.
19. Psikolojik danışma sürecinde kùltürel faktörleri göz önünde bulundurabilmek için kaynaklardan bilgi edinirim.

20. Kùltùre duyarlı psikolojik danışma yaklaşımının kuramsal temellerini biliyorum.

21. Kùltùre duyarlı psikolojik danışma yaklaşımının tarihsel sùreçte gelişimi hakkında bilgi sahibi değilim.

22. Çok kùltùrlùlùk ve etik kavramları arasındaki ilişki hakkında bilgim yok.

23. Etkili bir psikolojik danışmanlık hizmeti sunmak için, kùltùrel yònden farklı gruplar konusunda bilgili olmak gerekir.

Beceriler:

24. Farklı kùltùrel ortamlarda etkili olabilmek için eğitim almak isterim.

25. Farklı kùltùrel ortamlarda etkili olabilmek için sùpervizyon olanaklarını araştırırım.

26. Benden farklı etnik kòkene sahip danışmanlarla çalışmakta yetersiz kalabilirim.

27. LGBTT (lezbiyen-gay-biseksùel-trans-travesti) bireylere psikolojik danışma hizmeti sunamam.

28. Çok kùltùrlù psikolojik danışma eğitimlerine katılma konusunda gönüllüyüm.

29. Farklı dini inanca sahip bir danışmanla çalışırken, duygularımın etkisinde kalabilirim.

30. Psikolojik danışma hizmeti sunarken, danışmanların bazı sorunlarını ciddiye almak zordur. (Òr; Zengin bir bireyin hayattan zevk almadığı konusunda kendini açması)

31. Mesleki rehberlik çalışmalarında bireyleri toplumsal cinsiyet rollerine uygun olarak yönlendiririm. (òr: kızları öğretmenliğe yönlendirmek)

32. Daha etkili psikolojik danışma hizmeti sunabilmek için, kùltùre duyarlı psikolojik danışma yaklaşımını kullanırım.

33. LGBTT (lezbiyen, gay, biseksùel, trans, travesti) bir danışmanı tedavi için mutlaka yönlendiririm.

34. Bir psikolojik danışman olarak sunduğum hizmetlerde kültüre duyarlı bir bakış açısına sahip olma konusunda kendimi sorumlu hissetmiyorum.

2) Farklı Kültüre Mensup Danışanların Dünya Görüşlerini Anlama

İnanç :

35. Farklı etnik kökenlere karşı bazı görüşlerim basmakalıp görünse de, bunlar gerçeklere dayanır.

36. Psikolojik danışma sürecinde danışanın kültürel ortamını dikkate almak mümkün değildir.

37. Psikolojik danışmanın, danışanın dini değerlerini danışma sürecine getirmesine izin vermesini etik bulmuyorum.

38. Danışanların kendi cinslerinden(kadın-erkek) bir psikolojik danışmanla görüşmesi gerektiğini düşünüyorum.

39. LGBTT birey olmak, bir normalden sapma/ hastalık durumudur.

40. Düşük sosyo-ekonomik düzeydeki bireylerin psikolojik danışma hizmetleri almasını, öncelikli ihtiyaçları dahilinde olmadığı için anlamlı bulmuyorum.

41. Sosyal hayatımda farklı etnik kökenden (Türk, Kürt, Ermeni, Rum, Boşnak...vb.) insanlarla arkadaşlık ve ilişki kurmaya açığım.

42. Farklı dine mensup biriyle arkadaşlığımın ilerleyebileceğini sanmıyorum.

43. Türkiye’de LGBTT bireylerin toplum içinde ya da iş hayatında dışlanmalarını doğru bulmuyorum.

44. Düşük sosyo-ekonomik düzeydeki bireylerin, yoksul olmalarında cehalet ve tembelliklerinin payı büyüktür.

45. Herhangi bir dini inanca sahip olmamak bireyin ruhsal sorunları olduğunun göstergesidir.

46. Psikolojik danışma uygulamalarını çok kültürlü psikolojik danışma yaklaşımı doğrultusunda şekillendirmek danışanın bireysel özelliklerinin görmezden gelinmesine yok açar.

Bilgi;

47. Bir psikolojik danışman, çalıştığı grup ya da kültüre özgü bilgileri edinmelidir.

48. Farklı kültüre mensup danışanlarımın, yaşam deneyimleri, kültürel mirasları ve geçmişi hakkında bilgi edinirim.

49. Psikolojik danışman-danışan ilişkisinde, kültürün ve etnik kökenin kişilik üzerindeki etkilerini biliyorum.

50. Mesleki tercihler, psikolojik bozukluklar ve yardım arama davranışlarının kültür, etnik köken ya da dini inanış gruplarına göre farklılaştığını gösteren araştırmaları okurum.

51. Farklı kültür gruplarına uygun düşen farklı psikolojik danışma yaklaşımlarını merak ediyorum.

52. Farklı inançlara sahip bireylerin (örneğin; Sunni, Alevi, Ateist, Yahudi... vb) kültürünü, (aile yapıları, hiyerarşileri, değer ve inançları, ailedeki destek kaynakları vb.) merak etmiyorum.

53. Bireyci ve kolektif kültürler arasındaki farkları bilmiyorum.

54. Yaşadığım kültürde, gençlere ve yaşlılara yönelik algıları ve bu algıların yaşlılar ve gençler üzerine etkilerini biliyorum.

55. Farklı kültürlerle çalışırken, kişinin kültürüne saygılı olduktan sonra kültürünü bilmenin psikolojik danışma sürecine ne kadar faydası olur emin değilim.

Beceriler:

56. Farklı kültürlerle ilgili yürütülen ruh sağlığı ve ruhsal bozukluk araştırmalarını takip ederim.

57. Meslek yaşamım dışında da farklı kültürel ortamlar içine girmeye çalışırım.

58. Yapılacak müdahalenin daha uygun ve etkili olması için, danışanın kültürünü tanımaya çalışırım.

59. Danışanın, kültür yapısını tanımak için yardımcı kaynaklara başvururum.

60. Danışanın getirdiği problemi kavramsallaştırırken, kültürel örüntülerle ilişkisini göz önünde bulundururum.

61. Öncelikle danışanın yaşama bakışını değerlendiririm.

62. Danışanın hem kültürel, hem de bireysel özelliklerini göz önünde bulundurabilmek mümkün değildir.

63. Karşı cinsten bir bireyin sorunlarını anlamada her zaman yeterli olabildiğimi düşünmüyorum.

64. Farklı dine mensup bir danışanın inancından dolayı toplumda zorluklar yaşarsa, bu konuda genel inanca uyum sağlaması yönünde rehberlik ederim.

65. Farklı kültürlere mensup danışanlar ile, kendi inanç ve tutumlarımdan bağımsız ve önyargısız bir tutumla çalışmak pek mümkün değil.

66. Bazı psikolojik danışmanlık müdahalelerinin, danışanın değerleriyle çelişmesi uygulamada engel değildir.

67. Psikolojik danışma hizmeti ile, yoksul bireylere herhangi bir fayda sağlayamam.

68. Yaşlılar(55-emeklilik arası) iş hayatında üretken olamadıkları için onlarla çalışmaktan kaçınırım.

69. Psikolojik danışma sürecinin başarısı için danışman ve danışan arasında, her türlü kültürel farklılığa rağmen, karşılıklı empati ve kabul sağlamaya çalışırım.

3) Farklı Müdahale Yöntem ve Teknikleri Uygulamak

İnanç

70. Danışanların farklı dini/tinsel değer ve inançlarına saygı duyarım.

71. Danışanların kendi yerel yardım uygulamalarının (ör; kültüre özgü kanaat önderi) ve içsel yardım-sunma ağlarını sağlıklı bulmuyorum.

72. Çok kültürlü psikolojik danışma yeterlikleri, psikolojik danışman ve danışan arasında güven temelli bir ilişki kurulmasını olumlu yönde etkiler.

73. Danışanların, kültürlerine göre müdahaleler seçmek yerine, geleneksel psikolojik danışma uygulamalarından faydalanmak gerekir.

74. Geleneksel psikolojik danışma tekniklerini uygulayarak, kültüre duyarlı psikolojik danışma hizmeti sunmak mümkün değildir.

75. Danışanın görüşmelerde paylaştıklarına odaklanarak, uygun yöntem ve teknikleri seçebilirim.

76. Daha önce çok kültürlülük üzerine eğitim almadım ve mevcut durumda buna ihtiyaç duymuyorum.

77. Test teknikleri ve değerlendirme konusunda kültürel sınırların önemli olduğunu düşünmüyorum.

Bilgi

78. Psikolojik danışmanın bazı özellikleri, farklı kültürlerin değerleri ile çatışırsa nasıl bir yaklaşım göstermesi gerektiğini bilirim.

79. Değerlendirme ölçeklerinin sonuçları, danışanın kültürel ve dil özellikleri göz önüne alınarak yorumlanmalıdır.

80. Psikolojik danışman, danışanının kültürünü dikkate almayarak, kültürel etkileri psikolojik danışma sürecinin dışında tutmayı başarabilir.

81. Ayrımcılık(etnik köken, inanç, cinsiyet, yaş, sosyo-ekonomik, engellilik temelli) mağduru olan danışanlarımın yasal haklarını ve hak arama yollarını biliyorum.

82. TCK (Türk Ceza Kanunu)'da ayrımcılık bağlamında cezai sorumluluk gerektiren fiilleri biliyorum.

Beceri:

83. Sözel ve sözel olmayan yardım tepkilerini farklı kültürlere uygun şekilde kullanırım.

84. Geleneksel şifacıardan, dini ve tinsel liderlerden, farklı kültüre mensup danışanlarla çalışan uygulayıcılardan, ihtiyaç duyduğumda destek alırım.

85. Önyargılı, ayrımcı ve yanlı uygulamaları engellemek için çalışırım.

86. Psikolojik danışmanlık modellerini farklı kültüre mensup danışanlara uyarlayarak kullanırım.

87. Psikolojik danışma tekniklerini, danışanın kültürel farklılığına uygun olacak şekilde yeniden biçimlendirebilirim.

88. Azınlığın kendi anadiliyle konuştuğu bir bölgede çalışırsam, yöredeki insanlara daha iyi hizmet verebilmek için dillerini öğrenmeye çalışırım.

89. Görevim nedeniyle farklı bir bölgeye atanırsam/görevlendirilirim, öncelikle gideceğim bölgenin kültürel özelliklerini araştırırım.

90. Çalıştığım kurumda engelli birey/öğrencilere yönelik fiziksel düzenlemeler için gerekli çalışmaları yapıyorum.

91. Çalıştığım kurumda LGBTT bir birey ayrımcılığa maruz kalırsa, tüm çalışanların bu konuda hak temelli bir yaklaşım göstermesi için çalışırım.

92. Hiçbir kültüre karşı önyargı taşımadığım için, ayrıca bir kültüre duyarlı psikolojik danışma eğitimine ihtiyaç duymuyorum.

4.1.2. Geliştirilen Ölçeğin Yapı Geçerliliğine İlişkin Bulgular

Ölçeğin geçerlik çalışmasında madde analizi yapılmıştır. Bir testin içinde yer alan her test maddesinin, istatistiksel açıdan madde puanı analizi uygulamasına madde analizi denir. Madde analizi birçok farklı yöntemle yapılabilir. Her madde ile ölçek puanı arasındaki korelasyonların hesaplanması Likert (1932), tarafından önerilen ilk nesnel denetimdir. Bir madde için bu yolla hesaplanan korelasyon katsayısının işareti

eksi, değeri sıfır veya sıfıra yakın ise bu, maddenin diğer maddelerle ölçülmek istenen tutumu ölçmede yetersiz kaldığını gösterir (Tezbaşaran, 2008).

Tablo 8. Pearson Korelasyon Katsayısı Sonuçları

Maddeler	Pearson Korelasyon Katsayısı
1. Kendi kültürel geçmişimi önemsemiyorum.	.219*
2. Farklı kültürleri değerlidir ancak farklı kültürlerin vurgulanması bölünmeye yol açabilir.	.370**
3. Toplumdaki farklı kültürlerle ilgili olumsuz yargılar o kültüre olan saygımı düşürür.	.398**
4. Danışanımla aramdaki dinsel inanç farkından rahatsızlık duyarım.	.271**
5. Çok kültürlülük, batının toplumları bölmek için ortaya attığı kavramlardan biridir.	.281**
6. Bugüne kadar farklı kültürlere mensup kişiler için önyargılarım ya da kalıp yargılarım olup olmadığı konusunda kendimi değerlendirmedim.	.526**
7. Meslek seçiminin toplumsal cinsiyet rollerine uygun olarak yapılmalıdır.	.424**
8. Engelli bir danışana sunduğum psikolojik danışma hizmetinin hayır işi yönü de vardır.	.303**
9. Her insan kendi yaşam alanının ürünüdür ve değişmezdir.	.398**
10. Ayrı kültürlerin ayrı bölgelerde ikamet etmesi, verilecek hizmetlerin (eğitim, sağlık...vb) daha verimli olmasını sağlayacaktır.	.401**
11. Psikolojik danışma hizmetleri, çoğunluğu oluşturan grubun ihtiyaçlarını gidermeye hizmet etmektedir.	-.146
12. Çok kültürlülük anlayışı, psikolojik danışmayı kültürel sınırlarından kurtarmıştır.	.153
13. Kendi kültürel geçmişimin mesleğime etkileri olduğunu biliyorum.	.151
14. Kendi kültürel geçmişimin kişisel ve profesyonel anlamda psikolojik danışma sürecine etkilerini biliyorum.	.118
15. Psikolojik danışmanın inanç, tutum ve değerlerinin psikolojik danışma sürecine etkileri konusunda bilgim var.	.126

16. Irkçılığın, önyargıların ve ayrımcılığın psikolojik danışma sürecindeki etkileri konusunda bilgi sahibi değilim.	.354**
17. İletişim stillerini (beden dili, sözlü-sözsüz mesajlar) ve kendi iletişim stilimin psikolojik danışma sürecine etkisini biliyorum.	.225*
18. Kalıp yargılar, ayrımcılık, basmakalıplılık, ırkçılık kavramları üzerine çok şey okumadım.	.228*
19. Psikolojik danışma sürecinde kültürel faktörleri göz önünde bulundurabilmek için kaynaklardan bilgi edinirim.	.036
20. Kültüre duyarlı psikolojik danışma yaklaşımının kuramsal temellerini biliyorum.	-0.37
21. Kültüre duyarlı psikolojik danışma yaklaşımının tarihsel süreçte gelişimi hakkında bilgi sahibi değilim.	.139
22. Çok kültürlülük ve etik kavramları arasındaki ilişki hakkında bilgim yok.	.376**
23. Etkili bir psikolojik danışmanlık hizmeti sunmak için, kültürel yönden farklı gruplar konusunda bilgili olmak gerekir.	.238**
24. Farklı kültürel ortamlarda etkili olabilmek için eğitim almak isterim.	.304**
25. Farklı kültürel ortamlarda etkili olabilmek için süpervizyon olanaklarını araştırırım.	.280**
26. Benden farklı etnik kökene sahip danışanlarla çalışmakta yetersiz kalabilirim.	.393**
27. LGBTT(lezbiyen-gay-biseksüel-trans-travesti) bireylere psikolojik danışma hizmeti sunamam.	.382**
28. Çok kültürlü psikolojik danışma eğitimlerine katılma konusunda gönüllüyüm.	-.036
29. Farklı dini inanca sahip bir danışanla çalışırken, duygularımın etkisinde kalabilirim.	.536**
30. Psikolojik danışma hizmeti sunarken, danışanların bazı sorunlarını ciddiye almak zordur. (Ör; Zengin bir bireyin hayattan zevk almadığı konusunda kendini açması)	.437**
31. Mesleki rehberlik çalışmalarında bireyleri toplumsal cinsiyet rollerine uygun olarak yönlendiririm. (ör: kızları öğretmenliğe yönlendirmek)	.338**
32. Daha etkili psikolojik danışma hizmeti sunabilmek için, kültüre duyarlı psikolojik danışma yaklaşımını kullanırım.	-.024
33. LGBTT (lezbiyen, gay, biseksüel, trans, travesti) bir danışanı tedavi için mutlaka yönlendiririm.	.269**
34. Bir psikolojik danışman olarak sunduğum hizmetlerde kültüre duyarlı bir bakış açısına sahip olma konusunda kendimi sorumlu hissetmiyorum.	.233*
35. Farklı etnik kökenlere karşı bazı görüşlerim basmakalıp görünse de, bunlar gerçeklere dayanır.	.360**

36. Psikolojik danışma sürecinde danışanın kültürel ortamını dikkate almak mümkün değildir.	.466**
37. Psikolojik danışmanın, danışanın dini değerlerini danışma sürecine getirmesine izin vermesini etik bulmuyorum.	.335**
38. Danışanların kendi cinslerinden(kadın-erkek) bir psikolojik danışmanla görüşmesi gerektiğini düşünüyorum.	.222*
39. LGBTT birey olmak, bir normalden sapma/ hastalık durumudur.	.223*
40. Düşük sosyo-ekonomik düzeydeki bireylerin psikolojik danışma hizmetleri almasını, öncelikli ihtiyaçları dahilinde olmadığı için anlamlı bulmuyorum.	.293**
41. Sosyal hayatımda farklı etnik kökenden (Türk, Kürt, Ermeni, Rum, Boşnak...vb.) insanlarla arkadaşlık ve ilişki kurmaya açığım.	-.068
42. Farklı dine mensup biriyle arkadaşlığımın ilerleyebileceğini sanmıyorum.	.371**
43. Türkiye’de LGBTT bireylerin toplum içinde ya da iş hayatında dışlanmalarını doğru bulmuyorum.	-.070
44. Düşük sosyo-ekonomik düzeydeki bireylerin, yoksul olmalarında cehalet ve tembelliklerinin payı büyüktür.	.276**
45. Herhangi bir dini inanca sahip olmamak bireyin ruhsal sorunları olduğunun göstergesidir.	.398**
46. Psikolojik danışma uygulamalarını çok kültürlü psikolojik danışma yaklaşımı doğrultusunda şekillendirmek danışanın bireysel özelliklerinin görmezden gelinmesine yol açar.	.452**
47. Bir psikolojik danışman, çalıştığı grup ya da kültüre özgü bilgileri edinmelidir.	-.011
48. Farklı kültüre mensup danışanlarımın, yaşam deneyimleri, kültürel mirasları ve geçmişi hakkında bilgi edinirim.	.202*
49. Psikolojik danışman-danışan ilişkisinde, kültürün ve etnik kökenin kişilik üzerindeki etkilerini biliyorum.	.193*
50. Mesleki tercihler, psikolojik bozukluklar ve yardım arama davranışlarının kültür, etnik köken ya da dini inanış gruplarına göre farklılaştığını gösteren araştırmaları okurum.	.075
51. Farklı kültür gruplarına uygun düşen farklı psikolojik danışma yaklaşımlarını merak ediyorum.	.167
52. Farklı inançlara sahip bireylerin (örneğin; <i>Sunni, Alevi, Ateist, Yahudi... vb</i>) kültürünü, (<i>aile yapıları, hiyerarşileri, değer ve inançları, ailedeki destek kaynakları vb.</i>) merak etmiyorum.	.256**
53. Bireyci ve kolektif kültürler arasındaki farkları bilmiyorum.	-.242**

54. Yaşadığım kültürde, gençlere ve yaşlılara yönelik algıları ve bu algıların yaşlılar ve gençler üzerine etkilerini biliyorum.	-.211*
55. Farklı kültürlerle çalışırken, kişinin kültürüne saygılı olduktan sonra kültürünü bilmenin psikolojik danışma sürecine ne kadar faydası olur emin değilim.	.311**
56. Farklı kültürlerle ilgili yürütülen ruh sağlığı ve ruhsal bozukluk araştırmalarını takip ederim.	.061
57. Meslek yaşamım dışında da farklı kültürel ortamlar içine girmeye çalışırım.	.113
58. Yapılacak müdahalenin daha uygun ve etkili olması için, danışanın kültürünü tanımaya çalışırım.	.221*
59. Danışanın, kültür yapısını tanımak için yardımcı kaynaklara başvururum.	.255**
60. Danışanın getirdiği problemi kavramsallaştırırken, kültürel örüntülerle ilişkisini göz önünde bulundururum.	.256**
61. Öncelikle danışanın yaşama bakışını değerlendiririm.	.208*
62. Danışanın hem kültürel, hem de bireysel özelliklerini göz önünde bulundurabilmek mümkün değildir.	.317**
63. Karşı cinsten bir bireyin sorunlarını anlamada her zaman yeterli olabildiğimi düşünmüyorum.	.374**
64. Farklı dine mensup bir danışanın inancından dolayı toplumda zorluklar yaşarsa, bu konuda genel inanca uyum sağlaması yönünde rehberlik ederim.	.305**
65. Farklı kültürlere mensup danışanlar ile, kendi inanç ve tutumlarımdan bağımsız ve önyargısız bir tutumla çalışmak pek mümkün değil.	.453**
66. Bazı psikolojik danışmanlık müdahalelerinin, danışanın değerleriyle çelişmesi uygulamada engel değildir.	.234**
67. Psikolojik danışma hizmeti ile, yoksul bireylere herhangi bir fayda sağlayamam.	.324**
68. Yaşlılar(55-emeklilik arası) iş hayatında üretken olmadıkları için onlarla çalışmaktan kaçınıyorum.	.433**
69. Psikolojik danışma sürecinin başarısı için danışman ve danışan arasında, her türlü kültürel farklılığa rağmen, karşılıklı empati ve kabul sağlamaya çalışırım.	.112
70. Danışanların farklı dini/tinsel değer ve inançlarına saygı duyarım.	-.010
71. Danışanların kendi yerel yardım uygulamalarının (ör; kültüre özgü kanaat önderi) ve içsel yardım-sunma ağlarını sağlıklı bulmuyorum.	.299**
72. Çok kültürlü psikolojik danışma yeterlikleri, psikolojik danışman ve danışan arasında güven temelli bir ilişki kurulmasını olumlu yönde etkiler.	.197*

73. Danışanların, kültürlerine göre müdahaleler seçmek yerine, geleneksel psikolojik danışma uygulamalarından faydalanmak gerekir.	.187*
74. Geleneksel psikolojik danışma tekniklerini uygulayarak, kültüre duyarlı psikolojik danışma hizmeti sunmak mümkün değildir.	-.160
75. Danışanın görüşmelerde paylaştıklarına odaklanarak, uygun yöntem ve teknikleri seçebilirim.	.067
76. Daha önce çok kültürlülük üzerine eğitim almadım ve mevcut durumda buna ihtiyaç duymuyorum.	.347**
77. Test teknikleri ve değerlendirme konusunda kültürel sınırların önemli olduğunu düşünmüyorum.	.416**
78. Psikolojik danışmanın bazı özellikleri, farklı kültürlerin değerleri ile çatışırsa nasıl bir yaklaşım göstermesi gerektiğini bilirim.	.039
79. Değerlendirme ölçeklerinin sonuçları, danışanın kültürel ve dil özellikleri göz önüne alınarak yorumlanmalıdır.	.124
80. Psikolojik danışman, danışanının kültürünü dikkate almayarak, kültürel etkileri psikolojik danışma sürecinin dışında tutmayı başarabilir.	.174
81. Ayrımcılık(etnik köken, inanç, cinsiyet, yaş, sosyo-ekonomik, engellilik temelli) mağduru olan danışanlarımın yasal haklarını ve hak arama yollarını biliyorum.	-.063
82. TCK (Türk Ceza Kanunu)'da ayrımcılık bağlamında cezai sorumluluk gerektiren fiilleri biliyorum.	-.158
83. Sözel ve sözel olmayan yardım tepkilerini farklı kültürlere uygun şekilde kullanırım.	.132
84. Geleneksel şifacıardan, dini ve tinsel liderlerden, farklı kültüre mensup danışanlarla çalışan uygulayıcılardan, ihtiyaç duyduğumda destek alırım.	-.042
85. Önyargılı, ayrımcı ve yanlı uygulamaları engellemek için çalışırım.	.099
86. Psikolojik danışmanlık modellerini farklı kültüre mensup danışanlara uyarlayarak kullanırım.	.079
87. Psikolojik danışma tekniklerini, danışanın kültürel farklılığına uygun olacak şekilde yeniden biçimlendirebilirim.	.136
88. Azınlığın kendi anadiliyle konuştuğu bir bölgede çalışırsam, yöredeki insanlara daha iyi hizmet verebilmek için dillerini öğrenmeye çalışırım.	.097
89. Görevim nedeniyle farklı bir bölgeye atanırsam/görevlendirilirim, öncelikle gideceğim bölgenin kültürel özelliklerini araştırırım.	.297**
90. Çalıştığım kurumda engelli birey/öğrencilere yönelik fiziksel düzenlemeler için gerekli çalışmaları yapıyorum.	.202

91. Çalıştığım kurumda LGBTT bir birey ayrımcılığa maruz kalırsa, tüm çalışanların bu konuda hak temelli bir yaklaşım göstermesi için çalışırım.	-0.065
92. Hiçbir kültüre karşı önyargı taşımadığım için, ayrıca bir kültüre duyarlı psikolojik danışma eğitimine ihtiyaç duymuyorum.	.269**

*korelasyon 0.05 seviyesinde anlamlı

**korelasyon 0.01 seviyesinde anlamlı

Tablo 8’de gördüğümüz üzere korelasyon katsayısı eksi, sıfır veya sıfıra yakın çıkan maddeler, ölçülmek istenen tutumu ölçmede yetersiz kaldıkları gerekçesi ile ölçekten çıkarılmıştır. Ölçülmek istenen tutumu ölçen ve ölçekte kalan yani; korelasyon katsayısı 0.01 seviyesinde anlamlı çıkan maddeler; 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 16, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 29, 30, 31, 33, 34, 35, 36, 37, 40, 42, 44, 45, 46, 52, 53, 55, 59, 60, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 71, 76, 77, 89 ve 92 numaralı maddelerdir. Böylece, ölçekte kalan madde sayısı 46’ya düşmüştür.

4.1.3. Geliştirilen Ölçeğin Güvenirliğine İlişkin Bulgular

Güvenirlilik, bir ölçme aracının duyarlı, birbiriyle tutarlı ve kararlı ölçme sonuçları verebilme gücüdür. Güvenilir olmayan puanlar rastgele hatalarla yüküdür. Yeterince güvenilir olmayan puanların geçerliğini araştırmaya gerek yoktur. Çünkü güvenilir olmayan ölçme sonuçları, geçerli olamaz. Ne var ki, ölçek puanlarının güvenirliliğinin kanıtlanmış olması, bu puanların geçerli olduğu anlamına gelmez (Tezbaşaran, 2008). Bu yüzden ölçek geliştirme çalışmasında faktör analizine geçmeden önce güvenirlilik çalışması yapılmasına karar verilmiştir. Güvenirlilik çalışması sonrasında faktör analizi ile geçerlik çalışması yapılmıştır.

Güvenirlilik analizi ile ölçülmek istenen “ortak değeri”, eşit olarak paylaşmayan değişkenlerin belirlenmesi ve bu değişkenlerin “analiz dışı” bırakılarak, ölçeğin “iç tutarlılığı” arttırılması amaçlanmıştır (Özdemir, 2014). Likert tipi bir ölçeğin dayandığı sayıltılardan biri; böyle bir ölçekteki bir maddeden elde edilen puan dağılımının sürekli bir değişken olduğu kabul edilmektedir. Bu durumda Likert tipi bir ölçeğin güvenirliliğini kestirmek için, öncelikle Cronbach (1951) tarafından geliştirilmiş olan ve kendi adıyla anılan “ α Katsayısı”nın kullanılması gerekir. Cronbach α Katsayısı, ölçek

içinde bulunan maddelerin iç tutarlılığının (homojenliğinin) bir ölçüsüdür. (Tezbaşaran, 2008).

Tablo 9. Güvenirlik İstatistiği

Cronbach Alfa Katsayısı	Madde Sayısı
.897	46

Tablo 8’da görüldüğü üzere 46 madde kalan taslak ölçeğin güvenirlilik katsayısı, .897 olarak hesaplanmıştır. Güvenirlilik katsayısının, $.80 > \text{alfa} > 1.00$ aralığında çıkmış ise ölçek “yüksek güvenirlilikte” demektir (Özdemir, 2014). Yani bu durumda, .897 alfa katsayısı ile taslak ölçeğin yüksek derecede güvenirliliği olduğu görülmektedir.

İkinci bir güvenirlilik analizinde, tek tek maddelerin ölçekte olmaları ve olmamaları durumunda güvenirliliğin nasıl etkileneceği hesaplanmıştır.

Tablo 10. Cronbach Alfa Katsayısı Sonuçları

Maddeler	Madde Silinirse ortalama	Madde Silinirse varyans	Madde Silinirse korelasyon	Madde Silinirse Alfa
2. Farklı kültürler değerlidir ancak farklı kültürlerin vurgulanması bölünmeye yol açabilir.	110,5702	524,064	,423	,895
3. Toplumdaki farklı kültürlerle ilgili olumsuz yargılar o kültüre olan saygımı düşürür.	110,6529	520,029	,490	,894
4. Danışanımla aramdaki dinsel inanç farkından rahatsızlık duyarım.	111,0909	531,433	,302	,896
5. Çok kültürlülük, batının toplumları bölmek için ortaya attığı kavramlardan biridir.	110,7025	526,694	,374	,895
6. Bugüne kadar farklı kültürlere mensup kişiler için önyargılarım ya da	110,4380	512,565	,596	,892

kalıp yargılarım olup olmadığı konusunda kendimi değerlendirmedim.				
7. Meslek seçiminin toplumsal cinsiyet rollerine uygun olarak yapılmalıdır.	110,5041	521,485	,426	,894
8. Engelli bir danışana sunduğum psikolojik danışma hizmetinin hayır işi yönü de vardır.	110,7438	529,459	,345	,896
9. Her insan kendi yaşam alanının ürünüdür, ve değişmezdir.	110,4711	523,518	,403	,895
10. Ayrı kültürlerin ayrı bölgelerde ikamet etmesi, verilecek hizmetlerin (eğitim, sağlık...vb) daha verimli olmasını sağlayacaktır.	110,7025	519,977	,487	,894
16. Irkçılığın, önyargıların ve ayrımcılığın psikolojik danışma sürecindeki etkileri konusunda bilgi sahibi değilim.	110,6198	515,104	,524	,893
22. Çok kültürlülük ve etik kavramları arasındaki ilişki hakkında bilgim yok.	110,1405	519,822	,484	,894
23. Etkili bir psikolojik danışmanlık hizmeti sunmak için, kültürel yönden farklı gruplar konusunda bilgili olmak gerekir.	108,2397	551,134	-,067	,899
24. Farklı kültürel ortamlarda etkili olabilmek için eğitim almak isterim.	108,4380	547,565	,015	,899
25. Farklı kültürel ortamlarda etkili olabilmek için süpervizyon olanaklarını araştırırım.	109,0496	552,231	-,084	,900
26. Benden farklı etnik kökene sahip danışanlarla çalışmakta yetersiz kalabilirim.	110,1074	534,147	,273	,896
27. LGBTT (lezbiyen-gay-biseksüel-trans-travesti) bireylere psikolojik danışma hizmeti sunamam.	110,6033	523,325	,415	,895
29. Farklı dini inanca sahip bir danışanla çalışırken, duygularımın	110,4545	513,617	,579	,892

etkisinde kalabilirim.				
30. Psikolojik danışma hizmeti sunarken, danışanların bazı sorunlarını ciddiye almak zordur. (Ör; Zengin bir bireyin hayattan zevk almadığı konusunda kendini açması).	110,5207	519,552	,498	,894
31. Mesleki rehberlik çalışmalarında bireyleri toplumsal cinsiyet rollerine uygun olarak yönlendiririm. (ör: kızları öğretmenliğe yönlendirmek).	110,6364	520,800	,448	,894
33. LGBTT (lezbiyen, gay, biseksüel, trans, travesti) bir danışanı tedavi için mutlaka yönlendiririm.	110,6198	525,288	,409	,895
34. Bir psikolojik danışman olarak sunduğum hizmetlerde kültüre duyarlı bir bakış açısına sahip olma konusunda kendimi sorumlu hissetmiyorum.	110,6446	524,848	,400	,895
35. Farklı etnik kökenlere karşı bazı görüşlerim basmakalıp görünse de, bunlar gerçeklere dayanır.	110,4876	516,652	,554	,893
36. Psikolojik danışma sürecinde danışanın kültürel ortamını dikkate almak mümkün değildir.	110,6446	508,831	,657	,891
37. Psikolojik danışmanın, danışanın dini değerlerini danışma sürecine getirmesine izin vermesini etik bulmuyorum.	110,6281	519,252	,471	,894
40. Düşük sosyo-ekonomik düzeydeki bireylerin psikolojik danışma hizmetleri almasını, öncelikli ihtiyaçları dahilinde olmadığı için anlamlı bulmuyorum.	111,0496	527,114	,387	,895
42. Farklı dine mensup biriyle arkadaşlığımın ilerleyebileceğini sanmıyorum.	111,1653	524,472	,467	,894
44. Düşük sosyo-ekonomik düzeydeki bireylerin, yoksul olmalarında cehalet ve tembelliklerinin payı büyüktür.	110,6612	529,026	,345	,896

45. Herhangi bir dini inanca sahip olmamak bireyin ruhsal sorunları olduğunun göstergesidir.	110,9917	522,358	,497	,894
46. Psikolojik danışma uygulamalarını çok kültürlü psikolojik danışma yaklaşımı doğrultusunda şekillendirmek danışanın bireysel özelliklerinin görmezden gelinmesine yol açar.	110,3636	512,533	,602	,892
52. Farklı inançlara sahip bireylerin (örneğin; Sunni, Alevi, Ateist, Yahudi... vb) kültürünü, (aile yapıları, hiyerarşileri, değer ve inançları, ailedeki destek kaynakları vb.) merak etmiyorum.	110,7273	519,200	,483	,894
53. Bireyci ve kolektif kültürler arasındaki farkları bilmiyorum.	109,1736	569,645	-,390	,905
55. Farklı kültürlerle çalışırken, kişinin kültürüne saygılı olduktan sonra kültürünü bilmenin psikolojik danışma sürecine ne kadar faydası olur emin değilim.	110,2893	518,274	,491	,894
59. Danışanın, kültür yapısını tanımak için yardımcı kaynaklara başvururum.	108,8347	555,539	-,167	,901
60. Danışanın getirdiği problemi kavramsallaştırırken, kültürel örüntülerle ilişkisini göz önünde bulundururum.	108,6281	557,869	-,233	,901
62. Danışanın hem kültürel, hem de bireysel özelliklerini göz önünde bulundurabilmek mümkün değildir.	110,3967	517,291	,485	,894
63. Karşı cinsten bir bireyin sorunlarını anlamada her zaman yeterli olabildiğimi düşünmüyorum.	110,2397	523,117	,424	,895
64. Farklı dine mensup bir danışanın inancından dolayı toplumda zorluklar yaşarsa, bu konuda genel inanca uyum sağlaması yönünde rehberlik ederim.	110,7769	522,241	,474	,894

65. Farklı kültürlere mensup danışanlar ile, kendi inanç ve tutumlarımdan bağımsız ve önyargısız bir tutumla çalışmak pek mümkün değil.	110,3306	513,090	,578	,892
66. Bazı psikolojik danışmanlık müdahalelerinin, danışanın değerleriyle çelişmesi uygulamada engel değildir.	110,2066	528,815	,343	,896
67. Psikolojik danışma hizmeti ile, yoksul bireylere herhangi bir fayda sağlayamam.	110,9835	523,266	,454	,894
68. Yaşlılar(55-emeklilik arası) iş hayatında üretken olmadıkları için onlarla çalışmaktan kaçınıyorum.	110,6364	518,133	,483	,894
71. Danışanların kendi yerel yardım uygulamalarının (ör; kültüre özgü kanaat önderi) ve içsel yardım-sunma ağlarını sağlıklı bulmuyorum.	110,2231	530,141	,329	,896
76. Daha önce çok kültürlülük üzerine eğitim almadım ve mevcut durumda buna ihtiyaç duymuyorum.	110,5041	520,702	,475	,894
77. Test teknikleri ve değerlendirme konusunda kültürel sınırların önemli olduğunu düşünmüyorum.	110,4132	517,928	,518	,893
89. Görevim nedeniyle farklı bir bölgeye atanırsam/görevlendirilirim, öncelikle gideceğim bölgenin kültürel özelliklerini araştırırım.	108,6694	554,056	-,125	,900
92. Hiçbir kültüre karşı önyargı taşımadığım için, ayrıca bir kültüre duyarlı psikolojik danışma eğitimine ihtiyaç duymuyorum.	110,4959	528,369	,351	,896

Eğer bir soru ölçekten çıkarıldığında alfa değeri yükseliyorsa, o zaman o soru güvenilirliği azaltan bir sorudur. Eğer bir soru ölçekten çıkarıldığında alfa değeri azalıyor, o zaman o soru olmazsa olmaz bir sorudur (Özdemir, 2014). Tablo 10'u incelediğimizde, her madde için ölçekten silinmeleri durumunda alfa değerleri

hesaplanmıştır. Hesaplamalara göre; ölçekten çıkarıldığında ölçek güvenilirliği artacağı görülen; 23, 24, 25, 53, 59, 60, 92 numaralı maddeler ölçekten çıkarılmıştır. Yeniden hesaplanan Cronbach Alfa katsayısının .923'e yükseldiği görülmüştür.

Tablo 11. Güvenirlik İstatistiği

Cronbach Alfa Katsayısı	Madde Sayısı
.923	39

4.1.4. Geliştirilen Ölçeğin Faktör Analizine İlişkin Bulgular

Faktör analizi gözlemlenen çok sayıda değişken içerisinde gruplandırılmış temel değişkenler ya da faktörler tanımlayarak değişken sayısını azaltmak için yapılır. Bir konuyu ölçmek amacı ile geliştirilen ölçeğin yapı geçerliği hakkında bilgi verir. Katılımcıların verdikleri cevaplara göre, konunun kaç boyuttan oluştuğunu, hangi soruların hangi boyuta ait olduğunu tespit eder. Diğer taraftan, ölçekten çıkarılması gereken sorular da analiz sonunda tespit edilebilir (Kırtak, 2014).

Sosyal bilimlerde bir veri toplama aracı olarak ölçeğin yapı geçerliğini incelemede sıklıkla “açımlayıcı faktör analizi” yaklaşımı kullanılır. İyi bir faktörleştirmede; değişkenler azaltılmalı, üretilen yeni değişken ya da faktörler arasında ilişkisizlik sağlanmalı, elde edilen faktörler anlamlı olmalı (Kırtak, 2014).

Faktör analizinde önce örneklem grubundan elde edilen verilerin bu analiz için uygun dağılım gösterip göstermediğini belirlemek ve örneklem büyüklüğünü test etmek amacıyla Kaiser-Meyer-Olkin ve Bartlett testi (Bartlett's test of sphericity) uygulanmıştır. Uygun dağılımın ölçülmesinden sonra faktör analizi bağlamında önce temel bileşenler analizi ve ölçek maddelerinin birbirlerinden bağımsız faktörlere ayrılıp ayrılmadığını belirlemek üzere döndürülmüş analiz (Varimax Rotated Component Matrix) gerçekleştirilmiştir.

Tüm analizler araştırmacı tarafından, SPSS for Windows Ver:21.0 paket programında gerçekleştirilmiştir.

Tablo 12. KMO ve Bartlett Testi Sonucu

KMO değeri	0.803
Bartlett sig. değeri	0.000

Tablo 12’de görüldüğü gibi, kalan 39 madde üzerinde yapılan KMO testi değeri 0.803 olarak belirlenmiştir. Bu değerin 0.50’den büyük olması, seçilen örneklem grubundan elde edilen değerlerin, faktör analizi işlemlerini yapmaya uygun olduğunu, örneklem büyüklüğünün ‘‘iyi’’ seviyede olduğunu göstermektedir. Bartlett testi sig değeri de, olması gerektiği gibi 0.00 bulunmuştur.

Tablo 13. Faktör Analizi Sonuçları (Principle Component Analysis)

Maddeler	Faktör Ortak Yükü
2. Farklı kültürler değerlidir ancak farklı kültürlerin vurgulanması bölünmeye yol açabilir.	,706
3. Toplumdaki farklı kültürlerle ilgili olumsuz yargılar o kültüre olan saygımı düşürür.	,649
4. Danışanımla aramdaki dinsel inanç farkından rahatsızlık duyarım.	,563
5. Çok kültürlülük, batının toplumları blmek için ortaya attığı kavramlardan biridir.	,698
6. Bugüne kadar farklı kültürlere mensup kişiler için önyargılarım ya da kalıp yargılarım olup olmadığı konusunda kendimi değerlendirmedim.	,585

7. Meslek seçiminin toplumsal cinsiyet rollerine uygun olarak yapılmalıdır.	,710
8. Engelli bir danışana sunduğum psikolojik danışma hizmetinin hayır işi yönü de vardır.	,629
9. Her insan kendi yaşam alanının ürünüdür, ve değişmezdir.	,680
10. Ayrı kültürlerin ayrı bölgelerde ikamet etmesi, verilecek hizmetlerin (eğitim, sağlık...vb) daha verimli olmasını sağlayacaktır.	,383
16. Irkçılığın, önyargıların ve ayrımcılığın psikolojik danışma sürecindeki etkileri konusunda bilgi sahibi değilim.	,573
22. Çok kültürlülük ve etik kavramları arasındaki ilişki hakkında bilgim yok.	,613
26. Benden farklı etnik kökene sahip danışanlarla çalışmakta yetersiz kalabilirim.	,622
27. LGBTT (lezbiyen-gay-biseksüel-trans-travesti) bireylere psikolojik danışma hizmeti sunamam.	,681
29. Farklı dini inanca sahip bir danışanla çalışırken, duygularımın etkisinde kalabilirim.	,685
30. Psikolojik danışma hizmeti sunarken, danışanların bazı sorunlarını ciddiye almak zordur. (Ör; Zengin bir bireyin hayattan zevk almadığı konusunda kendini açması).	,683
31. Mesleki rehberlik çalışmalarında bireyleri toplumsal cinsiyet rollerine uygun olarak yönlendiririm. (ör: kızları öğretmenliğe yönlendirmek).	,781
33. LGBTT (lezbiyen, gay, biseksüel, trans, travesti) bir danışanı tedavi için mutlaka yönlendiririm.	,677
34. Bir psikolojik danışman olarak sunduğum hizmetlerde kültüre duyarlı bir bakış açısına sahip olma konusunda kendimi sorumlu hissetmiyorum.	,618
35. Farklı etnik kökenlere karşı bazı görüşlerim basmakalıp görünse de, bunlar gerçeklere dayanır.	,685
36. Psikolojik danışma sürecinde danışanın kültürel ortamını dikkate almak mümkün değildir.	,612
37. Psikolojik danışmanın, danışanın dini değerlerini danışma sürecine getirmesine izin vermesini etik bulmuyorum.	,679
40. Düşük sosyo-ekonomik düzeydeki bireylerin psikolojik danışma hizmetleri almasını, öncelikli ihtiyaçları dahilinde olmadığı için anlamlı	,564

bulmuyorum.	
42. Farklı dine mensup biriyle arkadaşlığımın ilerleyebileceğini sanmıyorum.	,581
44. Düşük sosyo-ekonomik düzeydeki bireylerin, yoksul olmalarında cehalet ve tembelliklerinin payı büyüktür.	,623
45. Herhangi bir dini inanca sahip olmamak bireyin ruhsal sorunları olduğunun göstergesidir.	,534
46. Psikolojik danışma uygulamalarını çok kültürlü psikolojik danışma yaklaşımı doğrultusunda şekillendirmek danışanın bireysel özelliklerinin görmezden gelinmesine yok açar.	,621
52. Farklı inançlara sahip bireylerin (örneğin; Sunni, Alevi, Ateist, Yahudi... vb) kültürünü, (aile yapıları, hiyerarşileri, değer ve inançları, ailedeki destek kaynakları vb.) merak etmiyorum.	,701
55. Farklı kültürlerle çalışırken, kişinin kültürüne saygılı olduktan sonra kültürünü bilmenin psikolojik danışma sürecine ne kadar faydası olur emin değilim.	,610
62. Danışanın hem kültürel, hem de bireysel özelliklerini göz önünde bulundurabilmek mümkün değildir.	,579
63. Karşı cinsten bir bireyin sorunlarını anlamada her zaman yeterli olabildiğimi düşünmüyorum.	,501
64. Farklı dine mensup bir danışanın inancından dolayı toplumda zorluklar yaşarsa, bu konuda genel inanca uyum sağlaması yönünde rehberlik ederim.	,646
65. Farklı kültürlerle mensup danışanlar ile, kendi inanç ve tutumlarımdan bağımsız ve önyargısız bir tutumla çalışmak pek mümkün değil.	,655
66. Bazı psikolojik danışmanlık müdahalelerinin, danışanın değerleriyle çelişmesi uygulamada engel değildir.	,552
67. Psikolojik danışma hizmeti ile, yoksul bireylere herhangi bir fayda sağlayamam.	,735
68. Yaşlılar(55-emeklilik arası) iş hayatında üretken olmadıkları için onlarla çalışmaktan kaçınıyorum.	,652
71. Danışanların kendi yerel yardım uygulamalarının (ör; kültüre özgü kanaat önderi) ve içsel yardım-sunma ağlarını sağlıklı bulmuyorum.	,569

76. Daha önce çok kültürlülük üzerine eğitim almadım ve mevcut durumda buna ihtiyaç duymuyorum.	,671
77. Test teknikleri ve değerlendirme konusunda kültürel sınırların önemli olduğunu düşünmüyorum.	,688
92. Hiçbir kültüre karşı önyargı taşımadığım için, ayrıca bir kültüre duyarlı psikolojik danışma eğitimine ihtiyaç duymuyorum.	,715

Tablo 13 incelendiğinde, maddelerin faktör yük değerlerinin yüksek olduğu görülmektedir. Faktör yük değerinin, .45 ya da daha fazla olması seçim için iyi bir ölçüdür. Ancak uygulamada az sayıda madde için bu sınır değer, .30'a kadar indirilebilir (Kırtak, 2014). Faktör ortak yükü tablosuna göre, çıkarılması zorunlu olan bir madde görünmemektedir.

Madde yüklerinin dağılımını görmek ve madde seçebilmek için değişken matrisi tablosundan yararlanılacaktır.

Tablo 14. Değişken Matrisi Sonuçları

Madde no	Değişkenler											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	
36	,719											
46	,659							-,333				
6	,637											
65	,634											
35	,620							-,345				
29	,603		,411									
16	,592											
52	,580							-,437				

55	,572		-,410		
62	,569		-,315		
77	,557		-,371		
30	,552			,374	
22	,550				,390
76	,541				-,402
45	,541				,311
37	,535				
10	,533				
3	,529				
64	,529				-,424
					,321
29	,522				-,366
68	,513		-,306		
31	,505	,450			-,454
67	,487	,345			,344
34	,485			-,389	
33	,470			,354	,360
40	,443				
63	,442				-,388
5	,419		-,370	,303	,380
66	,392				
8	,361	,535			-,308

7	,455	,460		,422
44	,380	,381	,378	
27	,448	,467		
26			,488	,323
				,312
4	,314		-,466	
92	,382			,525
				,331
				-,300
71	,373	-,391		-,430
2	,437			,475
9	,417			,432
				-,362

Tablo 14'teki değişken matrisi, maddelerin aldıkları yükleri ve bu yüklerin dağılımını ortaya koymaktadır. Tabloda, 11 adet farklı değişken görülmektedir. Ölçeğin geçerliği için bu istenilmeyen bir durumdur. Bazı maddelerin, farklı değişkenlerde farklı yük değerleri aldıkları görülmüştür, bu durumda bu iki yük değeri arasındaki farkın en az .10 olması önerilir. Çok faktörlü böyle bir yapıda; birden çok faktörde yüksek yük değeri veren madde, binişik bir madde olarak düşünülür ve ölçekten çıkarılır (Kırtak, 2014). Bu tabloya göre, binişik bulunan ve yük değerleri arasında .10'dan az fark bulunan maddeler yapıyı bozdukları gerekçesiyle ölçekten çıkarılmıştır. Buna göre taslak ölçekte kalan maddeler; 3, 5, 8, 16, 22, 30, 33, 34, 35, 36, 46, 52, 55, 62, 65 numaralı maddelerdir. Kalan 15 madde için tekrar faktör analizi ve güvenilirlik analizi yapılmıştır.

Tablo 15. KMO ve Bartlett Testi Sonucu

KMO değeri	0.871
Bartlett sig. değeri	0.000

Taslak ölçeğin son haliyle faktör analizi yapmaya uygun olduğu ve KMO değerinde yükselme olduğu Tablo 15’te görülmektedir.

Tablo 16. Faktör Analizi Sonuçları (Principle Component Analysis)

Maddeler	Faktör Ortak Yüğü
3. Toplumdaki farklı kültürlerle ilgili olumsuz yargılar o kültüre olan saygımı düşürür.	,464
5. Çok kültürlülük, batının toplumları bölmek için ortaya attığı kavramlardan biridir.	,378
8. Engelli bir danışana sunduğum psikolojik danışma hizmetinin hayır işi yönü de vardır.	,720
16. Irkçılığın, önyargıların ve ayrımcılığın psikolojik danışma sürecindeki etkileri konusunda bilgi sahibi değilim.	,522
22. Çok kültürlülük ve etik kavramları arasındaki ilişki hakkında bilgim yok.	,380
30. Psikolojik danışma hizmeti sunarken, danışanların bazı sorunlarını ciddiye almak zordur. (Ör; Zengin bir bireyin hayattan zevk almadığı konusunda kendini açması).	,643
33. LGBTT (lezbiyen, gay, biseksüel, trans, travesti) bir danışanı tedavi için mutlaka yönlendiririm.	,483
34. Bir psikolojik danışman olarak sunduğum hizmetlerde kültüre duyarlı bir bakış açısına sahip olma konusunda kendimi sorumlu hissetmiyorum.	,503
35. Farklı etnik kökenlere karşı bazı görüşlerim basmakalıp görünse de, bunlar gerçeklere dayanır.	,583
36. Psikolojik danışma sürecinde, danışanın kültürel ortamını dikkate almak mümkün değildir.	,579
46. Psikolojik danışma uygulamalarını çok kültürlü psikolojik danışma yaklaşımı doğrultusunda şekillendirmek danışanın bireysel	,462

özelliklerinin görmezden gelinmesine yok açar.

52. Farklı inançlara sahip bireylerin (örneğin; Sunni, Alevi, Ateist, Yahudi... vb) kültürünü, (aile yapıları, hiyerarşileri, değer ve inançları, ailedeki destek kaynakları vb.) merak etmiyorum. ,450

55. Farklı kültürlerle çalışırken, kişinin kültürüne saygılı olduktan sonra kültürünü bilmenin psikolojik danışma sürecine ne kadar faydası olur emin değilim. ,478

62. Danışanın hem kültürel, hem de bireysel özelliklerini göz önünde bulundurabilmek mümkün değildir. ,481

65. Farklı kültürlere mensup danışanlar ile, kendi inanç ve tutumlarımdan bağımsız ve önyargısız bir tutumla çalışmak pek mümkün değil. ,387

15 maddelik son ölçeğin faktör yükleri Tablo 16'da verilmiştir. Maddelerin tümünün .30 değerinden yüksek olması nedeniyle herhangi bir madde seçimi yapılmamıştır.

Tablo 17. Değişken Matrisi Sonuçları

Madde No	Değişkenler		
	1	2	3
36	,752		
46	,671		
52	,665		
16	,664		
35	,655	,392	
62	,646		
55	,625		
65	,620		

34	,567		,306
22	,557		
3	,519		,440
33	,479		-,475
5	,469	-,348	
30	,517	,572	
8	,301	,518	,600

Ölçeğin faktör sayısı Tablo 17’de görüleceği gibi, 3’e düşmüştür. Böylece maddelerin binişikliği engellenmiştir. Maddelerin .10’dan az yakınlıkta faktör yükleri yoktur. Böylece; ölçek için, uygun bir yapıya ulaşıldığı söylenebilir.

Ölçeğin bu uygun yapısı ile güvenilirliği de tekrar analiz edilmiştir.

Tablo 18. Güvenirlik İstatistiği

Cronbach Alfa Katsayısı	Madde Sayısı
.863	15

Tablo 18’de sonuçları görülen güvenilirlik analizinde; ölçeğin bu son haliyle, .863 değerinde yani hala yüksek güvenilirlik değerinde olduğu ortaya konmuştur.

Tablo 19. Cronbach Alfa Katsayısı Sonuçları

Maddeler	Madde Silinirse ortalama	Madde Silinirse varyans	Madde Silinirse korelasyon	Madde Silinirse Alfa
3. Toplumdaki farklı kültürlerle ilgili olumsuz yargılar o kültüre olan saygımı düşürür.	31,1818	111,167	,444	,857
5. Çok kültürlülük, batının toplumları bölmek için ortaya attığı kavramlardan biridir.	31,2314	112,613	,391	,860
8. Engelli bir danışana sunduğum psikolojik danışma hizmetinin hayır işi yönü de vardır.	31,2727	116,750	,247	,866
16. Irkçılığın, önyargıların ve ayrımcılığın psikolojik danışma sürecindeki etkileri konusunda bilgi sahibi değilim.	31,1488	106,328	,576	,850
22. Çok kültürlülük ve etik kavramları arasındaki ilişki hakkında bilgim yok.	30,6694	110,090	,477	,856
30. Psikolojik danışma hizmeti sunarken, danışanların bazı sorunlarını ciddiye almak zordur. (Ör; Zengin bir bireyin hayattan zevk almadığı konusunda kendini açması).	31,0496	111,281	,438	,857
33. LGBTT (lezbiyen, gay, biseksüel, trans, travesti) bir danışanı tedavi için mutlaka yönlendiririm.	31,1488	112,678	,399	,859
34. Bir psikolojik danışman olarak sunduğum hizmetlerde kültüre duyarlı bir bakış açısına sahip olma konusunda kendimi sorumlu hissetmiyorum.	31,1736	110,078	,484	,855

35. Farklı etnik kökenlere karşı bazı görüşlerim basmakalıp görünse de, bunlar gerçeklere dayanır.	31,0165	107,833	,582	,850
36. Psikolojik danışma sürecinde danışanın kültürel ortamını dikkate almak mümkün değildir.	31,1736	104,661	,671	,845
46. Psikolojik danışma uygulamalarını çok kültürlü psikolojik danışma yaklaşımı doğrultusunda şekillendirmek danışanın bireysel özelliklerinin görmezden gelinmesine yol açar.	30,8926	107,030	,587	,850
52. Farklı inançlara sahip bireylerin (örneğin; Sunni, Alevi, Ateist, Yahudi... vb) kültürünü, (aile yapıları, hiyerarşileri, değer ve inançları, ailedeki destek kaynakları vb.) merak etmiyorum.	31,2562	107,275	,574	,850
55. Farklı kültürlerle çalışırken, kişinin kültürüne saygılı olduktan sonra kültürünü bilmenin psikolojik danışma sürecine ne kadar faydası olur emin değilim.	30,8182	108,000	,536	,852
62. Danışanın hem kültürel, hem de bireysel özelliklerini göz önünde bulundurabilmek mümkün değildir.	30,9256	106,586	,563	,851
65. Farklı kültürlere mensup danışanlar ile, kendi inanç ve tutumlarımdan bağımsız ve önyargısız bir tutumla çalışmak pek mümkün değil.	30,8595	107,755	,543	,852

Tablo 19’da, kalan maddelerden herhangi birinin çıkarılmasının, ölçeğin güvenilirlik katsayısını arttırmayacağı görülmektedir. Bu yüzden, güvenilirlik katsayısı sonuçlarını göre herhangi bir maddenin elenmesine gerek görülmemiştir.

Yapılan tüm geçerlik ve güvenilirlik analizleri sonucunda; 15 maddelik “ana ölçek” oluşturulmuştur. Aynı analizler sırasıyla ana ölçek verileri üzerinde de

uygulanmıştır. Ana ölçeği oluşturan 3, 5, 8, 16, 22, 30, 33, 34, 35, 36, 46, 52, 55, 62, 65 numaralı maddeler yeniden adlandırılarak sırasıyla 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15 olarak numaralandırılmışlardır. 258 kişilik yeni örneklem grubuna uygulanan 15 maddelik ana ölçeğin geçerlik, güvenirlik ve faktör analizleri yapılmıştır.

Tablo 20. Ana Ölçek Pearson Korelasyon Katsayısı Sonuçları

Maddeler	Pearson Korelasyon Katsayısı
1. Toplumdaki farklı kültürlerle ilgili olumsuz yargılar o kültüre olan saygımı düşürür.	.669**
2. Çok kültürlülük, batının toplumları bölmek için ortaya attığı kavramlardan biridir.	.765**
3. Engelli bir danışana sunduğum psikolojik danışma hizmetinin hayır işi yönü de vardır.	.614**
4. Irkçılığın, önyargıların ve ayrımcılığın psikolojik danışma sürecindeki etkileri konusunda bilgi sahibi değilim.	.802**
5. Çok kültürlülük ve etik kavramları arasındaki ilişki hakkında bilgim yok.	.740**
6. Psikolojik danışma hizmeti sunarken, danışanların bazı sorunlarını ciddiye almak zordur. (Ör; Zengin bir bireyin hayattan zevk almadığı konusunda kendini açması).	.797**
7. LGBTT (lezbiyen, gay, biseksüel, trans, travesti) bir danışanı tedavi için mutlaka yönlendiririm.	.780**
8. Bir psikolojik danışman olarak sunduğum hizmetlerde kültüre duyarlı bir bakış açısına sahip olma konusunda kendimi sorumlu hissetmiyorum.	.799**
9. Farklı etnik kökenlere karşı bazı görüşlerim basmakalıp görünse de, bunlar gerçeklere dayanır.	.758**
10. Psikolojik danışma sürecinde danışanın kültürel ortamını dikkate almak mümkün değildir.	.836**
11. Psikolojik danışma uygulamalarını çok kültürlü psikolojik danışma yaklaşımı doğrultusunda şekillendirmek danışanın bireysel	.810**

özelliklerinin görmezden gelinmesine yol açar.

12. Farklı inançlara sahip bireylerin (örneğin; Sunni, Alevi, Ateist, Yahudi... vb) kültürünü, (aile yapıları, hiyerarşileri, değer ve inançları, ailedeki destek kaynakları vb.) merak etmiyorum. .793**

13. Farklı kültürlerle çalışırken, kişinin kültürüne saygılı olduktan sonra kültürünü bilmenin psikolojik danışma sürecine ne kadar faydası olur emin değilim. .734**

14. Danışanın hem kültürel, hem de bireysel özelliklerini göz önünde bulundurabilmek mümkün değildir. .827**

15. Farklı kültürlerle mensup danışanlar ile, kendi inanç ve tutumlarımdan bağımsız ve önyargısız bir tutumla çalışmak pek mümkün değil. .783**

**korelasyon 0.01 seviyesinde anlamlı

Ana ölçeğimiz üzerinde yaptığımız madde analizinde, maddelerin tümünün .01 seviyesinde anlamlı olduğu yani tüm maddelerin ölçülmek istenen tutumu ölçmede yeterli oldukları saptanmıştır. Yukarıda görülen Tablo 20, maddelerin hesaplanmış korelasyon katsayılarını göstermektedir. Tüm maddelerin 1'e yakın değerler alarak, tutumu ölçmede yüksek geçerlikte olduğu söylenebilir.

Tablo 21. Ana Ölçek Güvenirlik İstatistiği

Cronbach Alfa Katsayısı	Madde Sayısı
.950	15

Tablo 22. Ana Ölçek Cronbach Alfa Katsayısı Sonuçları

Maddeler	Madde Silinirse ortalama	Madde Silinirse varyans	Madde Silinirse korelasyon	Madde Silinirse Alfa
1. Toplumdaki farklı kültürlerle ilgili olumsuz yargılar o kültüre olan saygımı düşürür.	45,2326	255,113	,614	,949
2. Çok kültürlülük, batının toplumları bölmek için ortaya attığı kavramlardan biridir.	45,0775	250,694	,724	,947
3. Engelli bir danışana sunduğum psikolojik danışma hizmetinin hayır işi yönü de vardır.	45,4922	259,994	,557	,950
4. Irkçılığın, önyargıların ve ayrımcılığın psikolojik danışma sürecindeki etkileri konusunda bilgi sahibi değilim.	44,9922	248,008	,765	,946
5. Çok kültürlülük ve etik kavramları arasındaki ilişki hakkında bilgim yok.	44,7636	256,018	,701	,947
6. Psikolojik danışma hizmeti sunarken, danışanların bazı sorunlarını ciddiye almak zordur. (Ör; Zengin bir bireyin hayattan zevk almadığı konusunda kendini açması).	44,9380	250,463	,763	,946
7. LGBTT (lezbiyen, gay, biseksüel, trans, travesti) bir danışanı tedavi için mutlaka yönlendiririm.	45,0736	251,461	,742	,946
8. Bir psikolojik danışman olarak sunduğum hizmetlerde kültüre duyarlı bir bakış açısına sahip olma konusunda kendimi sorumlu hissetmiyorum.	44,9922	248,405	,762	,946

9. Farklı etnik kökenlere karşı bazı görüşlerim basmakalıp görünse de, bunlar gerçeklere dayanır.	45,0930	253,641	,719	,947
10. Psikolojik danışma sürecinde danışanın kültürel ortamını dikkate almak mümkün değildir.	44,9341	245,618	,804	,945
11. Psikolojik danışma uygulamalarını çok kültürlü psikolojik danışma yaklaşımı doğrultusunda şekillendirmek danışanın bireysel özelliklerinin görmezden gelinmesine yol açar.	44,8372	249,577	,777	,946
12. Farklı inançlara sahip bireylerin (örneğin; Sunni, Alevi, Ateist, Yahudi... vb) kültürünü, (aile yapıları, hiyerarşileri, değer ve inançları, ailedeki destek kaynakları vb.) merak etmiyorum.	45,0814	247,398	,754	,946
13. Farklı kültürlerle çalışırken, kişinin kültürüne saygılı olduktan sonra kültürünü bilmenin psikolojik danışma sürecine ne kadar faydası olur emin değilim.	44,9380	254,860	,692	,947
14. Danışanın hem kültürel, hem de bireysel özelliklerini göz önünde bulundurabilmek mümkün değildir.	44,7946	248,662	,796	,945
15. Farklı kültürlere mensup danışanlar ile, kendi inanç ve tutumlarımdan bağımsız ve önyargısız bir tutumla çalışmak pek mümkün değil.	44,9070	252,279	,748	,946

258 kişilik örneklem grubuna uygulanan ana ölçeğin güvenirlik analizleri sonucunda; ana ölçeğin Cronbach Alfa Katsayısı .950 olarak hesaplanmıştır. Ana ölçek, yüksek güvenirlik seviyesindedir. Maddelerden herhangi birinin ölçekten çıkarılması durumunda, ölçek güvenirliğinin düşeceği Tablo 22’de görülmektedir.

Ana ölçeğin yapı geçerliği ölçümü için uygun olup olmadığı KMO ve Bartlett testi ile ölçülmüş ardından faktör analizi yapılmıştır. Ana ölçeğin, .965 değeri ile faktör analizine uygun olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 23. Ana Ölçek KMO ve Bartlett Testi Sonucu

KMO değeri	0.965
Bartlett sig. değeri	0.000

Tablo 24. Ana Ölçek Faktör Analizi Sonuçları (Principle Component Analysis)

Maddeler	Faktör Ortak Yüğü
1. Toplumdaki farklı kültürlerle ilgili olumsuz yargılar o kültüre olan saygımı düşürür.	,434
2. Çok kültürlülük, batının toplumları bölmek için ortaya attığı kavramlardan biridir.	,583
3. Engelli bir danışana sunduğum psikolojik danışma hizmetinin hayır işi yönü de vardır.	,364
4. Irkçılığın, önyargıların ve ayrımcılığın psikolojik danışma sürecindeki etkileri konusunda bilgi sahibi değilim.	,646
5. Çok kültürlülük ve etik kavramları arasındaki ilişki hakkında bilgim yok.	,551
6. Psikolojik danışma hizmeti sunarken, danışanların bazı sorunlarını ciddiye almak zordur. (Ör; Zengin bir bireyin hayattan zevk almadığı konusunda kendini açması).	,638
7. LGBTT (lezbiyen, gay, biseksüel, trans, travesti) bir danışanı tedavi için mutlaka yönlendiririm.	,611
8. Bir psikolojik danışman olarak sunduğum hizmetlerde kültüre duyarlı bir	,637

bakış açısına sahip olma konusunda kendimi sorumlu hissetmiyorum.	
9. Farklı etnik kökenlere karşı bazı görüşlerim basmakalıp görünse de, bunlar gerçeklere dayanır.	,575
10. Psikolojik danışma sürecinde, danışanın kültürel ortamını dikkate almak mümkün değildir.	,701
11. Psikolojik danışma uygulamalarını çok kültürlü psikolojik danışma yaklaşımı doğrultusunda şekillendirmek danışanın bireysel özelliklerinin görmezden gelinmesine yol açar.	,659
12. Farklı inançlara sahip bireylerin (örneğin; Sunni, Alevi, Ateist, Yahudi... vb) kültürünü, (aile yapıları, hiyerarşileri, değer ve inançları, ailedeki destek kaynakları vb.) merak etmiyorum.	,630
13. Farklı kültürlerle çalışırken, kişinin kültürüne saygılı olduktan sonra kültürünü bilmenin psikolojik danışma sürecine ne kadar faydası olur emin değilim.	,543
14. Danışanın hem kültürel, hem de bireysel özelliklerini göz önünde bulundurabilmek mümkün değildir.	,690
15. Farklı kültürlerle mensup danışanlar ile, kendi inanç ve tutumlarımdan bağımsız ve önyargısız bir tutumla çalışmak pek mümkün değil.	,618

Faktör analizi sonucunda yukarıda Tablo 24’te maddelerin “ortak faktör yük”lerinin .30 değerinden yüksek olduğu görülmektedir. Maddelerin binişik olmadığı, birden çok şeyi aynı anda ölçmediği söylenebilir. Ana ölçek, tutarlı ve uygun bir yapı göstermektedir ve yapı geçerliğine sahiptir.

Tablo 25. Ana Ölçek Değişken Matrisi Sonuçları

Madde No	Değişkenler
	1
1	.659
2	.763
3	.603
4	.804
5	.742
6	.799
7	.781
8	.798
9	.758
10	.837
11	.812
12	.794
13	.737
14	.830
15	.786

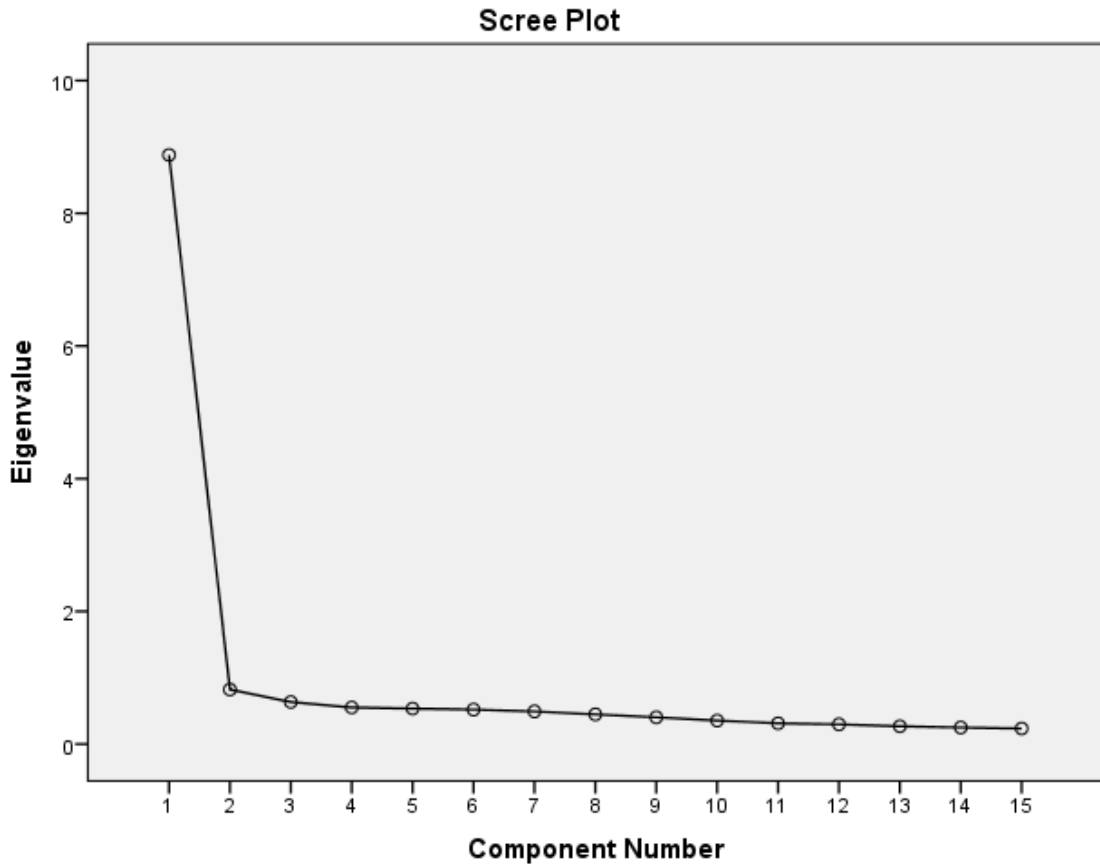
Tablo 25’te ana ölçek değişken matrisi tablosunda, maddelerin tek bir değişkeni ölçtüğü ve tüm maddelerin aynı değişkeni ölçtüğü görülmüştür.

Tablo 26’da yapılan analiz sonucunda, tek faktörle açıklanan varyans miktarı, 15 maddede %59,195 olarak hesaplanmıştır.

Tablo 26. Toplam Varyans Oranı Açıklama Tablosu

	İlk Özdeğerler			Kareler Toplamı Yükleri		
	Toplam	%Varyans	%Kümülatif	Toplam	%Varyans	%Kümülatif
1	8,879	59,195	59,195	8,879	59,195	59,195
2	,822	5,477	64,671			
3	,634	4,224	68,896			
4	,551	3,676	72,571			
5	,535	3,565	76,136			
6	,520	3,464	79,601			
7	,492	3,280	82,881			
8	,447	2,983	85,865			
9	,403	2,688	88,553			
10	,354	2,361	90,914			
11	,313	2,088	93,002			
12	,297	1,979	94,981			
13	,269	1,791	96,772			
14	,250	1,665	98,437			
15	,234	1,563	100,000			

Scree test grafiği incelendiğinde, 15 maddenin 1'den büyük, tek bir varyansta toplandığı görülmektedir ve 1'den büyük olan faktör anlamlı kabul edilmiştir. Scree test grafiğinin yatay şekilde aldığı noktaya kadar olan faktörler elde edilecek maksimum faktör sayısı olarak kabul edilmiştir.

Tüm analizler sonucunda geçerli ve güvenilir bir ölçek oluşturan maddeler incelendiğinde, tüm maddelerin çokkültürlü yaklaşıma ilişkin ölçtüğü tek faktör yorumlanarak, isimlendirilmiştir. Buna göre, maddelerin tümünün ifade ettiği anlam, "okkltrl tutumlar"ı işaret etmektedir. Bu yüzden faktör analizi sonucunda ortaya çıkan tek faktör yükü; "okkltrl tutum" olarak isimlendirilmiştir.

4.2. Psikolojik Danışmanların Çokkültürlü Tutumlarının Belirlenmesine İlişkin Bulgular

Ana ölçeği yanıtlayan 258 psikolojik danışmanın, en düşük ve en yüksek puan olan 15-75 puan aralığında ölçek puanı aldıkları görülmüştür. 71 kişi 15-35 puan aralığında düşük ölçek puanı, 81 kişi 35-55 puan aralığında orta düzeyde ölçek puanı alırken, 106 kişi 55-75 puan aralığında yüksek ölçek puanı almışlardır. 21 kişi 70 ve üzeri puan almış, bunlardan 4'ü 75 puanla tam puan almışlardır. 2 kişi 15 puan alarak ölçekten alınabilecek en düşük puanı almış, toplamda 19 kişi ise, 20 ve altında puan almışlardır.

258 kişilik örneklem grubunda toplamda 152 psikolojik danışmanın “çokkültürlü” tutum sergilemediği aldıkları ölçek puanlarından görülmektedir. Örneklemin yaklaşık yarısı olan 106 kişinin, olumlu tutum gösterdiği görülmektedir. Türkiye’de çalışan psikolojik danışmanların kültüre duyarlı tutum göstermede yetersiz kaldıkları söylenebilir. Ölçeğin ortalama puanı ise; 48,2248 olarak hesaplanmıştır. Örnekleme katılan psikolojik danışmanlar, orta düzeyde kültüre duyarlı tutum göstermektedirler. Ortalama, yüksek puanlar olan 55-75 aralığında çıkmamıştır. Bu orta düzey kültüre duyarlı tutum, psikolojik danışmanların vizyonları, bireysel dünyaları ve mesleki uygulamaları ile ilgili kaygılar doğurmaktadır.

Ölçek puanlarının betimsel istatistikleri aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Geçerli	258
Kayıp	0
Ortalama	48,2248
Medyan	52,0000
Standart Sapma	16,96058
Ranj	60,00
Minimum Puan	15,00
Maksimum Puan	75,00

Maddelere verilen cevaplar boyutunda hesaplanan betimsel istatistikler aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.

Tablo 28. Çokkültürlü Tutum Ölçeği Madde Puan Ortalamaları

Madde	x	Yüzde (%)					
		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Ortadayım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	
Toplumdaki farklı kültürlerle ilgili olumsuz yargılar o kültüre olan saygımı düşürür.	2,9	20,5	26,4	14,3	9,3	29,5	
Çok kültürlülük, batının toplumları bölmek için ortaya attığı kavramlardan biridir.	3,1	23,3	27,5	15,1	8,9	25,2	
Engelli bir danışana sunduğum psikolojik danışma hizmetinin hayır işi yönü de vardır.	2,7	14,0	20,2	20,5	15,9	29,5	
Irkçılığın, önyargıların ve ayrımcılığın psikolojik danışma sürecindeki etkileri konusunda bilgi sahibi değilim.	3,2	24,8	32,2	11,2	5,0	26,7	
Çok kültürlülük ve etik kavramları arasındaki ilişki hakkında bilgim yok.	3,4	22,1	40,7	13,6	8,5	15,1	
Psikolojik danışma hizmeti sunarken, danışanların bazı sorunlarını ciddiye almak zordur. (Ör; Zengin bir bireyin hayattan zevk almadığı konusunda kendini açması).	3,2	24,0	30,6	16,3	8,1	20,9	
LGBTT (lezbiyen, gay, biseksüel, trans, travesti) bir danışanı tedavi için mutlaka yönlendiririm.	3,1	20,9	28,7	16,7	12,0	21,7	
Bir psikolojik danışman olarak	3,2	26,0	29,1	12,0	8,1	24,8	

sunduğum hizmetlerde kültüre duyarlı bir bakış açısına sahip olma konusunda kendimi sorumlu hissetmiyorum.						
Farklı etnik kökenlere karşı bazı görüşlerim basmakalıp görünse de, bunlar gerçeklere dayanır.	3,1	18,6	27,5	24,0	8,1	21,7
Psikolojik danışma sürecinde danışanın kültürel ortamını dikkate almak mümkün değildir.	3,3	27,5	32,2	8,9	4,7	26,7
Psikolojik danışma uygulamalarını çok kültürlü psikolojik danışma yaklaşımı doğrultusunda şekillendirmek danışanın bireysel özelliklerinin görmezden gelinmesine yol açar.	3,4	28,7	28,3	15,5	8,1	19,4
Farklı inançlara sahip bireylerin (örneğin; Sunni, Alevi, Ateist, Yahudi... vb) kültürünü, (aile yapıları, hiyerarşileri, değer ve inançları, ailedeki destek kaynakları vb.) merak etmiyorum.	3,1	25,2	29,1	10,1	6,2	29,5
Farklı kültürlerle çalışırken, kişinin kültürüne saygılı olduktan sonra kültürünü bilmenin psikolojik danışma sürecine ne kadar faydası olur emin değilim.	3,3	20,9	34,1	16,3	10,1	18,6
Danışanın hem kültürel, hem de bireysel özelliklerini göz önünde bulundurabilmek mümkün değildir.	3,4	25,6	39,5	8,9	4,3	21,7
Farklı kültürlere mensup danışanlar ile, kendi inanç ve tutumlarımdan bağımsız ve önyargısız bir tutumla çalışmak pek mümkün değil.	3,3	20,5	37,6	15,1	6,6	20,2

Tablo 28'e bakıldığında örnekleme oluşturan psikolojik danışmanların hiçbir maddeden 4 ve 5 puan alamadıkları, orta düzeyde kaldıkları görülmektedir. Madde bazında incelendiğinde, örnekleme oluşturan psikolojik danışmanların hiçbir maddede çokkültürlü tutum göstermedikleri görülmektedir.

Uslu ve Arı'nın (2005), psikolojik danışmanların danışma becerileri üzerine yaptıkları çalışmada psikolojik danışmanların, psikolojik dinleme danışma becerilerinin yetersiz düzeyde olduğu bulunmuştur. Psikolojik dinleme becerisinin yetersiz olması ve olumsuz çokkültürlü tutum göstermeleri psikolojik danışmanlar açısından birbirini destekler bulgular vermektedir.

Çokkültürlü yeterlikleri gösterebilmek için, çokkültürlü yaklaşımlara karşı olumlu bir tutum geliştirmek önceliklidir. Psikolojik danışman ve rehber öğretmenler, olumsuz bir tutuma sahipken, bu konuda kendilerini geliştirme ve yetiştirme ihtiyacı hissetmeyeceklerdir. Örneğin; “Çok kültürlülük, batının toplumları bölmek için ortaya attığı kavramlardan biridir.” maddesi açıkça çokkültürlülük ile ilgili bir reddedişi ifade etmektedir. Bu maddenin yüzdelere bakıldığı zaman, 4 psikolojik danışmandan birinin bu maddeye kesinlikle katıldıklarını ifade ettikleri görülmektedir. Bu maddeden alınan ortalama puan ise; 3'tür. Diğer taraftan; çokkültürlülüğün meslek etiği ile ilişkisini vurgulayan; “Çok kültürlülük ve etik kavramları arasındaki ilişki hakkında bilgim yok.” maddesi %40 oranında katılmıyorum olarak işaretlenmiştir. Psikolojik danışmanların neredeyse yarısı, çokkültürlülük ve etik arasındaki ilişki hakkında bilgili olduğunu belirtmektedir. Çokkültürlülüğü bölücü bir kavram olarak görürken aynı zamanda etik açıdan ilişkili bulmaları ayrıca bir çelişki ifade etmektedir.

Dezavantajlı kültürel grup olan engelliler ile ilgili “Engelli bir danışana sunduğum psikolojik danışma hizmetinin hayır işi yönü de vardır.” maddesi psikolojik danışmanların, engelli bireylere ve danışanlara kültürel boyutta nasıl bir tutumla yaklaştığını ortaya çıkarmak amacıyla ölçekte bulunan bir maddedir. Tablo 31'de psikolojik danışmanların ortalama 2,7 puan aldıkları ve örneklemin %29'unun bu maddeye kesinlikle katılıyorum dediği görülmektedir. Engelli bir bireyin psikolojik danışma hizmeti alırken, kendisi ile yapılan görüşmelerin “hayır işi” olarak algılanabilme ihtimalinin, engelli bireylerin eşitlik duygularını zedeleyeceği açıktır. Psikolojik danışma hizmeti, tüm yurttaşların eşit olarak hak ettiği bir sosyal hizmet iken, yaklaşık 3 psikolojik danışmanda birinin engelli bireylere sundukları hizmet ile

ilgili çokkültürlü tutum sergileyemedikleri görülmektedir. Bu tutum, engelliler için gizli bir ayrımcılık durumu oluşturmaktadır. Psikolojik danışman ve rehber öğretmenlerin, hak temelli yaklaşım konusunda gelişme göstermeleri gerekmektedir.

Kültürün, bireylerin anlam dünyasını ifade ettiği ve bireylerin o anlam dünyası içinde değerlendirilmeleri gerekliliği üzerine yazılan, “Psikolojik danışma hizmeti sunarken, danışanların bazı sorunlarını ciddiye almak zordur. (Ör; Zengin bir bireyin hayattan zevk almadığı konusunda kendini açması).” maddesi ölçekten 3,2 ortalama puanı almıştır. Psikolojik danışmanların yine ortada kaldıkları görülmektedir. Bu ölçeğe %20 ile her 5 psikolojik danışmandan biri kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir. Açıkça bazı sorunları ciddiye almakta zorlandıklarını belirtmişlerdir. Yüksek gelir düzeyindeki bireylerin anlam dünyasını anlamak ve empati geliştirmekle ilgili bir sorunu işaret etmektedir. Ancak farklı kültürel dünyaları anlamak üzerine yazılmış olan, “Farklı kültürlerle çalışırken, kişinin kültürüne saygılı olduktan sonra kültürünü bilmenin psikolojik danışma sürecine ne kadar faydası olur emin değilim.” maddesi açıkça farklı kültürleri tanımak ve bilmenin psikolojik danışma hizmetlerine katkısı üzerine bir madde iken, yine %20 ile her beş psikolojik danışmandan biri, bu maddeye katıldıklarını ifade etmektedirler.

Psikolojik danışma hizmeti, koşulsuz kabul, güven gibi olmazsa olmaz kavramları barındırır. Tüm bunlar sağlıklı bir ilişki kurmanın araçlarıdır ve danışanların psikolojik danışmadan faydalanabilmeleri için zemin oluşturur. Aksi halde güvene dayalı bir ilişki kurulmayacak, danışanlar kısa sürede psikolojik danışma hizmetini terk edecek ya da bu ilişkiden zarar görmeye başlayacaklardır. Psikolojik danışmanların bu konudaki tutumlarını görmek için, “Farklı kültürlere mensup danışanlar ile, kendi inanç ve tutumlarımdan bağımsız ve önyargısız bir tutumla çalışmak pek mümkün değil.” maddesi incelenmiştir. Bu maddede önyargısız bir şekilde psikolojik danışma hizmeti sunmanın imkansızlığı ifade edilmektedir. Araştırmaya katılan psikolojik danışmanların %20’si kesinlikle katılıyorum, %6’sı ise katılıyorum diyerek, bu konudaki olumsuz tutumunu açıkça ifade etmektedir.

4.3. Psikolojik Danışmanların Çokkültürlü Tutumlarının Cinsiyet Açısından Değerlendirilmesine İlişkin Bulgular

Tablo 29. Cinsiyet Değişkenine Göre Normallik Testi Sonuçları

Cinsiyet	Kolmogorov-Smirnov			Shapiro-Wilk		
	Statistic	df	Sig.	Statistic	df	Sig.
Kadın	,123	165	,000	,921	165	,000
Erkek	,111	93	,006	,954	93	,003

Cinsiyet değişkenine göre verilerin normal dağılıma uygunluğu “Kolmogorov-Smirnov” ve “Shapiro-Wilk” testleri ile incelenmiştir. Shapiro-Wilk testi Kolmogorov Wink testine göre daha güçlü olduğu için, Shapiro-Wilk testi sonuçları dikkate alınmalıdır (Doymuş, 2014). Tablo 29’da görüldüğü üzere, Shapiro-Wilk testi sig. değeri, .05’den küçük hesaplanmıştır. Yani grupların normal dağılım göstermediği söylenebilir. Normal dağılım göstermeyen iki grubun karşılaştırılmasında kullanılan parametrik olmayan “Mann Whitney U” testi uygulanması uygundur.

Tablo 30. Cinsiyet Değişkenine Göre Ölçek Puanlarının Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney U Testi Sonuçları

Grup	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	Sig.
Kadın	165	139,57	23029,50	6010,500	0,004
Erkek	93	111,63	10381,50		

Tablo 30’dan da anlaşılacağı üzere, cinsiyet değişkenine göre ölçek toplam puanlarının farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan Mann Whitney U testi sonucunda, gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık saptanmıştır ($p <$

.05). Buna göre kadınların ölçekten aldıkları puanlar, erkeklerin ölçekten aldığı puanlardan anlamlı derecede yüksektir. Kadınların, erkeklere göre, daha fazla kültüre duyarlı tutum gösterdikleri söylenebilir.

Uslu ve Arı'nın (2005), psikolojik danışmanların danışma becerileri üzerine yaptıkları çalışmada cinsiyet açısından psikolojik danışman becerilerinde anlamlı bir farklılık saptanmamıştır. Yazıcı, Başol ve Toprak'ın (2009), öğretmenlerin çokkültürlü eğitime yönelik tutumlarını incelediği araştırmalarında da cinsiyet değişkenine göre, öğretmenlerin çokkültürlü eğitime yönelik tutumları arasında anlamlı bir farklılık saptanmadığı belirtilmiştir. Bu araştırmada ise; kadın psikolojik danışmanların çokkültürlü tutumlar açısından olumlu yönde bir farklılık gösterdikleri görülmektedir.

Cinsiyet açısından bakıldığı zaman, kadınların ölçek ortalaması 50 iken, erkeklerin ölçek ortalaması 44 olarak bulunmuştur. Bu durumda kadınların erkeklere oranla daha olumlu çokkültürlü tutum sergiledikleri görülmektedir. Aksu'nun (2012), belirttiği üzere toplumun dezavantajlı gruplarından biri olması sebebiyle, kadınlar; beklendiği gibi erkeklere oranla daha olumlu tutum sergilemişlerdir. Bu açıdan, kadınların, farklı grupların olumsuz deneyimleri ile daha kolay empati kurabiliyor oldukları yorumu yapılabilir.

Kadınlar, toplumun dezavantajlı gruplarından iken erkeklerden yüksek ortalama puan almışlardır ancak yüksek dilime girememişlerdir. Kadınların, erkeklerle anlamlı bir düzeyde farklılaştıkları ve diğer maddelere kıyasla daha yüksek puan aldıkları ölçek maddesi; yine bir cinsel kimlik sorunu olan LGBTT bireyler ile ilgili olan 7 numaralı "LGBTT (lezbiyen, gay, biseksüel, trans, travesti) bir danışanı tedavi için mutlaka yönlendiririm." maddesidir. Bu maddede, kadın psikolojik danışman ve rehber öğretmenler, daha olumlu olan tutumlarını ortaya koymuşlardır ancak; maddeden aldıkları 3 (ortadayım) ortalama puanı ile LGBTT bireylerin tedavi edilmesi gerektiği algısını kırdıkları da söylenememektedir. Türkiye'de çalışan psikolojik danışmanların kendilerine psikolojik danışma hizmeti için gelen ve gelecek olan LGBTT bireylerle ilgili algılarını ve tutumlarını acilen değerlendirmeleri gerekmektedir.

4.4. Psikolojik Danışmanların Çokkültürlü Tutumlarının Meslek Yılı Açısından Değerlendirilmesine İlişkin Bulgular

Tablo 31. Meslek Yılı Değişkenine Göre Normallik Testi Sonuçları

Meslek Yılı	Kolmogorov-Smirnov			Shapiro-Wilk		
	Statistic	df	Sig.	Statistic	df	Sig.
1-5 yıl	,108	124	,001	,934	124	,000
5-10 yıl	,101	70	,074	,953	70	,010
10-15 yıl	,123	40	,131	,921	40	,008
15-20 yıl	,266	11	,029	,820	11	,017
20 yıl ve fazlası	,195	13	,189	,892	13	,105

Meslek yılı değişkenine göre, verilerin normal dağılım gösterip göstermediği Tablo 31’de hesaplanmıştır. Tablo 31’e göre grupların “20 yıl fazlası” dışında p değerleri .05’ten küçük çıkmıştır. Grupların bu şekilde farklılaşması ve genel itibariyle $p < .05$ bulunduğu için, normal dağılım göstermeyen birden fazla grup için kullanılan parametrik olmayan “Kruskal-Wallis H” testi uygulanması uygundur.

Tablo 32. Meslek Yılı Değişkenine Göre Ölçek Puanlarının Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları

Meslek_Yılı	n	x	Ort. Sıralama	Ki-Kare	p
1-5 yıl	124	51,6129	143,73	10,930	,027
5-10 yıl	70	45,3714	115,89		
10-15 yıl	40	44,6000	116,39		
15-20 yıl	11	51,2727	142,27		
20 yıl ve fazlası	13	39,8462	96,58		

Tablo 32’de, meslek yılı değişkenine göre ölçek puanlarının farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan parametrik olmayan Kruskal-Wallis H testi

sonucunda, gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık saptanmıştır ($p < .05$).

Meslek yılı değişkenlerinin kendi aralarında nasıl farklılaştığını görmek için normal dağılım göstermeyen ikili gruplarda uygulanan parametrik olmayan “Mann Whitney U Testi” uygulanmıştır.

Tablo 33. Meslek Yılı Değişkenleri Karşılaştırması İçin Mann Whitney U Testi Sonuçları

Grup	Grup	Mann-Whitney U	p
1-5 yıl	20 yıl ve fazlası	532,500	,044
1-5 yıl	5-10 yıl	3360,500	,009
1-5 yıl	10-15 yıl	1968,00	,050
1-5 yıl	15-20 yıl	681,500	,997
5-10 yıl	15-20 yıl	303,500	,261
5-10 yıl	20 yıl ve fazlası	374,000	,310
10-15 yıl	20 yıl ve fazlası	207,500	,277
10-15 yıl	5-10 yıl	1372,500	,864
15-20 yıl	20 yıl ve fazlası	50,500	,223
15-20 yıl	10-15 yıl	182,500	,390

Tablo 33’de karşılıklı karşılaştırmalar sonucunda hangi grupların birbirinden anlamlı düzeyde farklılık gösterdikleri görülmektedir. Mann Whitney U sonucunda p değeri .05’ten düşük çıkan gruplar arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Buna göre; meslek yılı 1-5 yıl arasında olanlar, 20 yıl ve fazlası olanlardan istatistiksel açıdan anlamlı derece yüksektir. Yine meslek yılı 1-5 yıl arası olanlar, 5-10 yıl olanlardan istatistiksel açıdan anlamlı derece yüksektir. Ancak bu durumda gençlerin tüm gruplar için anlamlı derecede yüksek puanlar almamaları, gençlerin daha olumlu çokkültürlü tutum gösterdikleri yorumunu engellemektedir. Diğer gruplar arasında herhangi bir anlamlı farklılık saptanmamıştır. Yaş düzeyine göre, herhangi bir genellemeye işaret edecek kadar anlamlı fark saptanamamıştır.

Yazıcı, Başol ve Toprak'ın (2009), öğretmenlerin çokkültürlü eğitime yönelik tutumlarını incelediği araştırmalarında öğretmenlerin meslek yılına göre çokkültürlü tutumlarında anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Buna göre meslek yılı arttıkça öğretmenlerin çokkültürlü eğitime yönelik tutumlarının olumsuzlaştığı görülmektedir. Benzer şekilde, bu araştırmada da meslek yılı değişkeni bulgularına göre; 1-5 meslek yılı arasında olan psikolojik danışmanların çokkültürlü tutumlarının daha olumlu olduğu saptanmıştır. Ancak; Uslu ve Arı'nın (2005), psikolojik danışmanların danışma becerileri üzerine yaptıkları çalışmada meslek yılına göre psikolojik danışmanların danışma becerileri arasında anlamlı bir farklılık saptanamamıştır.

Ölçek puanlarına bakıldığı zaman, genç psikolojik danışmanların, çokkültürlü yaklaşım gösterebildikleri söylenemese de, daha yüksek ortalamaya sahip olmaları sebebiyle, çokkültürlülüğe daha yatkın oldukları söylenebilir. Özellikle son yıllarda çokkültürlü kavramların tartışılır olabilmesi, önceleri problemlili kabul edilen kimliklerin toplumda varolma mücadelesinin daha çok gündeme gelmesi ve bu konuda sosyal medyanın etkileri, gençlerin, çokkültürlü yaklaşım sergileme yatkınlığında etkili olan etmenler olarak sıralanabilir. Ancak yine de; hiçbir yaş grubu gibi, gençler de yüksek ölçek puan diliminde ortalamaya sahip değildir.

4.5 Psikolojik Danışmanların Çokkültürlü Tutumlarının Mezun Olunan Üniversite Açısından Değerlendirilmesine İlişkin Bulgular

Tablo 34. Mezun Olunan Üniversite Değişkenine Göre Normallik Testi Sonuçları

Üniversite	Kolmogorov-Smirnov			Shapiro-Wilk		
	Statistic	df	Sig.	Statistic	df	Sig.
Ege Üniversitesi	,198	42	,000	,887	42	,001
Uludağ Üniversitesi	,181	60	,000	,881	60	,000
Gazi Üniversitesi	,191	17	,099	,922	17	,162
Ankara Üniversitesi	,122	19	,200	,933	19	,198
diğerleri	,118	120	,000	,955	120	,000

Tablo 34’te hesaplanan değerlere göre Shapiro-Wilk testi sig. değerleri Ege Üniversitesi, Uludağ niversitesi ve diğerleri grupları için, .05’ten kukken, Gazi niversitesi ve Ankara niversitesi için .05’ten büyüktür. Grupların bu Şekilde farklılaşması ve genel itibariyle $p < .05$ bulunduğu için, normal dağılım göstermeyen birden fazla grup için kullanılan parametrik olmayan ‘‘Kruskal-Wallis H’’ testi uygulanması uygundur.

Tablo 35. Mezun Olunan niversite Değişkenine Göre lek Puanlarının Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek zere Yapılan Kruskal-Wallis H Testi

Sonuçları					
Üniversite	n	x	Ort. Sıralama	Ki-Kare	p
Ege Üniversitesi	42	51,6129	127,52	11,479	,022
Uludağ Üniversitesi	60	45,3714	156,95		
Gazi Üniversitesi	17	44,6000	130,71		
Ankara niversitesi	19	51,2727	113,68		
diğerleri	120	39,8462	118,80		

Tablo 35’te hesaplanan Kruskal-Wallis testi verilerine göre, $p < .05$ çıkmıştır; yani grupların ölçek puanları arasında anlamlı bir fark görülmektedir.

Tablo 36. Mezun Olunan niversite Değişkenine Göre Mann-Whitney U Testi

Sonuçları			
Grup	Grup	U	p
Ege nv.	Uludağ nv.	1038,0	,131
Ege nv.	Gazi nv.	351,0	,920
Ege nv.	Ankara nv.	373,500	,691
Ege nv.	diğerleri	2412,500	,681
Uludağ nv.	Gazi nv.	404,0	,193

Uludağ Ünv.	Ankara Ünv.	394,500	,044
Uludağ Ünv.	diğerleri	2456,500	,001
Gazi Ünv.	Ankara Ünv.	138,0	,456
Gazi Ünv.	diğerleri	911,0	,477
diğerleri	Ankara Ünv.	1064,0	,641

Normal dağılım göstermeyen iki grubu karşılaştırmak için kullanılan parametrik olmayan Mann Whitney U Testi ile, üniversite değişkeni ikili gruplar halinde incelenmiştir. Tablo 36’de görüldüğü üzere p değeri .05’ten küçük çıkan Uludağ Üniversitesi ve Ankara Üniversitesi puanları arasında anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Uludağ Üniversitesinden mezun olanların ölçek puanlarının Ankara Üniversitesinden mezun olanlardan anlamlı derecede yüksek olduğu söylenebilir. Aynı şekilde Uludağ Üniversitesi ve “diğerleri”nden mezun olanlar arasında da anlamlı bir farklılık saptanmış, Uludağ Üniversitesi mezunlarının, ölçek puanlarının “diğerleri”nden anlamlı düzeyde yüksek olduğu görülmüştür.

Yazıcı, Başol ve Toprak’ın (2009), öğretmenlerin çokkültürlü eğitime yönelik tutumlarını incelediği araştırmalarında öğretmenler mezun oldukları üniversiteler değil, mezun oldukları fakülteye göre incelenmişlerdir. Buna göre, eğitim fakültesinden mezun olan öğretmenlerin, eğitim enstitüsünden mezun olan öğretmenlerden daha olumlu tutum sahibi bulunmuştur.

BÖLÜM V

5. TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu bölümde, bulgulara dayalı olarak tartışma ve geliştirilen önerilere yer verilmiştir.

5.1. Tartışma

Bu araştırma, iki aşamadan oluşmaktadır. Araştırmanın birinci aşaması, psikolojik danışmanlar için çokkültürlü bir tutum ölçeği geliştirilmesine ilişkin geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarını, ikinci aşaması ise; psikolojik danışmanların çokkültürlü tutumlarının çeşitli değişkenler açısından değerlendirilmesini kapsamaktadır.

Araştırmanın birinci aşamasında; alanyazın tarama, odak grup görüşmesi tekniği ve uzman görüşleri alınarak ölçeğin kapsam geçerliği sağlanmıştır. Hazırlanan deneme ölçeği, 121 psikolojik danışmana uygulanmıştır. Ölçeğin, Cronbach α iç tutarlılık katsayısı .95 olarak bulunmuştur. Ölçeğin yapı geçerliği için faktör analizi yapılarak tek boyutlu bir yapıya ulaşılmıştır. 93 maddelik 5li likert tutum ölçeği, yapılan analizler sonucunda geçerli ve güvenilir, 15 maddelik 5li likert tutum ölçeği haline gelmiştir. 15 maddeden oluşan geçerli ve güvenilir “Psikolojik Danışmanlar İçin Çokkültürlü Tutum Ölçeği” uzun zaman almaması, ekonomik olması, puanlamasının kolay ve anlaşılır olması dolayısıyla aynı zamanda kullanışlıdır.

Araştırmanın ikinci aşamasında; “Psikolojik Danışmanlar İçin Çokkültürlü Tutum Ölçeği” 258 psikolojik danışmana uygulanmıştır. 71 kişi 15-35 puan aralığında düşük ölçek puanı, 81 kişi 35-55 puan aralığında orta düzeyde ölçek puanı alırken, 106 kişi 55-75 puan aralığında yüksek ölçek puanı almışlardır. 21 kişi 70 ve üzeri puan almış, bunlardan 4’ü 75 puanla tam puan almışlardır. Sonuç olarak; 152 psikolojik danışmanın olumsuz çokkültürlü tutuma sahip oldukları görülmüştür. Bu sayı örneklemin yarısından fazlasına denk gelmektedir. Nazlı’nın (2007), yaptığı “Psikolojik Danışmanların Değişen Rollerini Algılayışları” adlı araştırmasında ortaya koyduğu, psikolojik danışmanların değişen sisteme uyum sağlayamama sorunu, bu

araştırmada da ortaya çıkmaktadır. Psikolojik danışmanların olumlu çokkültürlü tutum göstermede yetersiz kaldıkları sonucuna ulaşılmıştır. Kağnıcı (2013), araştırmasında öğrencilerin farklı kültürel gruplar hakkında sunum yapmalarına olanak sağlanması neticesinde, psikolojik danışman adaylarının gerek farkındalık, gerekse bilgi boyutunda daha fazla gelişim kaydettikleri sonucuna ulaşmıştır. Türkiye'deki üniversitelerin psikolojik danışmanlık ve rehberlik bölümlerinin akademik programlarında, çokkültürlü kazanımlara yer verilmiyor olması dolayısıyla, bu araştırma sonuçlarında örneklemin bu oranda olumsuz çokkültürlü tutum gösteriyor olması tahmin edilebilir görünmektedir.

Araştırmada; kadınların erkeklere göre anlamlı düzeyde daha olumlu çokkültürlü tutum gösterdikleri sonucuna ulaşılmıştır. Ancak meslek yılı ve üniversite değişkenlerinde diğer gruplardan anlamlı düzeyde daha olumlu çokkültürlü tutum gösteren bir grup saptanmamıştır. Çokkültürlü tutumun, meslek yılı ya da mezun olunan üniversiteye göre farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmanın farklı değişkenlerinden elde edilen veriler, dezavantajlı grupların kendi kültürleri üzerinden sosyal adalet, ayrımcılık konusunda sıkıntılar yaşıyor olmaları, diğer kültürler için aynı anlayışı geliştirecekleri anlamına gelmediğini göstermiştir. Örneğin; kadınlar Türkiye'de dezavantajlı bir grup olmalarına rağmen kendi başına gelen ayrımcılığı, LGBTT bireylere gösterebilmektedir. Kadın cinayetleri ile ilgili duyarlılık gösterirken, LGBTT cinayetlerine duyarsız kalabilmektedir. Yaş grupları üzerinden bakıldığında, genç psikolojik danışmanların, yeni dünya değerleri içinde doğmuş ve büyümüş olmaları dolayısıyla daha olumlu çokkültürlü tutumlar göstermeleri beklenirken, tek kimlikli politikaların ve toplumların üretilmeye çalışıldığı dönemlerde doğmuş ve büyümüş psikolojik danışmanlardan önemli düzeyde farklılaşmamışlardır. Psikolojik danışma alanının, meslek elemanı yetiştirmede kendini ne kadar geliştirdiğini ya da geliştiremediğini görmekteyiz.

Etik açıdan değerlendirildiğinde, etik ilkelerin işlevini yerine getirmekte yetersiz kaldığı tartışması yapılabilir. Çünkü Aydın'ın (2003), belirttiğine göre etik ilkelerin; mesleğinde yetersiz ve ilkesiz olan üyeleri ayırmak, meslek içi rekabeti düzenlemek, hizmet ideallerini korumak, meslek üyelerinin grubun diğer üyeleri ve toplum ile ilişkilerini düzenlemek gibi işlevleri vardır, ancak psikolojik danışmanların çokkültürlü tutum göstermede yetersiz kaldığı bir durumda ilkeli oldukları, hizmet ideallerinin ne olduğu, toplum ile ilişkilerini ne şekilde kurdukları gibi soruların akıllara gelmesi kaçınılmazdır.

Araştırma sonuçları, psikolojik danışmanların vizyonları ve uygulamada çokkültürlülük açısından nasıl davrandıkları üzerine önemli ipuçları sağlamıştır. Yeterli bir psikolojik danışman, her kültüre aynı ve etkili psikolojik danışma hizmeti sunmalıdır ancak gerçek böyle değildir. Psikolojik danışmanların hizmet sundukları farklı kültürlerin hiyerarşilerini, iç dinamiklerini, aile yapılarını, değer ve inançlarını ne kadar bildikleri ya da bildiklerinin ne kadarının gerçeğe dayandığı ne kadarının kalıpyargılardan oluştuğu ayrı bir problem durumudur. Danışmanların, danışanların anlam dünyasını anlaması kadar, anlamak istemesi de gerekmektedir. Çokkültürlü tutum ile ifade edilen de tam olarak budur.

Psikolojik danışmanlar ile ilgili önemli bir konu da görevlendirilmeleri üzerinden ortaya çıkmaktadır. Türkiye’de çalışan psikolojik danışmanlar atama usulüyle Milli Eğitim Bakanlığı personeli olmaktadır. Atama usulüyle kendi ilinde ve kendi kültürü içinde çalışma şansı yakalayan psikolojik danışmanlar olduğu kadar, farklı bir ile atanarak hiç tanımadığı bir kültürel çevrede çalışmak zorunda kalanlar da olmaktadır. Sadece danışanlar değil danışmanlar da farklı kültürel ortamlarda kendilerini bulabilmektedirler. Bu farklı kültürel ortamda etkili hizmet verebilmek için çokkültürlü farkındalık, bilgi ve beceriler daha çok önem kazanmaktadır. Ancak psikolojik danışmanların olumlu çokkültürlü eğilimlerinin olmaması, bu konuda da kaygı yaratmaktadır. Burada akla gelebilecek diğer bir soru da; acaba Milli Eğitim Bakanlığı bu şekilde bir görevlendirme yaparken kendi personelinin gideceği bölgedeki kültürel yeterliliği üzerine ne gibi çalışmalar yapıyor ya da bu sorunu öngörebiliyor mu sorusudur. Bu da Türkiye’nin eğitim politikası ile ilgilidir. Türkiye’de bu gibi kültürel ve toplumsal barış üzerine eğitim politikalarının olmaması, başlı başına nasıl bir eğitim politikasına sahip olduğunun göstergesi olabilir.

5.2. Öneriler

Araştırma ile ilgili öneriler şu şekilde sıralanabilir;

Araştırmacılara;

1. Bu çalışma, sadece Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde çalışan psikolojik danışmanlarla yapılmıştır. Çokkültürlü tutum ölçeği, dershaneler, özel okullar,

özel eğitim ve rehabilitasyon merkezleri, üniversitelerde çalışan psikolojik danışman ve rehber öğretmenlere uygulanabilir. Verilerin çalışılan kuruma göre farklılaşıp, farklılaşmadığı incelenebilir.

2. Verilerin toplanması kısmında özellikle ölçeğin psikolojik danışmanlar tarafından doldurulması konusunda uzun zaman harcanmış, yeterli sayıya ulaşmak için büyük çaba sarf edilmiştir. Sosyal medyayı etkin kullanıp kullanmadığı bilinmeyen gruplar için, mesleki toplantıların kullanılması, örneklem sayısını arttırmada daha etkili olacaktır.
3. Araştırma, örneklem hatası daha az olacak, daha büyük bir örneklem grubu ile tekrar edilebilir.
4. Çokkültürlü tutumları ölçülen örneklem grubu, çokkültürlü psikolojik danışma yeterlikleri açısından da değerlendirilebilir.
5. Çokkültürlü psikolojik danışma yeterlikleri üzerine bir ölçek geliştirilmesi, alan için büyük bir katkı olacaktır.
6. Çokkültürlü tutum ölçeğinin, üniversitelerin psikolojik danışma ve rehberlik bölümü öğrencilerine uyarlaması üzerine çalışılabilir. Böylece programlarında çokkültürlü psikolojik danışma dersi bulunan üniversiteler, öğrencilerin tutumları üzerine değerlendirmeler yapabilir.

Psikolojik Danışmanlara;

7. Alanı çokkültürlülük, etik, sosyal adalet vb. alanlarda geliştirecek, bu alanlarda inceleme ve araştırmalar yapacak, yayınlar üretebilecek, eğitimler organize edecek, tüm bunları misyon edinecek, meslek elemanlarından oluşan sivil kurumlar oluşturulabilir. Bu gibi sivil oluşumlar alandaki yanlış uygulama ve eksiklikleri takip ederek, raporlaştırabilir böylece lobi faaliyetleri yaparak ilgili yasaların çıkarılmasında ya da akademik eğitim programlarının düzenlenmesinde itici gücü oluşturabilirler.

8. Psikolojik danışmanların olumsuz tutumları dolayısıyla, danışanların zarar gördüğü durumlarda, psikolojik danışmanların hesap verebildiği mesleki kontrol mekanizmaları oluşturulmalıdır. Bu durum psikolojik danışmanların kendi uygulamalarında otokontrol sağlamaları açısından önemli olabilir. Psikolojik danışmanlar, içinde yaşadığı toplumdan bağımsız kendi tutum ve uygulamalarından sadece kendinin sorumlu olduğu ve kendinin bildiği bir dünyada yaşadığını düşünmemelidir.

Üniversitelere;

9. Psikolojik danışmanların, sundukları hizmetlerde hak temelli yaklaşım sergilemeleri çokkültürlü yaklaşımın birinci önceliğidir. Ancak hak temelli yaklaşım, çokkültürlülük bireylerde kendi kendine gelişecek ve mesleki uygulamalara dönüşecek kadar basit bir yeterlik değildir. Planlı ve programlı eğitimler ve tartışma ortamları, birey olarak psikolojik danışmanların yeterli birer meslek elemanı olmalarını sağlayabilir. Ancak bu kavramlara gösterilen olumsuz tutumlar, bu gibi eğitimlerin ve toplantıların planlanmasının önünde engel teşkil etmektedir. Çokkültürlülüğün bölücü bir kavram olduğunu düşünen bir psikolojik danışmanın, çokkültürlü yaklaşım göstermesi beklenemez. Öncelikle bu olumsuz tutumlar üzerine bireysel ve içsel tartışmalar yapmak, farklı görüşleri sentezlemek gerekecektir. Bunun için; üniversitelerin bir an önce akademik eğitim programlarının içine çokkültürlü yaklaşımları entegre etmeleri gerekmektedir.

Eğitim Üzerine Çalışan Resmi ve Sivil Kurumlara;

10. Eğitim teması üzerinden çalışan çeşitli sivil toplum örgütleri ve resmi kurumların psikolojik danışmanların çokkültürlü uygulamaları konusunu gündeme alması, eğitim alanında bir farkındalık yaratması açısından önerilmektedir. Milli eğitimin önemli bir ayağı olan rehberlik servislerinin bu konuda farklı kurumlarla işbirliğine geçmesi ve eğitim üzerine çalışan farklı kurumlarla ağ oluşturmaları faydalı olacaktır.

Milli Eğitim Bakanlığı - Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü'ne;

11. Türkiye’de psikolojik danışma alanı ile ilgili karar mekanizması olan Milli Eğitim Bakanlığı ve ilgili birimi Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü’nün, psikolojik danışma alanını eğitim içinde nasıl konumlandıracağını üzerine çalışma yaptığı kadar, alanın içeriği ve uygulamaları üzerine kapasite arttırımı yapması, yeni değerler ve psikolojik danışmanların değişen ihtiyaçları üzerine çalışmalar yapması hem vizyonu ile uygun düşecek hem de elindeki insan kaynağının daha verimli kullanılmasını sağlayacaktır.
12. Milli Eğitim Bakanlığı ve ilgili birimi Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü’nün, alanda yapılan bu gibi çalışma sonuçlarını değerlendirmesi ve faydalanması önerilmektedir. Alanda yapılan bilimsel çalışmaların, alanla ilgili alınan kararların dayanakları olması gerekmektedir. Aynı zamanda psikolojik danışma alanında yapılacak çalışmalar için bu gibi araştırmalar önemli kaynaklar olacaktır.

Türkiye’deki psikolojik danışmanların çokkültürlülük konusunda daha olumlu eğilim göstermesi ve bu konuda farkındalık geliştirmesi, eğitime olası yansımaları açısından toplumsal bir konudur. Psikolojik danışmanların çokkültürlü farkındalık, bilgi ve beceri kazanmaları hem hak hem de sorumluluklarıdır. Bu yüzden kendi haklarının sorumluluğunu alarak; yukarıdan aşağıya değil, psikolojik danışmandan en üst kurumlara doğru bir değişim ve gelişim gösterilmelidir. Böylece çokkültürlü değerler, psikolojik danışmanlar tarafından içselleştirilmiş, kendi mesleki sorumlulukları ve çabaları ile kazanılmış olacaktır. Psikolojik danışmanların olumlu çokkültürlü tutumları eğitimin çıktılarını ve en nihayetinde tüm toplumu olumlu etkileyecek, toplumsal barış için önemli bir adım olacaktır.

KAYNAKÇA

- Acar, N. ve Umucu, E. (2011). Grupla Psikolojik Danışma Sürecinde Direnç Ögesi Olan Kültürel Etmenlere Psikolojik Danışmanın Müdahalesi. *Ege Eğitim Dergisi, 1 (12)*. 99-113.
- Akbulut, S. (2012). Ayrımcılık Çok Boyutlu Yaklaşımlar. K. Çayır ve M.A. Ceyhan (Derleyenler). Gerçekten Eşit Miyiz? Acıma, Zayıf Görme ve Yok Sayma Ekseninde Engelli Ayrımcılığı. İstanbul. İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları. ss.149-162'deki bölüm.
- American Counseling Association. (2005). *American Counselling Association Code Of Ethics*. Amerika, American Counseling Association.
- American Psychological Association. (2002). *Guidelines on Multicultural Education, Training, Research, Practice, and Organizational Change for Psychologists*. Amerika, American Psychological Association. <http://www.apa.org/pi/oema/resources/policy/multicultural-guidelines.aspx> adresinden 10.11. 2012 tarihinde alınmıştır.
- Andrews, P.A. (1992). Türkiye'de Etnik Gruplar (Çev. Mustafa Küpüşoğlu). İstanbul: Ant Yayınları. (Eserin orijinali 1992'de yayımlanmıştır.)
- Arı, R. (2005). *Psikolojik Danışmanların Danışma Becerisi Düzeylerinin İncelenmesi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Association for Multicultural Counselin&Development. (2012). Association for Multicultural Counselin&Development Multicultural Counseling Competencies Standarts. Amerika, Association for Multicultural Counselin&Development. http://www.counseling.org/docs/competencies/multicultural_competencie_s.pdf adresinden 25.03.2012 tarihinde alınmıştır.
- Başbay, A. ve Kağnıcı, Y. (2001). Çokkültürlü Yeterlik Algıları Ölçeği: Bir Ölçek Geliştirme Çalışması. *Eğitim ve Bilim Dergisi, 36(161)*. 199-213.

- Bektaş, Y. (2006). Kültüre Duyarlı Psikolojik Danışma Yeterlikleri ve Psikolojik Danışman Eğitimindeki Yeri. *Ege Eğitim Dergisi*, 7(1). 43-59.
- Bigbee, A. (2008). *The Relationship Between Religion, Social Interest And Wellness In Adults*. North Carolina: Proquest Publications.
- Bora, A. (2012). Ayrımcılık Çok Boyutlu Yaklaşımlar. K. Çayır ve M.A. Ceyhan (Derleyenler). Cinsiyete Dayalı Ayrımcılık. İstanbul. İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları. ss.175-188'deki bölüm.
- Ceyhan, M.A (2012). *Ayrımcılık Çok Boyutlu Yaklaşımlar. K. Çayır ve M.A. Ceyhan (Derleyenler). Eğitimde Çokdillilik ve Ayrımcılık: Sosyolojik, Eğitimsel, Dilbilimsel Perspektifler. İstanbul. İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları. ss. 231-245'deki bölüm.*
- Cırık, İ. (2008). Çokkültürlü Eğitim Ve Yansımaları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 34. 27-40.
- Constantine, M.J. (2002). Predictors Of Satisfaction With Counseling: Racial And Ethnic Clients' Attitudes Toward Counseling And Ratings Of Their Counselors General And Multicultural Counseling Competence. *Journal Of Counseling Psychology*, 49 (2). 255-263.
- Corey, G. (2008). *Psikolojik Danışma, Psikoterapi Kuram Ve Uygulamaları* (Çev. T. Ergene). Mentis Yayınları. (Eserin orijinali 2005'de yayımlanmıştır.)
- Çayır, K. (2012). Ayrımcılık Çok Boyutlu Yaklaşımlar. K. Çayır ve M.A. Ceyhan (Derleyenler). Yaşlılık/Yaşaya Dayalı Ayrımcılık. İstanbul. İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları. ss.163-174'deki bölüm.
- Çayır, K. (2012). Ayrımcılık Çok Boyutlu Yaklaşımlar. K. Çayır ve M.A. Ceyhan (Derleyenler). Gruplararası İlişkiler Bağlamında Ayrımcılık. İstanbul. İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları. ss.5-16'deki bölüm.
- Çelik, H. (2008). Çokkültürlülük Ve Türkiye'deki Görünüm. *Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(15). 319-332.

- Çokluk, Ö., Yılmaz, K. ve Oğuz, E. (2011). Nitel Bir Görüşme Yöntemi: Odak Grup Görüşmesi. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Kuramsal Eğitim Bilim Dergisi*, 4(1). 95- 107.
- Dana, R.H. (2005). *Multicultural Assessment: Principles, Applications And Examples*. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates, Inc.
- Doymuş, K. (2014). *Non-Parametrik Testler*. Erzurum, Atatürk Üniversitesi Fen Bilgisi Eğitimi Anabilim Dalı. <http://kemaldoymus.wordpress.com/spss/> adresinden 13.08.2014 tarihinde alınmıştır.
- Ege Üniversitesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı. (2003). *Tutum Ve Tutum Ölçekleri*. İzmir, Ege Üniversitesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı. http://halksagligi.med.ege.edu.tr/seminerler/2003-04/TutumOlcegiGelistirme_SK.pdf adresinden 09.12.2012 tarihinde alınmıştır.
- Ergin, D.Y. ve Ermeğan, B. (2011). *Çokkültürlülük Ve Sosyal Uyum*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Esquivel, G.B., Lopez E.C. ve Nahari, S. (2007). *Handbook Of Multicultural School Psychology: An Interdisciplinary Perspective*. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates, Inc.
- European Commission Education, Audiovisual And Culture Executive Agency. (2012). *Political Participation And EU Citizenship: Perceptions And Behaviours Of Young People*. Brussels, European Commission Education, Audiovisual And Culture Executive Agency
- Gamst, G., Liang, C. T. H., Der-Karabetian, A. (2011). *Handbook Of Multicultural Measures*. Hawai: Sage Publications.
- Göregenli, M. (2012). Ayrımcılık Çok Boyutlu Yaklaşımlar. K. Çayır ve M.A. Ceyhan (Derleyenler). *Temel Kavramlar; Önyargı, Kalıpyargı ve Ayrımcılık*. İstanbul. İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları. ss.17-29'daki bölüm.
- Gül, İ.I. (2012). Ayrımcılık Çok Boyutlu Yaklaşımlar. K. Çayır ve M.A. Ceyhan (Derleyenler). Ayrımcılığın Önlenmesi ve Eşitliğin Sağlanmasında Hukukun Rolü. İstanbul. İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları. ss.267-276'deki bölüm.

- Hackney, H. Ve Cormier, S. (2008). *Psikolojik Danışma İlke Ve Teknikleri: Psikolojik Yardım Süreci El Kitabı* (Çev. T. Ergene ve S.A. Sevim). Mentis Yayınları. (Eserin orijinali 2005’de yayımlanmıştır.)
- Hair, J.F. Jr. , Anderson, R.E., Tatham, R.L., & Black, W.C. (1998). *Multivariate Data Analysis, (5th Edition)*. Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall.
- İstanbul Bilgi Üniversitesi Sosyoloji ve Eğitim Çalışmaları Birimi. (2012). *Ayrımcılık: Anlamak, Çözümlemek, Mücadele Etmek*. Ayrımcılık: Anlamak, Çözümlemek, Mücadele Etmek Sempozyumunda sunuldu, İstanbul.
- Kağnıcı, Y. (2013). Çokkültürlü Psikolojik Danışman Eğitimine Rehberlik Ve Psikolojik Danışmanlık Lisans Programlarına Yerleştirilmesi. *Türk Psikolojik Danışma Ve Rehberlik Dergisi*, 5(40). 222-231.
- Kararmak, Ö. ve Çetinkaya, R. (2012). Psikolojik Danışman Eğitiminde Süpervizyon. *Türk Psikolojik Danışma Ve Rehberlik Dergisi*, 4(37). 107-121.
- Kararmak, Ö. (2008). Çokkültürlülük, Kültürel Duyarlılık Ve Psikolojik Danışma. *Türk Psikolojik Danışma Ve Rehberlik Dergisi*, 29(3). 1-16.
- Keklik, İ. (2010). Psikolojik Danışma Alanının Hak Savunuculuğu Bağlamında Birey Ötesi Sorumlulukları. *Türk Psikolojik Danışma Ve Rehberlik Dergisi*, 4(33). 89- 99.
- Kırtak, V.N. (2014). *Faktör Analizi*. Balıkesir Üniversitesi. http://w3.balikesir.edu.tr/~demirci/faktor_analiz.pdf adresinden 02.02.2014 tarihinde alınmıştır.
- Kim, B. S. K., Cartwright, B. Y., Asay, P. A., D’Andrea, M. J. (2003). A Revision Of The Multicultural Awareness, Knowledge And Skills Survey-Counselor Edition. *Measurement And Evaluation In Counseling And Development*, 36. 161-180.
- Koç, Z. (2003). Kültüre Duyarlı Psikolojik Danışma Yaklaşımı: Kuramsal Bir İnceleme. *Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(12). 1-17.
- Külahoğlu, Ş. (2002). Avrupa Üniversitelerinde Rehberlik Ve Psikolojik Danışmanlık. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1). 163-186.

- Madran, H.A.D. (2012). Ayrımcılık Çok Boyutlu Yaklaşımlar. K. Çayır ve M.A. Ceyhan (Derleyenler). *Temel Beklenti Etkisi: Kendini Gerçekleştiren Kehanet*. İstanbul. İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları. ss.53-61'deki bölüm.
- Nazlı, S. (2007). Psikolojik Danışmanların Değişen Rollerini Algılayışları. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10(18). 1-17.
- Niles, S.G. (2013). 21. Yüzyılda Kariyer Gelişimi Müdahaleleri (Çev. F.K. Owen, D.M. Siyez, E. Balın, T. Acar, F.Y. Kurter, O.Y. Güneri). Nobel Akademik Yayıncılık. (Eserin orijinali 2002'de yayımlandı.)
- Özdemir, T. (2014). *Güvenirlilik Analizi*.
www.akademikdestek.net/kutuphane/analiz/analiz.../guvenirlik_analizi.doc
adresinden 10.01.2014 tarihinde alınmıştır.
- Özensel, E. (2012). Multiculturalism As The Application Multiculturalism Canada. *Journal Of Academic Inquiries*, 7(1). 55-71.
- Paker, M. (2012). Ayrımcılık Çok Boyutlu Yaklaşımlar. K. Çayır ve M.A. Ceyhan (Derleyenler). Önyargı ve Ayrımcılığa Psikanalitik Bir Bakış İstanbul. İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları. ss.53-60'daki bölüm.
- Patterson, C.H. (1996). Multicultural Counseling: From Diversity to Universality. *Journal Of Counseling and Development*, 74. 227-31.
- Pedersen, P.B. (2002). *Counseling Across Cultures*. Hawaii: Sage Publications.
- Pedersen, P.B. (2002). *The Making Of A Culturally Competent Counselor*. Online Readings in Psychology and Counseling, 10(3). 1-13.
http://dx.doi.org/10.9707/2307-0919.1093 adresinden 08.01.2013 tarihinde alınmıştır.
- Ratts, J., Lewis, J.A., ve Toporek R.L. (2009). American Counseling Association Advocacy Competencies: Social Justice Advocacy At The Student/Client Level. *Journal Of Counseling & Development*, 87. 269-277.
- Repetto, E. (2002). Cross-Cultural Counseling: Problems And Prospects. *Orientacion y Sociedad*, 3. 1-17.

- Semerci, P.U. (2012). Ayrımcılık Çok Boyutlu Yaklaşımlar. K. Çayır ve M.A. Ceyhan(Derleyenler). Ayrımcılık Bağlamında Yoksulluk ve Sosyal Dışlanma. İstanbul. İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları. ss.189-198'daki bölüm.
- Sue, D.W. ve Sue, D. (1999). *Counseling The Culturally Different: Theory And Practice (3rd Edition)*. Canada: John Wiley&Sons, Inc. Publications.
- Sue, D.W., Arredondo, P., ve McDavis, R.J. (1992). Multicultural Counseling Competencies And Stantards. *Journal Of Counseling And Development*, 70. 477-487
- Sue, S. (1998). In Search Of Cultural Competence In Psychotherapy And Counseling. *American Psychologist*, 53(4). 440-448.
- Tatlıoğlu, K. (1999). *Rehberlik Ve Psikolojik Danışmanlık Servisinden Beklentiler Üzerine Bir Araştırma*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Taylı, A. (2008). Okulu Bırakmanın Önlenmesi ve Önlemeye Yönelik Uygulamalar. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(1). 99-115.
- Tekinalp, Ş. (2005). Küreselleşen Dünyanın Bunalımı: Çokkültürlülük. *İstanbul Kültür Üniversitesi Dergisi*, 1. 75-87.
- Tezbaşaran, A.A. (2008). *Likert Tipi Ölçek Hazırlama Kılavuzu (3. Baskı)*. Mersin: Türk Psikologlar Derneği Yayınları.
- Tunçay, M. (2013). Çokkültürlülük Perspektifleri. *İstanbul Bilgi Üniversitesi Sivil Toplum Geliştirme Merkezi Sivil Toplum Ve Demokrasi Konferans Yazıları*, 2. 1-18.
- Tutkun, Ö.F. ve Aksoyalp, Y. (2010). 21. Yüzyılda Öğretmen Yetiştirme Programının Boyutları. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 24. 360-370.
- Türk Psikolojik Danışmanlık Ve Rehberlik Derneği. (2010). *Psikolojik Danışma Ve Rehberlik Alanında Çalışanlar İçin Etik Kurallar*. Ankara, Türk Psikolojik Danışmanlık Ve Rehberlik Derneği.

- Uğur, A. (2004). Kültür, Kültürel Kimlik Ve Kültürel Haklar. *İstanbul Bilgi Üniversitesi Sivil Toplum Geliştirme Merkezi Sivil Toplum Ve Demokrasi Konferans Yazıları*, 9. 1-22.
- Vera, M.E. ve Speight, S.L. (2003). Multicultural Competence, Social Justice And Counseling Psychology: Expanding Our Roles. *The Counseling Psychologist*, 31(3). 253-272.
- Vikipedi. (2013). *Türkiye’de Yaşayan Etnik Gruplar*. Wikimedia Foudaiton, Inc. http://tr.wikipedia.org/wiki/T%C3%BCrkiye'de_ya%C5%9Fayan_etik_gruplar adresinden 03.04.2013 tarihinde alınmıştır.
- Yazıcıoğlu, Y. ve Erdoğan, S. (2004). *Spss Uygulamalı Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Detay Yayıncılık.

EKLER

Ek 1 : Taslak Ölçek

Değerli Psikolojik Danışman; Bu ölçek ile, ülkemizde çalışan psikolojik danışmanların çokkültürlü tutumlarını ölçmek amaçlanmıştır. Teşekkürler.

Cinsiyet: K E Mezun Olunan Üniversite:

Meslek Yılı: 1-5 yıl 5-10 yıl 10-15 yıl 15-20 yıl 20-... yıl

	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Ortadayım	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
	1	2	3	4	5
1. Kendi kültürel geçmişimi önemsemiyorum.					
2. Farklı kültürleri değerlidir ancak farklı kültürlerin vurgulanması bölünmeye yol açabilir.					
3. Toplumdaki farklı kültürlerle ilgili olumsuz yargılar o kültüre olan saygımı düşürür. (ör; Araplar pistir, Türkler barbardır, Kürtler cahildir...vb)					
4. Danışanımla aramdaki dinsel inanç farkından rahatsızlık duyarım.					
5. Çok kültürlülük, batının toplumları bölmek için ortaya attığı kavramlardan biridir.(n)					
6. Bugüne kadar farklı kültürlerle mensup kişiler için önyargılarım ya da kalıp yargılarım olup olmadığı konusunda kendimi değerlendirmedim.					
7. Meslek seçiminin toplumsal cinsiyet rollerine uygun olarak yapılmalıdır.					
8. Engelli bir danışana sunduğum psikolojik danışma hizmetinin hayır işi yönü de vardır.					
9. Her insan kendi yaşam alanının ürünüdür, ve değişmezdir.					
10. Ayrı kültürlerin ayrı bölgelerde ikamet etmesi, verilecek hizmetlerin (eğitim, sağlık...vb) daha verimli olmasını sağlayacaktır.					
11. Psikolojik danışma hizmetleri, çoğunluğu oluşturan grubun ihtiyaçlarını gidermeye hizmet etmektedir.					
12. Çok kültürlülük anlayışı, psikolojik danışmayı kültürel sınırlarından kurtarmıştır.					
13. Kendi kültürel geçmişimin mesleğime etkileri olduğunu biliyorum.					
14. Kendi kültürel geçmişimin kişisel ve profesyonel anlamda psikolojik danışma sürecine etkilerini biliyorum.					
15. Psikolojik danışmanın inanç, tutum ve değerlerinin psikolojik danışma sürecine etkileri konusunda bilgim var.					

16. İrkçılığın, önyargıların ve ayrımcılığın psikolojik danışma sürecindeki etkileri konusunda bilgi sahibi değilim.					
17. İletişim stillerini(beden dili, sözlü-sözsüz mesajlar) ve kendi iletişim stilimin psikolojik danışma sürecine etkisini biliyorum.					
18. Kalıp yargılar, ayrımcılık, basmakalıpcılık, ırkçılık kavramları üzerine çok şey okudum.					
19. Psikolojik danışma sürecinde kültürel faktörleri göz önünde bulundurabilmek için kaynaklardan bilgi edinirim.					
20. Kültüre duyarlı psikolojik danışma yaklaşımının kuramsal temellerini biliyorum.					
21. Kültüre duyarlı psikolojik danışma yaklaşımının tarihsel süreçte gelişimi hakkında bilgi sahibi değilim.					
22. Çok kültürlülük ve etik kavramları arasındaki ilişki hakkında bilgim yok.					
23. Etkili bir psikolojik danışmanlık hizmeti sunmak için, kültürel yönden farklı gruplar konusunda bilgili olmak gerekir.					
24. Farklı kültürel ortamlarda etkili olabilmek için eğitim almak isterim.					
25. Farklı kültürel ortamlarda etkili olabilmek için süpervizyon olanaklarını araştırırım.					
26. Benden farklı etnik kökene sahip danışanlarla çalışmakta yetersiz kalabilirim.					
27. LGBTT(lezbiyen-gay-biseksüel-trans-travesti) bireylere psikolojik danışma hizmeti sunamam.					
28. Çok kültürlü psikolojik danışma eğitimlerine katılma konusunda gönüllüyüm.					
29. Farklı dini inanca sahip bir danışanla çalışırken, duygularımın etkisinde kalabilirim.					
30. Psikolojik danışma hizmeti sunarken, danışanların bazı sorunlarını ciddiye almak zordur. (Ör; Zengin bir bireyin hayattan zevk almadığı konusunda kendini açması)					
31. Mesleki rehberlik çalışmalarında bireyleri toplumsal cinsiyet rollerine uygun olarak yönlendiririm. (ör: kızları öğretmenliğe yönlendirmek)					
32. Daha etkili psikolojik danışma hizmeti sunabilmek için, kültüre duyarlı psikolojik danışma yaklaşımını kullanırım.					
33. LGBTT (lezbiyen, gay, biseksüel, trans, travesti) bir danışanı tedavi için mutlaka yönlendiririm.					
34. Bir psikolojik danışman olarak sunduğum hizmetlerde kültüre duyarlı bir bakış açısına sahip olma konusunda kendimi sorumlu hissetmiyorum.					
35. Farklı etnik kökenlere karşı bazı görüşlerim basmakalıp görünse de, bunlar gerçeklere dayanır.					
36. Psikolojik danışma sürecinde danışanın kültürel ortamını dikkate almak mümkün değildir.					
37. Psikolojik danışmanın, danışanın dini değerlerini danışma sürecine getirmesine izin vermesini etik bulmuyorum.					
38. Danışanların kendi cinslerinden(kadın-erkek) bir psikolojik danışmanla görüşmesi gerektiğini düşünüyorum.					

39. LGBTT birey olmak, bir normalden sapma/ hastalık durumudur.					
40. Düşük sosyo-ekonomik düzeydeki bireylerin psikolojik danışma hizmetleri almasını, öncelikli ihtiyaçları dahilinde olmadığı için anlamlı bulmuyorum.					
41. Sosyal hayatımda farklı etnik kökenden (Türk, Kürt, Ermeni, Rum, Boşnak...vb.) insanlarla arkadaşlık ve ilişki kurmaya açığım.					
42. Farklı dine mensup biriyle arkadaşlığımın ilerleyebileceğini sanmıyorum.					
43. Türkiye’de LGBTT bireylerin toplum içinde ya da iş hayatında dışlanmalarını doğru bulmuyorum.					
44. Düşük sosyo-ekonomik düzeydeki bireylerin, yoksul olmalarında cehalet ve tembelliklerinin payı büyüktür.					
45. Herhangi bir dini inanca sahip olmamak bireyin ruhsal sorunları olduğunun göstergesidir.					
46. Psikolojik danışma uygulamalarını çok kültürlü psikolojik danışma yaklaşımı doğrultusunda şekillendirmek danışanın bireysel özelliklerinin görmezden gelinmesine yol açar.					
47. Bir psikolojik danışman, çalıştığı grup ya da kültüre özgü bilgileri edinmelidir.					
48. Farklı kültüre mensup danışanlarımın, yaşam deneyimleri, kültürel mirasları ve geçmişi hakkında bilgi edinirim.					
49. Psikolojik danışman-danışan ilişkisinde, kültürün ve etnik kökenin kişilik üzerindeki etkilerini biliyorum.					
50. Mesleki tercihler, psikolojik bozukluklar ve yardım arama davranışlarının kültür, etnik köken ya da dini inanış gruplarına göre farklılaştığını gösteren araştırmaları okurum.					
51. Farklı kültür gruplarına uygun düşen farklı psikolojik danışma yaklaşımlarını merak ediyorum.					
52. Farklı inançlara sahip bireylerin (<i>örneğin; Sunni, Alevi, Ateist, Yahudi... vb</i>) kültürünü, (<i>aile yapıları, hiyerarşileri, değer ve inançları, ailedeki destek kaynakları vb.</i>) merak etmiyorum.					
53. Bireyci ve kolektif kültürler arasındaki farkları bilmiyorum.					
54. Yaşadığım kültürde, gençlere ve yaşlılara yönelik algıları ve bu algıların yaşlılar ve gençler üzerine etkilerini biliyorum.					
55. Farklı kültürlerle çalışırken, kişinin kültürüne saygılı olduktan sonra kültürünü bilmenin psikolojik danışma sürecine ne kadar faydası olur emin değilim.					
56. Farklı kültürlerle ilgili yürütülen ruh sağlığı ve ruhsal bozukluk araştırmalarını takip ederim.					
57. Meslek yaşamım dışında da farklı kültürel ortamlar içine girmeye çalışırım.					
58. Yapılacak müdahalenin daha uygun ve etkili olması için, danışanın kültürünü tanımaya çalışırım.					
59. Danışanın, kültür yapısını tanımak için yardımcı kaynaklara başvururum.					
60. Danışanın getirdiği problemi kavramsallaştırırken, kültürel örüntülerle ilişkisini göz önünde bulundururum.					

61. Öncelikle danışanın yaşama bakışını değerlendiririm.					
62. Danışanın hem kültürel, hem de bireysel özelliklerini göz önünde bulundurabilmek mümkün değildir.					
63. Karşı cinsten bir bireyin sorunlarını anlamada her zaman yeterli olabildiğimi düşünmüyorum.					
64. Farklı dine mensup bir danışanın inancından dolayı toplumda zorluklar yaşarsa, bu konuda genel inanca uyum sağlaması yönünde rehberlik ederim.					
65. Farklı kültürlere mensup danışanlar ile, kendi inanç ve tutumlarımdan bağımsız ve önyargısız bir tutumla çalışmak pek mümkün değil.					
66. Bazı psikolojik danışmanlık müdahalelerinin, danışanın değerleriyle çelişmesi uygulamada engel değildir.					
67. Psikolojik danışma hizmeti ile, yoksul bireylere herhangi bir fayda sağlayamam.					
68. Yaşlılar(55-emeklilik arası) iş hayatında üretken olmadıkları için onlarla çalışmaktan kaçınıyorum.					
69. Psikolojik danışma sürecinin başarısı için danışman ve danışan arasında, her türlü kültürel farklılığa rağmen, karşılıklı empati ve kabul sağlamaya çalışırım.					
70. Danışanların farklı dini/tinsel değer ve inançlarına saygı duyarım.					
71. Danışanların kendi yerel yardım uygulamalarının (ör; kültüre özgü kanaat önderi) ve içsel yardım-sunma ağlarını sağlıklı bulmuyorum.					
72. Çok kültürlü psikolojik danışma yeterlikleri, psikolojik danışman ve danışan arasında güven temelli bir ilişki kurulmasını olumlu yönde etkiler.					
73. Danışanların, kültürlerine göre müdahaleler seçmek yerine, geleneksel psikolojik danışma uygulamalarından faydalanmak gerekir.					
74. Geleneksel psikolojik danışma tekniklerini uygulayarak, kültüre duyarlı psikolojik danışma hizmeti sunmak mümkün değildir.					
75. Danışanın görüşmelerde paylaştıklarına odaklanarak, uygun yöntem ve teknikleri seçebilirim.					
76. Daha önce çok kültürlülük üzerine eğitim almadım ve mevcut durumda buna ihtiyaç duymuyorum.					
77. Test teknikleri ve değerlendirme konusunda kültürel sınırların önemli olduğunu düşünmüyorum.					
78. Psikolojik danışmanın bazı özellikleri, farklı kültürlerin değerleri ile çatırırsa nasıl bir yaklaşım göstermesi gerektiğini bilirim.					
79. Değerlendirme ölçeklerinin sonuçları, danışanın kültürel ve dil özellikleri göz önüne alınarak yorumlanmalıdır.					
80. Psikolojik danışman, danışanın kültürünü dikkate almayarak, kültürel etkileri psikolojik danışma sürecinin dışında tutmayı başarabilir.					
81. Ayrımcılık(etnik köken, inanç, cinsiyet, yaş, sosyo-ekonomik, engellilik temelli) mağduru olan danışanlarımla yasal haklarını ve hak arama yollarını biliyorum.					
82. TCK (Türk Ceza Kanunu)'da ayrımcılık bağlamında cezai sorumluluk gerektiren fiilleri biliyorum.					
83. Sözel ve sözel olmayan yardım tepkilerini farklı kültürlere uygun şekilde kullanırım.					

84. Geleneksel şifacılarından, dini ve tinsel liderlerden, farklı kültüre mensup danışanlarla çalışan uygulayıcılardan, ihtiyaç duyduğumda destek alırım.					
85. Önyargılı, ayrımcı ve yanlı uygulamaları engellemek için çalışırım.					
86. Psikolojik danışmanlık modellerini farklı kültüre mensup danışanlara uyarlayarak kullanırım.					
87. Psikolojik danışma tekniklerini, danışanın kültürel farklılığına uygun olacak şekilde yeniden biçimlendirebilirim.					
88. Azınlığın kendi anadiliyle konuştuğu bir bölgede çalışırsam, yöredeki insanlara daha iyi hizmet verebilmek için dillerini öğrenmeye çalışırım.					
89. Görevim nedeniyle farklı bir bölgeye atanırsam/görevlendirilirim, öncelikle gideceğim bölgenin kültürel özelliklerini araştırırım.					
90. Çalıştığım kurumda engelli birey/öğrencilere yönelik fiziksel düzenlemeler için gerekli çalışmaları yapıyorum.					
91. Çalıştığım kurumda LGBTT bir birey ayrımcılığa maruz kalırsa, tüm çalışanların bu konuda hak temelli bir yaklaşım göstermesi için çalışırım.					
92. Hiçbir kültüre karşı önyargı taşımadığım için, ayrıca bir kültüre duyarlı psikolojik danışma eğitimine ihtiyaç duymuyorum.					

Ek 2 : Psikolojik Danışmanlar İçin Çokkültürlü Tutum Ölçeği

Değerli Psikolojik Danışman; Bu ölçek ile, ülkemizde çalışan psikolojik danışmanların çokkültürlü tutumlarını ölçmek amaçlanmıştır. Vereceğiniz samimi cevaplar, alanımızın gelişmesine katkı sağlayacaktır. Tüm bilgiler yalnızca bilimsel araştırma için kullanılacaktır.

Cinsiyet: K E

Meslek Yılı: 1-5 yıl 5-10 yıl 10-15 yıl 15-20 yıl 20-... yıl

Mezun Olunan Üniversite:

	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Ortadayım	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
	1	2	3	4	5
1. Toplumdaki farklı kültürlerle ilgili olumsuz yargılar o kültüre olan saygımı düşürür.					
2. Çok kültürlülük, batının toplumları bölmek için ortaya attığı kavramlardan biridir.					
3. Engelli bir danışana sunduğum psikolojik danışma hizmetinin hayır işi yönü de vardır.					
4. Irkçılığın, önyargıların ve ayrımcılığın psikolojik danışma sürecindeki etkileri konusunda bilgi sahibi değilim.					
5. Çok kültürlülük ve etik kavramları arasındaki ilişki hakkında bilgim yok.					
6. Psikolojik danışma hizmeti sunarken, danışanların bazı sorunlarını ciddiye almak zordur. (Ör; Zengin bir bireyin hayattan zevk almadığı konusunda kendini açması)					
7. LGBTT (lezbiyen, gay, biseksüel, trans, travesti) bir danışanı tedavi için mutlaka yönlendiririm.					
8. Bir psikolojik danışman olarak sunduğum hizmetlerde kültüre duyarlı bir bakış açısına sahip olma konusunda kendimi sorumlu hissetmiyorum.					
9. Farklı etnik kökenlere karşı bazı görüşlerim basmakalıp görünse de, bunlar gerçeklere dayanır.					
10. Psikolojik danışma sürecinde danışanın kültürel ortamını dikkate almak mümkün değildir.					
11. Psikolojik danışma uygulamalarını çok kültürlü psikolojik danışma yaklaşımı doğrultusunda şekillendirmek danışanın bireysel özelliklerinin görmezden gelinmesine yol açar.					
12. Farklı inançlara sahip bireylerin (örneğin; Sunni, Alevi, Ateist, Yahudi... vb) kültürünü, (aile yapıları, hiyerarşileri, değer ve inançları, ailedeki destek kaynakları vb.) merak etmiyorum.					
13. Farklı kültürlerle çalışırken, kişinin kültürüne saygılı olduktan sonra kültürünü bilmenin psikolojik danışma sürecine ne kadar faydası olur emin değilim.					
14. Danışanın hem kültürel, hem de bireysel özelliklerini göz önünde bulundurabilmek mümkün değildir.					
15. Farklı kültürlere mensup danışanlar ile, kendi inanç ve tutumlarımdan bağımsız ve önyargısız bir tutumla çalışmak pek mümkün değil.					

Ek 3 : Taslak Ölçek Analizleri

Correlations

		TOPLAM	Kendi kültürel geçmişimi önemsemiyorum.
TOPLAM	Pearson Correlation	1	,219*
	Sig. (2-tailed)		,016
	N	121	121
Kendi kültürel geçmişimi önemsemiyorum.	Pearson Correlation	,219*	1
	Sig. (2-tailed)	,016	
	N	121	121

*. Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

		TOPLAM	Farklı kültürler değerlidir ancak farklı kültürlerin vurgulanması bölünmeye yol açabilir.
TOPLAM	Pearson Correlation	1	,370**
	Sig. (2-tailed)		,000
	N	121	121
Farklı kültürler değerlidir ancak farklı kültürlerin vurgulanması bölünmeye yol açabilir.	Pearson Correlation	,370**	1
	Sig. (2-tailed)	,000	
	N	121	121

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

		TOPLAM	Toplumdaki farklı kültürlerle ilgili olumsuz yargılar o kültüre olan saygımı düşürür.
TOPLAM	Pearson Correlation	1	,398**
	Sig. (2-tailed)		,000
	N	121	121
Toplumdaki farklı kültürlerle ilgili olumsuz yargılar o kültüre olan saygımı düşürür.	Pearson Correlation	,398**	1
	Sig. (2-tailed)	,000	
	N	121	121

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Correlations

		TOPLAM	Danışanımla aramdaki dinsel inanç farkından rahatsızlık duyarım.
TOPLAM	Pearson Correlation	1	,271**
	Sig. (2-tailed)		,003
	N	121	121
Danışanımla aramdaki dinsel inanç farkından rahatsızlık duyarım.	Pearson Correlation	,271**	1
	Sig. (2-tailed)	,003	
	N	121	121

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Correlations

		TOPLAM	Çok kültürlülük, batının toplumları bölmek için ortaya attığı kavramlardan biridir.
TOPLAM	Pearson Correlation	1	,281**
	Sig. (2-tailed)		,002
	N	121	121
Çok kültürlülük, batının toplumları bölmek için ortaya attığı kavramlardan biridir.	Pearson Correlation	,281**	1
	Sig. (2-tailed)	,002	
	N	121	121

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Correlations

		TOPLAM	Bugüne kadar farklı kültürlere mensup kişiler için önyargılarım ya da kalıp yargılarım olup olmadığı konusunda kendimi değerlendirmedim.
TOPLAM	Pearson Correlation	1	,526**
	Sig. (2-tailed)		,000
	N	121	121
Bugüne kadar farklı kültürlere mensup kişiler için önyargılarım ya da kalıp yargılarım olup olmadığı konusunda kendimi değerlendirmedim.	Pearson Correlation	,526**	1
	Sig. (2-tailed)	,000	
	N	121	121

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Correlations

		TOPLAM	Meslek seçiminin toplumsal cinsiyet rollerine uygun olarak yapılmalıdır.
TOPLAM	Pearson Correlation	1	,424**
	Sig. (2-tailed)		,000
	N	121	121
Meslek seçiminin toplumsal cinsiyet rollerine uygun olarak yapılmalıdır.	Pearson Correlation	,424**	1
	Sig. (2-tailed)	,000	
	N	121	121

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Correlations

		TOPLAM	Engelli bir danışana sunduğum psikolojik danışma hizmetinin hayır işi yönü de vardır.
TOPLAM	Pearson Correlation	1	,303**
	Sig. (2-tailed)		,001
	N	121	121
Engelli bir danışana sunduğum psikolojik danışma hizmetinin hayır işi yönü de vardır.	Pearson Correlation	,303**	1
	Sig. (2-tailed)	,001	
	N	121	121

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Correlations

		TOPLAM	Her insan kendi yaşam alanının ürünüdür, ve değişmezdir.
TOPLAM	Pearson Correlation	1	,398**
	Sig. (2-tailed)		,000
	N	121	121
Her insan kendi yaşam alanının ürünüdür, ve değişmezdir.	Pearson Correlation	,398**	1
	Sig. (2-tailed)	,000	
	N	121	121

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Correlations

		TOPLAM	Ayrı kültürlerin ayrı bölgelerde ikamet etmesi, verilecek hizmetlerin (eğitim, sağlık...vb) daha verimli olmasını sağlayacaktır.
TOPLAM	Pearson Correlation	1	,401**
	Sig. (2-tailed)		,000
	N	121	121
Ayrı kültürlerin ayrı bölgelerde ikamet etmesi, verilecek hizmetlerin (eğitim, sağlık...vb) daha verimli olmasını sağlayacaktır.	Pearson Correlation	,401**	1
	Sig. (2-tailed)	,000	
	N	121	121

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Correlations

		TOPLAM	Psikolojik danışma hizmetleri, çoğunluğu oluşturan grubun ihtiyaçlarını gidermeye hizmet etmektedir.
TOPLAM	Pearson Correlation	1	-,146
	Sig. (2-tailed)		,110
	N	121	121
Psikolojik danışma hizmetleri, çoğunluğu oluşturan grubun ihtiyaçlarını gidermeye hizmet etmektedir.	Pearson Correlation	-,146	1
	Sig. (2-tailed)	,110	
	N	121	121

Correlations

		TOPLAM	Çok kültürlülük anlayışı, psikolojik danışmayı kültürel sınırlarından kurtarmıştır.
TOPLAM	Pearson Correlation	1	,153
	Sig. (2-tailed)		,094
	N	121	121
Çok kültürlülük anlayışı, psikolojik danışmayı kültürel sınırlarından kurtarmıştır.	Pearson Correlation	,153	1
	Sig. (2-tailed)	,094	
	N	121	121

Correlations

		TOPLAM	Kendi kültürel geçmişimin mesleğime etkileri olduğunu biliyorum.
TOPLAM	Pearson Correlation	1	,151
	Sig. (2-tailed)		,097
	N	121	121
Kendi kültürel geçmişimin mesleğime etkileri olduğunu biliyorum.	Pearson Correlation	,151	1
	Sig. (2-tailed)	,097	
	N	121	121

Correlations

		TOPLAM	Kendi kültürel geçmişimin kişisel ve profesyonel anlamda psikolojik danışma sürecine etkilerini biliyorum.
TOPLAM	Pearson Correlation	1	,118
	Sig. (2-tailed)		,197
	N	121	121
Kendi kültürel geçmişimin kişisel ve profesyonel anlamda psikolojik danışma sürecine etkilerini biliyorum.	Pearson Correlation	,118	1
	Sig. (2-tailed)	,197	
	N	121	121

Correlations

		TOPLAM	Psikolojik danışmanın inanç, tutum ve değerlerinin psikolojik danışma sürecine etkileri konusunda bilgim var.
TOPLAM	Pearson Correlation	1	,126
	Sig. (2-tailed)		,170
	N	121	121
Psikolojik danışmanın inanç, tutum ve değerlerinin psikolojik danışma sürecine etkileri konusunda bilgim var.	Pearson Correlation	,126	1
	Sig. (2-tailed)	,170	
	N	121	121

Correlations

		TOPLAM	İrkçılığın, önyargıların ve ayrımcılığın psikolojik danışma sürecindeki etkileri konusunda bilgi sahibi değilim.
TOPLAM	Pearson Correlation	1	,354**
	Sig. (2-tailed)		,000
	N	121	121
İrkçılığın, önyargıların ve ayrımcılığın psikolojik danışma sürecindeki etkileri konusunda bilgi sahibi değilim.	Pearson Correlation	,354**	1
	Sig. (2-tailed)	,000	
	N	121	121

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Correlations

		TOPLAM	İletişim stillerini(beden dili, sözlü-sözsüz mesajlar) ve kendi iletişim stilimin psikolojik danışma sürecine etkisini biliyorum.
TOPLAM	Pearson Correlation	1	,225*
	Sig. (2-tailed)		,013
	N	121	121
İletişim stillerini(beden dili, sözlü-sözsüz mesajlar) ve kendi iletişim stilimin psikolojik danışma sürecine etkisini biliyorum.	Pearson Correlation	,225*	1
	Sig. (2-tailed)	,013	
	N	121	121

* . Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

Correlations

		TOPLAM	Kalıp yargılar, ayrımcılık, basmakalıpçılık, ırkçılık kavramları üzerine çok şey okudum.
TOPLAM	Pearson Correlation	1	,228*
	Sig. (2-tailed)		,012
	N	121	121
Kalıp yargılar, ayrımcılık, basmakalıpçılık, ırkçılık kavramları üzerine çok şey okudum.	Pearson Correlation	,228*	1
	Sig. (2-tailed)	,012	
	N	121	121

* . Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

Correlations

		TOPLAM	Psikolojik danışma sürecinde kültürel faktörleri göz önünde bulundurabilmek için kaynaklardan bilgi edinirim.
TOPLAM	Pearson Correlation	1	,036
	Sig. (2-tailed)		,692
	N	121	121
Psikolojik danışma sürecinde kültürel faktörleri göz önünde bulundurabilmek için kaynaklardan bilgi edinirim.	Pearson Correlation	,036	1
	Sig. (2-tailed)	,692	
	N	121	121

Correlations

		TOPLAM	Kültüre duyarlı psikolojik danışma yaklaşımının kuramsal temellerini biliyorum.
TOPLAM	Pearson Correlation	1	-,037
	Sig. (2-tailed)		,690
	N	121	121
Kültüre duyarlı psikolojik danışma yaklaşımının kuramsal temellerini biliyorum.	Pearson Correlation	-,037	1
	Sig. (2-tailed)	,690	
	N	121	121

Correlations

		TOPLAM	Kültüre duyarlı psikolojik danışma yaklaşımının tarihsel süreçte gelişimi hakkında bilgi sahibi değilim.
TOPLAM	Pearson Correlation	1	,139
	Sig. (2-tailed)		,128
	N	121	121
Kültüre duyarlı psikolojik danışma yaklaşımının tarihsel süreçte gelişimi hakkında bilgi sahibi değilim.	Pearson Correlation	,139	1
	Sig. (2-tailed)	,128	
	N	121	121

Correlations

		TOPLAM	Çok kültürlülük ve etik kavramları arasındaki ilişki hakkında bilgim yok.
TOPLAM	Pearson Correlation	1	,376**
	Sig. (2-tailed)		,000
	N	121	121
Çok kültürlülük ve etik kavramları arasındaki ilişki hakkında bilgim yok.	Pearson Correlation	,376**	1
	Sig. (2-tailed)	,000	
	N	121	121

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Correlations

		TOPLAM	Etkili bir psikolojik danışmanlık hizmeti sunmak için, kültürel yönden farklı gruplar konusunda bilgili olmak gerekir.
TOPLAM	Pearson Correlation	1	,238**
	Sig. (2-tailed)		,009
	N	121	121
Etkili bir psikolojik danışmanlık hizmeti sunmak için, kültürel yönden farklı gruplar konusunda bilgili olmak gerekir.	Pearson Correlation	,238**	1
	Sig. (2-tailed)	,009	
	N	121	121

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Correlations

		TOPLAM	Farklı kültürel ortamlarda etkili olabilmek için eğitim almak isterim.
TOPLAM	Pearson Correlation	1	,304**
	Sig. (2-tailed)		,001
	N	121	121
Farklı kültürel ortamlarda etkili olabilmek için eğitim almak isterim.	Pearson Correlation	,304**	1
	Sig. (2-tailed)	,001	
	N	121	121

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Correlations

		TOPLAM	Farklı kültürel ortamlarda etkili olabilmek için süpervizyon olanaklarını araştırırım.
TOPLAM	Pearson Correlation	1	,280**
	Sig. (2-tailed)		,002
	N	121	121
Farklı kültürel ortamlarda etkili olabilmek için süpervizyon olanaklarını araştırırım.	Pearson Correlation	,280**	1
	Sig. (2-tailed)	,002	
	N	121	121

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Correlations

		TOPLAM	Benden farklı etnik kökene sahip danışanlarla çalışmakta yetersiz kalabilirim.
TOPLAM	Pearson Correlation	1	,393**
	Sig. (2-tailed)		,000
	N	121	121
Benden farklı etnik kökene sahip danışanlarla çalışmakta yetersiz kalabilirim.	Pearson Correlation	,393**	1
	Sig. (2-tailed)	,000	
	N	121	121

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Correlations

		TOPLAM	LGBTT (lezbiyen-gay-biseksüel-trans- travesti) bireylere psikolojik danışma hizmeti sunamam.
TOPLAM	Pearson Correlation	1	,382**
	Sig. (2-tailed)		,000
	N	121	121
LGBTT (lezbiyen-gay-biseksüel-trans-travesti) bireylere psikolojik danışma hizmeti sunamam.	Pearson Correlation	,382**	1
	Sig. (2-tailed)	,000	
	N	121	121

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Correlations

		TOPLAM	Çok kültürlü psikolojik danışma eğitimlerine katılma konusunda gönüllüyüm.
TOPLAM	Pearson Correlation	1	-,036
	Sig. (2-tailed)		,696
	N	121	121
Çok kültürlü psikolojik danışma eğitimlerine katılma konusunda gönüllüyüm.	Pearson Correlation	-,036	1
	Sig. (2-tailed)	,696	
	N	121	121

Correlations

		TOPLAM	Farklı dini inanca sahip bir danışanla çalışırken, duygularımın etkisinde kalabilirim.
TOPLAM	Pearson Correlation	1	,536**
	Sig. (2-tailed)		,000
	N	121	121
Farklı dini inanca sahip bir danışanla çalışırken, duygularımın etkisinde kalabilirim.	Pearson Correlation	,536**	1
	Sig. (2-tailed)	,000	
	N	121	121

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Correlations

		TOPLAM	Psikolojik danışma hizmeti sunarken, danışanların bazı sorunlarını ciddiye almak zordur. (Ör; Zengin bir bireyin hayattan zevk almadığı konusunda kendini açması).
TOPLAM	Pearson Correlation	1	,437**
	Sig. (2-tailed)		,000
	N	121	121
Psikolojik danışma hizmeti sunarken, danışanların bazı sorunlarını ciddiye almak zordur. (Ör; Zengin bir bireyin hayattan zevk almadığı konusunda kendini açması).	Pearson Correlation	,437**	1
	Sig. (2-tailed)	,000	
	N	121	121

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Correlations

		TOPLAM	Mesleki rehberlik çalışmalarında bireyleri toplumsal cinsiyet rollerine uygun olarak yönlendiririm. (ör: kızları öğretmenliğe yönlendirmek).
TOPLAM	Pearson Correlation	1	,378**
	Sig. (2-tailed)		,000
	N	121	121
Mesleki rehberlik çalışmalarında bireyleri toplumsal cinsiyet rollerine uygun olarak yönlendiririm. (ör: kızları öğretmenliğe yönlendirmek).	Pearson Correlation	,378**	1
	Sig. (2-tailed)	,000	
	N	121	121

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Correlations

		TOPLAM	Daha etkili psikolojik danışma hizmeti sunabilmek için, kültüre duyarlı psikolojik danışma yaklaşımını kullanırım.
TOPLAM	Pearson Correlation	1	-,024
	Sig. (2-tailed)		,795
	N	121	121
Daha etkili psikolojik danışma hizmeti sunabilmek için, kültüre duyarlı psikolojik danışma yaklaşımını kullanırım.	Pearson Correlation	-,024	1
	Sig. (2-tailed)	,795	
	N	121	121

Correlations

		TOPLAM	LGBTT (lezbiyen, gay, biseksüel, trans, travesti) bir danışanı tedavi için mutlaka yönlendiririm.
TOPLAM	Pearson Correlation	1	,269**
	Sig. (2-tailed)		,003
	N	121	121
LGBTT (lezbiyen, gay, biseksüel, trans, travesti) bir danışanı tedavi için mutlaka yönlendiririm.	Pearson Correlation	,269**	1
	Sig. (2-tailed)	,003	
	N	121	121

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Correlations

		TOPLAM	Bir psikolojik danışman olarak sunduğum hizmetlerde kültüre duyarlı bir bakış açısına sahip olma konusunda kendimi sorumlu hissetmiyorum.
TOPLAM	Pearson Correlation	1	,233*
	Sig. (2-tailed)		,010
	N	121	121
Bir psikolojik danışman olarak sunduğum hizmetlerde kültüre duyarlı bir bakış açısına sahip olma konusunda kendimi sorumlu hissetmiyorum.	Pearson Correlation	,233*	1
	Sig. (2-tailed)	,010	
	N	121	121

*. Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

Correlations

		TOPLAM	Farklı etnik kökenlere karşı bazı görüşlerim basmakalıp görünse de, bunlar gerçeklere dayanır.
TOPLAM	Pearson Correlation	1	,360**
	Sig. (2-tailed)		,000
	N	121	121
Farklı etnik kökenlere karşı bazı görüşlerim basmakalıp görünse de, bunlar gerçeklere dayanır.	Pearson Correlation	,360**	1
	Sig. (2-tailed)	,000	
	N	121	121

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Correlations

		TOPLAM	Psikolojik danışma sürecinde danışanın kültürel ortamını dikkate almak mümkün değildir.
TOPLAM	Pearson Correlation	1	,466**
	Sig. (2-tailed)		,000
	N	121	121
Psikolojik danışma sürecinde danışanın kültürel ortamını dikkate almak mümkün değildir.	Pearson Correlation	,466**	1
	Sig. (2-tailed)	,000	
	N	121	121

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Correlations

		TOPLAM	Psikolojik danışmanın, danışanın dini değerlerini danışma sürecine getirmesine izin vermesini etik bulmuyorum.
TOPLAM	Pearson Correlation	1	,335**
	Sig. (2-tailed)		,000
	N	121	121
Psikolojik danışmanın, danışanın dini değerlerini danışma sürecine getirmesine izin vermesini etik bulmuyorum.	Pearson Correlation	,335**	1
	Sig. (2-tailed)	,000	
	N	121	121

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Correlations

		TOPLAM	Danışanların kendi cinslerinden(kadın-erkek) bir psikolojik danışmanla görüşmesi gerektiğini düşünüyorum.
TOPLAM	Pearson Correlation	1	,222*
	Sig. (2-tailed)		,014
	N	121	121
Danışanların kendi cinslerinden(kadın-erkek) bir psikolojik danışmanla görüşmesi gerektiğini düşünüyorum.	Pearson Correlation	,222*	1
	Sig. (2-tailed)	,014	
	N	121	121

* . Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

Correlations

		TOPLAM	LGBTT (lezbiyen, gay, biseksüel, trans, travesti) birey olmak, bir normalden sapma/ hastalık durumudur.
TOPLAM	Pearson Correlation	1	,223*
	Sig. (2-tailed)		,014
	N	121	121
LGBTT (lezbiyen, gay, biseksüel, trans, travesti) birey olmak, bir normalden sapma/ hastalık durumudur.	Pearson Correlation	,223*	1
	Sig. (2-tailed)	,014	
	N	121	121

* . Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

Correlations

		TOPLAM	Düşük sosyo-ekonomik düzeydeki bireylerin psikolojik danışma hizmetleri almasını, öncelikli ihtiyaçları dahilinde olmadığı için anlamlı bulmuyorum.
TOPLAM	Pearson Correlation	1	,293**
	Sig. (2-tailed)		,001
	N	121	121
Düşük sosyo-ekonomik düzeydeki bireylerin psikolojik danışma hizmetleri almasını, öncelikli ihtiyaçları dahilinde olmadığı için anlamlı bulmuyorum.	Pearson Correlation	,293**	1
	Sig. (2-tailed)	,001	
	N	121	121

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Correlations

		TOPLAM	Sosyal hayatımda farklı etnik kökenden (Türk, Kürt, Ermeni, Rum, Boşnak...vb.) insanlarla arkadaşlık ve ilişki kurmaya açığım.
TOPLAM	Pearson Correlation	1	-,068
	Sig. (2-tailed)		,458
	N	121	121
Sosyal hayatımda farklı etnik kökenden (Türk, Kürt, Ermeni, Rum, Boşnak...vb.) insanlarla arkadaşlık ve ilişki kurmaya açığım.	Pearson Correlation	-,068	1
	Sig. (2-tailed)	,458	
	N	121	121

Correlations

		TOPLAM	Farklı dine mensup biriyle arkadaşlığımın ilerleyebileceğini sanmıyorum.
TOPLAM	Pearson Correlation	1	,371**
	Sig. (2-tailed)		,000
	N	121	121
Farklı dine mensup biriyle arkadaşlığımın ilerleyebileceğini sanmıyorum.	Pearson Correlation	,371**	1
	Sig. (2-tailed)	,000	
	N	121	121

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Correlations

		TOPLAM	Türkiye'de LGBTT(lezbiyen, gay, biseksüel, trans, travesti) bireylerin toplum içinde ya da iş hayatında dışlanmalarını doğru bulmuyorum.
TOPLAM	Pearson Correlation	1	-,070
	Sig. (2-tailed)		,445
	N	121	121
Türkiye'de LGBTT(lezbiyen, gay, biseksüel, trans, travesti) bireylerin toplum içinde ya da iş hayatında dışlanmalarını doğru bulmuyorum.	Pearson Correlation	-,070	1
	Sig. (2-tailed)	,445	
	N	121	121

Correlations

		TOPLAM	Düşük sosyo-ekonomik düzeydeki bireylerin, yoksul olmalarında cehalet ve tembelliklerinin payı büyüktür.
TOPLAM	Pearson Correlation	1	,276**
	Sig. (2-tailed)		,002
	N	121	121
Düşük sosyo-ekonomik düzeydeki bireylerin, yoksul olmalarında cehalet ve tembelliklerinin payı büyüktür.	Pearson Correlation	,276**	1
	Sig. (2-tailed)	,002	
	N	121	121

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Correlations

		TOPLAM	Herhangi bir dini inanca sahip olmamak bireyin ruhsal sorunları olduğunun göstergesidir.
TOPLAM	Pearson Correlation	1	,398**
	Sig. (2-tailed)		,000
	N	121	121
Herhangi bir dini inanca sahip olmamak bireyin ruhsal sorunları olduğunun göstergesidir.	Pearson Correlation	,398**	1
	Sig. (2-tailed)	,000	
	N	121	121

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Correlations

		TOPLAM	Psikolojik danışma uygulamalarını çok kültürlü psikolojik danışma yaklaşımı doğrultusunda şekillendirmek danışanın bireysel özelliklerinin görmezden gelinmesine yok açar.
TOPLAM	Pearson Correlation	1	,452**
	Sig. (2-tailed)		,000
	N	121	121
Psikolojik danışma uygulamalarını çok kültürlü psikolojik danışma yaklaşımı doğrultusunda şekillendirmek danışanın bireysel özelliklerinin görmezden gelinmesine yok açar.	Pearson Correlation	,452**	1
	Sig. (2-tailed)	,000	
	N	121	121

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Correlations

		TOPLAM	Bir psikolojik danışman, çalıştığı grup ya da kültüre özgü bilgileri edinmelidir.
TOPLAM	Pearson Correlation	1	-,011
	Sig. (2-tailed)		,903
	N	121	121
Bir psikolojik danışman, çalıştığı grup ya da kültüre özgü bilgileri edinmelidir.	Pearson Correlation	-,011	1
	Sig. (2-tailed)	,903	
	N	121	121

Correlations

		TOPLAM	Farklı kültüre mensup danışanlarımın, yaşam deneyimleri, kültürel mirasları ve geçmişi hakkında bilgi edinirim.
TOPLAM	Pearson Correlation	1	,202*
	Sig. (2-tailed)		,026
	N	121	121
Farklı kültüre mensup danışanlarımın, yaşam deneyimleri, kültürel mirasları ve geçmişi hakkında bilgi edinirim.	Pearson Correlation	,202*	1
	Sig. (2-tailed)	,026	
	N	121	121

*. Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

Correlations

		TOPLAM	Psikolojik danışman-danışan ilişkisinde, kültürün ve etnik kökenin kişilik üzerindeki etkilerini biliyorum.
TOPLAM	Pearson Correlation	1	,193*
	Sig. (2-tailed)		,034
	N	121	121
Psikolojik danışman-danışan ilişkisinde, kültürün ve etnik kökenin kişilik üzerindeki etkilerini biliyorum.	Pearson Correlation	,193*	1
	Sig. (2-tailed)	,034	
	N	121	121

*. Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

Correlations

		TOPLAM	Mesleki tercihler, psikolojik bozukluklar ve yardım arama davranışlarının kültür, etnik köken ya da dini inanış gruplarına göre farklılaştığını gösteren araştırmaları okurum.
TOPLAM	Pearson Correlation	1	,075
	Sig. (2-tailed)		,416
	N	121	121
Mesleki tercihler, psikolojik bozukluklar ve yardım arama davranışlarının kültür, etnik köken ya da dini inanış gruplarına göre farklılaştığını gösteren araştırmaları okurum.	Pearson Correlation	,075	1
	Sig. (2-tailed)	,416	
	N	121	121

Correlations

		TOPLAM	Farklı kültür gruplarına uygun düşen farklı psikolojik danışma yaklaşımlarını merak ediyorum.
TOPLAM	Pearson Correlation	1	,167
	Sig. (2-tailed)		,066
	N	121	121
Farklı kültür gruplarına uygun düşen farklı psikolojik danışma yaklaşımlarını merak ediyorum.	Pearson Correlation	,167	1
	Sig. (2-tailed)	,066	
	N	121	121

Correlations

		TOPLAM	Farklı inançlara sahip bireylerin (örneğin; Sunni, Alevi, Ateist, Yahudi... vb) kültürünü, (aile yapıları, hiyerarşileri, değer ve inançları, ailedeki destek kaynakları vb.) merak etmiyorum.
TOPLAM	Pearson Correlation	1	,256**
	Sig. (2-tailed)		,005
	N	121	121
Farklı inançlara sahip bireylerin (örneğin; Sunni, Alevi, Ateist, Yahudi... vb) kültürünü, (aile yapıları, hiyerarşileri, değer ve inançları, ailedeki destek kaynakları vb.) merak etmiyorum.	Pearson Correlation	,256**	1
	Sig. (2-tailed)	,005	
	N	121	121

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Correlations

		TOPLAM	Bireyci ve kolektif kültürler arasındaki farkları bilmiyorum.
TOPLAM	Pearson Correlation	1	-,242**
	Sig. (2-tailed)		,007
	N	121	121
Bireyci ve kolektif kültürler arasındaki farkları bilmiyorum.	Pearson Correlation	-,242**	1
	Sig. (2-tailed)	,007	
	N	121	121

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

		TOPLAM	Yaşadığım kültürde, gençlere ve yaşlılara yönelik algıları ve bu algıların yaşlılar ve gençler üzerine etkilerini biliyorum.
TOPLAM	Pearson Correlation	1	-,211*
	Sig. (2-tailed)		,020
	N	121	121
Yaşadığım kültürde, gençlere ve yaşlılara yönelik algıları ve bu algıların yaşlılar ve gençler üzerine etkilerini biliyorum.	Pearson Correlation	-,211*	1
	Sig. (2-tailed)	,020	
	N	121	121

* . Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

Correlations

		TOPLAM	Farklı kültürlerle çalışırken, kişinin kültürüne saygılı olduktan sonra kültürünü bilmenin psikolojik danışma sürecine ne kadar faydası olur emin değilim.
TOPLAM	Pearson Correlation	1	,311**
	Sig. (2-tailed)		,001
	N	121	121
Farklı kültürlerle çalışırken, kişinin kültürüne saygılı olduktan sonra kültürünü bilmenin psikolojik danışma sürecine ne kadar faydası olur emin değilim.	Pearson Correlation	,311**	1
	Sig. (2-tailed)	,001	
	N	121	121

** Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Correlations

		TOPLA M	Farklı kültürlerle ilgili yürütülen ruh sağlığı ve ruhsal bozukluk araştırmalarını takip ederim.
TOPLAM	Pearson Correlation	1	,061
	Sig. (2-tailed)		,503
	N	121	121
Farklı kültürlerle ilgili yürütülen ruh sağlığı ve ruhsal bozukluk araştırmalarını takip ederim.	Pearson Correlation	,061	1
	Sig. (2-tailed)	,503	
	N	121	121

Correlations

		TOPLA M	Meslek yaşamım dışında da farklı kültürel ortamlar içine girmeye çalışırım.
TOPLAM	Pearson Correlation	1	,113
	Sig. (2-tailed)		,218
	N	121	121
Meslek yaşamım dışında da farklı kültürel ortamlar içine girmeye çalışırım.	Pearson Correlation	,113	1
	Sig. (2-tailed)	,218	
	N	121	121

Correlations

		TOPLAM	Yapılacak müdahalenin daha uygun ve etkili olması için, danışanın kültürünü tanımaya çalışırım.
TOPLAM	Pearson Correlation	1	,221*
	Sig. (2-tailed)		,015
	N	121	121
Yapılacak müdahalenin daha uygun ve etkili olması için, danışanın kültürünü tanımaya çalışırım.	Pearson Correlation	,221*	1
	Sig. (2-tailed)	,015	
	N	121	121

*. Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

Correlations

		TOPLAM	Danışanın, kültür yapısını tanımak için yardımcı kaynaklara başvururum.
TOPLAM	Pearson Correlation	1	,255**
	Sig. (2-tailed)		,005
	N	121	121
Danışanın, kültür yapısını tanımak için yardımcı kaynaklara başvururum.	Pearson Correlation	,255**	1
	Sig. (2-tailed)	,005	
	N	121	121

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Correlations

		TOPLAM	Danışanın getirdiği problemi kavramsallaştırırken, kültürel örüntülerle ilişkisini göz önünde bulundururum.
TOPLAM	Pearson Correlation	1	,256**
	Sig. (2-tailed)		,005
	N	121	121
Danışanın getirdiği problemi kavramsallaştırırken, kültürel örüntülerle ilişkisini göz önünde bulundururum.	Pearson Correlation	,256**	1
	Sig. (2-tailed)	,005	
	N	121	121

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Correlations

		TOPLAM	Öncelikle danışanın yaşama bakışını değerlendiririm.
TOPLAM	Pearson Correlation	1	,208*
	Sig. (2-tailed)		,022
	N	121	121
Öncelikle danışanın yaşama bakışını değerlendiririm.	Pearson Correlation	,208*	1
	Sig. (2-tailed)	,022	
	N	121	121

*. Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

Correlations

		TOPLAM	Danışanın hem kültürel, hem de bireysel özelliklerini göz önünde bulundurabilmek mümkün değildir.
TOPLAM	Pearson Correlation	1	,317**
	Sig. (2-tailed)		,000
	N	121	121
Danışanın hem kültürel, hem de bireysel özelliklerini göz önünde bulundurabilmek mümkün değildir.	Pearson Correlation	,317**	1
	Sig. (2-tailed)	,000	
	N	121	121

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Correlations

		TOPLAM	Karşı cinsten bir bireyin sorunlarını anlamada her zaman yeterli olabildiğimi düşünmüyorum.
TOPLAM	Pearson Correlation	1	,374**
	Sig. (2-tailed)		,000
	N	121	121
Karşı cinsten bir bireyin sorunlarını anlamada her zaman yeterli olabildiğimi düşünmüyorum.	Pearson Correlation	,374**	1
	Sig. (2-tailed)	,000	
	N	121	121

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Correlations

		TOPLAM	Farklı dine mensup bir danışanım inancından dolayı toplumda zorluklar yaşarsa, bu konuda genel inanca uyum sağlaması yönünde rehberlik ederim.
TOPLAM	Pearson Correlation	1	,305**
	Sig. (2-tailed)		,001
	N	121	121
Farklı dine mensup bir danışanım inancından dolayı toplumda zorluklar yaşarsa, bu konuda genel inanca uyum sağlaması yönünde rehberlik ederim.	Pearson Correlation	,305**	1
	Sig. (2-tailed)	,001	
	N	121	121

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Correlations

		TOPLAM	Farklı kültürlere mensup danışanlar ile, kendi inanç ve tutumlarımdan bağımsız ve önyargısız bir tutumla çalışmak pek mümkün değil.
TOPLAM	Pearson Correlation	1	,453**
	Sig. (2-tailed)		,000
	N	121	121
Farklı kültürlere mensup danışanlar ile, kendi inanç ve tutumlarımdan bağımsız ve önyargısız bir tutumla çalışmak pek mümkün değil.	Pearson Correlation	,453**	1
	Sig. (2-tailed)	,000	
	N	121	121

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Correlations

		TOPLAM	Bazı psikolojik danışmanlık müdahalelerinin, danışanın değerleriyle çelişmesi uygulamada engel değildir.
TOPLAM	Pearson Correlation	1	,234**
	Sig. (2-tailed)		,010
	N	121	121
Bazı psikolojik danışmanlık müdahalelerinin, danışanın değerleriyle çelişmesi uygulamada engel değildir.	Pearson Correlation	,234**	1
	Sig. (2-tailed)	,010	
	N	121	121

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Correlations

		TOPLAM	Psikolojik danışma hizmeti ile, yoksul bireylere herhangi bir fayda sağlayamam.
TOPLAM	Pearson Correlation	1	,324**
	Sig. (2-tailed)		,000
	N	121	121
Psikolojik danışma hizmeti ile, yoksul bireylere herhangi bir fayda sağlayamam.	Pearson Correlation	,324**	1
	Sig. (2-tailed)	,000	
	N	121	121

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Correlations

		TOPLAM	Yaşlılar(55-emeklilik arası) iş hayatında üretken olmadıkları için onlarla çalışmaktan kaçınıyorum.
TOPLAM	Pearson Correlation	1	,433**
	Sig. (2-tailed)		,000
	N	121	121
Yaşlılar(55-emeklilik arası) iş hayatında üretken olmadıkları için onlarla çalışmaktan kaçınıyorum.	Pearson Correlation	,433**	1
	Sig. (2-tailed)	,000	
	N	121	121

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Correlations

		TOPLAM	Psikolojik danışma sürecinin başarısı için danışman ve danışan arasında, her türlü kültürel farklılığa rağmen, karşılıklı empati ve kabul sağlamaya çalışırım.
TOPLAM	Pearson Correlation	1	,112
	Sig. (2-tailed)		,221
	N	121	121
Psikolojik danışma sürecinin başarısı için danışman ve danışan arasında, her türlü kültürel farklılığa rağmen, karşılıklı empati ve kabul sağlamaya çalışırım.	Pearson Correlation	,112	1
	Sig. (2-tailed)	,221	
	N	121	121

Correlations

		TOPLAM	Danışanların farklı dini/tinsel değer ve inançlarına saygı duyarım.
TOPLAM	Pearson Correlation	1	-,010
	Sig. (2-tailed)		,912
	N	121	121
Danışanların farklı dini/tinsel değer ve inançlarına saygı duyarım.	Pearson Correlation	-,010	1
	Sig. (2-tailed)	,912	
	N	121	121

Correlations

		TOPLAM	Danışanların kendi yerel yardım uygulamalarının (ör; kültüre özgü kanaat önderi) ve içsel yardım-sunma ağlarını sağlıklı bulmuyorum.
TOPLAM	Pearson Correlation	1	,299**
	Sig. (2-tailed)		,001
	N	121	121
Danışanların kendi yerel yardım uygulamalarının (ör; kültüre özgü kanaat önderi) ve içsel yardım-sunma ağlarını sağlıklı bulmuyorum.	Pearson Correlation	,299**	1
	Sig. (2-tailed)	,001	
	N	121	121

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Correlations

		TOPLAM	Çok kültürlü psikolojik danışma yeterlikleri, psikolojik danışman ve danışan arasında güven temelli bir ilişki kurulmasını olumlu yönde etkiler.
TOPLAM	Pearson Correlation	1	,197*
	Sig. (2-tailed)		,030
	N	121	121
Çok kültürlü psikolojik danışma yeterlikleri, psikolojik danışman ve danışan arasında güven temelli bir ilişki kurulmasını olumlu yönde etkiler.	Pearson Correlation	,197*	1
	Sig. (2-tailed)	,030	
	N	121	121

* . Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

Correlations

		TOPLAM	Danışanların, kültürlerine göre müdahaleler seçmek yerine, geleneksel psikolojik danışma uygulamalarından faydalanmak gerekir.
TOPLAM	Pearson Correlation	1	,187*
	Sig. (2-tailed)		,040
	N	121	121
Danışanların, kültürlerine göre müdahaleler seçmek yerine, geleneksel psikolojik danışma uygulamalarından faydalanmak gerekir.	Pearson Correlation	,187*	1
	Sig. (2-tailed)	,040	
	N	121	121

*. Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

Correlations

		TOPLAM	Geleneksel psikolojik danışma tekniklerini uygulayarak, kültüre duyarlı psikolojik danışma hizmeti sunmak mümkün değildir.
TOPLAM	Pearson Correlation	1	-,160
	Sig. (2-tailed)		,080
	N	121	121
Geleneksel psikolojik danışma tekniklerini uygulayarak, kültüre duyarlı psikolojik danışma hizmeti sunmak mümkün değildir.	Pearson Correlation	-,160	1
	Sig. (2-tailed)	,080	
	N	121	121

Correlations

		TOPLAM	Danışanın görüşmelerde paylaştıklarına odaklanarak, uygun yöntem ve teknikleri seçebilirim.
TOPLAM	Pearson Correlation	1	,067
	Sig. (2-tailed)		,468
	N	121	121
Danışanın görüşmelerde paylaştıklarına odaklanarak, uygun yöntem ve teknikleri seçebilirim.	Pearson Correlation	,067	1
	Sig. (2-tailed)	,468	
	N	121	121

Correlations

		TOPLAM	Daha önce çok kültürlülük üzerine eğitim almadım ve mevcut durumda buna ihtiyaç duymuyorum.
TOPLAM	Pearson Correlation	1	,347**
	Sig. (2-tailed)		,000
	N	121	121
Daha önce çok kültürlülük üzerine eğitim almadım ve mevcut durumda buna ihtiyaç duymuyorum.	Pearson Correlation	,347**	1
	Sig. (2-tailed)	,000	
	N	121	121

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Correlations

		TOPLAM	Test teknikleri ve değerlendirme konusunda kültürel sınırların önemli olduğunu düşünmüyorum.
TOPLAM	Pearson Correlation	1	,416**
	Sig. (2-tailed)		,000
	N	121	121
Test teknikleri ve değerlendirme konusunda kültürel sınırların önemli olduğunu düşünmüyorum.	Pearson Correlation	,416**	1
	Sig. (2-tailed)	,000	
	N	121	121

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Correlations

		TOPLAM	Psikolojik danışmanın bazı özellikleri, farklı kültürlerin değerleri ile çatışsa nasıl bir yaklaşım göstermesi gerektiğini bilirim.
TOPLAM	Pearson Correlation	1	,039
	Sig. (2-tailed)		,674
	N	121	121
Psikolojik danışmanın bazı özellikleri, farklı kültürlerin değerleri ile çatışsa nasıl bir yaklaşım göstermesi gerektiğini bilirim.	Pearson Correlation	,039	1
	Sig. (2-tailed)	,674	
	N	121	121

Correlations

		TOPLAM	Değerlendirme ölçeklerinin sonuçları, danışanın kültürel ve dil özellikleri göz önüne alınarak yorumlanmalıdır.
TOPLAM	Pearson Correlation	1	,124
	Sig. (2-tailed)		,177
	N	121	121
Değerlendirme ölçeklerinin sonuçları, danışanın kültürel ve dil özellikleri göz önüne alınarak yorumlanmalıdır.	Pearson Correlation	,124	1
	Sig. (2-tailed)	,177	
	N	121	121

Correlations

		TOPLAM	Psikolojik danışman, danışanınin kültürünü dikkate almayarak, kültürel etkileri psikolojik danışma sürecinin dışında tutmayı başarabilir.
TOPLAM	Pearson Correlation	1	,174
	Sig. (2-tailed)		,057
	N	121	121
Psikolojik danışman, danışanınin kültürünü dikkate almayarak, kültürel etkileri psikolojik danışma sürecinin dışında tutmayı başarabilir.	Pearson Correlation	,174	1
	Sig. (2-tailed)	,057	
	N	121	121

Correlations

		TOPLAM	Ayrımcılık(etnik köken, inanç, cinsiyet, yaş, sosyo-ekonomik, engellilik temelli) mağduru olan danışanlarımın yasal haklarını ve hak arama yollarını biliyorum.
TOPLAM	Pearson Correlation	1	-,063
	Sig. (2-tailed)		,491
	N	121	121
Ayrımcılık(etnik köken, inanç, cinsiyet, yaş, sosyo-ekonomik, engellilik temelli) mağduru olan danışanlarımın yasal haklarını ve hak arama yollarını biliyorum.	Pearson Correlation	-,063	1
	Sig. (2-tailed)	,491	
	N	121	121

Correlations

		TOPLAM	TCK (Türk Ceza Kanunu)'da ayrımcılık bağlamında cezai sorumluluk gerektiren fiilleri biliyorum.
TOPLAM	Pearson Correlation	1	-,158
	Sig. (2-tailed)		,084
	N	121	121
TCK (Türk Ceza Kanunu)'da ayrımcılık bağlamında cezai sorumluluk gerektiren fiilleri biliyorum.	Pearson Correlation	-,158	1
	Sig. (2-tailed)	,084	
	N	121	121

Correlations

		TOPLAM	Sözel ve sözel olmayan yardım tepkilerini farklı kültürlere uygun şekilde kullanırım.
TOPLAM	Pearson Correlation	1	,132
	Sig. (2-tailed)		,148
	N	121	121
Sözel ve sözel olmayan yardım tepkilerini farklı kültürlere uygun şekilde kullanırım.	Pearson Correlation	,132	1
	Sig. (2-tailed)	,148	
	N	121	121

Correlations

		TOPLAM	Geleneksel şifacıardan, dini ve tinsel liderlerden, farklı kültüre mensup danışanlarla çalışan uygulayıcılardan, ihtiyaç duyduğumda destek alırım.
TOPLAM	Pearson Correlation	1	-,042
	Sig. (2-tailed)		,649
	N	121	121
Geleneksel şifacıardan, dini ve tinsel liderlerden, farklı kültüre mensup danışanlarla çalışan uygulayıcılardan, ihtiyaç duyduğumda destek alırım.	Pearson Correlation	-,042	1
	Sig. (2-tailed)	,649	
	N	121	121

Correlations

		TOPLAM	Önyargılı, ayrımcı ve yanlış uygulamaları engellemek için çalışırım.
TOPLAM	Pearson Correlation	1	,099
	Sig. (2-tailed)		,280
	N	121	121
Önyargılı, ayrımcı ve yanlış uygulamaları engellemek için çalışırım.	Pearson Correlation	,099	1
	Sig. (2-tailed)	,280	
	N	121	121

Correlations

		TOPLAM	Psikolojik danışmanlık modellerini farklı kültüre mensup danışanlara uyarlayarak kullanırım.
TOPLAM	Pearson Correlation	1	,079
	Sig. (2-tailed)		,387
	N	121	121
Psikolojik danışmanlık modellerini farklı kültüre mensup danışanlara uyarlayarak kullanırım.	Pearson Correlation	,079	1
	Sig. (2-tailed)	,387	
	N	121	121

Correlations

		TOPLAM	Psikolojik danışma tekniklerini, danışanın kültürel farklılığına uygun olacak şekilde yeniden biçimlendirebilirim.
TOPLAM	Pearson Correlation	1	,136
	Sig. (2-tailed)		,138
	N	121	121
Psikolojik danışma tekniklerini, danışanın kültürel farklılığına uygun olacak şekilde yeniden biçimlendirebilirim.	Pearson Correlation	,136	1
	Sig. (2-tailed)	,138	
	N	121	121

		TOPLAM	Azınlığın kendi anadiliyle konuştuğu bir bölgede çalışırsam, yöredeki insanlara daha iyi hizmet verebilmek için dillerini öğrenmeye çalışırım.
TOPLAM	Pearson Correlation	1	,097
	Sig. (2-tailed)		,289
	N	121	121
Azınlığın kendi anadiliyle konuştuğu bir bölgede çalışırsam, yöredeki insanlara daha iyi hizmet verebilmek için dillerini öğrenmeye çalışırım.	Pearson Correlation	,097	1
	Sig. (2-tailed)	,289	
	N	121	121

Correlations

		TOPLAM	Görevim nedeniyle farklı bir bölgeye atanırsam/görevlendirilirim, öncelikle gideceğim bölgenin kültürel özelliklerini araştırırım.
TOPLAM	Pearson Correlation	1	,297**
	Sig. (2-tailed)		,001
	N	121	121
Görevim nedeniyle farklı bir bölgeye atanırsam/görevlendirilirim, öncelikle gideceğim bölgenin kültürel özelliklerini araştırırım.	Pearson Correlation	,297**	1
	Sig. (2-tailed)	,001	
	N	121	121

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Correlations

		TOPLAM	Çalıştığım kurumda engelli birey/öğrencilere yönelik fiziksel düzenlemeler için gerekli çalışmaları yaparım.
TOPLAM	Pearson Correlation	1	,202*
	Sig. (2-tailed)		,026
	N	121	121
Çalıştığım kurumda engelli birey/öğrencilere yönelik fiziksel düzenlemeler için gerekli çalışmaları yaparım.	Pearson Correlation	,202*	1
	Sig. (2-tailed)	,026	
	N	121	121

* . Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

Correlations

		TOPLAM	Çalıştığım kurumda LGBTT bir birey ayrımcılığa maruz kalırsa, tüm çalışanların bu konuda hak temelli bir yaklaşım göstermesi için çalışırım.
TOPLAM	Pearson Correlation	1	-,065
	Sig. (2-tailed)		,481
	N	121	121
Çalıştığım kurumda LGBTT bir birey ayrımcılığa maruz kalırsa, tüm çalışanların bu konuda hak temelli bir yaklaşım göstermesi için çalışırım.	Pearson Correlation	-,065	1
	Sig. (2-tailed)	,481	
	N	121	121

Correlations

		TOPLAM	Hiçbir kültüre karşı önyargı taşımadığım için, ayrıca bir kültüre duyarlı psikolojik danışma eğitimine ihtiyaç duymuyorum.
TOPLAM	Pearson Correlation	1	,269**
	Sig. (2-tailed)		,003
	N	121	121
Hiçbir kültüre karşı önyargı taşımadığım için, ayrıca bir kültüre duyarlı psikolojik danışma eğitimine ihtiyaç duymuyorum.	Pearson Correlation	,269**	1
	Sig. (2-tailed)	,003	
	N	121	121

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Reliability

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	121	100,0
	Excluded ^a	0	,0
	Total	121	100,0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
,897	46

Item-Total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
Farklı kültürler değerlidir ancak farklı kültürlerin vurgulanması bölünmeye yol açabilir.	110,5702	524,064	,423	,895
Toplumdaki farklı kültürlerle ilgili olumsuz yargılar o kültüre olan saygımı düşürür.	110,6529	520,029	,490	,894
Danışanımla aramdaki dinsel inanç farkından rahatsızlık duyarım.	111,0909	531,433	,302	,896
Çok kültürlülük, batının toplumlara bölmek için ortaya attığı kavramlardan biridir.	110,7025	526,694	,374	,895
Bugüne kadar farklı kültürlere mensup kişiler için önyargılarım ya da kalıp yargılarım olup olmadığı konusunda kendimi değerlendirmedim.	110,4380	512,565	,596	,892
Meslek seçiminin toplumsal cinsiyet rollerine uygun olarak yapılmalıdır.	110,5041	521,485	,426	,894
Engelli bir danışana sunduğum psikolojik danışma hizmetinin hayır işi yönü de vardır.	110,7438	529,459	,345	,896
Her insan kendi yaşam alanının ürünüdür, ve değişmezdir.	110,4711	523,518	,403	,895
Ayrı kültürlerin ayrı bölgelerde ikamet etmesi, verilecek hizmetlerin (eğitim, sağlık...vb) daha verimli olmasını sağlayacaktır.	110,7025	519,977	,487	,894
İrkçiliğin, önyargıların ve ayrımcılığın psikolojik danışma sürecindeki etkileri konusunda bilgi sahibi değilim.	110,6198	515,104	,524	,893
Çok kültürlülük ve etik kavramları arasındaki ilişki hakkında bilgim yok.	110,1405	519,822	,484	,894
Etkili bir psikolojik danışmanlık hizmeti sunmak için, kültürel yönden farklı gruplar konusunda bilgili olmak gerekir.	108,2397	551,134	-,067	,899
Farklı kültürel ortamlarda etkili olabilmek için eğitim almak isterim.	108,4380	547,565	,015	,899
Farklı kültürel ortamlarda etkili olabilmek için süpervizyon olanaklarını araştırırım.	109,0496	552,231	-,084	,900
Benden farklı etnik kökene sahip danışanlarla çalışmakta yetersiz kalabilirim.	110,1074	534,147	,273	,896
LGBTT (lezbiyen-gay-biseksüel-trans-travesti) bireylere psikolojik danışma hizmeti sunamam.	110,6033	523,325	,415	,895
Farklı dini inanca sahip bir danışanla çalışırken, duygularımın etkisinde kalabilirim.	110,4545	513,617	,579	,892
Psikolojik danışma hizmeti sunarken, danışanların bazı sorunlarını ciddiye almak zordur. (Ör; Zengin bir bireyin hayattan zevk almadığı konusunda kendini açması).	110,5207	519,552	,498	,894
Mesleki rehberlik çalışmalarında bireyleri toplumsal cinsiyet rollerine uygun olarak yönlendiririm. (ör: kızları öğretmenliğe yönlendirmek).	110,6364	520,800	,448	,894
LGBTT (lezbiyen, gay, biseksüel, trans, travesti) bir danışanı tedavi için mutlaka yönlendiririm.	110,6198	525,288	,409	,895
Bir psikolojik danışman olarak sunduğum hizmetlerde kültüre duyarlı bir bakış açısına sahip olma konusunda kendimi sorumlu hissetmiyorum.	110,6446	524,848	,400	,895

Farklı etnik kökenlere karşı bazı görüşlerim basmakalıp görünse de, bunlar gerçeklere dayanır.	110,4876	516,652	,554	,893
Psikolojik danışma sürecinde danışanın kültürel ortamını dikkate almak mümkün değildir.	110,6446	508,831	,657	,891
Psikolojik danışmanın, danışanın dini değerlerini danışma sürecine getirmesine izin vermesini etik bulmuyorum.	110,6281	519,252	,471	,894
Düşük sosyo-ekonomik düzeydeki bireylerin psikolojik danışma hizmetleri almasını, öncelikli ihtiyaçları dahilinde olmadığı için anlamlı bulmuyorum.	111,0496	527,114	,387	,895
Farklı dine mensup biriyle arkadaşlığımın ilerleyebileceğini sanmıyorum.	111,1653	524,472	,467	,894
Düşük sosyo-ekonomik düzeydeki bireylerin, yoksul olmalarında cehalet ve tembelliklerinin payı büyüktür.	110,6612	529,026	,345	,896
Herhangi bir dini inanca sahip olmamak bireyin ruhsal sorunları olduğunun göstergesidir.	110,9917	522,358	,497	,894
Psikolojik danışma uygulamalarını çok kültürlü psikolojik danışma yaklaşımı doğrultusunda şekillendirmek danışanın bireysel özelliklerinin görmezden gelinmesine yok açar.	110,3636	512,533	,602	,892
Farklı inançlara sahip bireylerin (örneğin; Sunni, Alevi, Ateist, Yahudi... vb) kültürünü, (aile yapıları, hiyerarşileri, değer ve inançları, ailedeki destek kaynakları vb.) merak etmiyorum.	110,7273	519,200	,483	,894
Bireyci ve kolektif kültürler arasındaki farkları bilmiyorum.	109,1736	569,645	-,390	,905
Farklı kültürlerle çalışırken, kişinin kültürüne saygılı olduktan sonra kültürünü bilmenin psikolojik danışma sürecine ne kadar faydası olur emin değilim.	110,2893	518,274	,491	,894
Danışanın, kültür yapısını tanımak için yardımcı kaynaklara başvururum.	108,8347	555,539	-,167	,901
Danışanın getirdiği problemi kavramsallaştırırken, kültürel örüntülerle ilişkisini göz önünde bulundururum.	108,6281	557,869	-,233	,901
Danışanın hem kültürel, hem de bireysel özelliklerini göz önünde bulundurabilmek mümkün değildir.	110,3967	517,291	,485	,894
Karşı cinsten bir bireyin sorunlarını anlamada her zaman yeterli olabildiğimi düşünmüyorum.	110,2397	523,117	,424	,895
Farklı dine mensup bir danışanın inancından dolayı toplumda zorluklar yaşarsa, bu konuda genel inanca uyum sağlaması yönünde rehberlik ederim.	110,7769	522,241	,474	,894
Farklı kültürlere mensup danışanlar ile, kendi inanç ve tutumlarımdan bağımsız ve önyargısız bir tutumla çalışmak pek mümkün değil.	110,3306	513,090	,578	,892
Bazı psikolojik danışmanlık müdahalelerinin, danışanın değerleriyle çelişmesi uygulamada engel değildir.	110,2066	528,815	,343	,896
Psikolojik danışma hizmeti ile, yoksul bireylere herhangi bir fayda sağlayamam.	110,9835	523,266	,454	,894
Yaşlılar(55-emeklilik arası) iş hayatında üretken olmadıkları için onlarla çalışmaktan kaçınıyorum.	110,6364	518,133	,483	,894
Danışanların kendi yerel yardım uygulamalarının (ör; kültüre özgü kanaat önderi) ve içsel yardım-sunma ağlarını sağlıklı bulmuyorum.	110,2231	530,141	,329	,896
Daha önce çok kültürlülük üzerine eğitim almadım ve mevcut durumda buna ihtiyaç duymuyorum.	110,5041	520,702	,475	,894

Test teknikleri ve değerlendirme konusunda kültürel sınırların önemli olduğunu düşünmüyorum.	110,4132	517,928	,518	,893
Görevim nedeniyle farklı bir bölgeye atanırsam/görevlendirilirim, öncelikle gideceğim bölgenin kültürel özelliklerini araştırırım.	108,6694	554,056	-,125	,900
Hiçbir kültüre karşı önyargı taşımadığım için, ayrıca bir kültüre duyarlı psikolojik danışma eğitimine ihtiyaç duymuyorum.	110,4959	528,369	,351	,896

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	121	100,0
	Excluded ^a	0	,0
	Total	121	100,0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
,923	39

Item-Total Statistics

	Scale Mean if Deleted	Scale Variance if Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Deleted
Farklı kültürler değerlidir ancak farklı kültürlerin vurgulanması bölünmeye yol açabilir.	82,3967	577,725	,407	,922
Toplumdaki farklı kültürlerle ilgili olumsuz yargılar o kültüre olan saygımı düşürür.	82,4793	572,602	,490	,921
Danışanımla aramdaki dinsel inanç farkından rahatsızlık duyarım.	82,9174	585,293	,288	,923
Çok kültürlülük, batının toplumları bölmek için ortaya attığı kavramlardan biridir.	82,5289	579,085	,382	,922
Bugüne kadar farklı kültürlerle mensup kişiler için önyargılarım ya da kalıp yargılarım olup olmadığı konusunda kendimi değerlendirmedim.	82,2645	564,746	,596	,920
Meslek seçiminin toplumsal cinsiyet rollerine uygun olarak yapılmalıdır.	82,3306	574,156	,425	,922
Engelli bir danışana sunduğum psikolojik danışma hizmetinin hayır işi yönü de vardır.	82,5702	582,947	,336	,923
Her insan kendi yaşam alanının ürünüdür, ve değişmezdir.	82,2975	577,344	,385	,922
Ayrı kültürlerin ayrı bölgelerde ikamet etmesi, verilecek hizmetlerin (eğitim, sağlık...vb) daha verimli olmasını sağlayacaktır.	82,5289	572,001	,496	,921
İrkçiliğin, önyargıların ve ayrımcılığın psikolojik danışma sürecindeki etkileri konusunda bilgi sahibi değilim.	82,4463	565,999	,547	,920
Çok kültürlülük ve etik kavramları arasındaki ilişki hakkında bilgim yok.	81,9669	570,416	,517	,921

Benden farklı etnik kökene sahip danışanlarla çalışmakta yetersiz kalabiliyim.	81,9339	588,096	,259	,923
LGBTT (lezbiyen-gay-biseksüel-trans-travesti) bireylere psikolojik danışma hizmeti sunamam.	82,4298	576,530	,407	,922
Farklı dini inanca sahip bir danışanla çalışırken, duygularımın etkisinde kalabiliyim.	82,2810	566,987	,560	,920
Psikolojik danışma hizmeti sunarken, danışanların bazı sorunlarını ciddiye almak zordur. (Ör; Zengin bir bireyin hayattan zevk almadığı konusunda kendini açması).	82,3471	571,195	,513	,921
Mesleki rehberlik çalışmalarında bireyleri toplumsal cinsiyet rollerine uygun olarak yönlendiririm. (ör: kızları öğretmenliğe yönlendirmek).	82,4628	571,951	,471	,921
LGBTT (lezbiyen, gay, biseksüel, trans, travesti) bir danışanı tedavi için mutlaka yönlendiririm.	82,4463	577,149	,426	,922
Bir psikolojik danışman olarak sunduğum hizmetlerde kültüre duyarlı bir bakış açısına sahip olma konusunda kendimi sorumlu hissetmiyorum.	82,4711	575,401	,438	,922
Farklı etnik kökenlere karşı bazı görüşlerim basmakalıp görünse de, bunlar gerçeklere dayanır.	82,3140	567,467	,581	,920
Psikolojik danışma sürecinde danışanın kültürel ortamını dikkate almak mümkün değildir.	82,4711	559,568	,678	,919
Psikolojik danışmanın, danışanın dini değerlerini danışma sürecine getirmesine izin vermesini etik bulmuyorum.	82,4545	570,083	,498	,921
Düşük sosyo-ekonomik düzeydeki bireylerin psikolojik danışma hizmetleri almasını, öncelikli ihtiyaçları dahilinde olmadığı için anlamlı bulmuyorum.	82,8760	579,093	,404	,922
Farklı dine mensup biriyle arkadaşlığımın ilerleyebileceğini sanmıyorum.	82,9917	576,425	,483	,921
Düşük sosyo-ekonomik düzeydeki bireylerin, yoksul olmalarında cehalet ve tembelliklerinin payı büyüktür.	82,4876	581,369	,356	,922
Herhangi bir dini inanca sahip olmamak bireyin ruhsal sorunları olduğunun göstergesidir.	82,8182	574,933	,499	,921
Psikolojik danışma uygulamalarını çok kültürlü psikolojik danışma yaklaşımı doğrultusunda şekillendirmek danışanın bireysel özelliklerinin görmezden gelinmesine yok açar.	82,1901	563,772	,618	,920
Farklı inançlara sahip bireylerin (örneğin; Sunni, Alevi, Ateist, Yahudi... vb) kültürünü, (aile yapıları, hiyerarşileri, değer ve inançları, ailedeki destek kaynakları vb.) merak etmiyorum.	82,5537	569,066	,527	,921
Farklı kültürlerle çalışırken, kişinin kültürüne saygılı olduktan sonra kültürünü bilmenin psikolojik danışma sürecine ne kadar faydası olur emin değilim.	82,1157	568,520	,527	,921
Danışanın hem kültürel, hem de bireysel özelliklerini göz önünde bulundurabilmek mümkün değildir.	82,2231	567,491	,520	,921
Karşı cinsten bir bireyin sorunlarını anlamada her zaman yeterli olabildiğimi düşünmüyorum.	82,0661	577,062	,403	,922
Farklı kültürlere mensup danışanlar ile, kendi inanç ve tutumlarımdan bağımsız ve önyargısız bir tutumla çalışmak pek mümkün değil.	82,1570	564,533	,591	,920
Farklı dine mensup bir danışanım inancından dolayı toplumda zorluklar yaşarsa, bu konuda genel inanca uyum sağlaması yönünde rehberlik ederim.	82,6033	573,841	,493	,921
Bazı psikolojik danışmanlık müdahalelerinin, danışanın değerleriyle çelişmesi uygulamada engel değildir.	82,0331	580,832	,360	,922
Psikolojik danışma hizmeti ile, yoksul bireylere herhangi bir fayda sağlayamam.	82,8099	576,022	,453	,921
Yaşlılar(55-emeklilik arası) iş hayatında üretken olmadıkları için onlarla çalışmaktan kaçınıyorum.	82,4628	570,901	,478	,921
Danışanların kendi yerel yardım uygulamalarının (ör; kültüre özgü kanaat önderi) ve içsel yardım-sunma ağlarını sağlıklı bulmuyorum.	82,0496	582,831	,336	,923
Daha önce çok kültürlülük üzerine eğitim almadım ve mevcut durumda buna ihtiyaç duymuyorum.	82,3306	572,006	,497	,921
Test teknikleri ve değerlendirme konusunda kültürel sınırların önemli olduğunu düşünmüyorum.	82,2397	570,784	,511	,921
Hiçbir kültüre karşı önyargı taşımadığım için, ayrıca bir kültüre duyarlı psikolojik danışma eğitimine ihtiyaç duymuyorum.	82,3223	581,504	,347	,922

Factor Analysis

KMO and Bartlett's Test

Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy.		,803
Approx. Chi-Square		1842,379
Bartlett's Test of Sphericity	df	741
	Sig.	,000

Communalities

	Initial	Extraction
Farklı kültürler değerlidir ancak farklı kültürlerin vurgulanması bölünmeye yol açabilir.	1,000	,706
Toplumdaki farklı kültürlerle ilgili olumsuz yargılar o kültüre olan saygımı düşürür.	1,000	,649
Danışanımla aramdaki dinsel inanç farkından rahatsızlık duyarım.	1,000	,563
Çok kültürlülük, batının toplumlara bölmek için ortaya attığı kavramlardan biridir.	1,000	,698
Bugüne kadar farklı kültürlere mensup kişiler için önyargılarım ya da kalıp yargılarım olup olmadığı konusunda kendimi değerlendirmedim.	1,000	,585
Meslek seçiminin toplumsal cinsiyet rollerine uygun olarak yapılmalıdır.	1,000	,710
Engelli bir danışana sunduğum psikolojik danışma hizmetinin hayır işi yönü de vardır.	1,000	,629
Her insan kendi yaşam alanının ürünüdür, ve değişmezdir.	1,000	,680
Ayrı kültürlerin ayrı bölgelerde ikamet etmesi, verilecek hizmetlerin (eğitim, sağlık...vb) daha verimli olmasını sağlayacaktır.	1,000	,383
İrkçiliğin, önyargıların ve ayrımcılığın psikolojik danışma sürecindeki etkileri konusunda bilgi sahibi değilim.	1,000	,573
Çok kültürlülük ve etik kavramları arasındaki ilişki hakkında bilgim yok.	1,000	,613
Benden farklı etnik kökene sahip danışanlarla çalışmakta yetersiz kalabiliyorum.	1,000	,622
LGBTT (lezbiyen-gay-biseksüel-trans-travesti) bireylere psikolojik danışma hizmeti sunamam.	1,000	,681
Farklı dini inanca sahip bir danışanla çalışırken, duygularımın etkisinde kalabiliyorum.	1,000	,685
Psikolojik danışma hizmeti sunarken, danışanların bazı sorunlarını ciddiye almak zordur. (Ör; Zengin bir bireyin hayattan zevk almadığı konusunda kendini açması).	1,000	,683
Mesleki rehberlik çalışmalarında bireyleri toplumsal cinsiyet rollerine uygun olarak yönlendiririm. (ör: kızları öğretmenliğe yönlendirmek).	1,000	,781
LGBTT (lezbiyen, gay, biseksüel, trans, travesti) bir danışanı tedavi için mutlaka yönlendiririm.	1,000	,677
Bir psikolojik danışman olarak sunduğum hizmetlerde kültüre duyarlı bir bakış açısına sahip olma konusunda kendimi sorumlu hissetmiyorum.	1,000	,618
Farklı etnik kökenlere karşı bazı görüşlerim basmakalıp görünse de, bunlar gerçeklere dayanır.	1,000	,685
Psikolojik danışma sürecinde danışanın kültürel ortamını dikkate almak mümkün değildir.	1,000	,612
Psikolojik danışmanın, danışanın dini değerlerini danışma sürecine getirmesine izin vermesini etik bulmuyorum.	1,000	,679
Düşük sosyo-ekonomik düzeydeki bireylerin psikolojik danışma hizmetleri almasını, öncelikli ihtiyaçları dahilinde olmadığını için anlamlı bulmuyorum.	1,000	,564
Farklı dine mensup biriyle arkadaşlığımın ilerleyebileceğini sanmıyorum.	1,000	,581
Düşük sosyo-ekonomik düzeydeki bireylerin, yoksul olmalarında cehalet ve tembelliklerinin payı büyüktür.	1,000	,623

Herhangi bir dini inanca sahip olmamak bireyin ruhsal sorunları olduğunun göstergesidir.	1,000	,534
Psikolojik danışma uygulamalarını çok kültürlü psikolojik danışma yaklaşımı doğrultusunda şekillendirmek danışanın bireysel özelliklerinin görmezden gelinmesine yok açar.	1,000	,621
Farklı inançlara sahip bireylerin (örneğin; Sunni, Alevi, Ateist, Yahudi... vb) kültürünü, (aile yapıları, hiyerarşileri, değer ve inançları, ailedeki destek kaynakları vb.) merak etmiyorum.	1,000	,701
Farklı kültürlerle çalışırken, kişinin kültürüne saygılı olduktan sonra kültürünü bilmenin psikolojik danışma sürecine ne kadar faydası olur emin değilim.	1,000	,610
Danışanın hem kültürel, hem de bireysel özelliklerini göz önünde bulundurabilmek mümkün değildir.	1,000	,579
Karşı cinsten bir bireyin sorunlarını anlamada her zaman yeterli olabildiğimi düşünmüyorum.	1,000	,501
Farklı dine mensup bir danışanım inancından dolayı toplumda zorluklar yaşarsa, bu konuda genel inanca uyum sağlaması yönünde rehberlik ederim.	1,000	,646
Farklı kültürlere mensup danışanlar ile, kendi inanç ve tutumlarımdan bağımsız ve önyargısız bir tutumla çalışmak pek mümkün değil.	1,000	,655
Bazı psikolojik danışmanlık müdahalelerinin, danışanın değerleriyle çelişmesi uygulamada engel değildir.	1,000	,552
Psikolojik danışma hizmeti ile, yoksul bireylere herhangi bir fayda sağlayamam.	1,000	,735
Yaşlılar(55-emeklilik arası) iş hayatında üretken olmadıkları için onlarla çalışmaktan kaçınıyorum.	1,000	,652
Danışanların kendi yerel yardım uygulamalarının (ör; kültüre özgü kanaat önderi) ve içsel yardım-sunma ağlarını sağlıklı bulmuyorum.	1,000	,569
Daha önce çok kültürlülük üzerine eğitim almadım ve mevcut durumda buna ihtiyaç duymuyorum.	1,000	,671
Test teknikleri ve değerlendirme konusunda kültürel sınırların önemli olduğunu düşünmüyorum.	1,000	,688
Hiçbir kültüre karşı önyargı taşımadığım için, ayrıca bir kültüre duyarlı psikolojik danışma eğitimine ihtiyaç duymuyorum.	1,000	,715

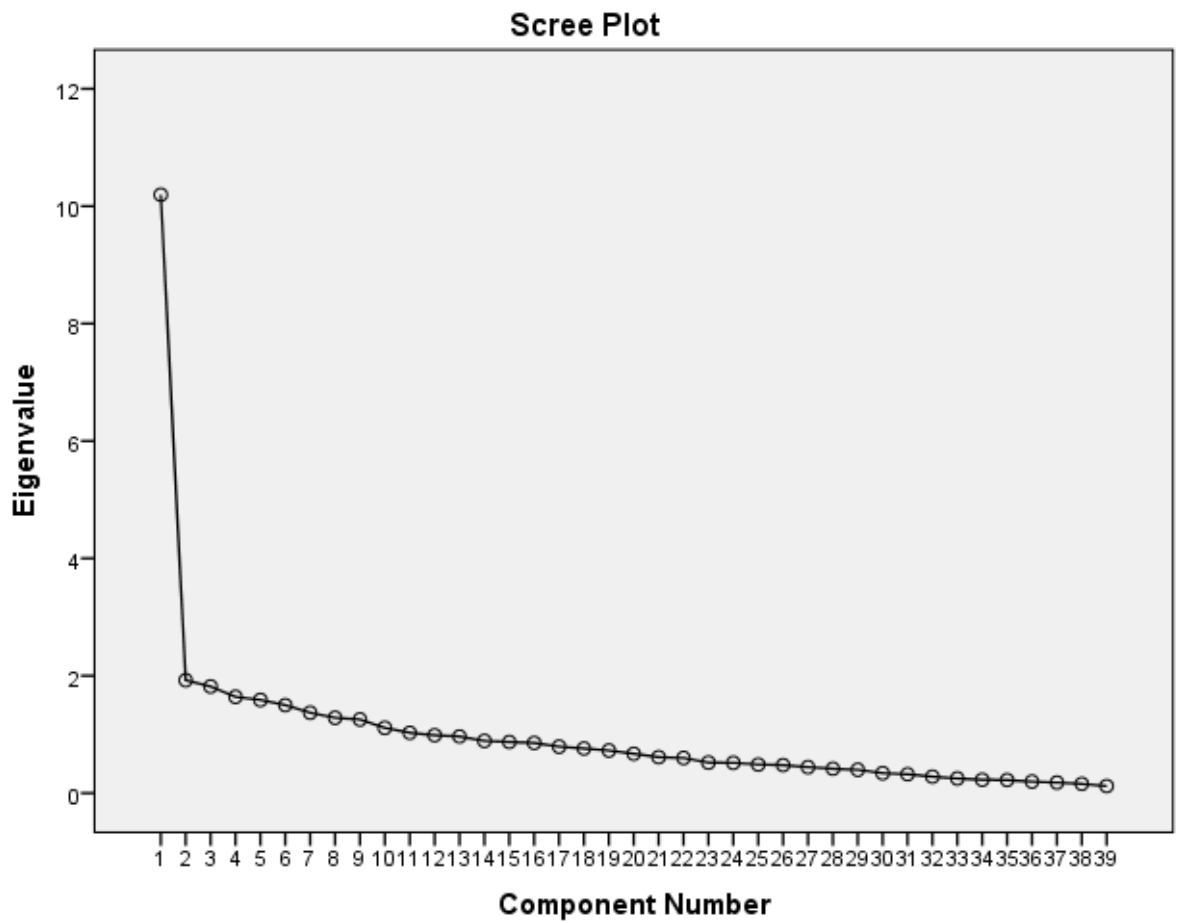
Extraction Method: Principal Component Analysis.

Total Variance Explained

Compon ent	Initial Eigenvalues			Extraction Sums of Squared Loadings			Rotation Sums of Squared Loadings		
	Total	% of Variance	Cumula tive %	Total	% of Variance	Cumulative %	Total	% of Variance	Cumulative %
1	10,195	26,142	26,142	10,195	26,142	26,142	3,860	9,896	9,896
2	1,924	4,933	31,074	1,924	4,933	31,074	2,706	6,938	16,834
3	1,817	4,659	35,733	1,817	4,659	35,733	2,556	6,553	23,388
4	1,641	4,208	39,941	1,641	4,208	39,941	2,519	6,458	29,845
5	1,587	4,069	44,010	1,587	4,069	44,010	2,353	6,033	35,879
6	1,500	3,846	47,856	1,500	3,846	47,856	2,213	5,675	41,554
7	1,369	3,511	51,367	1,369	3,511	51,367	2,091	5,361	46,915
8	1,284	3,292	54,659	1,284	3,292	54,659	1,811	4,644	51,558
9	1,255	3,219	57,878	1,255	3,219	57,878	1,723	4,418	55,976
10	1,111	2,849	60,727	1,111	2,849	60,727	1,473	3,777	59,753
11	1,029	2,638	63,365	1,029	2,638	63,365	1,408	3,611	63,365
12	,987	2,531	65,896						
13	,965	2,475	68,372						
14	,890	2,282	70,654						
15	,871	2,233	72,887						
16	,856	2,195	75,081						
17	,791	2,029	77,110						
18	,761	1,950	79,060						
19	,726	1,861	80,921						
20	,671	1,721	82,642						
21	,613	1,572	84,214						
22	,599	1,537	85,751						
23	,521	1,335	87,086						
24	,516	1,323	88,409						
25	,487	1,250	89,659						
26	,478	1,225	90,884						
27	,443	1,135	92,019						
28	,415	1,065	93,084						
29	,397	1,018	94,102						
30	,341	,874	94,976						
31	,321	,824	95,800						

32	,280	,717	96,518					
33	,250	,640	97,157					
34	,228	,584	97,742					
35	,224	,574	98,316					
36	,196	,504	98,820					
37	,181	,464	99,283					
38	,158	,406	99,689					
39	,121	,311	100,00					
			0					

Extraction Method: Principal Component Analysis.

Psikolojik danışma hizmeti sunarken, danışanların bazı sorunlarını ciddiye almak zordur. (Ör; Zengin bir bireyin hayattan zevk almadığı konusunda kendini açması).	,552		,374				
Çok kültürlülük ve etik kavramları arasındaki ilişki hakkında bilgim yok.	,550		,390				
Daha önce çok kültürlülük üzerine eğitim almadım ve mevcut durumda buna ihtiyaç duymuyorum.	,541		-,402				
Herhangi bir dini inanca sahip olmamak bireyin ruhsal sorunları olduğunun göstergesidir.	,541		,311				
Psikolojik danışmanın, danışanın dini değerlerini danışma sürecine getirmesine izin vermesini etik bulmuyorum.	,535						
Ayrı kültürlerin ayrı bölgelerde ikamet etmesi, verilecek hizmetlerin (eğitim, sağlık...vb) daha verimli olmasını sağlayacaktır.	,533						
Toplumdaki farklı kültürlerle ilgili olumsuz yargılar o kültüre olan saygımı düşürür.	,529						
Farklı dine mensup bir danışanım inancından dolayı toplumda zorluklar yaşarsa, bu konuda genel inanca uyum sağlaması yönünde rehberlik ederim.	,529					-,424	,321
Farklı dine mensup biriyle arkadaşlığımın ilerleyebileceğini sanmıyorum.	,522						-,366
Yaşlılar(55-emeklilik arası) iş hayatında üretken olamadıkları için onlarla çalışmaktan kaçınıyorum.	,513		-,306				
Mesleki rehberlik çalışmalarında bireyleri toplumsal cinsiyet rollerine uygun olarak yönlendiririm. (ör: kızları öğretmenliğe yönlendirmek).	,505	,450				-,454	
Psikolojik danışma hizmeti ile, yoksul bireylere herhangi bir fayda sağlayamam.	,487	,345					,344
Bir psikolojik danışman olarak sunduğum hizmetlerde kültüre duyarlı bir bakış açısına sahip olma konusunda kendimi sorumlu hissetmiyorum.	,485		-,389				
LGBTT (lezbiyen, gay, biseksüel, trans, travesti) bir danışanı tedavi için mutlaka yönlendiririm.	,470		,354				,360

Düşük sosyo-ekonomik düzeydeki bireylerin psikolojik danışma hizmetleri almasını, öncelikli ihtiyaçları dahilinde olmadığı için anlamlı bulmuyorum.	,443								
Karşı cinsten bir bireyin sorunlarını anlamada her zaman yeterli olabildiğimi düşünmüyorum.	,442								
Çok kültürlülük, batının toplumları bölmek için ortaya attığı kavramlardan biridir.	,419								
Bazı psikolojik danışmanlık müdahalelerinin, danışanın değerleriyle çelişmesi uygulamada engel değildir.	,392								
Engelli bir danışana sunduğum psikolojik danışma hizmetinin hayır işi yönü de vardır.	,361	,535							
Meslek seçiminin toplumsal cinsiyet rollerine uygun olarak yapılmalıdır.	,455	,460							
Düşük sosyo-ekonomik düzeydeki bireylerin, yoksul olmalarında cehalet ve tembelliklerinin payı büyüktür.	,380	,381							
LGBTT (lezbiyen-gay-biseksüel-trans-travesti) bireylere psikolojik danışma hizmeti sunamam.	,448								
Benden farklı etnik kökene sahip danışanlarla çalışmakta yetersiz kalabiliyim.	,314								
Danışanımla aramdaki dinsel inanç farkından rahatsızlık duyarım.	,382								
Hiçbir kültüre karşı önyargı taşımadığım için, ayrıca bir kültüre duyarlı psikolojik danışma eğitimine ihtiyaç duymuyorum.	,373								
Danışanların kendi yerel yardım uygulamalarının (ör; kültüre özgü kanaat önderi) ve içsel yardım-sunma ağlarını sağlıklı bulmuyorum.	,437								
Farklı kültürler değerlidir ancak farklı kültürlerin vurgulanması bölünmeye yol açabilir.	,417								
Her insan kendi yaşam alanının ürünüdür, ve değişmezdir.									

Extraction Method: Principal Component Analysis.

a. 11 components extracted.

Rotated Component Matrix^a

	Component											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	
Farklı kültürlerle çalışırken, kişinin kültürüne saygılı olduktan sonra kültürünü bilmenin psikolojik danışma sürecine ne kadar faydası olur emin değilim.	,684											
Danışanın hem kültürel, hem de bireysel özelliklerini göz önünde bulundurabilmek mümkün değildir.	,679											
İrkçiliğin, önyargıların ve ayrımcılığın psikolojik danışma sürecindeki etkileri konusunda bilgi sahibi değilim.	,645											
Farklı inançlara sahip bireylerin (örneğin; Sunni, Alevi, Ateist, Yahudi... vb) kültürünü, (aile yapıları, hiyerarşileri, değer ve inançları, ailedeki destek kaynakları vb.) merak etmiyorum.	,516	,404				,436						
Psikolojik danışma sürecinde danışanın kültürel ortamını dikkate almak mümkün değildir.	,497											
Bugüne kadar farklı kültürlere mensup kişiler için önyargılarım ya da kalıp yargılarım olup olmadığı konusunda kendimi değerlendirmedim.	,468				,318							
Bir psikolojik danışman olarak sunduğum hizmetlerde kültüre duyarlı bir bakış açısına sahip olma konusunda kendimi sorumlu hissetmiyorum.	,449					,420						-,401
Danışanların kendi yerel yardım uygulamalarının (ör; kültüre özgü kanaat önderi) ve içsel yardım-sunma ağlarını sağlıklı bulmuyorum.	,440										,438	
Düşük sosyo-ekonomik düzeydeki bireylerin psikolojik danışma hizmetleri almasını, öncelikli ihtiyaçları dahilinde olmadığı için anlamlı bulmuyorum.		,675										
Farklı dine mensup biriyle arkadaşlığımın ilerleyebileceğini sanmıyorum.		,650										
Farklı dini inanca sahip bir danışanla çalışırken, duygularımın etkisinde kalabilirim.		,466		,397			,366					

Ayrı kültürlerin ayrı bölgelerde ikamet etmesi, verilecek hizmetlerin (eğitim, sağlık...vb) daha verimli olmasını sağlayacaktır.	,411								
Psikolojik danışma hizmeti ile, yoksul bireylere herhangi bir fayda sağlayamam.	,347	,659							
Test teknikleri ve değerlendirme konusunda kültürel sınırların önemli olduğunu düşünmüyorum.		,593							
Daha önce çok kültürlülük üzerine eğitim almadım ve mevcut durumda buna ihtiyaç duymuyorum.		,582						,341	
Yaşlılar(55-emeklilik arası) iş hayatında üretken olamadıkları için onlarla çalışmaktan kaçınıyorum.		,578							
Farklı kültürlere mensup danışanlar ile, kendi inanç ve tutumlarımdan bağımsız ve önyargısız bir tutumla çalışmak pek mümkün değil.	,416	,512	,302						
Karşı cinsten bir bireyin sorunlarını anlamada her zaman yeterli olabildiğimi düşünmüyorum.		,399					,362		
LGBTT (lezbiyen-gay-biseksüel-trans-travesti) bireylere psikolojik danışma hizmeti sunamam.			,731						
LGBTT (lezbiyen, gay, biseksüel, trans, travesti) bir danışanı tedavi için mutlaka yönlendiririm.			,731						
Herhangi bir dini inanca sahip olmamak bireyin ruhsal sorunları olduğunun göstergesidir.	,305	,453							
Mesleki rehberlik çalışmalarında bireyleri toplumsal cinsiyet rollerine uygun olarak yönlendiririm. (ör: kızları öğretmenliğe yönlendirmek).				,809					
Meslek seçiminin toplumsal cinsiyet rollerine uygun olarak yapılmalıdır.				,778					
Engelli bir danışana sunduğum psikolojik danışma hizmetinin hayır işi yönü de vardır.	,305		,501						
Farklı dine mensup bir danışanım inancından dolayı toplumda zorluklar yaşarsa, bu konuda genel inanca uyum sağlaması yönünde rehberlik ederim.					,713				

Psikolojik danışma uygulamalarını çok kültürlü psikolojik danışma yaklaşımı doğrultusunda şekillendirmek danışanın bireysel özelliklerinin görmezden gelinmesine yol açar.	,329				,526				
Farklı kültürler değerlidir ancak farklı kültürlerin vurgulanması bölünmeye yol açabilir.					,496	,399		,392	
Farklı etnik kökenlere karşı bazı görüşlerim basmakalıp görünse de, bunlar gerçeklere dayanır.	,331				,355				,344
Her insan kendi yaşam alanının ürünüdür, ve değişmezdir.						,776			
Psikolojik danışmanın, danışanın dini değerlerini danışma sürecine getirmesine izin vermesini etik bulmuyorum.						,447		,400	
Psikolojik danışma hizmeti sunarken, danışanların bazı sorunlarını ciddiye almak zordur. (Ör; Zengin bir bireyin hayattan zevk almadığı konusunda kendini açması).			,404	,344		,445			
Düşük sosyo-ekonomik düzeydeki bireylerin, yoksul olmalarında cehalet ve tembelliklerinin payı büyüktür.	,332						,659		
Çok kültürlülük, batının toplumları bölmek için ortaya attığı kavramlardan biridir.	,312				,326		,622		
Hiçbir kültüre karşı önyargı taşımadığım için, ayrıca bir kültüre duyarlı psikolojik danışma eğitimine ihtiyaç duymuyorum.								,791	
Çok kültürlülük ve etik kavramları arasındaki ilişki hakkında bilgim yok.	,384						,319	,428	
Benden farklı etnik kökene sahip danışanlarla çalışmakta yetersiz kalabilirim.									,696
Danışanımla aramdaki dinsel inanç farkından rahatsızlık duyarım.							,308		-,494
Bazı psikolojik danışmanlık müdahalelerinin, danışanın değerleriyle çelişmesi uygulamada engel değildir.									,627
Toplumdaki farklı kültürlerle ilgili olumsuz yargılar o kültüre olan saygımı düşürür.	,322								-,507

Extraction Method: Principal Component Analysis.

Rotation Method: Varimax with Kaiser Normalization.^a

a. Rotation converged in 18 iterations.

Component Transformation Matrix

Component	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1	,513	,383	,355	,331	,287	,329	,280	,191	,196	,096	,037
2	-,436	,187	,024	-,393	,643	-,013	,084	,245	-,016	,135	,346
3	-,437	,339	-,324	,439	,011	-,067	,498	,005	-,143	-,194	-,291
4	-,137	-,197	-,044	,462	,158	-,181	,014	-,482	,254	,528	,306
5	,212	,099	-,635	,179	-,072	-,069	-,265	,552	-,023	,324	,137
6	-,306	,273	,127	-,230	-,471	,072	,070	,147	,625	,314	-,141
7	-,072	-,403	-,143	,131	,423	,109	-,190	,149	,541	-,253	-,433
8	,083	-,175	,363	,042	,049	-,741	,181	,354	-,082	,196	-,272
9	-,079	-,600	,011	,046	-,216	,281	,530	,331	-,001	-,032	,340
10	-,358	,073	,398	,467	-,143	-,007	-,462	,285	-,025	-,291	,300
11	-,227	-,147	,190	,077	,048	,452	-,167	,078	-,430	,515	-,441

Extraction Method: Principal Component Analysis.

Rotation Method: Varimax with Kaiser Normalization.

Factor Analysis

KMO and Bartlett's Test

Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy.		,871
	Approx. Chi-Square	510,130
Bartlett's Test of Sphericity	df	105
	Sig.	,000

Communalities

	Initial	Extraction
Toplumdaki farklı kültürlerle ilgili olumsuz yargılar o kültüre olan saygımı düşürür.	1,000	,464
Çok kültürlülük, batının toplumları bölmek için ortaya attığı kavramlardan biridir.	1,000	,378
Engelli bir danışana sunduğum psikolojik danışma hizmetinin hayır işi yönü de vardır.	1,000	,720
İrkçiliğin, önyargıların ve ayrımcılığın psikolojik danışma sürecindeki etkileri konusunda bilgi sahibi değilim.	1,000	,522
Çok kültürlülük ve etik kavramları arasındaki ilişki hakkında bilgim yok.	1,000	,380
Psikolojik danışma hizmeti sunarken, danışanların bazı sorunlarını ciddiye almak zordur. (Ör; Zengin bir bireyin hayattan zevk almadığı konusunda kendini açması).	1,000	,643
LGBTT (lezbiyen, gay, biseksüel, trans, travesti) bir danışanı tedavi için mutlaka yönlendiririm.	1,000	,483
Bir psikolojik danışman olarak sunduğum hizmetlerde kültüre duyarlı bir bakış açısına sahip olma konusunda kendimi sorumlu hissetmiyorum.	1,000	,503
Farklı etnik kökenlere karşı bazı görüşlerim basmakalıp görünse de, bunlar gerçeklere dayanır.	1,000	,583

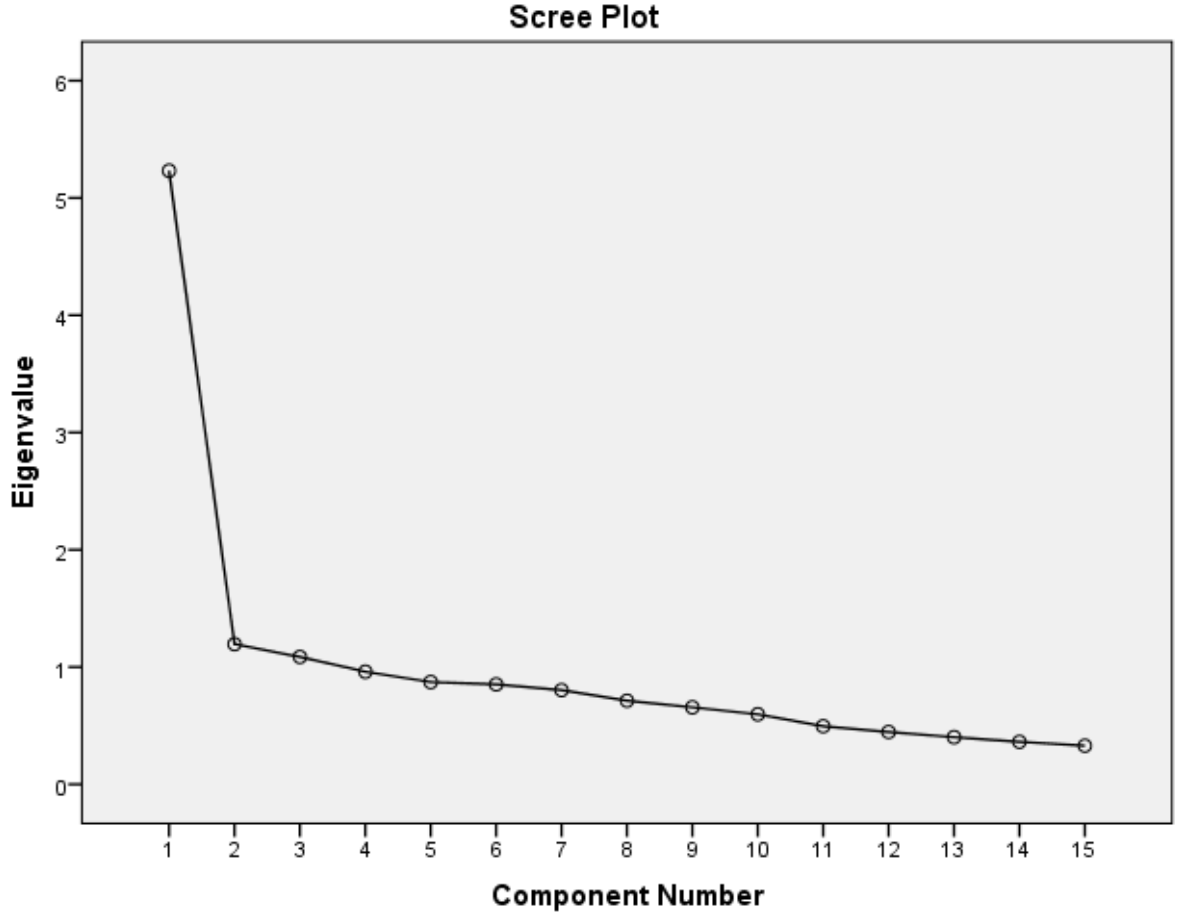
Psikolojik danışma sürecinde danışanın kültürel ortamını dikkate almak mümkün değildir.	1,000	,579
Psikolojik danışma uygulamalarını çok kültürlü psikolojik danışma yaklaşımı doğrultusunda şekillendirmek danışanın bireysel özelliklerinin görmezden gelinmesine yok açar.	1,000	,462
Farklı inançlara sahip bireylerin (örneğin; Sunni, Alevi, Ateist, Yahudi... vb) kültürünü, (aile yapıları, hiyerarşileri, değer ve inançları, ailedeki destek kaynakları vb.) merak etmiyorum.	1,000	,450
Farklı kültürlerle çalışırken, kişinin kültürüne saygılı olduktan sonra kültürünü bilmenin psikolojik danışma sürecine ne kadar faydası olur emin değilim.	1,000	,478
Danışanın hem kültürel, hem de bireysel özelliklerini göz önünde bulundurabilmek mümkün değildir.	1,000	,481
Farklı kültürlere mensup danışanlar ile, kendi inanç ve tutumlarımdan bağımsız ve önyargısız bir tutumla çalışmak pek mümkün değil.	1,000	,387

Extraction Method: Principal Component Analysis.

Total Variance Explained

Component	Initial Eigenvalues			Extraction Sums of Squared Loadings			Rotation Sums of Squared Loadings		
	Total	% of Variance	Cumulative %	Total	% of Variance	Cumulative %	Total	% of Variance	Cumulative %
1	5,232	34,881	34,881	5,232	34,881	34,881	3,319	22,127	22,127
2	1,195	7,969	42,850	1,195	7,969	42,850	2,747	18,315	40,443
3	1,086	7,241	50,091	1,086	7,241	50,091	1,447	9,648	50,091
4	,960	6,400	56,491						
5	,872	5,812	62,303						
6	,852	5,678	67,981						
7	,803	5,354	73,336						
8	,713	4,752	78,087						
9	,656	4,376	82,463						
10	,597	3,981	86,444						
11	,495	3,300	89,744						
12	,446	2,971	92,715						
13	,402	2,679	95,394						
14	,362	2,414	97,808						
15	,329	2,192	100,000						

Extraction Method: Principal Component Analysis.

Component Matrix^a

	Component		
	1	2	3
Psikolojik danışma sürecinde danışanın kültürel ortamını dikkate almak mümkün değildir.	,752		
Psikolojik danışma uygulamalarını çok kültürlü psikolojik danışma yaklaşımı doğrultusunda şekillendirmek danışanın bireysel özelliklerinin görmezden gelinmesine yok açar.	,671		
Farklı inançlara sahip bireylerin (örneğin; Sunni, Alevi, Ateist, Yahudi... vb) kültürünü, (aile yapıları, hiyerarşileri, değer ve inançları, ailedeki destek kaynakları vb.) merak etmiyorum.	,665		
İrkçiliğin, önyargıların ve ayrımcılığın psikolojik danışma sürecindeki etkileri konusunda bilgi sahibi değilim.	,664		
Farklı etnik kökenlere karşı bazı görüşlerim basmakalıp görünse de, bunlar gerçeklere dayanır.	,655	,392	
Danışanın hem kültürel, hem de bireysel özelliklerini göz önünde bulundurabilmek mümkün değildir.	,646		
Farklı kültürlerle çalışırken, kişinin kültürüne saygılı olduktan sonra kültürünü bilmenin psikolojik danışma sürecine ne kadar faydası olur emin değilim.	,625		
Farklı kültürlere mensup danışanlar ile, kendi inanç ve tutumlarımdan bağımsız ve önyargısız bir tutumla çalışmak pek mümkün değil.	,620		
Bir psikolojik danışman olarak sunduğum hizmetlerde kültüre duyarlı bir bakış açısına sahip olma konusunda kendimi sorumlu hissetmiyorum.	,567		,306

Çok kültürlülük ve etik kavramları arasındaki ilişki hakkında bilgim yok.	,557		
Toplumdaki farklı kültürlerle ilgili olumsuz yargılar o kültüre olan saygımı düşürür.	,519		,440
LGBTT (lezbiyen, gay, biseksüel, trans, travesti) bir danışanı tedavi için mutlaka yönlendiririm.	,479		-,475
Çok kültürlülük, batının toplumları bölmek için ortaya attığı kavramlardan biridir.	,469	-,348	
Psikolojik danışma hizmeti sunarken, danışanların bazı sorunlarını ciddiye almak zordur. (Ör; Zengin bir bireyin hayattan zevk almadığı konusunda kendini açması).	,517	,572	
Engelli bir danışana sunduğum psikolojik danışma hizmetinin hayır işi yönü de vardır.	,301	,518	,600

Extraction Method: Principal Component Analysis.

a. 3 components extracted.

Rotated Component Matrix^a

	Component		
	1	2	3
Bir psikolojik danışman olarak sunduğum hizmetlerde kültüre duyarlı bir bakış açısına sahip olma konusunda kendimi sorumlu hissetmiyorum.	,678		
İrçiliğin, önyargıların ve ayrımcılığın psikolojik danışma sürecindeki etkileri konusunda bilgi sahibi değilim.	,660		
Danışanın hem kültürel, hem de bireysel özelliklerini göz önünde bulundurabilmek mümkün değildir.	,630		
Psikolojik danışma sürecinde danışanın kültürel ortamını dikkate almak mümkün değildir.	,622	,414	
Çok kültürlülük, batının toplumları bölmek için ortaya attığı kavramlardan biridir.	,612		
Farklı kültürlerle çalışırken, kişinin kültürüne saygılı olduktan sonra kültürünü bilmenin psikolojik danışma sürecine ne kadar faydası olur emin değilim.	,517	,445	
Farklı kültürlere mensup danışanlar ile, kendi inanç ve tutumlarımdan bağımsız ve önyargısız bir tutumla çalışmak pek mümkün değil.	,480	,352	
Psikolojik danışma hizmeti sunarken, danışanların bazı sorunlarını ciddiye almak zordur. (Ör; Zengin bir bireyin hayattan zevk almadığı konusunda kendini açması).		,731	,326
LGBTT (lezbiyen, gay, biseksüel, trans, travesti) bir danışanı tedavi için mutlaka yönlendiririm.		,673	
Farklı etnik kökenlere karşı bazı görüşlerim basmakalıp görünse de, bunlar gerçeklere dayanır.		,581	,439
Çok kültürlülük ve etik kavramları arasındaki ilişki hakkında bilgim yok.	,303	,537	
Psikolojik danışma uygulamalarını çok kültürlü psikolojik danışma yaklaşımı doğrultusunda şekillendirmek danışanın bireysel özelliklerinin görmezden gelinmesine yok açar.	,414	,488	
Farklı inançlara sahip bireylerin (örneğin; Sunni, Alevi, Ateist, Yahudi... vb.) kültürünü, (aile yapıları, hiyerarşileri, değer ve inançları, ailedeki destek kaynakları vb.) merak etmiyorum.	,461	,472	
Engelli bir danışana sunduğum psikolojik danışma hizmetinin hayır işi yönü de vardır.			,845
Toplumdaki farklı kültürlerle ilgili olumsuz yargılar o kültüre olan saygımı düşürür.	,469		,490

Extraction Method: Principal Component Analysis.

Rotation Method: Varimax with Kaiser Normalization.^a

a. Rotation converged in 6 iterations.

Component Transformation Matrix

Component	1	2	3
1	,726	,628	,278
2	-,641	,473	,604
3	,248	-,617	,747

Extraction Method: Principal Component Analysis.

Rotation Method: Varimax with Kaiser Normalization.

Reliability

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	121	100,0
	Excluded ^a	0	,0
	Total	121	100,0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
,863	15

Item-Total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
Toplumdaki farklı kültürlerle ilgili olumsuz yargılar o kültüre olan saygımı düşürür.	31,1818	111,167	,444	,857
Çok kültürlülük, batının toplumları bölmek için ortaya attığı kavramlardan biridir.	31,2314	112,613	,391	,860
Engelli bir danışana sunduğum psikolojik danışma hizmetinin hayır işi yönü de vardır.	31,2727	116,750	,247	,866
İrkçiliğin, önyargıların ve ayrımcılığın psikolojik danışma sürecindeki etkileri konusunda bilgi sahibi değilim.	31,1488	106,328	,576	,850
Çok kültürlülük ve etik kavramları arasındaki ilişki hakkında bilgim yok.	30,6694	110,090	,477	,856
Psikolojik danışma hizmeti sunarken, danışanların bazı sorunlarını ciddiye almak zordur. (Ör; Zengin bir bireyin hayattan zevk almadığı konusunda kendini açması).	31,0496	111,281	,438	,857

LGBTT (lezbiyen, gay, biseksüel, trans, travesti) bir danışanı tedavi için mutlaka yönlendiririm.	31,1488	112,678	,399	,859
Bir psikolojik danışman olarak sunduğum hizmetlerde kültüre duyarlı bir bakış açısına sahip olma konusunda kendimi sorumlu hissetmiyorum.	31,1736	110,078	,484	,855
Farklı etnik kökenlere karşı bazı görüşlerim basmakalıp görünse de, bunlar gerçeklere dayanır.	31,0165	107,833	,582	,850
Psikolojik danışma sürecinde danışanın kültürel ortamını dikkate almak mümkün değildir.	31,1736	104,661	,671	,845
Psikolojik danışma uygulamalarını çok kültürlü psikolojik danışma yaklaşımı doğrultusunda şekillendirmek danışanın bireysel özelliklerinin görmezden gelinmesine yok açar.	30,8926	107,030	,587	,850
Farklı inançlara sahip bireylerin (örneğin; Sunni, Alevi, Ateist, Yahudi... vb) kültürünü, (aile yapıları, hiyerarşileri, değer ve inançları, ailedeki destek kaynakları vb.) merak etmiyorum.	31,2562	107,275	,574	,850
Farklı kültürlerle çalışırken, kişinin kültürüne saygılı olduktan sonra kültürünü bilmenin psikolojik danışma sürecine ne kadar faydası olur emin değilim.	30,8182	108,000	,536	,852
Danışanın hem kültürel, hem de bireysel özelliklerini göz önünde bulundurabilmek mümkün değildir.	30,9256	106,586	,563	,851
Farklı kültürlere mensup danışanlar ile, kendi inanç ve tutumlarımdan bağımsız ve önyargısız bir tutumla çalışmak pek mümkün değil.	30,8595	107,755	,543	,852

Ek 4 : Ana Ölçek Analizleri

Correlations

		toplam
	Pearson Correlation	,669**
Toplumdaki farklı kültürlerle ilgili olumsuz yargılar o kültüre olan saygımı düşürür.	Sig. (2-tailed)	,000
	N	258
	Pearson Correlation	,765**
Çok kültürlülük, batının toplumları bölmek için ortaya attığı kavramlardan biridir.	Sig. (2-tailed)	,000
	N	258
	Pearson Correlation	,614**
Engelli bir danışana sunduğum psikolojik danışma hizmetinin hayır işi yönü de vardır.	Sig. (2-tailed)	,000
	N	258
	Pearson Correlation	,802**
İrkçılığın, önyargıların ve ayrımcılığın psikolojik danışma sürecindeki etkileri konusunda bilgi sahibi değilim.	Sig. (2-tailed)	,000
	N	258
	Pearson Correlation	,740**
Çok kültürlülük ve etik kavramları arasındaki ilişki hakkında bilgim yok.	Sig. (2-tailed)	,000
	N	258
	Pearson Correlation	,797**
Psikolojik danışma hizmeti sunarken, danışanların bazı sorunlarını ciddiye almak zordur. (Ör; Zengin bir bireyin hayattan zevk almadığı konusunda kendini açması).	Sig. (2-tailed)	,000
	N	258
	Pearson Correlation	,780**
LGBTT (lezbiyen, gay, biseksüel, trans, travesti) bir danışanı tedavi için mutlaka yönlendiririm.	Sig. (2-tailed)	,000
	N	258
	Pearson Correlation	,758**
Bir psikolojik danışman olarak sunduğum hizmetlerde kültüre duyarlı bir bakış açısına sahip olma konusunda kendimi sorumlu hissetmiyorum.	Sig. (2-tailed)	,000
	N	258
	Pearson Correlation	,836**
Farklı etnik kökenlere karşı bazı görüşlerim basmakalıp görünse de, bunlar gerçeklere dayanır.	Sig. (2-tailed)	,000
	N	258
	Pearson Correlation	,810**
Psikolojik danışma sürecinde danışanın kültürel ortamını dikkate almak mümkün değildir.	Sig. (2-tailed)	,000
	N	258
	Pearson Correlation	,793**
Psikolojik danışma uygulamalarını çok kültürlü psikolojik danışma yaklaşımı doğrultusunda şekillendirmek danışanın bireysel özelliklerinin görmezden gelinmesine yol açar.	Sig. (2-tailed)	,000
	N	258
	Pearson Correlation	,734**
	N	,000

Farklı inançlara sahip bireylerin (örneğin; Sunni, Alevi, Ateist, Yahudi... vb) kültürünü, (aile yapıları, hiyerarşileri, değer ve inançları, ailedeki destek kaynakları vb.) merak etmiyorum.	Pearson Correlation	258
	Sig. (2-tailed)	,827**
	N	,000
Farklı kültürlerle çalışırken, kişinin kültürüne saygılı olduktan sonra kültürünü bilmenin psikolojik danışma sürecine ne kadar faydası olur emin değilim.	Pearson Correlation	258
	Sig. (2-tailed)	,783**
	N	,000
Danışanın hem kültürel, hem de bireysel özelliklerini göz önünde bulundurabilmek mümkün değildir.	Pearson Correlation	258
	Sig. (2-tailed)	1
	N	258
Farklı kültürle mensup danışanlar ile, kendi inanç ve tutumlarımdan bağımsız ve önyargısız bir tutumla çalışmak pek mümkün değil.	Pearson Correlation	
	Sig. (2-tailed)	
	N	

Reliability

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	258	100,0
	Excluded ^a	0	,0
	Total	258	100,0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
,950	15

Item-Total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
Toplumdaki farklı kültürlerle ilgili olumsuz yargılar o kültüre olan saygımı düşürür.	45,2326	255,113	,614	,949
Çok kültürlülük, batının toplamları bölmek için ortaya attığı kavramlardan biridir.	45,0775	250,694	,724	,947
Engelli bir danışana sunduğum psikolojik danışma hizmetinin hayır işi yönü de vardır.	45,4922	259,994	,557	,950

Irkçılığın, önyargıların ve ayrımcılığın psikolojik danışma sürecindeki etkileri konusunda bilgi sahibi değilim.	44,9922	248,008	,765	,946
Çok kültürlülük ve etik kavramları arasındaki ilişki hakkında bilgim yok.	44,7636	256,018	,701	,947
Psikolojik danışma hizmeti sunarken, danışanların bazı sorunlarını ciddiye almak zordur. (Ör; Zengin bir bireyin hayattan zevk almadığı konusunda kendini açması).	44,9380	250,463	,763	,946
LGBTT (lezbiyen, gay, biseksüel, trans, travesti) bir danışanı tedavi için mutlaka yönlendiririm.	45,0736	251,461	,742	,946
Bir psikolojik danışman olarak sunduğum hizmetlerde kültüre duyarlı bir bakış açısına sahip olma konusunda kendimi sorumlu hissetmiyorum.	44,9922	248,405	,762	,946
Farklı etnik kökenlere karşı bazı görüşlerim basmakalıp görünse de, bunlar gerçeklere dayanır.	45,0930	253,641	,719	,947
Psikolojik danışma sürecinde danışanın kültürel ortamını dikkate almak mümkün değildir.	44,9341	245,618	,804	,945
Psikolojik danışma uygulamalarını çok kültürlü psikolojik danışma yaklaşımı doğrultusunda şekillendirmek danışanın bireysel özelliklerinin görmezden gelinmesine yok açar.	44,8372	249,577	,777	,946
Farklı inançlara sahip bireylerin (örneğin; Sunni, Alevi, Ateist, Yahudi... vb) kültürünü, (aile yapıları, hiyerarşileri, değer ve inançları, ailedeki destek kaynakları vb.) merak etmiyorum.	45,0814	247,398	,754	,946
Farklı kültürlerle çalışırken, kişinin kültürüne saygılı olduktan sonra kültürünü bilmenin psikolojik danışma sürecine ne kadar faydası olur emin değilim.	44,9380	254,860	,692	,947
Danışanın hem kültürel, hem de bireysel özelliklerini göz önünde bulundurabilmek mümkün değildir.	44,7946	248,662	,796	,945
Farklı kültürlere mensup danışanlar ile, kendi inanç ve tutumlarımdan bağımsız ve önyargısız bir tutumla çalışmak pek mümkün değil.	44,9070	252,279	,748	,946

Scale Statistics

Mean	Variance	Std. Deviation	N of Items
48,2248	287,661	16,96058	15

Factor Analysis

KMO and Bartlett's Test

Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy.		,965
	Approx. Chi-Square	2595,065
Bartlett's Test of Sphericity	df	105
	Sig.	,000

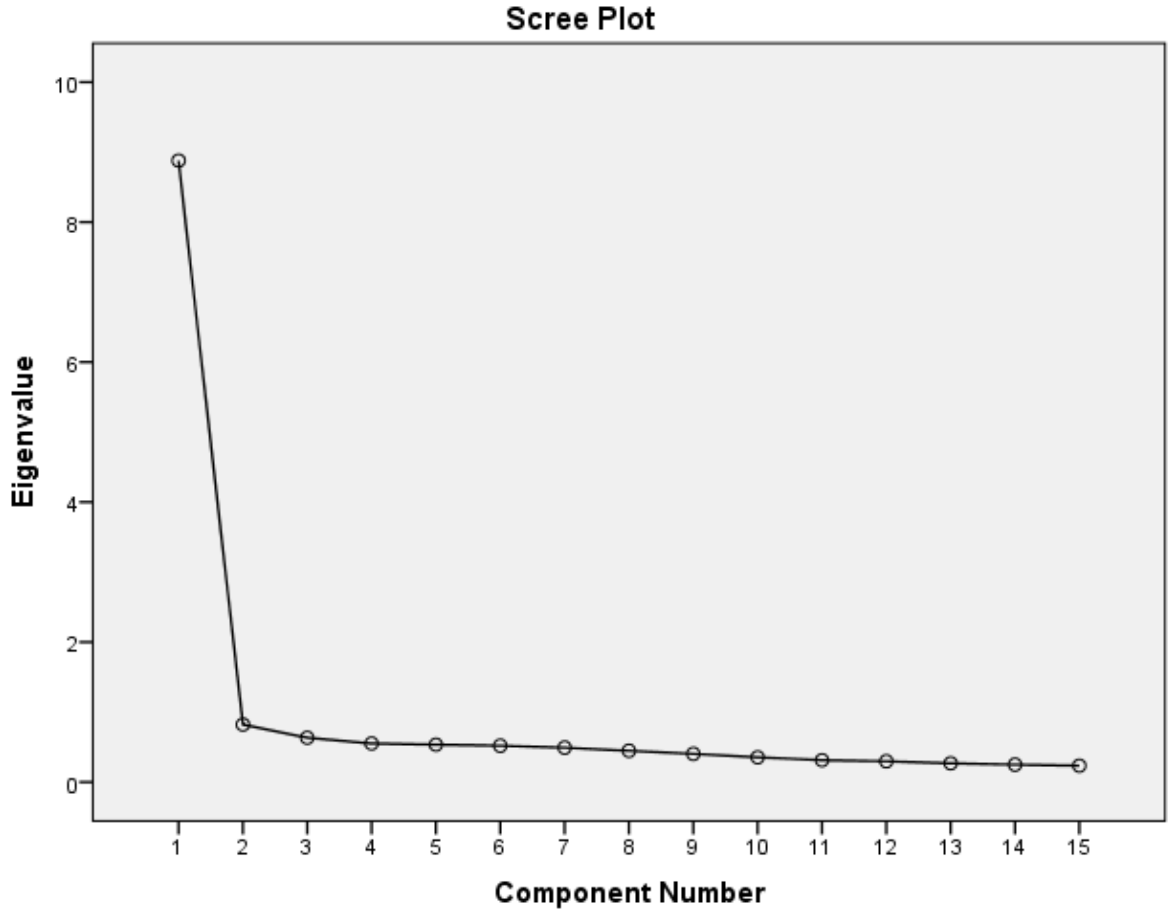
communalities	Initial	Extraction
Toplumdaki farklı kültürlerle ilgili olumsuz yargılar o kültüre olan saygımı düşürür.	1,000	,434
Çok kültürlülük, batının toplumları bölmek için ortaya attığı kavramlardan biridir.	1,000	,583
Engelli bir danışana sunduğum psikolojik danışma hizmetinin hayır işi yönü de vardır.	1,000	,364
İrkçılığın, önyargıların ve ayrımcılığın psikolojik danışma sürecindeki etkileri konusunda bilgi sahibi değilim.	1,000	,646
Çok kültürlülük ve etik kavramları arasındaki ilişki hakkında bilgim yok.	1,000	,551
Psikolojik danışma hizmeti sunarken, danışanların bazı sorunlarını ciddiye almak zordur. (Ör; Zengin bir bireyin hayattan zevk almadığı konusunda kendini açması).	1,000	,638
LGBTT (lezbiyen, gay, biseksüel, trans, travesti) bir danışanı tedavi için mutlaka yönlendiririm.	1,000	,611
Bir psikolojik danışman olarak sunduğum hizmetlerde kültüre duyarlı bir bakış açısına sahip olma konusunda kendimi sorumlu hissetmiyorum.	1,000	,637
Farklı etnik kökenlere karşı bazı görüşlerim basmakalıp görünse de, bunlar gerçeklere dayanır.	1,000	,575
Psikolojik danışma sürecinde danışanın kültürel ortamını dikkate almak mümkün değildir.	1,000	,701
Psikolojik danışma uygulamalarını çok kültürlü psikolojik danışma yaklaşımı doğrultusunda şekillendirmek danışanın bireysel özelliklerinin görmezden gelinmesine yol açar.	1,000	,659
Farklı inançlara sahip bireylerin (örneğin; Sunni, Alevi, Ateist, Yahudi... vb) kültürünü, (aile yapıları, hiyerarşileri, değer ve inançları, ailedeki destek kaynakları vb.) merak etmiyorum.	1,000	,630
Farklı kültürlerle çalışırken, kişinin kültürüne saygılı olduktan sonra kültürünü bilmenin psikolojik danışma sürecine ne kadar faydası olur emin değilim.	1,000	,543
Danışanın hem kültürel, hem de bireysel özelliklerini göz önünde bulundurabilmek mümkün değildir.	1,000	,690
Farklı kültürlere mensup danışanlar ile, kendi inanç ve tutumlarımdan bağımsız ve önyargısız bir tutumla çalışmak pek mümkün değil.	1,000	,618

Extraction Method: Principal Component Analysis.

Total Variance Explained

Component	Initial Eigenvalues			Extraction Sums of Squared Loadings		
	Total	% of Variance	Cumulative %	Total	% of Variance	Cumulative %
1	8,879	59,195	59,195	8,879	59,195	59,195
2	,822	5,477	64,671			
3	,634	4,224	68,896			
4	,551	3,676	72,571			
5	,535	3,565	76,136			
6	,520	3,464	79,601			
7	,492	3,280	82,881			
8	,447	2,983	85,865			
9	,403	2,688	88,553			
10	,354	2,361	90,914			
11	,313	2,088	93,002			
12	,297	1,979	94,981			
13	,269	1,791	96,772			
14	,250	1,665	98,437			
15	,234	1,563	100,000			

Extraction Method: Principal Component Analysis.

Component Matrix^a

	Component
	1
Psikolojik danışma sürecinde danışanın kültürel ortamını dikkate almak mümkün değildir.	,837
Danışanın hem kültürel, hem de bireysel özelliklerini göz önünde bulundurabilmek mümkün değildir.	,830
Psikolojik danışma uygulamalarını çok kültürlü psikolojik danışma yaklaşımı doğrultusunda şekillendirmek danışanın bireysel özelliklerinin görmezden gelinmesine yok açar.	,812
İrkçiliğin, önyargıların ve ayrımcılığın psikolojik danışma sürecindeki etkileri konusunda bilgi sahibi değilim.	,804
Psikolojik danışma hizmeti sunarken, danışanların bazı sorunlarını ciddiye almak zordur. (Ör; Zengin bir bireyin hayattan zevk almadığı konusunda kendini açması).	,799
Bir psikolojik danışman olarak sunduğum hizmetlerde kültüre duyarlı bir bakış açısına sahip olma konusunda kendimi sorumlu hissetmiyorum.	,798
Farklı inançlara sahip bireylerin (örneğin; Sunni, Alevi, Ateist, Yahudi... vb) kültürünü, (aile yapıları, hiyerarşileri, değer ve inançları, ailedeki destek kaynakları vb.) merak etmiyorum.	,794

Farklı kùltùrlere mensup danışanlar ile, kendi inanç ve tutumlarımdan bağımsız ve önyargısız bir tutumla çalışmak pek mümkün değil.	,786
LGBTT (lezbiyen, gay, biseksüel, trans, travesti) bir danışanı tedavi için mutlaka yönlendiririm.	,781
Çok kùltürlülük, batının toplumları bölmek için ortaya attığı kavramlardan biridir.	,763
Farklı etnik kökenlere karşı bazı görüşlerim basmakalıp görünse de, bunlar gerçeklere dayanır.	,758
Çok kùltürlülük ve etik kavramları arasındaki ilişki hakkında bilgim yok.	,742
Farklı kùltürlerle çalışırken, kişinin kùltürüne saygılı olduktan sonra kùltürünü bilmenin psikolojik danışma sürecine ne kadar faydası olur emin değilim.	,737
Toplumdaki farklı kùltürlerle ilgili olumsuz yargılar o kùltüre olan saygımı düşürür.	,659
Engelli bir danışana sunduğum psikolojik danışma hizmetinin hayır işi yönü de vardır.	,603

Extraction Method: Principal Component Analysis.

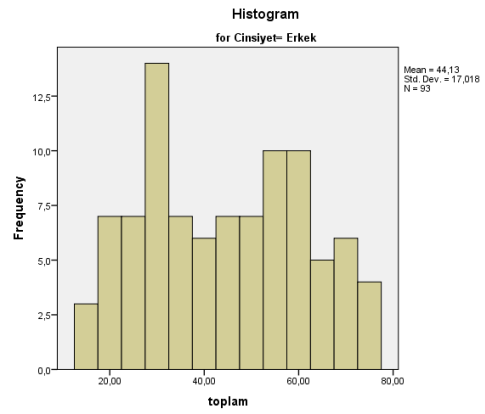
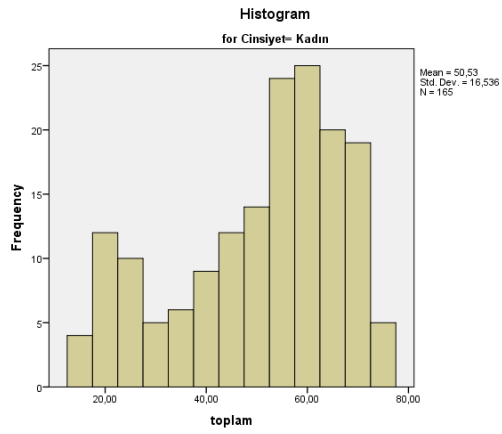
a. 1 components extracted.

Ek 5 : Cinsiyet, Meslek Yılı, Mezun Olunan Üniversite Analizleri

Cinsiyet

Tests of Normality							
	Cinsiyet	Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
		Statistic	df	Sig.	Statistic	df	Sig.
toplam	Kadın	,123	165	,000	,921	165	,000
	Erkek	,111	93	,006	,954	93	,003

a. Lilliefors Significance Correction

Mann-Whitney U Test

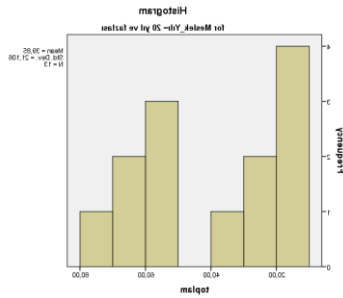
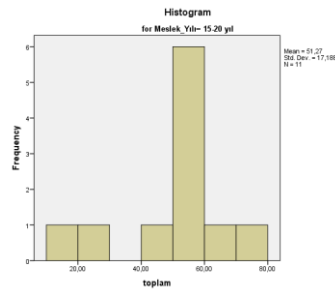
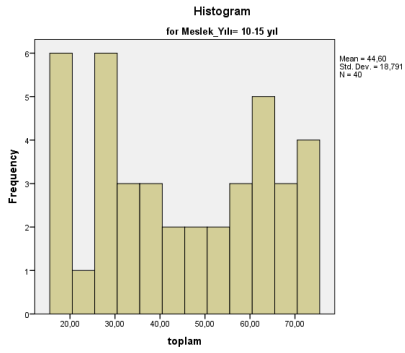
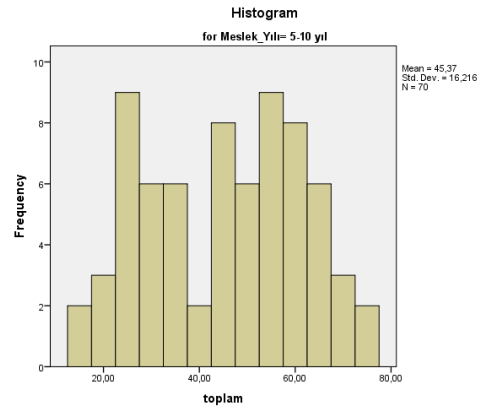
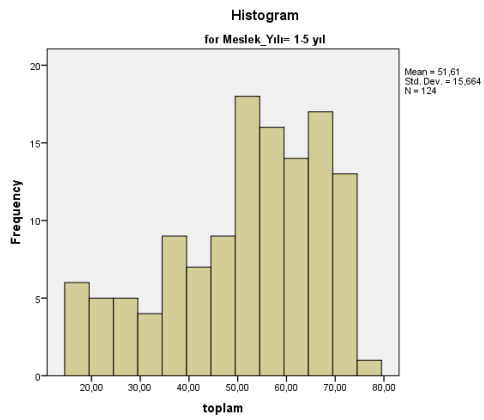
Test Statistics ^a	
	toplam
Mann-Whitney U	6010,500
Wilcoxon W	10381,500
Z	-2,889
Asymp. Sig. (2-tailed)	,004

a. Grouping Variable: Cinsiyet

Meslek Yılı

		Tests of Normality					
Meslek_Yılı		Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
		Statistic	df	Sig.	Statistic	df	Sig.
	1-5 yıl	,108	124	,001	,934	124	,000
	5-10 yıl	,101	70	,074	,953	70	,010
toplam	10-15 yıl	,123	40	,131	,921	40	,008
	15-20 yıl	,266	11	,029	,820	11	,017
	20 yıl ve fazlası	,195	13	,189	,892	13	,105

a. Lilliefors Significance Correction

Kruskal-Wallis Test

	toplamlam
Chi-Square	10,930
df	4
Asymp. Sig.	,027

a. Kruskal Wallis Test

b. Grouping Variable: Meslek_Yılı

Mann-Whitney Test

	toplamlam
Mann-Whitney U	532,500
Wilcoxon W	623,500
Z	-2,010
Asymp. Sig. (2-tailed)	,044

a. Grouping Variable: Meslek_Yılı

	toplamlam
Mann-Whitney U	3360,500
Wilcoxon W	5845,500
Z	-2,609
Asymp. Sig. (2-tailed)	,009

a. Grouping Variable: Meslek_Yılı

	toplamlam
Mann-Whitney U	1968,000
Wilcoxon W	2788,000
Z	-1,961
Asymp. Sig. (2-tailed)	,050

a. Grouping Variable: Meslek_Yılı

	toplamlam
Mann-Whitney U	681,500
Wilcoxon W	8431,500
Z	-,004
Asymp. Sig. (2-tailed)	,997

a. Grouping Variable: Meslek_Yılı

	toplamlam
Mann-Whitney U	303,500
Wilcoxon W	2788,500
Z	-1,124
Asymp. Sig. (2-tailed)	,261

a. Grouping Variable: Meslek_Yılı

	toplamlam
Mann-Whitney U	374,000
Wilcoxon W	465,000
Z	-1,015
Asymp. Sig. (2-tailed)	,310

a. Grouping Variable: Meslek_Yılı

	toplam
Mann-Whitney U	207,500
Wilcoxon W	298,500
Z	-1,086
Asymp. Sig. (2-tailed)	,277

a. Grouping Variable: Meslek_Yılı

	toplam
Mann-Whitney U	1372,500
Wilcoxon W	2192,500
Z	-,171
Asymp. Sig. (2-tailed)	,864

a. Grouping Variable: Meslek_Yılı

	toplam
Mann-Whitney U	50,500
Wilcoxon W	141,500
Z	-1,219
Asymp. Sig. (2-tailed)	,223
Exact Sig. [2*(1-tailed Sig.)]	,228 ^b

a. Grouping Variable: Meslek_Yılı

b. Not corrected for ties.

	toplam
Mann-Whitney U	182,500
Wilcoxon W	1002,500
Z	-,859
Asymp. Sig. (2-tailed)	,390

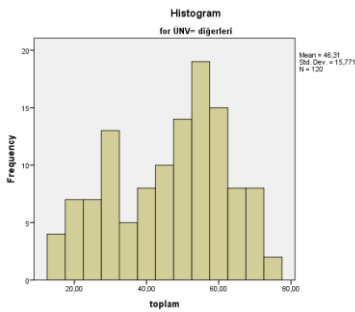
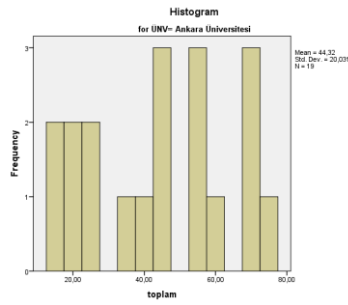
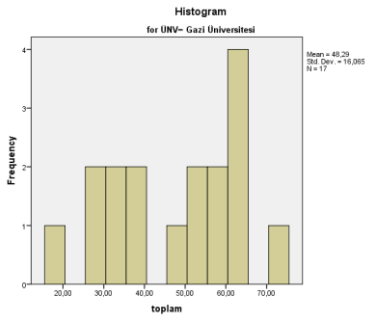
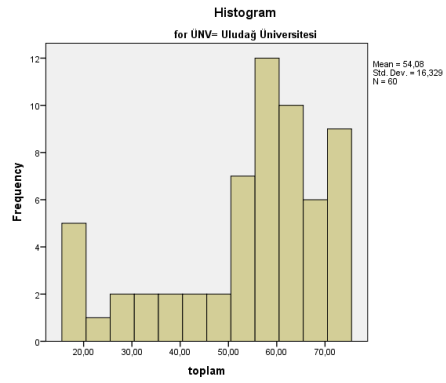
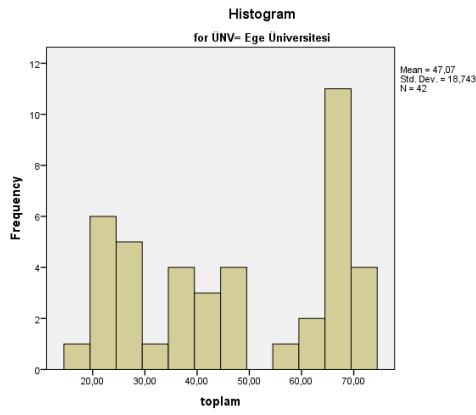
a. Grouping Variable: Meslek_Yılı

Üniversite

	ÜNV	Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
		Statistic	df	Sig.	Statistic	df	Sig.
	Ege Üniversitesi	,198	42	,000	,887	42	,001
	Uludağ Üniversitesi	,181	60	,000	,881	60	,000
toplam	Gazi Üniversitesi	,191	17	,099	,922	17	,162
	Ankara Üniversitesi	,122	19	,200	,933	19	,198
	diğerleri	,118	120	,000	,955	120	,000

*. This is a lower bound of the true significance.

a. Lilliefors Significance Correction

Kruskal-Wallis Test

Test Statistics ^{a,b}	
	toplam
Chi-Square	11,479
df	4
Asymp. Sig.	,022

a. Kruskal Wallis Test

b. Grouping Variable: ÜNV

Mann-Whitney Test

	toplamlar
Mann-Whitney U	1038,000
Wilcoxon W	1941,000
Z	-1,510
Asymp. Sig. (2-tailed)	,131

a. Grouping Variable: ÜNV

	toplamlar
Mann-Whitney U	351,000
Wilcoxon W	504,000
Z	-,100
Asymp. Sig. (2-tailed)	,920

a. Grouping Variable: ÜNV

	toplamlar
Mann-Whitney U	373,500
Wilcoxon W	563,500
Z	-,397
Asymp. Sig. (2-tailed)	,691

a. Grouping Variable: ÜNV

	toplamlar
Mann-Whitney U	2412,500
Wilcoxon W	9672,500
Z	-,411
Asymp. Sig. (2-tailed)	,681

a. Grouping Variable: ÜNV

	toplamlar
Mann-Whitney U	404,000
Wilcoxon W	557,000
Z	-1,303
Asymp. Sig. (2-tailed)	,193

a. Grouping Variable: ÜNV

	toplamlar
Mann-Whitney U	394,500
Wilcoxon W	584,500
Z	-2,014
Asymp. Sig. (2-tailed)	,044

a. Grouping Variable: ÜNV

	toplamlar
Mann-Whitney U	2456,500
Wilcoxon W	9716,500
Z	-3,471
Asymp. Sig. (2-tailed)	,001

a. Grouping Variable: ÜNV

	toplamlar
Mann-Whitney U	138,000
Wilcoxon W	328,000
Z	-,746
Asymp. Sig. (2-tailed)	,456
Exact Sig. [2*(1-tailed Sig.)]	,471 ^b

a. Grouping Variable: ÜNV

	toplam
Mann-Whitney U	911,000
Wilcoxon W	8171,000
Z	-,712
Asymp. Sig. (2-tailed)	,477

a. Grouping Variable: ÜNV

	toplam
Mann-Whitney U	1064,000
Wilcoxon W	1254,000
Z	-,466
Asymp. Sig. (2-tailed)	,641

a. Grouping Variable: ÜNV

Ek 6 : ÖZGEÇMİŞ

Doğum Yeri ve Yılı : Diyarbakır – 1984

Öğr. Gördüğü Kurumlar	Başlama Yılı	Bitirme Yılı	Kurum Adı
Lise	1999	2002	Alp Oğuz Anadolu Lisesi
Lisans	2002	2006	Ege Üniversitesi
Yüksek Lisans	2011	2014	Uludağ Üniversitesi

Bildiği Yabancı Diller : İngilizce - İyi

Çalıştığı Kurumlar	Başlama ve Ayrılma	Kurum Adı
	1. 2006-2007	Özel İzmir Ekin Koleji
	2. 2007-2010	Erzincan Göktürk İlkokulu
	3. 2010-2011	Manisa Merkez Efendi İlkokulu
	4. 2011-2014	Bursa Adnan Türkay İlkokulu

Aldığı Ödüller :

- MEB Teşekkür Belgesi (2008)
- MEB Takdir Belgesi (2009)
- MEB Teşekkür Belgesi (2011)

09.10.2014

Selenay Lüleci

Ek 7 : Tez Çoğaltma ve Elektronik Yayımlama İzin Formu

ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ

TEZ ÇOĞALTMA VE ELEKTRONİK YAYIMLAMA İZİN FORMU

Yazar Adı Soyadı	Selenay Lüleci
Tez Adı	Psikolojik Danışmanlar İçin Çokkültürlü Tutum Ölçeğinin Geliştirilmesi ve Uygulanması
Enstitü	Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Anabilim Dalı	Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Ana Bilim Dalı
Tez Türü	Yüksek Lisans
Tez Danışman(lar)ı	<i>Prof. Dr Şermin Külahoğlu</i>
Çoğaltma (Fotokopi Çekim) izni	☐ Tezimden fotokopi çekilmesine izin veriyorum ☐ Tezimin sadece içindekiler, özet, kaynakça ve içeriğinin % 10 bölümünün fotokopi çekilmesine izin veriyorum ☐ Tezimden fotokopi çekilmesine izin vermiyorum
Yayımlama izni	☐ Tezimin elektronik ortamda yayımlanmasına izin Veriyorum

Hazırlamış olduğum tezimin belirttiğim hususlar dikkate alınarak, fikri mülkiyet haklarım saklı kalmak üzere Uludağ Üniversitesi Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanlığı tarafından hizmete sunulmasına izin verdiğimi beyan ederim.

Tarih :

İmza :